M

Floſculi Beneficiales

ET ALII TRACTATVS ad practicam Ro. Cu. attinentes ad cõmunem omnium vtilitatem in vnum redacti, ſummaq; cum diligentia nuper cum ampliſſimo Indice excuſſi.

Collector Martinus Rarault

ROMAE

In Platea Parionis.

Index eorum omnium:

QVAE IN HOC OPVſculo continentur.

FINIS.

FLOSCVLI BENEFICIALES, A MARTINO RAuault in supremo Senatu Parisiorum aduocato collecti.

BEneficia promoti ad Ecclesiam Cathedralem non possunt conferri per Papam vt vacantia, antequam promotus possessionem Ecclesiæ adipiscatur pacifice. no. glo. in Cle. I. vt Lit. pend. quod intellige de potestate ordinaria Sed de potestate absoluta potest cum in beneficialibus habeat liberam potestatem, vt patet ex tex. Cle. in fi.

¶Beneficia regularia nō sunt perpetua sed manualia & ad nutū reuocabilia. de stat. monach. Cum ad monasterium § Inter. in Clem. i. § ad hoc eo. tit. quod intellige nisi sint beneficia electiua. Illa enim sunt perpetua, Nec possunt reuocari sine iusta & magna causa. de stat mona. c li. §. fi.

¶Beneficium si impetratur per nō clericum tempore impetrationis, non valet impetratio. Similiter si præsentatur non clericus per patronum, non valet pręsentatio Not aut de Iur. patro c. consultationibus.

¶Beneficia conferre est Iurisdictionis licet voluntariç. No. Io. And extra Ne sed. vacan. c. Illa.

¶Beneficii appellatione continetur vicaria perpetua in ecclesia parrochiali. No Lap in tract. permutatio.

¶Beneficii appellatione non cōtinentur hospitalia in literis gratiosis ad beneficia concessis, Nisi de ipsis hospitalibus fiat mentio specialis. Not. Ro. concl. cccxxxii. In aliis autem literis quā literis prædictis, si hospitale est consuetum conferri clericis in titulum

perpetui beneficii,beneficium est,alias non.Not.Fre-de.de senis in tract.permuta. q.xiiii.Veniunt tamen hospitalia sub nomine beneficii,vt no glo in.c.dispē diosam.de Iudi.

¶Beneficia manualia licet ad nutum sint reuocabi-lia, tamen per reuocationē eorum vacare censentur. Not.Fred.In tract.permuta.q xvi.

¶Item per mortem dicuntur vacare not.glo.magna in cle. Quia regulares de sup.neglig.prælat.

¶Beneficia manualia licet per Papam vel eius aucto ritate conferantur,tamen ad nutum prælati reuocari possunt, quia non intelligitur Papam velle prælato rum ius tollere, Nisi ex certa scientia tollat prælato potestatem reuocandi.No.Idem Frede.de se.in tract. permutatio.q xv.Vel nisi ex certa scientia Papa be-neficium manuale conferat,vel ab alio collatum con firmet,vel nisi in secunda iussione approbetur.Et qui certam scientiam allegat,illam probare tenetur.no. auten & Innocen in.c.Porrecta.de confir vtil.

¶Beneficia consueta dari clericis sæcularibus, non possunt dari religiosis sine dispensatione Papæ. Et econtra. Consueta dari religiosis siue monachis,non debent dari clericis secularibus.c. Cum de beneficio de præben.li.vi Et quę dicātur sic assueta,ibi notat.

¶Beneficia omnia sunt sæcularia de iure cōmuni, ideo dicenti beneficium esse regulare, vel monaste-rium,incumbit onus probandi. Et potest hoc proba ri ex prima fundatione beneficii, in qua actum fuit ꝙ esset regulare,vel ex eo, ꝙ per regulares rectū fuit per spaciū quadraginta annorū.No.Ro.consi. xxxii.

¶Beneficium si est Impetratum tanquam sæculare, sufficit impetranti probare ꝙ illud in vltimo statu per sæculares rectum fuit,Nisi ex aduerso probaretur ꝙ aliquando per regulares fuit rectum, quia tunc ne

cesse haberet Impetrans probare quod tanto tempore, Videlicet xl. annorum per sæculares rectum foret No. Ro. Consi. xxxii. Vide do. de Sancto gemi. in c. cum de beneficio de præben. lib vi.

¶ Beneficium ecclesiasticum non debet deferri pluribus de eadem domo, ne potius videatur dignitas delata ex successione, quam ex canonica Institutione vel electione. Et hoc obseruari debet in dignitatibus sæcularibus, fortius in ecclesia vt in c. ad extirpandas de fil. presbit. Ab. In. c. venerabilibus.

¶ Beneficiatus non sufficit quod petat licentiam a prælato ad absentandum se ad studium, vel ex alia honesta causa. Nisi talis licentia sit obtenta, vt nor. Iohan. And. In. c. relatum de cle. non residen, quod si prælatus in iuxta causa non vult licentiam concedere, potest per superiorem compelli arg. In. c. nullus de Iur. patro. Ab. In. c. Tuæ. de cle. non residen.

¶ Beneficium non vacans non potest concedi singulari personæ, sed alteri ecclesiæ potest cõferri sine præiudicio rectoris viuentis, vt in c. consultationibus, de dona. Et est tex. in Cle de reb eccle. non alie. vbi prælatus potest vnam ecclesiam etiam non vacantem alteri vnire, rectore non vocato, Quia Ibi nullum fit in sua vita præiudicium.

¶ Beneficii conferendi potestatem habens, non habet potestatem destituendi, etiam propter delictum non residentiæ. facit c. vnicum de capel. monacho. li. vi. Ab. in c si quis de sor. compe. Nisi talis conferens sit superior, qui Inultum destituere potest. Ab. In. c. relatum. de cle. non residen.

¶ Beneficium curatum secũdum recipiens, siue secundam dignitatem, vel personatum, nisi de facto incontinenti post pacificam possessionem dimittat primũ In præsentia publicarum personarum, est priuatus

ipſo facto vtroq;,vt in extrauaganti Execrabilis.Ioã. xxii. etiam ſi retinens efficitur irregularis, vt in.c. Dudum.ii.de elec. Not.Ab.in.c. Nonnulli, de cle. non reſiden.

¶Beneficium curatum retinens, ſi aliud beneficium ſimplex obtineat, etiam reſidentiam requirens, non vacat primum ipſo facta per adeptionem ſecundi, quia.c De multa loquitur in curatis. Poteſt tamen quis plura beneficia retinere,ſi alterum per ſe nõ ſufficiat,alias ſecus,vt in.c cum teneamur, quod verum niſi ſtatuto & conſuetudine reſidentiam requireret vtrunq;,quia tunc requireretur diſpenſatio,vt no in c.De multa.Ab in dicto.c.Nonnulli.

¶Beneficium collatum per ordinarium antequam deuoluatur,ſi deuolutio ſequatur poſt collationem, conualidatur collatio ſecundum Abbat. in.c. cum officii de præſcript Et idem tenent Domini de rota.

¶Beneficium dicitur vacans vſq; ad confirmationem electi.

¶Beneficium dicitur electiuum,quando capitulum eligit ſolenniter,etiam ſi poſt electionem alia non ſequatur confirmatio ſuperioris,ſed ſolum fit inſtallatio,puta a præpoſito Oldra.concil. ſuo.cxlvi. Fely. in.c.cum Bertoldus,de re iudi.

¶Beneficium impetrans debet facere mentionem de qualitatibus beneficii obtenti. Et non ſufficit generalis.Ita Fely in.c.ad aures de præſcrip.

¶Beneficium cum conferṭur a Papa motu proprio, vel cauſa remunerationis,valet gratia, etiam ſi nulla ſit facta mentio de beneficio quod habet Iaſon in.l. ex hoc iure ff de iuſti.& iur.

¶Beneficium in totum tolli non poteſt, quando beneficium non vacat.Ab.in c.ad hoc. de exceſ prę lato. Diminutio tamen redditũum bene fieri poteſt ex

causa etiam si beneficium non vacet. tex. in c. i. de reb. eccle. non alie. in. vi. Fely. in c. cum accessissent. de consti.

¶ Beneficium iuris patronatus si non est deuolutum & conferatur per episcopum, nō tenet collatio, etiam si post collationem deuoluatur. Fely. in c. cum ex offi cii. de præscrip.

¶ Beneficia non dicuntur vacare per mortem beneficiati, quando illud beneficium est de mēsa prælati. glo. in Cle. i. de excess prælat. Fely. in c. cū accessissent.

¶ Beneficium non obtinet si quis litigat super titulo beneficii, & probat de nō iure aduersarii, sed oportet ꝙ probet de iure suo. tex. in c. olim. de rescrip. glo. in c. i. de eo qui mittit. in pos. ii. vi.

¶ Beneficium si quis possideat. & superior scit ꝙ talis possidens non habet titulum, & tacet, adeo ꝙ ille diu stetit in tali possessione, superior non poterit amplius amouere ipsum a suo beneficio, sed bene alius Antho in c. Ad audientiam de rescrip. Innocen. in c. ex insinuatione. de procura. Archi. in c. ordinarii de offi. ordina. in. vi.

¶ Beneficia per Papam conferri possunt ad tempus & sub conditione. Fely. in c. fi. de iud.

¶ Beneficium potest amitti per pactum, vt puta quis promisit facere aliquid, & astringit se ꝙ si non facit, ꝙ vult amittere beneficium glo. in c. cum p. & g. de offic. deleg. in verbo prouulgare, si tamen talis obligatio fit in manibus superioris, videlicet ordinarii, qui possit recipere resignationem, quia istud continet in se tacitam renunciationem, sed resignatio facta in manibus non superioris, qui non possit instituere, & destituere, non valet. tex. est in c. quod in dubiis. de renunci. Do. de rot. deci. cccvi. incipiente, Item ꝙ si actor. in nouis in tit. de renuncia. Et hoc modo

limitabls tex.c.l. de fal. Adde etiam, ꝙ clericus non potest se obligare ad amissionem beneficii, sine licentia superioris. No. Ab. in c cum p. & g.

¶ Beneficium sine iusto titulo non praescribitur. xii. q ii. alienationes, secundum Bal. in aut. decernimus C de sacrosanc. eccle.

¶ Beneficia in terris Sarracenorum non possunt conferri ꝓ papā Ang. in. l. id quod apud hostes. de leg. i.

¶ Beneficium collatum vni debet renunciari in manibus superioris & non alterius. Bar. in. l. i. de pet. bo. subla. lib. x. per. l. legatum de offi. praesid. & c. cum in dubiis. de renun.

¶ Beneficium collatum vni non potest ab eo cōcedi alteri, Bar. in d. l. prima. C de petit. bo. subla. li. x.

¶ Beneficium vacat per sponsalia contracta per verba de praesenti. Rot. deci. xxvi. si impetratur, &c. in No.

¶ Beneficium solitum regi per saeculares, si impetretur, sufficit ꝙ impetrans probet illud consueuisse regi per decem annos, vt tale, nisi ex aduerso probetur, ꝙ per. xl annos fuit gubernatum vt regulare. Rota decisione. xxiii. fuit dubitatum, &c. in No.

¶ Beneficialis causa non finitur morte rei, sed actori debet beneficium adiudicari, vel fructus sequestrari, Rot, deci. cxlvii. in causa beneficiali. &c. in No.

¶ Beneficia subcollectorum, etiam antequam officium subcollectoris acceptauerint, sunt sedi apostolicae reseruata. Rot. dec ccx. licet iuxta. &c. in No.

¶ Beneficium incompatibile vacat per assecutionem alterius de facto factam, Rot. dec. lxiiii. sufficit, &c. in No.

¶ Beneficium vacare vno de modis expressis sufficit. Rot. deci. lxxxvi. si impetrans, &c. in No.

¶ Beneficium impetrans non tenetur probare illud ad dotatum, vel fundatū, prout narrat in precibus

Rot.dec.lxxxvii.siquis &c.No.

¶Beneficia vacantia apud sedem apostolicam non possunt conferri per habentem potestatem conferendi beneficia reseruata. Rot. deci.c.habens,&c.in No.

¶Beneficium petens per assecutionem quoad effectum adiudicationis sibi faciendæ debet probare assecutionem & vacationem aliter quam per publicam famam Rot.dec.cclili.ad effectum, &c.in No.

¶Beneficium acceptari potest per habētem gratiam in forma pauperum, etiam gratia non purificata, si nō stetit per eū.Rot.dec.xvii fuit dubitatum in No.

¶Beneficium acceptanti sufficit probare beneficium vacasse ante acceptationem, licet testes verum tempus vacatiōis nō deponāt Rot.deci.cxxviii Sufficit.

¶Beneficium perdit qui per annum perseuerat in excommunicatione. Inno. in. c. cum bonæ. de æta. & qual Bal.in Margat.ver.beneficium.

¶Beneficium quodcunq; sit, requirit residentiam nisi per contrarium constet.Inno. & Ab.in c. Nouit de his quæ fi.a prælat.

¶Beneficium præbendale vacat ipso iure eo ipso ꝙ præbendatus aliam præbendam assequitur in eadem ecclesia. de.concess. præben.c.Literas.Et est hodie expressum,etiam si vna præbenda ex illis præbendis sit alteri annexa beneficio,vt in Cle.si.de præb.

¶Beneficium primum vacat eo ipso ꝙ illud vnicū tantum habenti conferatur secundum incompatibile, & possessionem ipsius secundi nanciscitur, quia valet collatio secundi licet ante collationem secundi non admiserit primum. Sed vbi obtinenti canonice plura beneficia incompatibilia,cōfertur aliud incompatibile,nō valet collatio ipso iure sine dispensatione nisi ante collationem vltimi priora dimittat. Et per acceptationem talis collationis, nullius beneficii ius

perdit, Nec vacant priora beneficia, si sano consilio vsus ius perdit ante adeptionem possessionis beneficii vltimi collati. Sed si possessiones apprehendit, priora beneficia perdit. vt nor. in Cle. si plures de præben. Archid. in c. non potest. eo. titu. li. vi.

¶ Beneficium primum non vacat per assecutionem beneficii secundi incompatibilis ex titulo inualido, quem assequens validum putauit, vt in c. si beneficia de præben. li vi. & ibi Lapus. quod verum est si id verum putauit error facti. Secus si error iuris, vt not. glo. eo. ti. c. eum qui. in ver. scienter.

¶ Beneficium primum vacat per assecutionem possessionis alterius beneficii incompatibilis, etiam si vitiose & violenter ipsa possessio fuerit acquisita, quia non debet esse melioris conditionis inuasor. No. Ro. consi. lxi. tex in c. eum qui, de præben. li. vi.

¶ Beneficium primum non vacat per assecutionem secundi incompatibilis, quando quis fuit assecutus secundum ex causa permutationis fiendæ de primo. Expectatur ergo, ꝙ episcopus resignationem primi beneficii ex causa permutationis expectet, & vacationi consentiat, & tunc incipit vacare & nõ ante quia adeptio possessionis secundi beneficii nõ est facta simpliciter, sed ob causam. Ideo expectatur ꝙ causa sequatur. No. Frede. de se. in tract. permuta q. ix.

¶ Beneficium secundum per cuius assecutionem inducitur vacatio primi, non potest quis recusare sine licentia eius, ad quem primi beneficii institutio & destitutio pertinet, nisi contraria consuetudo, quadraginta annorum sit in contrarium. No. Ro. consi. xxiiii. quarta colum. Ex hoc apparet, ꝙ licet per assecutionem secundi vacet primum quo ad præiudicium superioris No. Anth post Hosti. in c. de mult. de præb. versi. Oppono, iiii.

¶Beneficium curatum vel non curatum, requirens tamen continuam residentiam, non vacat ipso iure per adeptionem alterius non curati, etiam continuā residentiam requirentis, Sed habet electionem beneficii retinendi. Et est necessaria monitio, Et priuatio No. Ioan. And. in addi. ad Specu. in ti. de cle. non residen. c. i. §. i. Nisi consuetudo aliter se haberet, vt no. per eum & Matthæum in c. de multa. de præben. Idem No. in consiliis suis. Consi. clxiii Et idem te, do Fran. de Zab c. si. de cle. nō resident. Contrarium tenet Inno. in c. si & in c Tuæ, quod c. loquitur in curatis ac dignitatibus & personatibus duntaxat, prout dicit Ioan. And & Oldra. Imo etiam loquitur de inferioribus beneficiis, quod patet, quia cum prius dixerat se primum habere pro derelicto per acceptationem secundi. Et consequenter primum ipso iure vacet. Postea subiicit, ꝙ licet primum vacet de iure, nō tamen vacat de facto, Et ideo conferri non potest. Fallit in casu c. de multa. de præben. prælle, quod loquitur in præben.

¶Beneficia duo curata potest quis tenere in duobus casibus. Primus, si vna ecclesia dependet ab alia, vel quia alteri est vnita. vt c. i ne sed. vacan. Idem quādo est vnita beneficio simplici, vt in c. super eo. de præben. Secundus, quando quis habet vnam ecclesiam in commendam, aliam in titulum, c. nemo. de elec. lib. vi. Ab. in c. dud. de cle. glo. & Inno in c. cum te. de æta & qualit.

¶Beneficium curatum seu dignitatem habens, si secundum consimile recipit, & illico non dimiserit primum in manibus ordinarii ipso facto est priuatus vtroꝗ, & efficitur inhabilis ad sacros ordines, & ad quæcunꝗ beneficia ecclesiastica, vt in extrauag. Io. xxii. quæ incipit, Execrabilis. §. quia vero de qua fa,

eſt mentionem Abb.in.c.dudum,de elect.

Beneficia plura etiam ſimplicia, quorum alterum vni perſonæ ſufficit,tenens peccat mortaliter.no.glo. in c.dudum,de elect.quod limitat ibi Abb.vt procedat quando quis vult ſibi lucrifacere fructus ad vtilitatem priuatam,& ad augendum patrimonium vult illos cõuertere,nam ad iſtum effectum non valet etiã conſuetudo in contrarium, cum ſit contra ius & rationem,vt in.c.ratio nulla.& quod ibi not de præb. Et cõtra officium pietatis.xvi.q.i c fi.&.xii.q.ii.epiſcopus.Et iura diſponentia vt quis poſſit habere plura ſimplicia beneficia,diſponunt circa poteſtatem retinendi plura beneficia.Secus ſi diſponerent,vt pro libito voluntatis talis clericus poſſit de fructibus diſponere,vt no.Abb,in d.c.dudum.Abb.in.c.cum eccleſiaſticæ.de exceptio.

Beneficia plura ſimplicia põt quis etiam ſine peccato obtinere,cũ non ſit hoc a iure prohibitum. Fac.c. dudũ.de elec.de præb.c.cum iam dudũ.gl.in.c.gratia,de reſc.lib,vi.Io.an.in.c.ꝑterea.de æta. & quali. Idem ſi quis habeat ſimplex altare in plebe rurali in quo teſtator mandauit ibidẽ diuina celebrari, quia nõ tenetur perſonaliter deſeruire.no.Io.Cald.de ꝑb. c.ſuper inordinata.Regulare enim eſt,ꝙ vbi nõ exigitur de iure pſonalis reſidentia,ſufficit deſeruire per vicariũ.no gl.in.c.ſuper eo.de præben lib.vi.

Beneficia plura curata poteſt quis licite de iure cõi tenere,caſualiter tñ,vt in.c.ſuper eo.de præbẽ.lib.vi. Et no in cle.per literas,de præb. ꝙ qs põt habere plura hoſpitalia.Et ſi quodlibet hoſpitale haberet eccleſiã curatã annexã,plures eccleſias curatas de iure põt poſſidere,vt affert Pau.in ſua alleg.xxxvi in fi.

Beneficium curatum non poteſt cõferri minori annis exiſtenti in ſacris,quia fuit promotus ante legiti-

mam ætatem. Et etiam multo fortius ex hoc viciaretur impetratio, nam paria sunt, vt quis non sit ordinatus ad ordinem requisitum, vel ꝙ sit promotus ante ipsum. vt glo. in. c. ei cui. de præb. lib. vi. Et hoc casu intelligitur glo. in cle. generalem. de æta. & quali. vt refert Abb. in. c. pro illorum de præb.

¶Beneficium absenti collatum non potest alteri conferri nisi renunciet, licet nondum acceptauerit is cui collatum est beneficium. Et si conferatur, non conualescit collatio, licet primus renunciet. Abb. in. c. accedens, de præb. Bal. in margarita, versi. beneficium.

¶Beneficium curatum vacat statim post acceptationem secundi pacificam. c. licet episcopus de preben. lib. vi. Nisi fuerit facta dispensatio: c. de multa. de præb Item nisi alterum sit nõ curatum, licet residentiam requirat. Oldra consi. 165.

¶Beneficium vacans per renuntiationem non potest peti ab impetrante primum vacaturum, quia intelligitur in dubio de primo vacaturo per mortem Bal. & In. in. l. si quis sic solu. mat.

¶Beneficiũ ecclesiasticũ nõ põt conferri alteri donec de eo lis moueatur inter alios c. ij vt lit. pẽder. li. vi.

¶Beneficium ecclesiasticum vacans non potest conferri per ordinarios infra mensem acceptationis, præfixum habenti expectatiuam vacaturi. Rot. dec. xcviii. in No.

¶Beneficiũ resignatum non potest propria auctoritate resumi Rot. dec. xxiii. fuit dubitatum in no.

¶Beneficium ad quod quis est dispensatus non potest resignari, nisi ex speciali concessione. Rot. dec. ccxlii. si illegitimus in no.

¶Beneficia conferre, est voluntariæ iurisdictionis Ioan. And. in. c. illa, ne sed vacan. & de elec. c. nosti.

¶Beneficium potest conferri sub conditione si

vacabit, de præben. c. ii. in. vi. c. ſi tibi. eod. tit. & lib. in glo in c. ii. de ele. ii. vi.

Beneficii appellatione includitur præbenda largo modo, Ludo. in conſi. cxxvii. Item dignus, & minora beneficia c. I de renun. in. vi. quod verum in fauorabilibus, non in ambitioſis, ſecundum Pe. Mor. in c. ſi. de offi. vica. in. vi. Item vicaria perpetua in eccleſia parochiali, Lap. in permuta. bene. Sed non hoſpitalia in literis gratioſis, niſi expreſſe dicatur. Ludo. in con. cccxxxii. ſed in aliis ſic ſi hoſpitale conſueuit conferri clericis in titulum, Lap. in d. tra. q. xiiii. veniunt tamen ſub nomine officii. glo. in de. diſpendioſam, de iudic.

Beneficium ſeculare mutat ſtatum ſpacio. xl. annorum Item econtra in bene. regulari, puta beneficiū quod ſolet regi per ſeculares, poteſt regi per regulares. Et hoc quando per ſpacium quadraginta annorum iſtud ſeruatum eſt. Et idem de regulari. Et hoc modo intelligas tex. in c. cum de beneficio, de præbend. in. vi.

Beneficium quod ſolitum eſt regi per ſeculares clericos, Abbas & monachi non poſſunt ad illud præſentare regulares. Fely. in c. In noſtra. de reſcrip.

Beneficia abbatis electi ſtatim vacant, ſecus in epiſcopo, quia non vacant niſi facta conſecratione, Fely. in c meminimus. de accu.

Beneficiorum Dioceſis appellatione non veniunt exempta, Fely. in c. graue, de offi. ordi.

Beneficium curatum habens, ſi aliud ſimile aſſequatur, niſi primum in manibus ordinarii realiter & de facto infra menſem dimittat, inhabilis hodie efficitur, Secūdū Ioan. And in cle. ſi plures. de præb. An autem idem ſit in dignitatibus, & videtur ibi vel ſe quod ſic, in glo. ſi. relatu. cum tex. prædicto. Intel-

lige quando secundum assequitur pacifice, per. c. cō- missa. de ele. In. vi. Per cle. gratiæ. de rescrip.

¶ Beneficium curatum non vacat, licet quis in eadē ecclesia assequitur parochialem ecclesiam annexam præbenda est principale.

¶ Beneficium quod non est curatum, & ecclesia paro chialis sibi annexa est accessorium, cui deseruitur per vicarium perpetuum. de præben c. super eo. lib. vi. Et in extrauag. Execrabilis. circa finem.

¶ Beneficia non vacant per sponsalia, sed per matri- monium per verba de præsenti contractum, licet nō consummatum, quāquam de hoc secundo fuerit du bium. no Ro. consi. xxvi.

¶ Beneficia quæ sunt de mensa episcopatus, vel mo- nasterii, nō dicuntur vacare per obitum rectoris. No. Fred. i tract. pmu q. xxxiiii. No. Ro consi. cclxxiii.

¶ Beneficium curatum secundum recipiendo vacat primum, secundum. c. de multa de præb. fallit nisi ca lore iracundiæ quis illud recipiat, quia tunc non va cat primum, vt in c. ex literis, de diuor. quod est ve- rum, si incontinenti pœniteat, quia calor iracundiæ eum excusat, vt ibi not. Ab. In c. de mul.

¶ Beneficiatus qui in primo beneficio fecit expensas ex proprio matrimonio nō cogitur dimittere illud, accipiendo secundum incompatibile, Nisi sibi satisfa ciendo de expensis, arg. xii. q. ii quicunq; Ex quo no ta, quod si clericus moritur sine testamento, potest hæ res eius repetere expensas quas clericus fecit de patri- monio in beneficio Et fortius hoc procedit si specifi ce clericus illas repetendas decernit. no. ab. In c. de multa de præb.

¶ Beneficium primum non vacat per adeptionem se cundi, si superior primi beneficii non vult habere ra- tam collationem secūdi sed repetit ipsum clericum.

Et hoc ideo, quia non potest clericus directe & expresse renunciare beneficio suo, sine licentia sui superioris, Ita nec recipiendo secundum, de Renunc. c. admonet Et in c. quod in dubiis. Et requiritur consensus cuiuslibet qui necessario requiritur in renunciatione expressa, vt collatoris & patronorum. no. Ab. in c. de multa de præb. Si tamen superior acceptauerit istius tacitam renunciationem, tunc valet, vt no. Ab. in c. ex ore, de iis quæ fi. a maiore part. cap.

Beneficium primum non vacat per acceptionem secundi incomparabilis, nisi post habitam pacificam possessionem secundi, nec sufficit quod in momento habuerit illam pacifice, sed illico moueret sibi quæstionem de iure, vel de facto, quia non dicitur fuisse in possessione qui non stetit in ea. ad hoc tex. cum glo. in c. commissa. de elec lib. vi. in Cle. gratiæ. de rescrip. & ibi Panor. no. Ab. in c. de multa, vbi vide per eum iura quæ post d. c. de multa emanauerunt. Idem si non potest clericos fructus secundi beneficii habere, quia ex priuilegio forte debentur alii, quia tunc non vacat primum, vt in c. si tibi concesso. de pæc. Item extenditur hoc ad regulares dignitates, vt in c. cum singula officia. de præb. lib vi. Et ad prioratus conuentuales, vt in Cle. i. de supple. neglig. prælat. Et ad vicariam perpetuam beneficii curati, vt in Cle. i. de offi. vica.

Beneficia plura possunt vni soli conferri, quando non reperiuntur idonei. Et tanta indignitas est in eis. quod non sine peccato, vel graui aliorum scandalo, non potest multis prouideri, quia omnes sunt indigni, ad hoc. xx. q. i. c. i Et sic intelligitur prædicta apostilla hostien. in c. grauis. de præben.

Beneficium renunciatum potest statim alii conferri per superiores, non citato renunciante. Inno in c.

accepta de restitut.spolia.

Beneficium semel possessum ab vno præsumitur vsq; ad mortem semper possessam ab eodem, & non habitum pro derelicto, secūdum do.de rot. dec.cxx.

Beneficium collatum a Papa potest renunciari in manibus Diocesani,Bal.in l.adoptionū.C.de adop.

Beneficium si vno modo est æstimatum,& impetratur ab aliquo, licet postea reperiatur esse maioris valoris,valet impetratio.Bal, in l. si fideiussor. §.fi. de leg.i.

Beneficii titulus debet ostendi per possessionem auctoritate superioris c.l.de re.Inno.lib.vi.Bal.in.l. Ciuile C.de fur.

Beneficium non curatum potest conferri maiori septē annis, etiam si sit prioratus,secundum Frede. de se consi.cxxvii,

Beneficium non confertur in inuitum, Bar. in l. quidem.ff si.cert. pet.arg.cōtra in.l.soluere de solut. Bal.in.l.certum C.vnde cognat. Dicit q; beneficium inuitus acceptare quis non cogitur,etiam a Papa vel imperatore Et tenet Bal i l.nec emere.C.de iur.deli.

Beneficium curatum si sit certo tempore rectum sine cura, habetur pro non curato, Bal. in.l.si mater. C.ne de stat.defunc.

Beneficium ecclesiasticum vacare in ecclesia dicitur, si vacat in cimiterio, vel capellio ecclesiæ, Rot. dec cc.habens gratiam, In no. vnde acceptari potest per habentem gratiam vacaturi in tali ecclesia, in d.deci

Beneficium potest accepetare infra mēsem,etiā gratia non purificata, dummodo purificetur post, sed prouisio facta per executorem nō valet ante gratiam purificatam,Rot dec.cccxx in no.

Beneficium dicitur conferri per inductionem in

possessionem, factam ab habente potestatem conferendi, Rot. dec. cccxlvi. Fuit dubitatum. in no Old. consi. cxliii.

❡Beneficium rectum aliquando pro non curato, & postea pro curato, habetur pro curato. Bal. in. l. si mater C. ne de stat. defunct.

❡Beneficia etiam absenti conferri possunt, Bal. in. l. sancimus. C. de la. liber. tolle.

❡Beneficiũ ecclesiasticũ non comparatur in legitimã filio clerico, Bal in. l. omnimodo. C. de inoffi testa.

❡Beneficia clerici etiam criminosi qui notorie homicida est, non vacant ipso iure, sed per sententiam, Bal. in. l cum fratrem C. de his qui. vt indig.

❡Beneficiatus plene non dicitur, qui non habet possessionem beneficii. Bal. in. l quid sit. & in. l venditor ff de hære. vel ac vendit. vbi dicit, quod non vacat primum beneficium, Nisi quis habeat possessionem secundi. quia non dicitur plene habere, nisi possideat, per. c. cum in cunctis. de elec.

❡Beneficium fructat id tantum quod deductus expensis fructat. Bal in. l 1. C. de fruc. & litis expen.

❡Beneficium ecclesiasticum non potest conferri non tonsurato. Bal. in Marga ver. literæ.

❡Beneficii etiam vacantis possessio non potest ab alio occupari, Inno. in c. in præsentia de probatio. Bal. in Marga. ver. possessio.

Beneficium indigno non confertur, Bal. in. c. quæsitum. de titu. qui cu. ven de vsibus feudo.

Beneficium non potest conferri clerico in eadem ecclesia habenti perpetuam vicariam, & fructus eius, quia non dicitur ydoneus ad beneficium. Old. Consi. cccxxxii.

Beneficiorum obtentorum valor debet exprimi in impetratione alterius beneficii impetrandi, Rot. dec.

dec.cccxv.licet impetrans &c.in no.

¶Beneficium potest acceptari quodcunq; modo vacans per habentem expectatiuam de vacaturo simpliciter, non expresso alio modo genere vacationis. Ro. dec.cccxl.

¶Beneficia reseruata non veniunt appellatione beneficiorum vacantium, vnde conferri non possunt per habentem potestatem conferendi beneficia. Rot. dec. cxxi l. legatus, in no.

¶Beneficium Angliæ, renunciatum Romæ ab vno etiam Anglico, dicitur vacare Romæ vbi facta est renunciatio, & non in Anglia, licet ibi sit beneficium, secundum Bal. & Bar. in l. titius ff de excu tuto. no. in.c.ii de preb in vi.

¶Beneficii reditus nedum debent esse sufficientes clerico, sed etiam suis, vt in.c studeat.l.dist. Et intellige de suis qui quasi necessario tradunt moram cum clerico, nam secundum qualitatem personæ debet habere famulos, non enim debet mendicare si est doctor, vel notabilis persona oportet q; habeat famulos, & pauper qui alias est nobilis non indiget tanto apparatu. De diuite autem qui non est sublimis vel literatus non debet haberi talis respectus. no in.c. de multa. in fi.xxi q.i c.i Abb. in.c extirpandæ. de præben. Tamen apud Deum non est personarum acceptio.

¶Beneficium curatum habens ideo tenetur personaliter residere & non per vicarium, quia videtur electa industria personæ, & sic non potest alteri cura delegari, in.c is cui de offi. deleg lib. vi de offi deleg. c. fi. & l inter artifices. ff de solu & hoc nisi ex causa velit habere vicarium, vide no in.c cum ex eo. de ele. lib. vi Abb. in c extirpandæ de præb.

¶Beneficia plura quis habere prohibetur. Et hoc nō solum habet locū in dignitatibus & curatis, sed etiā

In simplicibus beneficiis iure substātiali cessante, per c. sanctorum .lxx. di.

¶ Beneficium quantumcunq; minimum de iure cō muni requirit residentiam, vt in. c. conquerente. de cle. non resid. Inno. in. c. fi. eodem tit. Nec obstat tenuitas redituum quia tunc debet vnum alteri vniri xci di. c. clericus. Aut erat a principio tenue, Et sibi imputand. quia permisit se in tali beneficio intitulari Et si exiguitas superuenit post collationem, dispensatiue videtur papa duo beneficia simplicia per vnum retinere, cum hoc videatur prohibitum a iure communi vt in. c. clericus. xi q. i.

¶ Beneficia omnia licet de iure scripto residentiam personalem requirant, iure tamen speciali permitten te fructus in absentia percipere, nullo etiam vicario ibi substituto, minime prohibetur, dummodo graue præiudicium ex hoc non inferatur. In curatis tamen nequeunt prædicta locum sibi vendicare. Ex quo sequitur correlatiuum consuetudines non valere vt per substitutum posit quis in curato deseruire. Item infertur aliud, curatū propria auctoritate nequire in cura sua & longum tempus alium substituere. fundat. Ab quia licet curatus non deseruiat attenta consuetudine esset periculosum & onerosum animabus parrochianorum, vt no. in. c. de multa. Et qa ipsius rectoris industria ad hoc videtur electa. vt in c fi de off dele c. is cui. eo. ti. lib. vi. In bene. tamen simplici non est talis consuetudo onerosa quia potuit induci ex causis rationabilibus ad hoc. c. omnis de constitutio. etiam nullo vicario instituto cum limitatione tamen, si ecclesia non indiget seruitore quia alii sunt q administrant diuina. Et ex hoc tamen videtur ꝙ si fundator voluit plures facere seruitium fundatum quod omnes interesse debeant

etiam vsq; ad finem quia multorum praeces maioris sunt efficacie.

¶Beneficiorum dispositio in dioecesi regulariter pertinet ad episcopum no. Ro. Consi. cccccxxxi. sed in collegiatis ecclesiis spectat collatio ad praelatum & episcopum. Et non requiritur alia confirmatio superioris. Electio autem praelati spectat ad capitulum. Et non confirmatio ad episcopum no. Antho. in. c. cum ecclesia de elec. Nisi priuilegium vel consuetudo aliud inducat vt ibi no. Collatio autem capellaniarum ad praelatum pertinet in cuius ecclesia sunt capelle fundate no. Antho. in c. quaerelam.

¶Beneficium potest conferri sub altero modo vacandi videlicet. Si vacat tali modo vel tali, vel quod cunq; alio Item potest conferri non expresso modo vacandi. sed sufficit dicere confero talem beneficium vacans Lap. allegat. vi.

¶Beneficium acquiritur per solam collationem siue prouisionem per quam ius quaeritur, etiã ante possessionem adeptam, de Rescrip. gratia. Et de praeb. si tibi absenti. in vi.

¶Beneficii possessionem ingrediens propria auctoritate per executionem sententiae, vel alio legitimo titulo, Non priuatur iure suo, si nullam violentiam commisit. no. Ro. Con. ccccxvii *Secus si violenter* intrauit, vt not. Ro. Con. xvi.

¶ Beneficium semper est curatum quando est principalis dignitas in ecclesia collegiata, si ad id eligitur quis in rectorem & praelatum per capitulum illius ecclesiae. not. Rom. Consi. cccxxxii. quod not Lap in c. cum in illis. de praeben. lib. vi.

¶Beneficium non potest aliquis resignare nisi auctoritate superioris ad quẽ pertinet resignationes reci

pere,& beneficia conferre. Not. Ro. Consi. ccccxviii. Et ad illum pertinet resignationem recipere, qui potest resignantem inuitum destituere. Roma. Consi. cliii prædicta vero, quando resignans habet ius in re, sed si solum habet ius ad rem potest renunciare in manibus cuiuscunq;. Not. Rom Consi cclxix.

¶ Beneficium si est acceptatum tanquam vacãs vno modo, siue per mortem vnius, quod vacabat per mortem alterius, valebit acceptatio, sed nõ prouisio, quia acceptatio nõ est nisi quædam declaratio volũtatis, quæ satis declarata est, qñ cõstat de corpore beneficii, licet fuerit erratũ in psona no ro cõsi. ccxix.

¶ Beneficium impetrans tanquam vacans per obitum, non tenetur probare titulum sui prædecessoris, sed sufficit quod probet eum possedisse, & pro tali reputatum fuisse. Idem in eo qui prætendit ius in beneficio ex causa permutationis, quia non tenetur probare de titulo eius qui secum permutauit, sed solum de possessione & reputatione. Not. Rom. Consil clx. Vide omnino Lapum alleg. lxxxvlii. vbi dicit, quod si contra probantem communem reputationem & famam defuncti, reputaretur habere certum titulum, sed inualidũ, ex hoc nõ cõcluditur eũ ius nõ habuisse, quia potest esse quod habuit aliũ bonũ titulũ.

¶ Beneficia non possunt dari ad tempus per inferiorem a papa. No. glo in. c i. de capel. mona. lib vi.

¶ Beneficia vacantia per assecutionem dignitatis ad quam pars est electa & confirmata in curia, non dicuntur vacare in curia, sed in eo loco vbi dignitatem assequitur per se vel per procuratorem ad mandatũ habentem. Si autem non habet mandatum, tunc vacaret in loco in quo fuit ratificatio. Sed si post confirmationem, ante tamen consecrationem erat possessionem adeptus, tunc vacat in curia, vbi fit cõsecratio

Vbi autem possessionem dignitatis non fuisset assecutus per se nec per alium, si per eum stat quominus assequeretur, tunc vacant in loco in quo vacassent, si possessionem assecutus fuisset No glo. sing. in Cle.i. vt lit pend. Super verb. collatio &c.

¶Beneficium vacans ex renunciatione per procuratorem ad hoc mandatum habentem in curia facta, dicitur vacare in curia, licet principalis tempore renunciationis sit extra curiam, sed si procurator nō habuit mandatum ad hoc, si tamen principalis ratificauit dicitur vacare in loco ratificationis Not. glo. singul. in Cle. i vt lit. penden. super verb. collatio &c.

¶Beneficium primum non dicitur vacare per assecutionem administrationis alterius incompatibilis delatæ ex consuetudine vel ecclesiæ statuto, sede vacāte. Nec propter talem administrationem cum retentione primi beneficii quis incidit in pœnam constitutionis Execrabilis. Pro quo vide Ioan. And. de offi. leg. c deliberatio lib. vi.

¶Beneficium manuale si conferatur monacho per papam, vel collatum per abbatem papa, confirmat, non poterit abbas reuocare, nisi ex causa noua superueniente. Not. Antho de elec. cum iurib. Et vide Ioā. and. de præb. c. nisi. de offi. ordi. c. præsenti. lib. vi. in nouella. vbi dicit, ꝙ monachus cui papa cōtulit prioratum non manualem, quo ad illum est ab abbate emancipatus. Hoc intellige quando papa confert ex sui potestate, secus si ex deuoluta, quia tunc natura & vires beneficii non alterantur. no. Ant. de confir. vtil. porrecta. Lap. de castel. allega. ix. & xxii. dicit, ꝙ licet beneficium manuale oblatum monacho per papam sit pro illa vice perpetuum, tamen si postea vacat, redit ad naturam suam & efficitur manuale. Et idem no. Anto. de confir. vti. porrecta.

¶Beneficium quo quis ipso iure est priuatus, potest conferri per ordinarium antequam ille per sententiã declaretur priuatus.no.in c licet episcopus de præb. lib.vi. Licet non possit eo non vocato auferri possessio.Ita concludit antho.de resti.spolia solicite,idem dicit.de elec.c.commissa,lib,vi.

¶Beneficia ecclesiastica si vniantur, ita quod sic fiat corpus vnicũ,fit transfusio iurium vnius ad alterum. Secus si vniantur non totaliter, quia viuant sub diuersa regula.Bal in.l.ii § communia de leg.

¶Beneficiũ inutile,ppetuo nõ dicitur beneficiũ.Intantũ quod habẽs illud potest aliud impetrare,etiam mẽtione nõ facta de primo inutili,nec dicit subreptitia tunc impetratio secundi Bal l.l i.§. communia. de lega.

¶Beneficium ecclesiasticum nõ potest conferri excõmunicato,sed optatio & acceptatio per eum fieri potest Rot.dec.cxcviii.acceptatio. in No.

¶Beneficia ecclesiastica non retinent clerici coniugati.Specu.de cler.coniug.

¶Beneficii acceptatio valet, licet erretur in nomine eius per quem vacat.sed nõ valet prouisio tunc Rot. deci.ccxxiii licet impetrans,&c in No.

¶Beneficialis impetratio cum clausula si neutri litigantium ius competat, in eo est subreptícia, nisi fiat mentio de qualitate beneficii, Et de modo vacandi,Et de reseruatione.Rot.dec ccxlii. Impetrans. &c in No.

¶Beneficii vacantis collatio facta per papam, non præiudicat expectatiuis aliorum Rot. dec ccxlviii. licet demore.

¶Beneficii taxa est probanda per impetrantem, cum sit pars gratiæ. Rot. dec. cccxl. auctor. &c in No.

¶Beneficii obtinendi dispensatio extenditur ad primum & vnicum. Rot. deci. ccccxlii si illegitimus. in No.

¶Beneficium si sit vnicum, non debet de eo prouideri ei cui mandatum est de aliquo beneficio in tali ecclesia prouideri. No, Rot. deci. ccxix. voluerunt, &c. in no.

¶Beneficium curatum vel dignitas, non vacat impetratione generali beneficiorum. Bal. in. l eam quam C. de fideico

¶Beneficium siue curatum siue non curatum vacat per adeptionem secundi beneficii curati, requirentis residentiam continuam. glo & doc. in. c. cum non ignores. de præben. & in cle grego. de rescriptis.

¶Beneficia abbatis electi vacant statim, etiam eo non benedicto. Secus in episcopo non confirmato, Oldr. Consi. xiiii.

¶Beneficii vacaturi concedendi licentia concedi per episcopum non potest, Nisi ei quem constituit vicarium generalem Oldr. Consi. lxxvii.

¶Beneficia conferri non possunt per archipresbiterum sede vacante, qui ex forma constitutionis gerit vices episcopi Oldr Consi. cli.

¶Beneficium impetratum per vnum cum clausula, vt discutiatur de vita & idoneitate sua per aliquem. potest iterum conferri per ordinarium. Oldr. Consi. clxxv.

¶Beneficium vacans per assecutionem, Petens non tenetur probare vacationem & assecutionem, sed solum gratiam sibi factam ad excludendum petitionem aduersarii. Rot. dec. ccxlix. habenti gratiam in No.

¶Beneficii restitutio non potest peti per eum, qui spoliatus cum iuramento promisit non petere. Rot. deci.cccv.si agenti.in no.

¶Beneficii titulus nõ probatur per confessionem adversarii, nisi in possessorio iudicio, ad finem restituendi spoliatum. Rot.decisio.cccxli fuit dubitatum. in nouis.

¶Beneficium conferri non potest, nisi citētur hi quorum interest. Hostien.& doct in.c.cum secundum.de præb Licet contra notetur in.c.licet episcopus, eod. tit lib vi.

¶Beneficia ecclesiastica non sunt de bonis nostris. ideo super eorum dominio non potest esse lis, sed sunt in quasi bonis, & quasi possidentur. Specu.de appella § xv.

¶Beneficiorum pluralitas, ineligibilem reddit. Specu.de electio.§ 1.

¶Beneficia promoti seu prouisi in episcopum per papam, non vacant donec prouisus consequatur administrationem & possessionem maioris partis bonorum.not.in c cum in cunctis.§ vero. Et ibi Abb. de elect.Et plenius notatur in.c. tibi concesso. de præb. lib vi.

¶Beneficii vnius plures collationes, seu institutiones potest quis ad cautelam prouocare. Et hoc est tutum quando quis dubitat de validitate primæ collationis, vt in.c.non fiat.de arbi.not.Abb.in d c.

¶Beneficio, nec redditibus beneficii debet priuari exulans sine culpa extra locum beneficii, vt in.c.quanto.lxiii dist no.in c.bonæ.de postu. prælato. Inn.in c ii.de ope.no.nuncia.

¶Beneficium sine legitimo titulo non potest haberi, vt in regula 1.de regu.iur in vi. propter contumaciam tamen absentis actor missus in possessionem ei

secundo decreto acquirit possessionem. Et potest beneficium præscribere per decem annos inter præsentes. &.xx. inter absentes dum tamen habeat titulum coloratum. Satis colligitur per no. glo. & doc. in c. contingit. de dolo & cōtuma. Et per Ab in c. literas de restit. spoliat Ioan And in. c. fine priore. de reg. Iur. in. vi. in mercu nam talis videtur habere beneficium pro derelicto per tantum tempus in præiudicium sui, ad hoc quod legitur, & no. in. l. si ideo §. i. de acqui. hæred. & tamen per hoc taliter possidens acquirit ius prælaturæ, nec beneficii dominum postulat. quia in istis beneficialibus regulariter sententia non transit in rem iudicatam respectu superioris, licet transeat in rem iudicatam in odium illius, contra quem lata fuit, quia nullum ius sibi respectu titu li de nouo tribuit. No glo. in. c. primo de concess. præben Et no in. c cum olim de do. & contu Et per statura pragmaticæ sanctionis in ti. de pacif possess. Sufficit cum titulo colorato pacifice possedisse per triennium, ut pars aduersa repellatur, & in petitorio, & in possessorio Poterit tamen ordinarius impugnare titulum inualidum.

¶ Beneficium omne p o titulo assignatum, etiam si sit vicaria, requirit residentiam. lxi. di. de offi. vicar. c. ex parte. Qui enim non seruit, non debet viuere de altari. no Inn in. c. cum secundum. de p eb quod secus est in pensionibus vel stipendiis assignatis aliquibus quasi bene meritis. xvi. q. i. possessiones. Vel causa pietatis vel eleemosinæ. xxxii. di. si quis. Non enim de talibus habet conqueri ecclesia, cum quod habeat sit deputatum pietati. liii. di. multos. xii. q. ii. In aliis autem beneficiis ecclesiasticis omne beneficium quantumcunque exiguum requirit residentiam, nisi contrarium probetur, Secundum

Innocen. Hoſtien. & Ioan. and. in c. finali. de clericis non reſiden.

¶Beneficium ſecundum recipiens, quod requirit continuam reſidentiam ſicut primum, licet per receptionem ſecundi videatur renunciare primo, per iura vulgaria, & not. in c. finali. de clericis non reſiden. Non tamen videtur renunciare primo, ſi primum vel ſecundum requirat reſidentiam temporalem, ſcilicet, quatuor vel ſex menſium, cum vtrunque facere poſſit. l. aſſumptio. § vias prudentibus. ad municipa. c. dilectus. de reſcrip.

¶Beneficia duo quis tenere non poteſt ſine peccato mortali, quando alterum per ſe ſufficit, ſecundum gl. in c. dudum. ii de electio. quod limita, niſi ſint ſibi collata non ratione perſonæ, ſed propter vtilitatem eccleſiarum, vel beneficiorum, vt quia eſt homo induſtrioſus, & bonæ conſcientiæ. Nec excuſatur talis propter diſpenſationem quo ad Deum, ſi fructus qui ſuperſunt non conuertat ad pias cauſas. No. Abb. in c. conquerente. de cle. non reſiden.

¶Beneficiatus ſi petat fructus beneficii, poteſt ex parte eccleſiæ excipi, ꝙ non facit in beneficio reſidentiam. Tertius tamen hoc non poterit opponere, quia ex quo non eſt priuatus clericus, quo ad iſtum tertium liberas ædes habet, vt l. loci. §. competit. ff ſi certum peta. Abb. in c. conquerente. de clericis non reſiden.

¶Beneficium ſeu eccleſia habetur pro derelicta. Primo cum beneficiatus efficitur miles. De quo vide, quod not. Innocentius in c. primo. de apoſta. Abb. in c. finali de cleri. coniug. Secundo quando beneficiatus contrahit matrimonium carnale, vt not. in c. primo. de cleri. coniug. Tertio quando clericus monitus non vult reſidere, quia in his caſibus poteſt be

neficio spoliari. Et spoliatio hoc vltimo casu fundatur, Primo quia ecclesia habetur pro derelicta, vt dicit glo in.c.qualiter.de cleri non residen. Secunda ratione illorum, quia cum crimen non residentiæ sit notorium, potest priuatus spoliari sine sententia. facit c.ex tuæ, eodem titulo. Not. Abbas in dicto.c. qualiter.

¶Beneficiatum quem esse in patria sua valde honestum est de fructuosum, vt sic extraneus non occupet stipendia indigenæ, Ne detur occasio depauperandi beneficia, Et inducantur facilius ad residentiam indigenæ, q̃ extranei.c.nullus.lxi. dist.not. Abb in c. ad decorem, de insti.

¶Beneficium dicitur curatum siue habeat curam fori pœnitentialis, siue fori contentiosi c dudum de elect. Et quod ibi commendat Abb.

¶Beneficia ecclesiastica propter officia diuina cõstituta sunt.xii.q.ii.cõcessio.not glo.in,c.fi. de offi vica.

¶Beneficium sufficiens consideratur secundum nobilitatem & scientiam, quia tales personæ maioribus redditibus sunt honorandæ, vt in.c,de cætero.de cle. non resid Item consideratur dignitas.l.sed & si quid ff de vsufruc. Ita ꝙ possit sibi sufficere & suis, hospitalitatem conseruare, & iura episcopalia soluere, vt in d.c.de cætero gl in.c conquerente.de cle. non resid, Deus autem solum intuetur cor.

¶Beneficium cum sit beneuola actio, gaudium tribuens capienti, vt in libro feu. qui mo.feu. amitt.c. i non potest conferri inuito respectu voluntatis, vel dum consulitur voluntati, sed respectu vtilitatis potest beneficium conferri inuito. c. qui emendat. xii. di.not. Ab.in.c clericis.de vita. & hone.cle.

¶ Beneficium patris licet immediate non possit conferri qui filius clericus etiam legitimus. Potest. tamen

illud conſequi nepos vel alii tranſuerſales, Quia titu lus de filiis preſbiterorum non extenditur ad tranſuerſales, imo nec ad deſcendentes vltra filios. No in c.ad extirpandas. de fili.preſbit. Ab.in.c.accedente. de accuſa.

¶Beneficia ſimplicia poſſunt conferri pueris minoribus ſeptem annorū.lxxvii.di.in ſingulis. Not glo. & Inno.in.c ex ratione de.ætat.& quali.Oldra.

¶Beneficium ſimplex non poteſt fieri curatum, niſi auctoritate dioceſani.Et tenens duo curata ſine diſpēſatione, eſt ineligibilis, vt in.c.dudum.ii.de elect.

¶Beneficiorum nomine in impetratione non veniunt hoſpitalia leproſorum, niſi expreſſe caueatur in gratia.de præben.Cle.ii.

¶Beneficium primum ſi eſt curatum, per adeptionē ſecundi ſimplicis non vacat primum, ſed datur ſibi optio retinendi quod velit.ar.c. referente. de præb. Ab.in.c.ſi.de cle.non reſ.

¶Beneficiorum ſeu eccleſiarum pluralitas prohibetur propter delictum ambitionis. Item propter impotentiam pluribus deſeruiendi. Item propter materiam diſſolutionis, tam in veſtibus quam in moribus, iuxta illud pſalmiſtæ, Procedit ex adipe iniquitas Item quia inducit vagationem. Quanto magis exuberat, tanto magis factus eſt vagus. Item quia continet periculum animarum, Ex quo infert Hoſtieñ. in.c.quia in tantum de præben. Quia peccatum eſt petere plures eccleſias, quod intelligit Ab.ibi, quādo non ſubeſt iuſta cauſa tenendi.

¶Beneficiatus vt ſit pluralis in beneficiis, non ſubſiſtente cauſa, non valet conſuetudo, quia induceret periculum animarum. Et præberet cauſam tantorum malorum, vt in.c.ex parte.de conſuetudi. Nec etiam diſpenſatio valeret ſuper hoc ſine cauſa no. Ab.in c.

quia in tantum de præben.

¶Beneficii institutio non valet arctans beneficiatū ad nunquam dimittendum illud beneficium, sed debet intelligi quod non dimittat causa voluntatis, vel causa transferendi se ad aliam ecclesiam Nam talis institutio impediret propositum religionis, & debet se absentare ex causa necessitatis, vel vtilitatis ecclesiæ suæ propriæ, vt in.c ex parte. de cle. non resid. Ab. in. c. significatum. de præben.

¶Beneficium quodlibet creatur propter officium, vt in c fi. de rescrip. lib. vi. Ab. in. c. cum iam dudum de præb.

¶Beneficia plura si non requirant residentiam, vt quia consuetudo est in oppositum, quæ valet in simplicibus, vt in. c. cum omnis de constit. Si vnum sufficit ad honeste sustentandum clericum. Non licet plura tenere propter vtilitatem propriam, imo est peccatum mortale, cum sit via ambitionis & auaritiæ. Et talis occupat stipendia pauperum, vt no. glo. in. c dudum. ii. de elec.

¶Beneficia duo habens, requirentia residentiam ex dispensatione, tenetur residere personaliter in maiori, & alteri per vicarium, Doc. in. §. quia vero c. extirpandæ de præb. lib, vi. Si sint æqualia, potest deseruire in quo vult. Et ibi Ab. notat. quod si præbendatus non potest vnire de præbenda. Et est necessarius ecclesiæ cathedrali, potest seruire per substitutum in beneficio curato.

¶Beneficia ecclesiastica non debent vacare vltra sex menses, quibus elapsis deuoluitur collatio ad episcopum a capitulo, Et post ad superiorem. Et quilibet habet sex menses. Ab. in. c. nulli. de conces. præb. Et si non habet superiorem, deuoluitur ad papam. Et si quis prædicto tempore elapso conferat, collatio est

nulla c.fi.de sup.neglig. prælato. Et incipit currere prædictum tempus non a tempore vacationis. sed a tempore scientiæ,vel notitiæ,quia diuersitas.de concess.præbend.

¶Beneficium secundum si quis recipiat cum cura, qui iam habeat curatum.si de bonis propriis expendisset pro vtilitate primi beneficii curati, tunc acceptando secundum non incurrit pœnam decretalis, sed retinet primum, donec sibi sit satisfactum de expensis, secundum Ioan de ligna.& Vb.per tex.c quicunq; xii. q.iiii Et ex hoc dicit Ab. quod si clericus moritur sine testamento, hæres potest repetere expensas,quas clericus fecit in beneficio. pro hoc allegatur tex.in.l.si non sortem.§.fi.ff de condi.Indeb.vbi habetur, quod scriptor potest retinere quaternos, donec sit sibi satisfactum pro labore suæ scripturæ. Et sufficit quod sit vtiliter cœptum per beneficiatum. Et si domus capta casu comburatur,tamen competit repetitio,not.Ioan.And.in. c, ex parte. de Constitutio.

¶Beneficiorum pluralitas adeo est odiosa vt non valeat consuetudo, quod per acceptationem secundi non vacet primum.no Antho in.c quia nonnulli.de cle non resid quia consuetudo non excusat in delictis,per c.i.de consue lib.vi

¶Beneficium episcopale.vbi quis possidet, per adeptionem secundi episcopatus an vacat primum,Videtur quod sic.quia eadem,imo maior ratio in episcopo quam in alio,Cum ipse sit magis alligatus ecclesiæ quam citra. c. requisiuisti de testa. Ergo cum magis delinquat,debet magis puniri. Et hanc partem tenet glo. xxi. q prima. relatio contrarium tenet Inno. in c. cum in nostris. de concessio præben. Et ipsum sequitur Do. Antho. dicens quod hæc de-

cretalis non habet locum in episcopalibus. Et similiter Ioan. Andre. Et Imol. in clementina gratiæ de rescriptis. & pro hoc text. in. c. si quis episcopus. vii. q. i. In verb. curabit, quod est verbum futuri temporis. Et sic notat postmodum per sententiam, ar. glo. in verb. in euidenti. in. c. quicunque de hære lib. vi.

¶Beneficium secundum curatum recipiens, perdit ipso iure primum, quo fuerit spoliatus. te glo. in clemen gratiæ. Pro quo facit, quod notat dominus Antoni. & Ioan. de ligna. in. c. cum teneamur. de præben vbi dicunt, ꝙ impetrans tenetur facere mentionem beneficii quo fuerat spoliatus, subdit tamen dominus Antonius, ꝙ posset iste petere fructus primi beneficii, quos recepit spoliator vsque ad tempus acceptationis secundi beneficii. Alleg. Speculato. ad hoc.

¶Beneficium quando non iuste tenetur, qui non rite consequitur beneficium aut dignitatem, vt ait Raf. qui non intrat per hostium fur est & latro, nec habet viam salutis, nisi resignando, vel si est dispensabile petat dispensationem ab eo qui potest. Et in vtroq; casu agat poenitentiam de commisso.

¶Beneficium, dignitatem, seu personatum, vel officium, quibus cura animarum sit annexa, si quis recipit, Si ante obtinebat simile, cum sit priuatus primo, postquam possessionem habuit de secundo, tenetur absque mora dimittere in manibus ordinarii in cuius episcopatu hoc fieret, alioquin omnes tales secundo ipso iure sunt priuati. Et non solum ad sacros ordines, sed etiam ad quodcunque aliud beneficium fiunt inhabiles. Et omnia talia beneficia sedi apostolicæ reseruantur, Et si alius disponat de eis, non valet. Hec Ioan. papa, xxii.

In sua extrauag quæ incipit, Execrabilis.

¶ Beneficium, aut aliud ad victum necessarium illi tenetur subministrare episcopus, qui aliquem ad sacros promouit extra de præb c episcopus. c. cum secundum c. si episcopus de præb. lib vi.

¶ Beneficium si episcopus conferat absenti, licet non fiat suum donec consentiat non potest tamen episcopus alteri conferre, nisi dato ei termino ad consentiendum, & non cõsentiat. c. si tibi absenti de præb. li. vi.

¶ Beneficium non tenetur episcopus pauperi clerico conferre pro quo mandabatur episcopo ei conferre, si beneficium aliud, alia via est assecutus. c. si pauper de præb lib vi.

¶ Beneficio suo curato aliquem spolians, si spoliatus antea habuit beneficium curatum, perdit primum quod iuste & canonice possidebat, tex. est in. c. eũ qui de præb. lib. vi.

¶ Beneficium & omnes dignitates, vel personatus seu officia vacantia in curia Romana non possunt conferri nisi per papam Similiter & curialium. Item & euntium & redeuntium de curia, si decedant in locis vicinis curiæ, ad duas dietas legales, omnia hæc papam tantum pertinent; Nisi quod post mensem possunt ea conferre illi ad quos pertinet per seipsos tantum, vel ipsis agentibus in remotis per suos vicarios generales, quibus illud commissum sit, in eorũ diocesibus existentibus vel nisi essent parrochiales ecclesiæ, & vacassent vacante sede apostolica. Ant. etiã si vacauerint ante & papa priusquam conferret defunctus esset. hæc omnia probantur extra, de præb. c. licet c, statutũ. c. præsenti. c si apostolica eo. tit. li. vi.

¶ Beneficium si quis male possidet, licet in foro iudiciali multiplex possit esse responsio, tamen in foro conscientiæ si quis sciat quod possessor ecclesiæ vel

dignitatis

dignitatis non sit verus prælatus, non tenetur ei obedire, Nec soluendo liberatur, ext. de iure iur. ea te. c. Inquisitioni, de senten excommunica.

¶ Beneficiati canonici, Et alii beneficiati clerici qui diuinis officiis non interfunt, non possunt percipere quotidianas distributiones Nec valet consuetudo in contrarium, alias non faciunt eas, suas Et tenentur ad restitutionem, nisi excuset eos infirmitas vel iusta & rationabilis corporalis necessitas, aut euidens ecclesiæ vtilitas, ex. de cle. non resid. c. I. lib. vi. Intellige tamen de infirmitate, quæ est causa propter quam non interest diuinis, alias secus, vt quia etiam si non fuisset infirmus, non interfuisset diuinis. Et tunc nõ habebit distributiones, secundum Geml. in c I.

¶ Beneficii fructus possunt locari, etiam si essent decimæ, & alia, ex de loca. c. vestra, sed hæc locatio nõ extenditur vltra vitam locantis, quia clericus in beneficio comparatur vsufructuario. xvi. q vi. illud.

¶ Beneficiorum vt beneficiati fructus percipiant in absentia indulgentiæ concessæ personis non ecclesiis vel dignitatibus sunt cassæ & irritæ. de dignita. c. fi. lib. vi.

¶ Beneficiorum fructus tempore vacationis debent in vtilitatem ecclesiæ expendi, vel futuris successoribus fideliter adseruari, alias in cathedralibus ecclesiis, & regularibus, & collegiatis, si fiat contra per capitula conuẽtus, collegia, vel singulares personas, Ipsi contrafacientes sunt suspensi ab officio & beneficio, quousq; plene restituerit quicquid de bonis percepe rint a prælatis mortuis dimissis, vel vacationis tempore obuenientibus, Non obstantibus priuilegiis vel consuetudinibus, ex. de elec. quia sępe. de elec lib vi. Similis prohibitio fit generaliter de omnibus ecclesiis, ne bona eorum occupentur a p: ælatis, quibus

subsunt, seu ad quos custodia pertinet, nisi de speciali priuilegio, vel consuetudine præscripta, vel alia ratio nabili causa, alias episcopi & superiores sunt suspensi ab ingressu ecclesiæ, Et alii a beneficiis & officiis donec satisfecerint. extra de rescrip. c. si lib. vi.

¶ Beneficiandus impetrãs dispensationem super pluralitate beneficiorum, debet exprimere etiam quantuncunq; modicum & tenue sit beneficium, alias dispensatio non prodest, quando etiam conceditur, vt quis duo beneficia curam animarum habentia possit simul habere, intelligitur in duobus primis beneficiis post concessionem. Item si mandatur alicui prouideri de beneficio, non obstante ꝙ habuit aliud, non propter hoc est dispensatum vt ambo simul habeat c. non potest. extra de præben. lib vi.

¶ Beneficium si papa alicui aliquod beneficium obtinenti motu proprio cõferat aliud, non habita mentione de priori, non propter hoc inualida est gratia, dummodo exprimatur ꝙ papa concedit motu proprio Secus si ad petitionem alterius gratiam facit. c. si motu proprio. de præb. lib vi.

¶ Beneficium non vacans nulli promitti potest, nec in generali, vt promittendo cum poterit prouidere, vel cum facultas se obtulerit Ant quamuis formaver borum, alias promissiones prædictæ nec valent, nec tenent, nec etiam obligant. c. detestandæ. de concess. præb lib vi

¶ Beneficium præbendatum habens in aliqua ecclesia si postmodum acceptet in eadem ecclesia aliam præbendam, vacat prima. c. litera. de concess. præben. etiam si acceptaret secundam iure annexionis, tex. est in cle si. de præb.

¶ Beneficia duo præbendata, vel plura, quis tenere potest absq; dispensatione in aliquibus casibus, vide-

licet, quando ecclesiæ sunt adeo tenues, ꝙ neutra suffi ceret ad sustentationem x.q.iii.vnico c. quia mona- sterium extra de re do. Secundo, si vna pendeat ab a- lia c.eam te.de æta.& quali.ordi. Tertio, propter ra ritatem clericorum.xxi.q.i. clericus. Item si ecclesia est annexa dignitati vel prębendæ, cum ipse teneatur in maiori ecclesia personaliter deseruire, tenetur in parochia habere idoneum & perpetuum vicarium, qui congruentem habeat de prouentibus ipsius eccle siæ portionem extra de præben.extirpandæ. Quin- tus casus est, si habetvnam intitulatam, & aliam com mendatam.xxi.q.i.qui plus. Sed talis commenda de ecclesia parochiali non potest fieri, nisi ei qui attige rit vicesimumquintum annum, & qui sit sacerdos. Et etiam tali non potest committi nisi vna, & pro euidenti vtilitate, vel necessitate, & nō durat nisi per menses sex extra de elec.nemo.lib.vi.

❡ Beneficio debet prouideri pure & sine pacto vel conditione, & non pro cōmode temporali alias com mittitur simonia.i.q.i.san.

❡ Beneficium dignitatis non est in aliquo nisi habe at iurisdictionem. Ange. de claua in sua summa de dignita in principio allegat Abb in.c, de multa.de præbē. idem si de ecclesiæ consuetudine habetur pro dignitate.xxii.dist consuetudo.

❡ Beneficium abbatis est dignitas quæ præfertur ar- chidiacono cathedralis ecclesiæ.no. Abb in c.ex ore. de priuileg.c.fi.de dila. vbi abbas prius nominatur, ꝙ archidiaconus.

❡ Beneficiandus si facit mandare sibi prouideri in aliqua ecclesia de beneficio si sint ibi alia beneficia ꝙ præbendæ, vigore istius mandati nō poterit prouide ri de præbenda & canonicatu, qui est longe notabili or, ꝙ aliud beneficium.no.doc.in c.fi.de præb.

¶Beneficiandus si obtinet mandatum aut nomina-tionem, non extenditur ad hospitalia, quæ non ve-niunt appellatione beneficiorum. Etiam si talia ha-beant ecclesias annexas.c.literas.de præb. Archi.in.c. eum qui de eo q mit.in pos.Do in cle.I. de sequestr. pos.& fruc. nisi ad hospitalia consueta conferri reli-giosis,vt in elemosynariis multorum monasteriorũ, quarum prouentus ad ipsas præpositi faciunt suos, de episco & cle.I Orphanotrophos.

¶Beneficii ecclesiastici appellatione, non venit an-nua pensio. Not. Ab.& Fe. in.c ad audientiam,de rescrip. & c quãuis. de rescrip. Et hoc quia nullam spiritualitatem habet sed est quid mere temporale. Ioan. Andr. Baiba. in d.c. ad audientiam tenent contrarium

¶Beneficii fit patronus is qui ecclesiam dicat ante consecrationem dummodo interueniat consensus epi copi Ita te,glo.in.c.piæ mentis.xvi q.vii. Et hoc qa perducit rem de non esse ad esse.

¶Beneficium vbi est patronatum,patronus in.d.be neficio dando non potest sibi retinere aliquod tem-porale beneficii Ab. in c.præterea de iure patro. nisi de auctoritate episcopi.

¶Beneficium vbi est patronatum.patronus non po test donare ius patronatus laico absq; episcopo.not. do Ge.in c i de iur.patro.

¶Beneficium vt laicus teneat potest papa dispensa-re.seu priuilegiare,Not.Ab. & Inno.in.c. qnanto de consuetu.

¶Beneficii possessionem potest laicus capere pro be neficiato, quia per hoc non tractat spiritualia. No. doc in.c accedens.de præ.

¶Beneficiatis clericis capitulum sede vacante potest darelicentiam ex iusta causa, se absentandi a suis be-

neficiis. Not Ab. in c. relatum Idem in quolibet prę lato. etiam si non sit episcopus, vt ibi. Tamen non potest quilibet prælatus apponere pœnam non residentiæ, quod est procedere ad priuationem, sed oportet quod ille sit superior, in cuius manibus possit fieri renunciatio Ab. in. c. penul. de cle. non resid.

¶ Beneficiorum plenitudinem potestatis habet papa, tex. est in. c. ii. de præb lib. vi. quia tituli beneficiorum sunt de iure positiuo, Secundum Ab.

¶ Beneficiorum omnes commendas Inno sextus suo tempore reuocauit, vt in extrauag. Pastoris. Et hoc quia sæpe per eas cultus diuinus minuitur, & edificia ecclesiastica ruinosa relinquuntur.

¶ Beneficiandi dispensatio super pluralitate beneficiorum non est dispensatio, imo potius dissipatio, si fiat sine causa. Fac. c. postquam. xii. q ii.

¶ Beneficium vbi papa vel legatus reseruat & ordinarius confert, Et hæc omnia fiunt eadem die. Nec constat de prioritate temporis, præualet collatio ordinarii not Ioan. And in. c. si a sede. de præb.

¶ Beneficii collationem habet legatus de latere, non in vim legationis, sed ex quadam prærogatiua, & speciali priuilegio. vt in. c. i. de offi. lega. lib. vi.

¶ Beneficia pertinentia ad exemptos potest legatus conferre. c. i. de ver. signific. in. vi.

¶ Beneficiorum præuentiones habent locum in papa, vt præuenire possit ordinarios, licet quis non videatur puniendus sine culpa. Et hoc quia totalis plenitudo beneficiorum residet in papa. c. ii. de præ. li. vi.

¶ Beneficiorum collatio vbi spectat ad duos collatores, videlicet ad episcopum & capitulum, sufficit alteri præsentare mandatum apostolicum, vt vtriusque manus ligentur, quia vnus solus non potest sicut in arbitris. l. si in tres. ff. de arbit.

¶Beneficii collatio vbi ſpectat ad aliquam dignitatem eccleſiæ, ratione ſuæ dignitatis, Et dirigitur mãdatum capitulo cum clauſula, tam coniunctim, q̃ diuiſim, mandatum ad talem dignitatem non extenditur. Io an. in. c. fi. de præb.

¶Beneficium poteſt aliquis impetrare ſine ſpeciali mandato, Io an & Abb. per tex. c accedens. de præb. Et hoc quia beneficium poteſt cõferri abſenti & ignoranti, per. c. ſi tibi abſenti. de præb. & digni. Tamen ad acceptandum beneficium in vim gradus aut nominationis, ſpeciale mandatum requiritur. Abb. Io. de imola in c. accedens. de præb.

¶Beneficium non poteſt acceptare coniunctus, abſq; ſpeciali mãdato. no. doc in. d. c. ſi tibi abſenti. in. vi. Et poteſt laicus acceptare in vim procuratorii, arg. c. i de procu lib vi. quia eſt vt nudus miniſter.

¶Beneficium habens certæ qualitatis, non poteſt illud permutare cum alio non habente illam qualitatem, vt in prag. ſanc. In præiudicium tamen permutantis reſignantis tenet reſignatio, cum debuit ſcire non potuiſſe cum alio permutare qui non eſt illius qualitatis. l. cui cum alia. ff de re iudi.

¶Beneficiatus minor diſpenſatus prouiſo, ꝙ beneficium debitis non fraudetur obſequiis, & animarum cura non negligatur, ſi aſſequatur parochialem, & infra annum non ſit ſacerdos, non propterea priuatus eſt beneficio. not. Archi. in. c. cum ex eo. §. elapſo. de elec lib. vi. Et hoc quia habuit iuſtum impedimentum, cum non eſſet in ętate, vt in cle. generalem. de æta. & quali.

¶Beneficium ſi papa cõferat infanti, non eſt ſibi obediendum, intelligitur de minori ſeptennio Felyn. in c ſi quando. de reſcrip.

¶Beneficium conuentuale dicitur, ſeu collegiatum,

si ibi collegialiter viuunt monachi, etiam si non eli gant priore, & sit prioratus manualis, adeo ꝙ si impetretur gratia ad dignitatem, non venit talis prioratus. Oldra consi. cclxxxi.

¶Beneficiatus si non potest soluere, si excommunicatus est, admittetur ad faciendum sequestrationem fructuum sui beneficii, seu tituli, reseruata sibi congrua portione pro ipsius sustentatione, iuxta ea quæ habet collec. in. c. cum olim.

¶Beneficii renunciatio facta causa permutationis, & non alias, fraudulosa, seu dolosa, seu metu, vel vi compulsiua facta, non est ipso iure nulla. Collecta in d. c. cum olim hoc verum ipso facto, Secus in effectu, quia venit annullanda.

¶Beneficiis priuari si collatis per papam, vel deponi ab ordinario non potest quis, secundum Collect in c. per tuas. de maiorita. & obedien. vbi allegat similem opinionem Innocen. in glo. decre. I. q. I filium. Quod sic Collect. distinguit in. d. c. per tuas. Quo ad ordinatum non potest, Quo ad beneficiatum sic. Ista fuit opinio Ioan. andre. in. d. c per tuas, videlicet, ꝙ ordinatus a papa non potest per inferiorem deponi, Secus in beneficio. glo. idem tenet in confirmato a papa, quod in beneficio, vt in confirmatione vtili, vel inutili. Idem Baldus in dicto. c. per tuas. Siculus ibidem dicit, ꝙ licet hæc opinio sit æquior, & sic seruanda propter reuerentiam Romani Pontificis, Alia tamen videtur verior, quia ex quo non eximitur ab obedientia episcopi, ergo ex delicto superuenienti poterit priuari illo ordine. Nam crimen priuat quem priuilegio. c. priuilegium. xi. q. iii. Et hæc opinio placet Felyn. in d. c per tuas.

¶Beneficio priuatus est perseuerans in excōmunica-

tione per annum, si excommunicatio est lata propter crimen quod ipso iure priuat clericum beneficio, qa pro confesso habetur. Ab. in. c. i. de iudiciis. Ioan. de Imola in. c. pastoralis. de appel. si est lata propter crimen propter quod non esset ipso iure, sed veniret priuandus per sententiam, vt. c. quicunque. vi. q. iii. Aut crimen non exigit priuationem ipso iure, neq; per sententiam, & tunc per lapsum anni nõ erat priuatus per sententiam. Neq; priuabitur per sententiam, sed punietur poena arbitraria, ac si fuisset cõfessus, ex quo in iure poena non est apposita. Quod si esset illa, imponeretur. Si pro re ciuili est excommunicatus, non posset priuari, etiam per mille annos, secundum glo. in. c cum contingit de dol. & contu. Tamen post annum poterit citari super articulis & negocio fidei. Et si non compareat, & excommunicatus pro hac causa perseueret, habebit locum. c. cum contumatia.

¶ Beneficiatus habens canonicum titulum ad beneficium, potest illius possessionem propria auctoritate apprehendere secũdum Inno. Hostieñ. & Ioan. And. in. c. transmissa. de elec. vbi dicit Inno. quod post cõfirmationem, sine alia instalatione vel inuestitura, statim potest electus confirmatus, vel per annulum inuestitus, administrare in temporalibus, & spiritualibus, in iudicio & extra, vt in d c. transmissa. c. nosti. eod. tit. Et dicit Ioan. And. in d. c. transmissa. hoc habere locum in omnibus ecclesiasticis personis administrationem habentibus, quorum aliqui confirmãtur, vel aliquid interuenit quod loco confirmationis habetur c. proposuit de concess. præbend. Petrus de ancha. tenet contrarium in reg. Iur. sine possessione. Vide distinctionem quæ in hoc fieri debet, in deci. capel. deci. ccccxliii.

¶ Beneficium an conferre potest executor apostoli-

cus, vel legatus, cuius collatio est sedi apostolicæ reservata, vel litigiosum effectum iuxta dispositionē c. si hi contra quos vt lit. pend. lib vi. cōclusum fuit, ꝙ licet vt vult. glo, in Cle. si de beneficio de præ. in. vi.

¶Beneficia executor apostolicus & legatus possunt conferre ad sedem apostolicam deuoluta, pro quo per Archid. in c. si capitulo. de præb. lib. vi. Secus est tamen in beneficiis ad collationem papæ spectantibus, vt quia vacauerunt in curia. c. ii. de præbend. lib. vi. tunc enim papa confert iure proprio non deuoluto, & vltra glo Ratio est secundum Paul. zanz. Et fran de zabu. quia papa præscribendo voluit grauare collatorem certum vel incertum, Non sibi auferre collationem liberam. Secus in deuoluto, vbi fit præiudicium episcopo a quo deuoluitur.

¶Beneficiatus accusatus de homicidio, si pendente lite moritur, quæ est mota per eum qui beneficium eius impetrauit a sede apostolica, vt eidem impetranti conferatur, potest post ipsius obitum priuari beneficio. Et poterit beneficium impetratum conferri secundum regulas cancellariæ Vrbani papæ quinti, cōfirmatas per successorem eius, quibus cauetur, quod quando apponit manum ad beneficium vacans, tūc si illa dispositio ex aliqua causa non valet nec effectū sortiri potest, ab illa die papa intendit reseruare dictum beneficium, pro quo facit no. in. c. inter dilectos de excess. prælat, & c. vt nostrum de appel Et per Ioan. And in. c. Quod sicut de elec, Et hoc quo ad primum. Ad secundum autem videtur facere pro parte affirmatiua, quod de crimine alicuius quæritur post mortem propter bona, vt. l. Item si verberatum §. 1 ff. de rei vendica. In contrarium videtur concludendum. Primo quo ad primum, quia. c. si hi cōtra

quos non habet locum vbi agitur. vt quis a benefi-cio amoueatur,& alteri prouideatur. Nam tūc mor te accuſati finitur lis, ſed vbi quis petit aliquem bene ficio priuari, quod dicit ad ſe pertinere, & dicit ſe ius habere in eodem, tunc ſi moriatur accuſatus, ha-bet locum. c. ſi hi contra quos, vt not glo. ſuper ver. finita, At quo ad ſecundum cum mortuus non ſit in rerum natura, videtur concludendum, ꝙ priuari nō poſſit. Maxime, quia crimina morte extinguuntur. c. accuſatus. de hære. lib. vi. Secus vbi eſſet dubium, an mortuus haberet ius in beneficio.

¶Beneficii valor vbi in impetratione ſedis apoſto licæ non exprimitur, gratia eſt ſubreptitia, per ordi nationem Vrbani papæ. vi. Et non ſolum obtinen-dorum beneficiorum, ſed etiam iam obtentorum Et merito, Nam expreſſio minoris valoris poſſet redde-re concedentem faciliorem ad concedēdum per no. c. poſtulaſti. &. c. in noſtram. de reſcriptis. Licet de iu re communi non videatur neceſſaria expreſſio, vt vo luit glo. in clemen de præben. Et præmiſſa intelli-ge, niſi gratia ſit facta motu proprio, quia tunc ne-ceſſario non eſſet fienda mentio valoris. Et ita ſcip-ſam reſtringit dicta ordinatio Vrbani. Et regu. can-cellariæ Ioan. xxii. Et ita tenet Pet. de anchara conſi. xxxvii. licet Siculus tenuerit contrarium in c. ad au-res, de reſcrip.

¶Beneficiandus ſi antequam a ſede apoſtolica bene-ficium impetret, ſe in eo ſua auctoritate abſque titu-lo & ſuperioris auctoritate intruſerit, talis impetra-tio non valet, niſi fiat mentio de tali intruſione. Te-net Ioan andre. in. c. poſtulaſti. de reſcript. Et melius in. c. dudum, §. i. de elect. Et ſecundum Io an. in ad-di. Specu. tit. de leg. Debet etiam facere mentionem de fructibus perceptis, niſi in vtilitatem eccleſiæ con-

uertiffet.

¶ Beneficialis cauſa vbi mouetur ſuper poſſeſſorio, poteſt ſuper tali cauſa in iudices laicos qui de ea cognoſcant, compromitti, quia poſſeſſorium eſt temporale Ita decidit Guido papæ q.lxix.

¶ Beneficialis cauſa vbi intentatur in poſſeſſorio, poterit etiam deduci petitorium, quia beneficium ſine canonico titulo teneri non poteſt. Idem Guido pa.q.lxxi.

¶ Beneficii permutatio facta per ordinarium, quod ſpectat ad præſentationem patroni laici, ipſo neglecto & non vocato, non eſt ipſo iure nulla, ſed annullanda per ſententiam ſi talis laicus patronus eius contemptum proſequitur intra tempus infra quod præſentare poterat & debebat. Guido pa.q cclxxiiii. Et hoc in permutatione cuius collatio eſt neceſſaria. Aliud eſt in collatione voluntaria, vt quia vacat per mortem, quia tunc eſt ipſo iure nulla.c.decreuimus. de iure pa, Tamen conſenſus patroni poſtea ſuperueniens validat collationem voluntariam vt ibi.

¶ Beneficia vicarius generalis epiſcopi non poteſt conferre abſq; ſpeciali mandato c.ſi de offi.vica.lib. vi. Nec poteſt alium ſubſtituere.c.clericos, de offi.vica, niſi ex cauſa neceſſaria vt ibi.

¶ Beneficio ſi patronus laicus præſentet indignum, priuatur ipſo iure, not.Ioan.Andr.in.c.cum autem de iur.patro.

¶ Beneficio papatus poteſt papa renunciare libere.c. I.de renunciatio.lib.vi.

¶ Beneficium primũ vacaturum ſi quis eſt expectans & in fraudẽ eius eſt in proximo crederet pingue vacare, renũciet aliquis tenui beneficio quod habet, nõ teneť expectãs illud recipere. Et ſi illi renũcianti illud pingue poſtmodũ conferatur, tũc probata eſt fraus &

carebit vtroq;.c si te præbendam eo.titu.

¶Beneficiis ad præsentationem religiosorum etiã exemptorum, non debent rectores institui nisi primo tantum eisdem assignetur, vnde incumbentia onera subire possint, & congrue sustentari Nec valet, contraria consuetudo.c.I.de præbend. & dignita lib.vi.

¶Beneficia vacantia in curia si papa non confert infra mensem a die vacationis, illi ad quos spectat collatio poterunt illa conferre.c.statutum.eodem.

¶Beneficium cathedralis ecclesiæ comprehenditur per ecclesias prouinciæ.c quamuis eodem.

¶Beneficium habere videlicet personatum cum cura & præbenda, cui annexa est parochialis ecclesia non est contra consilium generale.c super eo.eodem.

¶Beneficium vbi impetratur, inspicitur data, non præsentatio, vel receptio.c.eum qui eod.

¶Beneficio curato vbi per literas apostolicas mandatur prouideri, non facientes mentionem de defectu, poterit impetrans ad ordines proximis temporibus promoueri.c.si pro cle eod.

¶Beneficiandus impetrans mandatum alternatiuẽ plures collationes includens, verificatur in primo vacante, in semel vero vacantibus, ordo scripturæ attenditur.c.mandati. eo.

¶Beneficiandus impetrans mandatum per quod mandatur, prouideri de dignitatibus vel beneficiis aliis ecclesiasticis, curata non includit non expressa cura.c.cum in illis § i.eo tit.

¶Beneficiales literæ vnum medium exprimentes, alios non includunt.eo c.§ c m ante.

¶Beneficiandus impetrans mandatum simpliciter duos includens, alterum solum non astringit. Et e diuerso directum vni duos non includit, eo.c.§.si vero.

¶ Beneficium si quis ignorans recipiat post reseruatū vel collatum per papam, si ex quo sciuit illud sine difficultate dimittit receperit priora beneficia propter illud dimissa, alias non. c. si beneficia eo. tit.

¶ Beneficii taciturnitas, etiam modici, viciat dispēsationem super pluritate beneficiorum, quæ etiam legitime super duobus obtenta, ad duo prima recepta refertur. Item prouisio alicui facta de beneficio, non obstante ꝙ aliud habeat, dispensationem super vtroq; retinendo non inducit c. non potest eodem.

¶ Beneficiis pluribus collatio facta motu proprio in eadem ecclesia vacantibus simul, intelligitur facta de pinguiori. sed si beneficia sunt æqualia, ad eū spectat electio cui gratia est concessa. Collatio vero facta ad petitionem alterius, ad minus beneficium restringitur. si sunt æqualia, eligit qui alias conferebat, quo negligente, alius eliget. etiam econtra. c. si pluribus. eodem.

¶ Beneficium præbendatum non debetur, si per episcopi mortem præbenda vacat, cum debetur præbēda expectanti præbendam. c. cum in ecclesia eodem.

¶ Beneficii pluribus collati, vbi de prioritate non constat, prima possessio, deinde maior prærogatiua præfertur. c. si a sede eodem.

¶ Beneficiandus si gratiam impetret, vt quis prouidere posit personis idoneis in certa ecclesia non expressis, non expirat re integra per obitum concedentis. Secus si personæ essent expressæ. c si cui eodem.

¶ Beneficiatus episcopus non habebit coadiutorem nisi a papa, quia datio coadiutoris episcopi spectat ad solum papam. Potest tamen episcopus senio vel infirmitate perpetua impeditus, de consensu capituli sui vel maioris partis, sibi auctoritate apostolica vnū vel duos coadiutores assumere. Et si demens fuerit,

vel furioſus,capitulum aut duæ partes ipſius facient. Sed ſi epiſcopus contradicit,tunc nihil innouabit capitulum,Sed epiſcopi & eccleſiæ conditionem q̃ citius poterit intimabit papę.Et coadiutores illi ſumptus moderatos habebunt de prouentibus prælatorum,c.vnico de cleric.ægrot.lib.vi.

¶Beneficia licet capitulum ſede vacante ad epiſcopi collationem ſpectantia conferre non poſſit, Tamē ad illa præſentatos inſtituere poteſt. c.i. de inſtitut. lib.vi.

¶Beneficio præſentatum non repellit defectus ſacrorum ordinum.c.ii.eodem.

¶Beneficiandus ſi mandare faciat ſibi prouideri de dignitate vacatura quam duxerit acceptandam, & vacat dignitas quam ante acceptationem ordinarius confert,tenet ipſius collatio, etiam ſi executor impetrantis ante acceptationem fecerit reſeruationem inhibitionis,& proceſſus ſuper prima vacante.c.quia cedentis.de conceſ præb.lib.vi.

¶Beneficiandus ſi aliquam promiſſionem ſibi fieri procurat,per quam datur via ad beneficia vacatura, talis promiſſio eſt reprobata.c.deteſtanda.eodem.

¶Beneficiandus habens apoſtolicæ ſedis literas ſuper primo beneficio,dignitate,vel præbenda, quod duxerit acceptandum, certum acceptare non poteſt, ſed primum quod vacabit, vel ex cauſa ſecundum, vel vlterius poterit acceptare Reſeruationes,proceſſus, & decreta contra hoc facta non valent.c. captandæ.eodem.

¶Beneficii collatio vbi cōiter ad epiſcopum & capitulum pertinet,vno ipſorum facto inhabili alter cōfert.c.ſi ad ep̄m.§ i ne ſede vacan.in vi.

¶Beneficii collatione ſpectante ad ep̄m de conſenſu vel conſilio capituli,illo exiſtente inhabili, niſi ſit in

mora,non confert capitulum.§.cum vero.eod.c.
¶Beneficium habens conferre cum consilio episcopi sui illud conferet morte.§.vbi vero.eo.
¶Beneficium vbi est electiuum, si quis eligat postulando,talis postulatio vel electio est irrita ipso iure. Si autem dicat,eligo & postulo,prout melius de iure,valere potest Idem nisi probabiliter dubitaretur, an esset eligendus vel postulandus, Et tunc consensus tempore eligat alteram viam, electionis, scilicet, vel postulationis,quia electa ad alterum redire non poterit.c.I de postu.præla.in.vi.
¶Beneficium vbi est electiuum, non probans quod in formam opponit,condemnatur alteri parti in expensis.Non probans quod obiecit in personam, est a beneficiis biennio suspensus, Et perpetuo priuatus si interim ad illa se immiscuerit, sed hæ pœnæ locum non habent,si pateat eum calumniosum non fuisse. c,I.§.adiacentes.de ele.lib.vi.
¶Beneficium vbi est electiuum, vota conditionalia & alternatiua & incerta in electionibus reprobantur & habentur pro non habitis,& recidunt in pure consentientes c.in electionibus.eodem.
¶Beneficium vbi est electiuū, appellantes contra electiones,postulationes,vel ꝓuisiones,omnia quę obiicere intendūt contra personamvel formā tenentur exprimere,& iurare,ꝙ illa credūt vera esse, & ea posse ꝓbare,super nō expressis ipsi vel adhęrētes non audientur,nisi denouo emergat, vel veniat ꝓbandi facultas,Super quo iurare debebunt statutū Inno ęditum cōtra non ꝓbantes quæ obiiciuntur in personam vel formā in suo robore confirmatur c.vt curata,eod.
¶Beneficium vbi est electiuū,electus ante confirmationē ministrare non debet per se vel per aliū,in toto vel in parte,sub quocūq; colore. Qui cōtra ipso iure

priuati sunt, iure ex electione quæsito. c. auaritiæ. eo.

¶ Beneficium vbi est electiuum, Eligentes q̃ cito cõmode possunt, electionem electo præsentare debent. Electus vero infra mensem consentire, alias priuatus est iure quæsito, nisi conditio personæ ipsum excuset. Et post consensum, confirmationem petet infra tres menses, alias electio viribus vacuatur. c. q̃ sit ecclesiis. eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum, si non sequatur electio, non est quis ex consensu in scrutinio scienter habito in indignum, eligendi potestate priuatus. c. perpetuo. eod.

¶ Beneficium vbi est electiuum, eligens vel electioni consentiens contra electum, nisi ex noua causa, vel nouiter ei cognita, se nequit opponere vel renunciare. c. nulli. eod.

¶ Beneficium vbi est electiuum, contra electum a duplo, maiori parte, vel electores ipsius, nil a reliqua parte potest opponi quod votum extenuet, sed id bene opponitur quod votum annulat. c. si quando. eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum, qui grauauerit aliquam personam ecclesiasticam, vel eius consanguineos, vel ecclesias seu bona, pro eo q̄ eum pro quo rogabatur, eligere noluit, ipso facto excõmunicatus est, c. sciant cuncti. eod.

¶ Beneficium parrochialis ecclesiæ conferre non debebit, nisi illi qui sit idoneus scientia, moribus, & ætate. Et si conferatur non habenti. xxv. annum non valet collatio. Ille autem cui talis ecclesia collata fuerit, tenetur personaliter residere, Et infra annum sacerdos fieri. Quod si ante promotus non fuerit, elapso anno priuatus est ipso iure super residentia aũt prælatus eius ad tẽpus poterit dispẽsare. c. licet canõ. eo.

Beneficium

¶ Beneficium vbi est electiuum. Si canonici cathedralis ecclesiæ ipso iure vel per sententiam (præter quam in casu negligentiæ) eligendi potestate priuati sunt, ad papam ius deuoluitur eligendi, In inferioribus ecclesiis, semper ad proximum superiorem deuoluitur. c. quanquam eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum, Si commissum est in plures vt eligant, per vnum facienda est electionis pronunciatio, sicut quando proceditur per formam scrutinii, aliter electio facta non tenet. c. sicut. eodem. Et q. c. licet canon, non habeat locum in collegiatis parrochialibus ecclesiis, & assumptis ad ipsarum regimen, habetur in. c. statutum. eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum, Si compromissarius secundum traditam sibi formam scrutatis & redactis in scriptis volũtatibus singulorum, illum eligat quẽ non maior pars consenserit, non valet electio, Cum præter formam concilii sit celebrata c. si cui. eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum, Monachus in abbatem eligi non potest, nisi sit expresse professus. Ad dignitatem autem episcopalem & in seculari & regulari ecclesia, talis eligi poterit. c. Nullus. eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum, Canonicus impubes ad electionem non vocatus, non aget de contemptu, non professi cum professis, vel conuersi laici cum clericis, electioni interesse non debent. c. ex eo. eodem.

¶ Beneficiandus potest dispensari per episcopum & superiorem super parrochiali ecclesia sibi subiecta, vt vsq; ad septennium studendo non teneatur ad sacerdotium promoueri. Ad subdiaconatum tamen debet promoueri infra annum, alias est priuatus. Et illo durante septennio, debet in illis ecclesiis idoneus poni vicarius, de fructibus ecclesię sustẽtandus elapso septẽnio, debet rector infra annum ad presbyteratum

promoueri.c.cum ex eo eodem.

¶Beneficium ecclesiæ cathedralis vbi vacat, seu vacante ecclesia cathedrali, regulari vel collegiata, si singulares personæ capituli vel conuentus occupant bona a prælato dimissa, vel vacationis tempore obuenientia, donec plene restituant, officio & quibuscũq; beneficiis sunt ipso iure suspensi, Non obstantibus priuilegiis, statutis, & consuetudinibus quibuscũq;. c.sæpe.eodem.

¶Beneficiatus habens plenam administrationem cathedralis ecclesiæ in spiritualibus & temporalibus, iurisdictionalia exercere potest. Sacramentalia, non nisi fuerit episcopus.c is cui eod.

¶Beneficium vbi est electiuum, Monialis non eligit nisi peregerit duodecimum annum, Et sit tacite vel expresse professa Nec eligitur, nisi peregerit triginta annos, Et fuerit expresse professa.c. indemnitatib eo.

¶Beneficium vbi est electiuum, Absens plures procuratores ad actum electionis constituere potest insolidum, & in altero admittendo, sunt tres gradus.c. si quis iusto eodem.

¶Beneficium vbi est electiuum, Si apparet coelectus vel se opponens ille qui confirmari petit, eum debet vocare nominatim alias fiet crida in ecclesia generali, quod se confirmationi opponere volentes venient peremptorio assignato, alias confirmatio facta non tenet.c quoniam.eodem.

¶Beneficiandus religiosus eligi non potest ad prælatum non episcopalem alterius religionis vel habitus Si contra fiat est irritum Cle i.de elec.

¶Beneficium episcopale cathedralis ecclesiæ vbi vacat, emolumentum est iurisdictione, sigillo, curiæ, vel alias pertinens ad prelatum cathedralis ecclesiæ, vel collegiatæ, ea vacante, non obstante cõsuetudine, de-

ductis expensis reseruandum est successori, nisi tunc certæ dignitati competat iurisdictio cum ipsius emolumento. Cle. Statutum eodem titu.

¶ Beneficii renunciatio facta per procuratorem ad hoc constitutum, tenet, licet procurator prius fuerit reuocatus, ipso tamen & superiore cui fiebat cessio, ignorante, nisi per mendacium ipsorum vel aliorum reuocatio ipsius fuerit occultata. Cle. cũ illusio de ren.

¶ Beneficia si prælati regulares non conferant infra sex menses, prioratus, administrationes, & ecclesias vacantes, quæ non sunt de mensa, sed solent speciales, licet obedientiarios, rectores habere, Diocesani authoritate sua vel apostolica si sunt exempta, conferunt illa personis quibus per prælatos fuerant conferenda. Nec permittunt illa applicari mensis prælatorum, vel pẽsionibus grauari. Cle quia regulares. de suppl. neglig. prælato.

¶ Beneficium vbi est electiuum, qui postulationem cassatam vitio innouat, est eligendi & postulandi potestate priuatus. c. gratum. de postu. præla. in antiq.

¶ Beneficium vbi est electiuum, postulatio per quã priuata vel minor vtilitas communi vel maiori præfertur, vel quæ fit a minori quam tertia parte collegii, admitti non debet. c. bonæ memoriæ. eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum, Postulatio dependet a gratia. c. postulationem. eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum, Episcopus non est eligendus ad aliam dignitatem, sed postulandus. c. etsi vnanimiter. eodem.

¶ Beneficio principalis ecclesiæ non debet prouideri de prælato per prouisionem, seu collationem, sed per electionem. c. i. de elec. in antiq.

¶ Beneficium vbi est electiuum, ad clamorẽ populi electus nõ est confirmandus per superiorem. c. Osius

episcopus.eodem.

Beneficium vbi est electiuum, Electio canonica cōfirmanda est. Debet tamen superior ante confirmationem inquirere de conuersatione & vita electi, vbi fuit conuersatus. c. postquam eodem.

Beneficium vbi est electiuum, Electio in episcopū fieri debet de digno scientia, moribus & ætate. & quod habeat tricesimum annum completum. Et sit de legitimo matrimonio. c. Cum in cunctis §. pr. de elec.

Beneficium vbi est electiuum, Metropolitanus cōfirmatus, licet nondum receperit pallium, potest suū suffraganeum consecrare facere. c. suffraganeus. eodē.

Beneficium vbi est electiuum, Is cui electio fuit cassata, non vitio personæ, sed electionis modo, iterū eligi potest. Secus si vitio personæ. c. super eodem.

Beneficium vbi est electiuum, Non professus potest postulari in abbatem, si ex aliqua bona causa fiat talis postulatio. c. cum monasterium eodem.

Beneficium vbi est electiuum, electio debet esse in libertate eligentium. Nec valet contraria consuetudo c. cum terra. eodem.

Beneficium vbi est electiuum, electus confirmatus non consecratus potest exercere ea quæ sunt iurisdictionis, Non ea quæ sunt ordinis episcopalis. c. trāsmissam. eodem.

Beneficium vbi est electiuum, Et ad eligendum vocantur non vocandi, valet electio facta eis non expectatis. c cum inter vniuersos. eodem.

Beneficium vbi est electiuum, Illegitimus eligi nō potest, Potest tamen postulari. c. cum innotuit. codē.

Beneficium vbi est electiuum, Electus a maiori parte capituli, si est idoneus & consenserit, vel consentire velit, etiam si non sit de gremio ecclesiæ, refutari nō

potest.c.cum inter canonicos eodem.

Beneficium vbi est electiuum, Electus a maiori & saniori parte capituli, si est & erat idoneus tempore electionis, confirmabitur. Si autem erat indignus in scientia, ordinibus vel ætate, & fuit scienter electus, electus a minori parte, confirmabitur.c dudum.eod.

Beneficium vbi est electiuum, recipientes postulatum ad ecclesiam tanquam institutum vel administrationem ante admissionem postulationis a superiori factæ, priuati sunt potestate eligendi. Et ad alios licet pauciores, deuoluitur, potestas eligendi. Et si omnes priuati sunt, deuoluitur ad papam in ecclesiis cathedralibus.c.tuæ memoriæ eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum, sufficit electo ad obtinendum, docere eligentem fuisse in quasi possessione tempore electionis, Licet non probet, quod proprietas iuris eligendi ad illum pertinet. c. quærelam eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum, Eligentes scienter indignum priuati sunt electione, quæ primo occurret facienda.c.cum Vintonensis ecclesia.eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum, Electio facta a minori parte non tenet, Nec per subsequentem consensum ratificari potest c.auditis.eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum, Potestas data compromissariis ad eligendum prælatum, re non integra postquam compromissarii cœperunt habere tractatum c in causis eodem titu.

¶ Beneficium vbi est electiuum, Potest de consuetudine electio ad solum capitulum pertinere.c. cum ecclesia.eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum, Compromittentes tenentur recipere electum a compromissariis, si sit dignus. Nisi contra formam compromissi eum appa-

regat electum c.cum dilecti eodem

¶Beneficium vbi est electiuum, Si ex Septem compromissariis tres eligant quartum, & ille consenserit & est idoneus, confirmabitur. c. cum in iure periti eodem.

¶Beneficium vbi est electiuum, Absentes de prouincia sunt vacandi Et confirmatur electio maioris & sanioris partis c.coram dilec eodem.

¶Beneficium vbi est electiuum, Cassatur electio maioris partis, contempta parte minori, etiã si est vnus solus. Non tamen ius eligendi deuoluitur ad minorem. c bonæ memoriæ.ii.eod.

¶Beneficium vbi est electiuum, Non monachus in prælatum regularem eligi non potest c. cum ad nostriam eodem.

¶Beneficium vbi est electiuum, non potest in abbatem eligi nisi qui est instructus in regula monachali c.officii eodem

¶Beneficium vbi est electiuum, electio alias canonica confirmatur, Licet quidam eligentium essent minori excommunicatione ligati c illa eod.

¶Beneficium vbi est electiuum, si postulatio cum electione concurrit, & numerus postulãtium est duplo maior, & postulatus est idoneus, Postulatio admittitur, relecta electione. Si vero indignus, & hoc maior pars postulantium ignorauerit, postulatio & electio reprobantur, Si vero sciebat, & electus est idoneus, confirmatur electio Et idem si numerus postulantium est duplo maior c scriptum est eodem.

¶Beneficium vbi est electiuum, Si illi ad quos spectat electio negligunt eligere prælatum cathedralis, vel regularis ecclesiæ infra tres menses, proximus superior ecclesiã ordinabit, ꝙ si infra tres mẽses nõ fecerit, Canonici puniuntur.c.ne pro defectu eodem.

¶Beneficium vbi est electiuum, debet per aliquam de tribus formis contentus in. c. quia propter eod. titu procedi, Videlicet scrutinii, compromissi, vel inspirationis, in ecclesiis cathedralibus, alias electio non valet.

¶Beneficium vbi est electiuum, consentiens electioni de se factæ, per aliquam potestatem secularem, efficitur ineligibilis ad dignitatem, & electio est nulla. Eligentes autem a beneficiis per triennium suspenduntur, Et tunc sunt priuati potestate eligendi. c. quisquis eodem.

¶Beneficium vbi est electiuum, Si parrochialis per negligentiam confirmat indignum electum ad regimen animarum perdit potestatem confirmandi primum successorem, & a perceptione proprii beneficii suspenditur, & promotus deiicitur. Si vero per malitiam hoc facit grauius punitur, & electi immediate subiecti papæ per se aut per personas instructas, debent adire papam, & petere confirmationem. Et si sunt electi in concordia, & valde remoti, videlicet vltra italiam constituti, interim administrant, ita tamen, ꝙ nil alienetur. Benedicuntur autem & consecrantur vt consueuerunt. c. nihil est. eod.

¶Beneficium vbi est electiuum, expensæ necessariæ, quas facit capitulum pro electione prælati, debent de bonis prælaturæ fieri & reddi. c. vt præteritæ.

¶Beneficium vbi est electiuũ, electio post collationẽ ex interuallo celebrata nõ valet. c. cũ post petitã eo.

¶Beneficium vbi est electiuũ, monachus vnius monasterii factus abbas alterius monasterii, vocem non habet in electione prioris monasterii, etiam si tale ius ab abbate & monachis prioris monasterii sit sibi reseruatum c constitutum. eod.

¶Beneficium vbi est electiuum, Electio debet fieri

verbo,& de illo in quem consenserit maior pars capituli. Et non respectu aliarum partium.c.ecclesia vestra.eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum,non professus,in abbatem eligi non potest,c cum monasterium.eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum, Electio facta a non maiori parte, & collatione non facta, non valet.c, Cumana ecclesia eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum,non potest ius eligēdi competere laico, etiam patrono in ecclesia collegiata,etiam per compositionem factam cum prælato & capitulo.c sacrosancta eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum, & per papam mandatur habentibus eligere,ꝙ eligant cum consilio aliquorum,alioquin consiliarii prouideant eligentes, debent consilium requirere in tractatu electionis, & congruo tempore expectare responsum, alias electio non tenet.c.cum in veteri lege eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum,si maior pars capituli eligit scienter indignum, valet electio de digno a minori parte,etiam ex eodem scrutinio facta.c.congregato.

¶ Beneficium vbi est electiuum, habēs plures dignitates vel plura beneficia curata sine dispēsatione papæ, ineligibilis est.c.dudum.eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum,nō valet electio pontificis per laicos & canonicos facta, etiam si hoc habeat consuetudo.c.Messana.

¶ Beneficium vbi est electiuum,non sufficit ad confirmationem electionis,ꝙ sit facta a maiori parte capituli,nisi etiam illa pars sit sanior c. ecclesia vestra.

¶ Beneficium vbi est electiuum,publicato scrutinio non possunt eligentes variare, sed compelli debent ad collationem & electionem c.publicato.

¶ Beneficium vbi est electiuum, cassata electione pro pter symoniam, etiam sine culpa electi, non dispensat episcopus ea vice cum cassato. Secus si electus libere resignauit c.si alicuius.eodem.

¶ Beneficium vbi est electiuum, Electoribus impedi tis currit tempus si possunt impedimentum tollere. c.ii.eodem.

¶ Beneficiatum confirmatum in episcopum, si patri archa transfert ad sedem episcopalem, ab episcopo per confirmatione suspẽditur.c.de trãsla.episco.& quod electos in episcopos possit transferre solus papa, hoc habet.c.inter corporalia.eod. Et per.c.quanto.eod. habetur, quod episcopus qui propria auctoritate de sua mensa se transfert ad aliam carere debet vtraque. Et per.c.licet eod.solus papa transfert episcopos.

¶ Beneficiato per pallium transfertur plenitudo põ tificalis officii.Et nomen archiepiscopale.

¶ Beneficiatus archiepiscopus extra suam prouinciã pallio vti non potest, etiam si hoc habeat consuetu do.c.ex tuarum.eodem.

¶ Beneficiatus sine licentia prælati sui beneficio re nunciare non potest.c.admonet.de renuncia.

¶ Beneficii renunciatio facta in manibus laici, nõ te net, Renuncians tamẽ est beneficio spoliãdus.c.quod in dubiis eodem.

¶ Beneficiatus absens in theologiæ studio, fructus beneficiorum percipit in absentia, sed quotidianas distributiones, non.c.licet.eodem.

¶ Beneficiati præbendati ignobiles & non eminen tis scientiæ propter hoc non debent a præbendis suis repelli, etiam in ecclesia quæ tales admittere non cõ sueuit.c.venerabilis.eodem.

¶ Beneficiandus si mandare faciat proderi in eccle. non potest per hoc de illa ecclesia prouideri.c.si eo.

❡Beneficiatus ſi rector eſt eccleſiæ,& ſit leproſus,dãdus eſt illi coadiutor.c.de rectoribus. de cle ægrot.

❡Beneficiorum inſtitutio ſpectat ad epiſcopos, vel eorum officiales.c.ex frequentibus de inſti.

❡Beneficia vt clericis ſolum certæ originis conferantur,ſeu vt in his inſtituantur,cũ in eccleſiis oportet extraneos inſtitui non valet talis modus agendi, ſed vndecunq; ſint, debent inſtitui, dummodo ſint idonei c.ad decorem.eodem.

❡Beneficiandus ſi inſtituatur ab eo qui poſſidet ius inſtituendi, licet ad eum de iure communi non ſpectet inſtitutio, Tamen in ſua poſſeſſione inſtituendi defenditur.c cum veniſſent.eodem.

❡Beneficiatus ad quem ſpectat collatio dignitatum ſeipſum inſtituere non poteſt.c.ſi eodem.

❡Beneficiatus inſtitutus ſcienter in beneficio viuentis,depo endus eſt c.i.de conceſ præb.

❡Beneficii vacaturi promiſſio non valet.c. ex timore eodem.

❡Beneficiando ſi prælatus promittit prouidere,cũ poterit obligatur.c accedens eodem.

❡Beneficia ſpectantia ad collationem prælati duntaxat,non poſſunt conferri per capitulum ſede vacante.c illa ne ſed.vacant.

❡Beneficii occulta collatio bene valet, dummodo alias legitime facta probetur.c.i.vt eccle.benefi.

❡Beneficii collatio poteſt probari etiam per collatorem,qui in hoc eſt bonus teſtis.c ex.eſt cum glo in.c. ii de pace tenen & eius violat.

❡Beneficii collati a papa collatio non poteſt fieri ab inferiore c.cum olim.Et ibi Doc de re.iudi.vbi etiã Ioan de ymola,Et Pet de peru.dicunt. quod non videtur propterea renunciare gratiæ papæ, ſi quis prouidetur ab inferiori.

Beneficii collatio valet si tempore impetrationis beneficium excedebat summam, sed nõ tempore collationis, Oldra Consi lviii.

Beneficiorum collatio generalis, non potest committi per episcopũ, nisi vicario suo. Rota deci ccclxxx. Et potest probari etiam per testes. Rota deci cccc. si episcopus.

Beneficii collatio dari consueti clerico seculari, facta monacho non valet. Rot. decl. lxxxv.

Beneficii collatio facta a superiore videtur sperni, quando postea acceptatur collatio facta ab inferiore & beneficio est priuandus, nisi probabiliter dubitetur de inualiditate primæ. c. cum olim. doc, & Abb. de re iudi.

Beneficii præbendæ collatio facta sub conditione si vacat, valet, etiam si commissarius papæ ignoret vacationem beneficii, secundum Bal. in. l. ii. C. de sen. ten. Ioan. And. in c si tibi. de præb. in vi. quod verum, dum modo vacet saltem de iure, licet non de facto, secundum Bal. ibi.

Beneficii collatio facta etiam statim post terminũ, non valet ipso iure. c. si. de sup. neglig. prælat.

Beneficii collatio facta clerico excommunicato, etiam minori excommunicatione, est ipso iure nulla c, si. de Cleri. excommunica. ministrã.

Beneficii collatio facta scienter per papam, valet, quia sapit dispensationẽ. glo. in. c. i. li. de cle. excom.

Beneficiũ an importetur per traditionẽ possessionis. Oldra. consi cxviii. Rot dec ccccxlvi fuit dubitatum in no, quod sic ab habente potestatẽ cõferẽdi.

Beneficii collatio si neget spectare ad platũ, probatur per famã, & reputationẽ cõmunem, Et quod erat i quasi possessiõe cõferẽdi. Rot. dec. cxxvi. suffi, I no.

Beneficii collatio cũ clausula, nõ obstãte collatiõe

alteri facta, intelligitur, scilicet inualida, ne intelliga tur cum præiudicio alterius. Antho. & doc. in. c. cau sam quæ. de rescrip. Bart. cepola. de seruitu. rusti. & aquæ ductu.

¶ Beneficii collatio facta a vicario episcopi reuocato per constitutionem secundi vicarii (nondum sibi fa cta notificatione reuocationis) valet, secundũ Ioan. de pra. in l si quis. § vnius ff de procura. Et ibi glo. Specu de legatis. § finitur. Ludo. in singula in ver. vi carius, licet contradicat Ioan. Cal. in. c. sua de offi. vacarii.

¶ Beneficii præbendati collatio de præbenda intel ligitur, quod etiam sit collatus canonicatus, cui an nexa est præbenda Ang in l. illud. de acq. hæredi.

¶ Beneficiorum collatio eius de cuius morte erat fa ma, cum re vera viueret, non valet, licet postea ille moriatur. quia inspicitur tempus datæ, quo collatio fieri non potest cum viuentis beneficia non vacabãt, secũdum Ang. in. l. si quis bona § sed vtrum. ff. de ac quir hæred Per c constitutus. de Res.

¶ Beneficii collatio facta valet, etiam non habita in quisitione de idoneitate, licet papa mandauerit ali cui collationem fiendam si idoneus reperiatur. Bar. in. l. cum qui. § filius. ff. de acq. hæred. per Cle. pri mam, de offi. deleg. Ab in. c. I. de re iudic. Innoc. in. c. sina. de præsumptio.

Beneficii collatio iam prius collati alteri ante eius acceptationem vel repudiationem facta, non va let Nec conualescit per repudiationem primi, Ab. in. c. accedens. de præb Bal. in marga. ver beneficiũ.

Beneficii collatio alicui facta per delegatum ad conferendum illud alicui non expresso cui, debet ra tificari per delegantem. glo. in l. generali, ff. de ri tu nup.

Beneficii collatio facta per excõmunicatum clam toleratum, valet, Innoc. in c si vero, de sinten. excommuni. quod verum, etiam si sit facta scienti excommunicationem, quia valet, sed debet priuari tunc is cui facta est, secundum Ioan. Calde. in. q. excommunicatus.

Beneficio canoniæ non potest quis priuari per solum episcopum sine capitulo, quia non residear. Oldra consi. cxciiii.

Beneficiatus in ecclesia cathedrali, si canonicus, non potest esse minor quatuordecim annis Rota de cl. cccxxvii. suppofita. in no.

Beneficiatus canonicus in ordinibus non constitutus, nõ habet vocem in capitulo Ang. in au de alie. & eui, § hoc etiã. col ix Cle. hi qui de æta. & qual. Et ibi glo. dicit, quod sufficit quod sit in sacris tempore electionis, licet tempore quo vacauit ecclesia, non esset in sacris.

Beneficium canoniæ per infamem impetrari non potest. Bal. in marga. ver. canonicus.

Beneficiatus canonicus distribuens fructus suos primi anni inter canonicos, debet ipse habere partem suam in eis Bar. in. l. ab omnibus §. si tirio. de le. i.

Beneficiati canonici debent ad eligendum citare canonicum qui est in alia diocesi, cum nobis de ele.

Beneficiati canonici non possunt interdicere ecclesiam absq; episcopo c. quæsiit. de offic. ord.

Beneficiatus canonicus iudex potest recusari in causa canonici. c cum canonicus. de offi deleg. Specu de offic. de leg § superest.

Beneficiati canonici eligunt episcopum absq; cõsensu cleri. c cum ecclesia. de cau. possessionis. c. i. de elec. nisi consuetudo sit in contrarium. no. glo. in. c. constitutus de appella.

Beneficiati canonici possunt vnum ex eis vel plures eligere procuratores pro capitulo.c. cum dilectus de consuetu.

Beneficiati canonici possunt agere pro ecclesia.c. ecclesiis,de probatio.

Beneficiati canonici postquam elegerunt prælatum,non possunt variare.Inno.in.c cũ inter.de elec.

Beneficiati canonici possunt habere abbatem in prælatum c cum Ioan.& And.de re iudica.

Beneficiati canonici debent præstare episcopo reuerentiam.c.non liceat de præscrip.

Beneficiati canonici præsumuntur scire mentẽ electi,ideo eligentes indignum priuantur iure eligẽdi. Bar.in l.si patronus de confir.tuto.

Beneficiati canonici soli habent vocem in capitulo,non alii habẽtes dignitatem siue canonici Inno. in.c.ii.de insti Ab.in.c. cum olim. de re iudica vbi dicit,nisi consuetudo sit in contrarium.

Beneficium capellæ potest præscribere decimas,& alia iura contra matricem ecclesiam.c. ex transmissa. Et ibi doc.de rescrip.

Beneficium capellæ existens in fundo cedit emptori cum fundo, Nisi habeat aditum ex publico l. si mercedem § si eum.per bar.ff. de ac empti.

Beneficium capellæ fiendum in ecclesia iussu testatoris,si fieri non potest propter loci inhabilitatem, debet conuerti in aliũ vsum ecclesiæ vtilẽ.c.quia cõtingit.de religi do.bal.in l dictũ C.de cõd.ob cām

Beneficium capellæ existens in ecclesia exempta, non dicitur exemptum , nisi expresse sit cum ipsa ecclesia exemptum.c.ex ore de priuileg

Beneficiato episcopo si datur coadiutor,episcopo mortuo coadiutor definit esse coadiutor, Ang. in.l. i.C.qui pet.tuto.bar.in.l.solet de tutel.

Beneficiato iniquo administratori coadiutor dari debet. c. deber de suppl. neglig. prælat. c. apostolicæ de re. iudic. lib vi.

Beneficiandus intelligat quod dispensatio est de genere prohibitorum, nisi sit expresse permissa Doc. & Archi. in. c at. si clerici. de iudi.

Beneficiandus sciat quod dispēsatio est rigoris mitigatio, vel pœnalitatis moderatio, facta per habentem auctoritatem ex publica auctoritate, vel vtilitate, vel alia rationabili æquitate, quam lex ciuilis indulgentiam vocat. bal. in addi. Specu de dispēs §. 1.

Beneficiandus sciat quod dispensatio debet fieri cum causa, alias non valet. c. Innotuit. de elec. imo peccat qui sine causa dispensat Innoc in. c Diuersis. de cle. coniuga. c. veniens. de fil presbitre.

Beneficiandus si dispensatur ad duo beneficia curata impetranda, extenditur dispēsatio ad beneficia impetrata ante dispensationē Pau in l. & militibus. C. de testa. milit. Et not. in. l si iā facta de cō. & dem.

Beneficiandus si impetret dispensatione circa vnum defectum, non porrigitur ad alium defectum. l. cum propter. de leg præst. per Bar. Glo. xii. distinc. nec consuetudinem. ibi dicit quod dispensatus ad vnum ordinem non potest ad alium promoueri superiorem. xxxiii. dist. lecta l q l. c l.

Beneficiādus si impetrat dispēsationē inordinatā potest remoueri, sed interim nō impedit bñficii retētionē. In I c. diuer. de cle. cō Bal I mar ver dispen.

Beneficiandus si impetrauerit dispēsationem, Dispensatio præsupponit veritatem in contrariū. Bal. in. l il. C de iur. au annul.

Beneficiandus si dispensationem impetrat, Sciat quod dispensatio est stricti iuris. Bal. in. l. i. C de indic. vidulta. tollen.

Beneficiandus si impetret dispensationem circa plura beneficia curata, vel plures personatus, talis dispensatio tollit irregularitatem. Bal. in addi. specu. de dispen. ver. habens plura. Et in specu. ver. hoc etiã sciendum.

Beneficiato si superior aliquid scienter facit, an per hoc inducatur dispensatio, no. Specu. tit. de dispensa. §. qualiter. Bal. in. l. bonorum C. qui admit. vbi dicit quod factum iudicis vel superioris temerarium non potest dici dispensatio. Nec etiam factum superioris, quod potest referri ad ius commune. Bar. & doc. in. l. quidam consulebant de re iudic.

Beneficiato facilius dispensatur si habet plura parua beneficia, quam si habet vnum beneficium pingue. Bar. in. l. si is qui tres. de excu. tuto.

Beneficiatus dispensatus ad beneficium, nõ potest illud permutare, nisi hoc sibi specialiter concedatur. Rot. deci. ccccxxxii. si illegitimus. in no.

Beneficiandus si dispensatur, Dispensatio semel facta reuocari non potest contra voluntatem dispensantis, nisi sit papa vel imperator, glo. in. c. cũ ex eo. de ele. lib. vi. Ludo. in singul. ver. an dispensatio. Sed ab episcopo reuocatur facta a vicario. Pau. cõsi. cxvii.

Beneficiandus illegitimus potest dispensari per papam, & non alium super cura & ordine. Specu. de dispensatio. §. si.

Beneficiatus si promoueatur ad episcopatum, potest dispensari per papam quod retineat beneficia spectantia ad prę̃sentationem laici, Rot. deci. ccccxxxiiii. supposito facto. &c. in no.

Beneficiatus si instituatur in beneficio, institutio non transfert possessionem nisi corporalis possessio tradatur. c. cum Bertoldus, de re iudicata. Et in cõspectu benefic.

¶ Beneficiandus sciat quod legatus in beneficiis non potest præiudicare patrono laico, sed ecclesiastico sic. glo. in c. dilectus de offic. lega glo ad casum. c. dilectus de rescrip. Specu de legat §. nunc tractemus.

¶ Beneficium alicui dignitati potest legatus de late re vnire Rot deci lxi legatus, &c in no.

¶ Beneficiatus de episcopatu potest sine mandato tã quam coniunctus coniunctione spirituali agere pro capitulo. Fely in. c. edoceri de rescrip.

¶ Beneficiatus in vna ecclesia potest habere duas voces, & distributionem duplicatam, Abb. in. c. olim. de re iudic. Et hoc quando habet dignitatem cum canonia. Secus si vni & alteri non potest deseruire, quia non habebit quotidianas, vt quia cura est annexa. Ab. in. c. cum olim. de re iudic.

¶ Beneficiatus canonicus qui nouiter est receptus in canonicum, si ratione statuti illius ecclesiæ tenetur ad solutionem alicuius rei, & sponte soluit, non coactus, committit symoniam Not. Abb. in. c dilectus, de symon Ioan And. in. c præterea. de iure patro Fe li. in d c. dilectus.

¶ Beneficiatus canonicus existens non existens in sacris non habet vocem in capitulo, tamen si admittitur ad actus capitulares, vel ad electionem, talis electio non viciatur. Fely in. c. cum. M. ferrariensis. de constitutionibus.

¶ Beneficiatus canonicus qui habet duas voces in capitulo, aut ex natura, aut quia sit sibi commissa non potest dare vocem suam vni, & alteram alteri. Fely, in c. Quamuis. de offi. delega. Ab. in. c. cum olim. de re iudica. dicunt quod scholaris qui habebat duas voces, vnam vni, alteram sibi commissam alteri non potest dare.

¶ Beneficiatus canonicus, qui vadit principaliter ad

horas canonicas propter distributiones quotidianas, non autem propter officium diuinum, committit symoniã, tex est in c.odiss xxiii.q.i. Et ibi Archi.

¶ Beneficiato canonico si facta est delegatio, & moritur successor in beneficio, non erit delegatus, quia commissio facta canonico censetur personalis, Ioan. de Imola in c statutum. de rescrip in.vi.

¶ Beneficiatus impetrans beneficium facta mentione de canonicatu, & non de præbenda, impetratio est nulla. Fely. in c. cum adeo, de rescriptis.

¶ Beneficiandus potest a capitulo sede vacante impetrare beneficium iure deuoluto. Fel. in c. cum olim. de maio. & obed. Et potest recipere resignationes. Potest etiam dispensare sede vacante. Et dare beneficia in commendam Fely ibi.

¶ Beneficii collatio facta homicidæ est nulla Fely. in c. inquisitionis. de accusa.

¶ Beneficii collatio facta per episcopum excommunicatum per literas consistoriales de rota emanatas, valet, Et si nondum erat declaratus, Fely. in c. ad probandum. de re iudic.

¶ Beneficii collatio facta per symoniã est nulla. Do. Car & Innoc. in. c. nisi de renuncia. Limita, nisi ille cui facta est, hoc ignoret. Debet tamen renunciare beneficio si hoc scit.

¶ Beneficiorum collationes computantur inter fructus episcopales, Fely. in. c. cũ olim. de malo. & obe.

¶ Beneficii collatio facta de nocte, valet non tamen caret suspitione. glo. in. c. i. vt ecclesiastica beneficia, &c. Adde Fely in. c. consuluit. de offi. deleg.

¶ Beneficii collatio facta per luio, est nulla secundũ Abb. in c quærelam de re iu idem Fede de se, in cõsilio suo incipiente, quæritur an collatio.

Contrariũ tenet do. Car. in. d c. quærelã. Et cõpost. in

c capitulũ de reſcr. vbi dicit, quod nõ inuenit quod collatio facta cõſtituto in crimine nõ inducente irregularitatẽ, ſi nulla huius opinionis eſt Archi. Et do. de ſanc. ge. in c. in ſcripturis. viii. q. i. Idẽ Cal. in titu. de præb. Con. xx. Et in tit. de accuſa. Conſi. iiii. vbi dicit expreſſe, quia collatio facta infami non eſt ipſo iure nulla Adde quod Fely. tenet in. d. c. quærelam.

¶ Beneficiati diſpenſatio ceſſat vbi ceſſat cauſa diſpenſationis. Hoc Ludo. in ſuis cõſiliis, Cõſilio quod incipit, in caſu, & c. Fe. ſ. c quę in eccl. de conſtitut.

¶ Beneficiati diſpenſatio in qua tacetur criminis accuſatio, vel litiſpendentia, non vitiatur. Ita Fely. in c. Cæterum. de reſcrip.

¶ Beneficiatus qui diſpenſatur ſuper pluralitate beneficiorꝫ, ſi tacuerit quod illa bñficia prius tenebat illicite, recipiendo fructus ſine diſpenſatione, non valet talis diſpenſatio. Fely. in. c. poſtulaſti. de reſcrip.

¶ Beneficiati diſpenſatio ad duo curata, intelligitur de primis Fely. in. c. ſi. de treuga & pace.

¶ Beneficiatus diſpenſatus ad duo incompatibilia, non intelligitur in eadem eccleſia. Fely. in. c. poſtulaſti de reſcrip.

¶ Beneficium impetrans tenetur facere mentionem de illo beneficio quod obtinet violenter. Fely. in. c. in noſtra de reſcr.

¶ Beneficium impetrans debet facere mentionem de beneficio cui renunciauit, etiam ſi renunciatio non tenuit. Fely, ibi. Et de poſſeſsione colorata, quam habet alius in beneficio impetrato. ibi. Fely. & de poſſeſsione alterius, dummodo ſit annalis. Fely. ibi. nec tenetur facere mentionem de modo vacationis beneficii, quia per verbum vacat comprehenditur omnis modus vacationis, ibi. Fely.

¶ Beneficia si quis impetrat vacatura, non veniunt beneficia cathedralis ecclesię nisi exprimatur. Fe. ibi.

¶ Beneficio intrusus dicitur ille, qui nullum colorē in beneficio habet. Item qui habet sine auctoritate superioris. Ab. c. li. de resti. in integ.

¶ Beneficium potest conferre laicus ex priuilegio papæ Fely. in. c. ii. de maio. & obe.

¶ Beneficiandus si impetrat a papa beneficium sibi collatum motu proprio, Hoc facit, quod si non est expressus valor beneficii, tamen valet impetratio No. Do car in cle. i. de præb Ab in. c si. de præsumptio. Fallit hoc in gratiis concessis motu proprio. No. Pet de Ancha in consi suo cxxii.

¶ Beneficium impetrans a papa motu proprio, nō facit valere gratiam in qua expressæ sunt qualitates beneficii falsæ. quia dicit simplex, quod erat curatū, vel valoris ducentorum, quod erat quingentorum. ita Fely. in c. ad aures. de rescrip.

¶ Beneficium permutans in manibus papæ, debet facere mentionem de aliis beneficiis, quæ habet. Fely. c. in nostra. de rescrip.

¶ Beneficium suum permutans cum alio qui nō habebat verum titulum, Et sic permutauit inualide, potest redire ad suum primum beneficium, Non tamē auctoritate propria, sed superioris, quia renunciatio valuit Rot. decisi de rer. permuta. Et sic opus est noua collatione Tamen Fede. de se. in tracta permutatio. q i & Gemi. in. c. i. de rer. permutatio. volunt quod non sit opus noua collatione, ergo sufficit licentia superioris.

¶ Beneficii permutatio non valet si sit facta in manibus illius, qui habet ius conferendi iure speciali. Do. de Rot in tit. de ren. in vi. in no. Innoc. in Cle. i. de renunc, Abb. in. c. cum ex iniuncto. de hæreti.

Fely in c.auditis.de præscrip.

¶Beneficii renunciatio facta cum clausula ista, si epi scopo meo, vel domino meo placuerit, valet. Rot. de ci. vl de renunc. in aliquo. Fely. in.c.cum contingat. de offi.de leg.

¶Beneficii titulus multiplicatur ad cautelam etiã in eodem beneficio. Fely in. c. in nostra. de rescrip. Et hoc ad se defendendum, non ad agendum. Ab. in c.post electionem.de præb.vel concess. præb.

¶Beneficii titulus in beneficialibus non causatur ex diuturnitate temporis, Nec per hoc præsumitur canonica institutio Et sic non præscribitur, sed causat præsumptionem tituli.ita Innoc. & Ab.in.c. illud. de præsump Bal in c.ex parte de testi.

¶Beneficii falsus valor expressus, non nocet si appa- ret quod papa concessisset etiam pinguius beneficiũ Fely.in c.ad aures de rescrip.

¶Beneficii valor est exprimendus oneribus dedu- ctis, Fely.in.c.ad aures de rescrip.

¶Beneficii valor non comprehendit reditus casua- les, vt sunt distributiones quotidianæ, mortuaria, etiam necessaria, quod verum, vt potest videri per Fe ly.in.c.ad aures de rescrip.

¶Beneficii verus valor est exprimendus in gratia, alias est nulla Card.in Cle.de præben Et non solum impetrandi, sed & impetrati Rot in an.deci cccxxv. Nisi papa conferret motu proprio. Pet. de ancha. Consi.cxxxvii. Et si dicitur quod si asseritur si est fal- sus, & probetur quod sic asseritur, non viciatur gra- tia. Ab.in.c.si de præsumptio, vbi tenet, quod si con stet quod de mente papæ esset, conferre beneficium etiam maioris valoris, non vitiat falsus valor.

¶Beneficii valor si est expressus minori quantitate, non nocet, si minus valet quam sit expressum. Vide

Fely.in.c.fi.de præsumptio.

¶Beneficiatus canonicus ecclesiæ cathedralis regularis potest esse delegatus papæ sicut alius religiosus obtinens dignitatem per Cle Et si principalis.de rescrip Abb.in.c.causam quæ de iudi.contrariũ tenet Arch.& Petr.de ancha doc.i.c statutũ.de resc. li.vi.

¶Beneficiatus canonicus non admittitur ad agendum pro concanonico sine mandato, licet spiritualiter sit coniuncta persona.colligitur ex.c. cum causa. de constitutio,

¶Beneficium potest commendari per capitulum sede vacante, donec per superiorem fuerit prouisum. No Ioan.And.in.c vnico.ne sed.vacant lib.vi. Et sede vacante potest ponere in beneficio administratorem.c bonæ.de appella.

¶Beneficiatus electus potest confirmari per capitulum sede vacante.c.i.de institutio.lib.vi.

¶Beneficiati canonici quantumcunq; moneant prælatum non residentẽ vt resideat, non tamen possunt cum priuare.xxi.dist.inferior.

¶Beneficiatus curatus, Si in sua ecclesia est fundator,potest eam tenere sine dispensatione.ar.eoꝝ quæ notan. per glo in c.gratiæ.de rescrip.lib vi.

¶Beneficiati capellani, Et alii beneficiati in ecclesiis, non sunt de corpore collegii canonicorum, sed de per se possunt facere capitulum,vel collegium c.dilecta,de exces.prælato. No.Ab.in.c penul.de clericis non residen.

¶Beneficiandus dispensationem obtinebit ab episcopo de iure in beneficio sine cura. In beneficio autem curato., solus papa dispensat. arg. c. fi, de fili. presbitr.

¶Beneficiandus illegitimus potest dispensari per episcopum in beneficio simplici, in aliis beneficiis a

paternis. glo. in c. ad abolendam de fil. presbit. Ad dignitatem autem aut beneficium curatum, solus papa. c. ex tuarum. eod. titu. Si tamen illegitimus ingreditur religionem, per quam tollitur omnis irregularitas, vt in aut de monachis. in prin. potest sine aliqua dispēsatione ad ordines ꝓmoueri. Nō tñ ad honores sine dispēsatiōe. c. h. de fil presbit & ibi. gl.

¶ Beneficii electiui electio debet fieri in ecclesia per canonicos de consensu regis, vbi hoc habet consuetudo.

¶ Beneficium vbi est electiuum, prælati electio potest fieri post mortem, anteq̃ cadauer tradatur sepulturæ, Licet de honestate aliud debet seruari. glo. in. c bonæ de elect.

¶ Beneficium vbi est electiuum, electionis tractatus deliberatorius diffinitiuus ante mortē prælati est omnino illicitus, vt c. bonæ. ii. de ele. Et ibi. In. & alii Doc. Tamen cōsultorius nō, vt. c. si translatos. lxxix. distinct.

¶ Beneficium vbi est electiuū, non potest in laicum cōpromitti, quia non est nudum ministerium. c. contingit. de arbit. Ab. in c. cum causam de electio.

¶ Beneficium vbi est electiuum, Electus potest ante confirmationem iuri suo renunciare in manibus eligentium. Post confirmationem, non, Nisi in manibus superioris, vt in. c. i. de translat. prælato.

¶ Beneficiandus si gratiam impetrat, debet facere mentionem de loco suæ originis, quia in dubio papa intendit prouidere cuiq; in patria sua. Et sic nō valet nisi fiat. glo & Ab. In. c. si ꝓponēte. de resc.

¶ Beneficio suo renūciare debet quis pure & simpliciter, nec debet deducere in pactū vt cōferatur certæ personæ, alias non valeret collatio, & renunciatio alteri facta, vt no. glo. in. c. ex parte. de offi. deleg.

¶Beneficio licet quis renunciare non possit sine licẽtia superioris c.admonet.de renun. Potest tamen se obligare iuramento ad non mouendum quæstionẽ super illo.vt.c.audita.de restitu spoliato. quod procedit inquantum concernit fauorem renunciantis. Secus autem inquantum peritio fundatur super vtilitate ecclesiæ & parrochianorum, quia in illorum præiudicium non potuit se obligare sine licentia superioris.vt ibi no Ab.
¶ Beneficii sui titulum nemo compellitur ostendere, si factum est antiquum, & prælatus tacite vel expresse consensit diu possidere. Et propter antiquitatem facti admittitur probatio per iuramentum possidentis,vt in.l.si arbiter.ff de probatio Si autẽ ius resistit,quia possidet duo beneficia incompatibilia, non sufficit antiquitas, vt quia est minor, vel incapax. Facit in ar.c. ordinarii.de offi ordina. lib vi. Poterit tamen prælatus probare defectum tituli. arg c dilecto. de præben. Ioan. And. in.c.i.de re. iur in vi.
¶Beneficia permutare potest cogere episcopus beneficiatos ex causa necessitatis, vel vtilitatis ecclesiæ. Videlicet ad euitandum scandalum, & persecutionem alterius. Innoc.in.c.nisi cum pridem.de renunciatio.idem Ioan. And. Et hoc maxime, si non potest aliter ecclesiæ consuli,saltem per datione coadiutoris not. Ab in.c. quæsitum.de rer. permutatio.
¶Beneficiati possunt libere tractare inter se de permutatione fienda. Non tamen debent illam concludere, sed supponere se dispositioni superioris. not. Ioan.And.in c.vnico,de rer.permuta. lib.vi.glo.in Cle vnica,eod titu.
¶Beneficii permutatio si completa est ex vna parte, Et per alteram stat quominus compleatur,restituitur

primus ad suum beneficium. Colligitur secundum Ab. ex c. cum vniuersorum de re permuta.

¶ Beneficium præbendatum vacans ex causa permutationis, non debet alteri conferri, quam permutare volenti. c. Inter cætera de. præb. Nec expectás apostolicus potest illud acceptare. c. pri. de rer. permuta in. vi.

Beneficia permutare volentibus acquiritur ius in beneficiis permutatis absq; alia traditione, interueniente superioris auctoritate. Fac. c. si tibi absenti de præb. lib. vi Et colligitur ex. c. Inter cætera, de præben. vbi hoc commendat Ab. Ex quo patet, quod in spiritualibus ex solo titulo absq; alia traditione acquiritur ius in re.

Beneficii præbendæ vacaturæ promissio potest fieri iam recepto in canonicum, quandocunq; facultas se obtulerit. vt c relatum de præb. Alias autem si in canonicum receptus non esset, non valeret, nisi auctoritate papæ mandaretur fieri. Not. Ioan And, post Innoc. ibi.

Beneficia præbendarum ecclesiæ cathedralis si efficiátur tenuis redditus, potest eis episcopus vnire cappellas, seu ecclesias parrochiales, Reseruata tamē ipsarum presbyteris portione canonica. tex. est in. c. expo suisti. de præben. Alias si capitulo & presbytero nō sufficiunt, tenetur episcopus prouidere de suis redditibus xii. q. ii. c. concessio.

Beneficio curato canonicus regularis hodie potest sine dispensatione de cōsensu sui prælati præfici per episcopum. Not. Rom. Consi. cclxii.

Beneficii collationem non videtur facere episcopus eo ipso quod permutantibus consentit. Not. Fede de senis. q. xxv.

Beneficiandus illegitimus dispensatus vt possit

tenere bñficia in eccl.cathedrali,nõ poterit illa cõseq in metropolitana.Io.An.i.c.Quãuis de prĕbẽ li.vi.

¶Beneficium vbi est electiuum, Electus non confirmatus si administret, non solum priuatur iure sibi competente ad rem, sed etiam efficitur ineligibilis ad omnia beneficia,Not Io.And.de elec.lib.vi.Ratio est,quia priuatur propter delictum & vitium,vt in.c.super eo.de elec.

¶Beneficiũ vbi est electiuũ,Eligẽs nõ potest seipsũ eligere.Notatur p glo.& Bar.in.l.plane.ff.quod cuiusq3 vniuers. glo. & doc.in.c. cum in iure.de elec.

¶Beneficium vbi est electiuũ,Licet eligentes eligant indignum, puta homicidam, vel illegitimum, aut alias irregularem, non propterea deuoluitur ius eligendi ad superiorem ex negligentia, quia non est negligens qui eligit, Licet male eligat, Nisi eligat omnino incapacem, vt fœminam, vel infantem.Sed potest deuolui ex malicia, si scienter indignũ eligit. Not.Ioan.And. & Innoc c. cum nostris. de conces. præben & rot deci,Consi cclxii.

¶Beneficii certi collationem licet quis habeat, siti in aliena dioecesi, non potest tamen resignationem prædicti beneficii recipere a volẽte illud permutare. Et si licet ad eum spectet collatio, Tamen non institutio,vel destitutio.Not.Rom. Consi. ccclxxxxviii.

¶Beneficium potest conferre episcopus, etiam extra suam dioecesim,hoc Hostien.Et hoc approbat consuetudo,Licet Innoc.contra.

¶Beneficiandus si in impetratione habet clausulam generalem,non obstante collatione alteri facta,intelligitur de inualida, qa papa nõ potest sine causa quẽ priuare beneficio.Not.Ab.i.c.consti de relig.do.

FINIS.

INCIPIT MODVS VACANDI Beneficiorum.

PRIMVS modus vacandi est. Si quis possidet beneficium curatum, & postea contingit ipsum assequi aliquid curatum Apostolica, vel quacunque alia authoritate, scilicet, ordinaria, vel iure patronatus, primum beneficium quod antea habuit vacat, nisi obtenta dispensatione apostolica. Et expectantes vigore gratiæ tale beneficium acceptare nõ possunt, sed est apostolicæ sedi specialiter reseruatum.

¶ Secundus modus est. Si quis habuerit beneficium curatum, & postea obtinuerit a domino nostro Papa gratiam de beneficio cum cura vel sine cura, & si antequam gratia sortiatur effectum non permutat vel resignat, tale beneficium curatum, vel non curatum ipso facto vacat, & est sedi Apostolicæ reseruatum.

¶ Tertius modus est. Si quis habet beneficium cum cura vel sine cura, & q̃ cito gratia sua sortita est effectum, primum beneficium quod impetrans obtinuit vacat, nisi mentionem fecerit de tali beneficio obtento in impetratione suæ gratiæ expectatiuæ.

¶ Quartus modus est. Si quis habet beneficium cũ cura, & postea gratiam impetrauit de beneficio cum cura vel sine cura, alter post primum impetrare per clausulam, sperare vacare. Et q̃cito aliud beneficium assequitur cum cura, ille secundus habebit primum. Etiam si interim resignaret huiusmodi occasione, & nullius alterius, etiam qualitercunque vacaret, nisi per mortem.

¶ Item si quis habet beneficium propter quod teneatur se facere promoueri ad sacros ordines infra an

num. Et si non fecit se promoueri post habitam pacificam possessionem, tale beneficium vacat per non promotionem Sed tamen episcopus potest secum dispensare ad septennium causa studii & alias non, sic tamen ꝙ infra annum sit ordinatus in subdiaconū. Papa autem potest dispensare ad placitum ex quacunq; causa. Item cum lis pendet inter duos vel tres super vno beneficio vel pluribus dum moritur vnus litigantium, & lis ipsa non sit decisa, beneficia huiusmodi vacant & sunt reseruata, & subrogatur collitigans in iure defuncti etiam infra mensem alterius impetrantis, iuxta regulam de subrogandis collitigantibus.

Item per apparentem incorporationem, cum religiosi habent collationem ad certa beneficia, quæ clericis secularibus conferenda sunt. Et si ipsi suis fratribus conferant ac si ista essent incorporata etiā vacāt.

Item per liberam resignationem, vt si aliquis resignat aliquod beneficium coram notario & testibus vel in manus habentis potestatem admittendi resignationem huiusmodi, etiam non consensu patroni interueniente, tale beneficium vacat.

Item vacant beneficia per contractum matrimonii per verba de præsenti.

Item si quis habet beneficium ecclesiasticum & ingreditur monasterium, vel aliquam duxerit vxorem beneficia sua vacant per ingressum monasterii, vel religionis, vel contractum matrimonii.

Item nullus illegitimus potest obtinere dignitates, personatus, vel officia in cathedrali ecclesia, vel etiam Metropolitañ. Et si quis illegitimus habet talia beneficia absq; dispensatione apostolica vacant, & sunt sedi apostolicæ reseruata.

Item vacant per irregularitatem, vt si quis inlecit

manus violentas in clericum vel in aliquam personã ecclesiasticam,& se postea diuinis immiscuerit.

Item omnium illorum beneficia vacant, qui celebrant in loco interdicto,vel coram excommunicato. Sententialiter tamen per iudicem declarari debent, alias non vacant.

Item quis habet beneficium cum cura vel sine cura,& postea promouetur in episcopum,vel abbatem beneficia vacant. Si in episcopum, per munus consecrationis. Si in abbatem,per munus benedictionis.

Item si quis habet beneficium ecclesiasticum, & moritur in curia Romañ. vel infra duas dietas legales a Curia,ipsius beneficia sunt sedi apostolicæ reseruata.

Item si quis habet beneficium cum cura, vel aliquam dignitatem & non est Viginti quatuor annorum suum beneficium vacat, nisi super hoc dispensatione obtenta.

Item per promotionem, vt si quis promoueatur ad sacros ordines, sententia maioris excõmunicationis ligatus,ipso facto beneficia sua vacant.

Item per promotionem, vt si quis promoueretur ad sacros ordines sententia excommunicationis minoris ligatus, ipso facto sua beneficia vacant.

Item per non promotionem, vel residentiam, vt cum beneficium ex officio vel fundatione requirit residentiam aut moram personalem,nõ habita dispensatione illius non residentiæ, omnia talia beneficia vacant. Et ille casus frequenter contingit in beneficiis quæ sunt de iure patronatus laicorum. Et contingit quando ex officio vel fundatione requirit presbiterum,vel vnum qui procedere possit infra annũ ad sacros ordines Et collatores conferunt aliquando illi qui impetrat dispensationem sub conditione,ꝙ

quamprimum venerit ad annos discretionis promo ueatur. & personaliter in beneficio resideat, quod si non fecerit beneficium vacat.

¶ Item vacant permutationem simoniaca prauitate vel pacto interueniente.

¶ Item per inabilitatē, vt si minor. xv annorū sine di spensatione obtineat beneficiū, vacat illud de facto.

¶ Item beneficium vacat si quis infirmitate constitu tus resignaret aliquod beneficium vbicunq; in Ro. cu vel extra. si moritur infra. xx. dies, tunc beneficia resignata vacant per mortem, & non per resignatio nem, & sunt sedi apostolicæ reseruata.

¶ Item per irregularitatē homicidii, vel non curan tis mandata apostolica executioni demandare.

Itē si qs steterit per annū in excōicatione, ipsius bene ficia vacant. Similiter eius qui celebrat coram excō municatis, vel scienter in loco interdicto.

Item vacant beneficia cum cura, etiam dignitates personatus, siue per constitutionem execrabilis fe. re. Io papæ xxii. hoc modo, scilicet. Si quis habet vnū beneficiū curatum, aut dignitatē, aut personatū, & retinet primū cū secundo per mēsem sine dispēsatio ne, tunc vacat vtrunq;, & perdit tā primum, q̄ secun dum, & efficitur inhabilis ad illa & qualiacunq; be neficia ecclesiastica similia vel dissimilia obtinenda, tamen simplicia & alia sine cura quæ dignitates, & personatus non sunt per eum prius habita.

Item quandoq; vacant beneficia per reuocationē vnionum & incorporationum.

Item quandoq; per reuocationem cōmendarum factarum auctoritate apostolica vel ordinaria.

Item si quis acceptat cum gratia sua expectatiua & non publicat seu publicari faciat instrumentum ac ceptationis, & prouisionis cum aliis literis, tale bene

ficium vacat.

Nota ꝙ post dationem executam lis dicitur pẽdere in tantum ꝙ si alter litigãtium moritur in Curia, vel extra lite indecisa, tunc vnus papalis non potest illud beneficium acceptare, sed solus papa habet de illo dispensare Caueat ille litigans, ꝙ faciat se in ius defuncti subrogare ne alter ipsum præueniat ad minus per mensem, quia litigans habet totum mensem post impetrationem se subrogari facere in iure collitigantis defuncti. Quæ practica est multis ignota, & tamen Rota ita seruat Et idem si litigantes simul concordent lite indecisa, & alter ipsorum moritur, & non renunciat, tunc illud beneficium iterum censetur papæ reseruatum, & non cadit sub gratia expectatiua. Et hoc est verum si lis pendet in Ro. Cu. secus tamen alibi etiam si aliquis renunciat beneficium in Cu. tunc etiam censetur in dispositione solius papæ.

Item si quis impetret aliquod beneficium realiter deuolutum, vel reseruatum, vel alias debito modo vacans, postea impetrans aliud beneficium, & non curat prosequi primum, tunc illud beneficium stat in dispositione solius papæ, nec reuertitur potestas prouidendi ad ordinarium.

Item per liberam resignationẽ, vt si quis resignat aliquod beneficium coram notario, & testibus, vel ad manus habentis potestatẽ admittendi resignationem hmõdi cum consensu patroni interueniente, beneficium vacat apud collatorem, nisi resignatio ipsa non sit realiter probata, scilicet, ꝙ impetrans sit effectualiter adeptus possessionem illius beneficii, tunc primum reuertitur ad suum principium.

Item gratiam in communi forma pauperum aliquo si habente publicationem gratiæ huiusmo di

ordinarius confert beneficium vacans collatio tenet secundum aliquos. Aliqui tamen dicunt ꝙ non, scilicet, dominus Ioan Cal qui tenet, ꝙ ante purificationem gratiæ manus ordinarii sint clausæ, & ligatæ, dummodo infra mensem post vacationem beneficii purificet & acceptet, & ita fuit alias obseruatũ. Secus tamen est de gratia speciali.

Item habens gratiam in communi forma pauperum ante vacationem tenetur ordinario literas suas insinuare, alias non potest acceptare. Sed habens gratiam in speciali non tenetur, nisi propter concurrentes & maiorem diligentiam.

Item si expectantes sunt in diocesi, & vacet beneficium in mense Papæ, ordinarius non potest conferre infra mensem post vacationem, & hoc propter decretum irritans Papæ. Sed si non fuerit acceptatum infra mensem, tunc post mensem conferre potest, & sic valet.

Finis modus vacandi.

MODVS SERVANDVS IN executione, seu prosecutione gratiæ expectatiuæ.

PRIMO habitis bullis plūbatis executor, vel iudex executores siue iudices si fuerit, vel fuerint in Rom curia vel in partibus, vadat, vel vadant bullis, & debita cum instantia requirat, seu requirant, & humiliter petat, seu petant, vt procedat, seu procedant, ad executionem supradictæ gratiæ, secundum eius directam formam, & tenorem literarum apostolicarum sibi desuper dicta gratia cōcessarum. Qui executor, siue executores, si procedere voluerit, vel voluerint, assignet, vel assignent, impetranti certum terminum ad comparendum coram eo, vel coram eis, producendum & docendum de vita sua laudabili & conuersatione honesta, & de omnibus necessariis faciat plenam fidem ipso, vel ipsis executori, seu executoribus, aut iudici, vel iudicib. ¶ Habeat notarios & tabelliones publicos literasq; executoriales, seu processus per dictos executores, seu iudices faciendos, vel sigillandos, vt executores possint in ipsis legere, seu pronunciare inhibitiones & reseruationes decreta & mandata in scriptis proferenda Et ipsis executoribus & processibus sigillatis, & omnibus aliis præmissis sic peractis fiat notificatio literarum apostolicarum & processuum inde secutorum quanto citius fieri poterit collatoribus, vel collatricibus in hunc modum.

MODVS INSINVANDI LIteras Apostolicas Collatori.

IMpetrans accedat ad Collatorem, vel ad Collatricem vel ecclesiam eorundem, vel ad capitulum cũ notario & testibus idoneis assumptis vna secum delegato executore, vel subdelegatis executoribus, qui hæc specialiter receperunt in mandatis si eorum copiam vel præsentiam habere possit, deinde dictas literas apostolicas, & processus inde secutos Collatoribus vel Collatricibus insinuet simul & semel notificetq; publice & legat de verbo ad verbum & copiã auscultatam eis tradat, & requirat notarium, super hoc vt de notificatione, publicatione, insinuatione, lectione, & traditione huiusmodi sibi conficiat publicum instrumẽtum. Si vero Collator, vel Collatrix, vel Collatores, vel Collatrices, forte indignati nollẽt audire huiusmodi notificationem insinuationem literarum apostolicarum & processuum inde secutorum præsentationes, quas executores fingentes, vel eorum, seu earum præsentiam commode habere non poterint, vel quia forte habitant in castris, vel propter metum corporum ex quo dicti subdelegati executores, notarii, testes, & alii ad hoc necessarii ad dictos Collatores, seu dictas Collatrices accedere secure nequeant, ad insinuandum istas literas, & processus saltem fiat in eorum ecclesiis insinuatio literarum Apostolicarum, & processuum prædictorum, & offeratur copia auscultata de verbo ad verbum dictarũ literarum, & in summo altari ponatur, & sufficit; quia quilibet prælatus tenetur in ecclesia sua habere procuratorem, vel officialem de iure.

¶ De prouisione facienda.

PRimis vero pactis impetrans acceptet sicut post ea dicetur, qua acceptatione facta, vadat cum notario & testibus ad executores subdelegatos, vel ad principales, & si eorum præsentias habere poterit. Acceptationem huiusmodi per ipsum factam, & in publicam formam redactam, & ipsum instrumentum notificet, & insinuet. Insinuatisq; requirat huiusmodi executores debita cum instantia, & humiliter ab eis requirat; vt huiusmodi beneficium vacans, & per ipsum acceptatum sibi cum omnibus iuribus & pertinentiis suis conferant, vel assignent, & principaliter inuestiant in corporalem & realem possessionẽ ipsius beneficii inducant & defendant inductum, ac faciant sibi de huiusmodi fructibus, prouentibus, iuribus, & obueniẽtibus vniuersis integre respõderi. ¶ Item si Collator, vel Collatrix in præmissis aliquo modo se opponunt, vel ipsum impetrãtem in aliquo scilicet, possessione pacifica, vel fructuum, perceptione, vel alias quouismodo nitantur impedire ex tunc executores præfati eorum literis & mandatis facient & mandent monere Collatores, vel Collatrices quoscunq;, vel quascunq;, & alios, seu alias impetrantem ipsum in aliquo impedientes, vt infra certum tempus post mõitionem hmõi eis factam ab huiusmodi impedimentis, seu perturbatione desistant, alioquin in sententiam excommunicationis suspensionis & interdicti incidant, & incidisse denuncientur in ecclesiis cathedralibus collegiatis, & singulis aliis publice & manifeste diebus Dominicis, & festiuis. Si vero Collator, vel aliquis alius appellauerit contra processus, & mandata seu monitiones dictus impetrãs protestatur, ꝙ huiusmodi causam cõmitti faciat

dominis de Rota decidendam, & fine debito termi nandam. Postea vero si Collator, vel collatrix, diceret se velle dicto impetranti beneficium acceptatum conferre impetrans non consentiat, sed petat vt eum admittat, & sibi sint fauorabiles, & iidem executores sui sibi conferant illud, alioquin si impetrans cōsentit in collationem collatorum, statim gratia sua expirauit. Item caueat impetrans ne decipiatur scilicet ne Collatores, vel collatrices cum decipiant mediante promissione aliqua, vel obligatione, sed quicquid cum ipsis placuerit de eo faciat sibi fieri sufficientem cautionem quia dicunt se de iure non tenere promissiones nec obligationes factas impetranti. Item si adepta possessione impetrans sentiat se grauatum per sententiam sui dioecesani aut cuius officialis aut collatorum dicentium se habere iurisdictionem ordinariam super ipsum impetrantem ratione beneficii per eum adepti, statim ipse impetrás a dicto grauamine cum ad eius notitiam peruenerit super eo habito maturo consilio iurisperitorum appellet viua voce coram Notario & testibus & protestetur, ꝙ infra .x di. intendit appellare in scriptis Et infra illud tempus vadat ad executorem, vel executores, & requirat eum vel eos debita cum instantia, & petat humiliter, vt ipsi eum defendant & prouideant sibi de remedio oportuno sicut de iure tenentur, ꝙ si forte tenuerint, & contempserint impetrans præfatus appellet ad sedem apostolicam in scriptis contra collatorem vel collatricem, ipsum grauantes, vel contra executores, iustitiam sibi denegantes, & habeat istam app. in carta scriptam & legat eam in hunc modum coram vobis Notario & testibus hic præsentibus, & astantibus, &c. Ego N. Canonicus siue rector, &c. dico & propono, ꝙ Episcopus Præposi

tus Decanus, & Capitulum talis eccle.&c.contra me tale mandatum emiserunt, &c. & mihi destinarunt cuius tenor sequitur & est talis, &c. In quo quidem mandato diuersa grauamina indebite mihi contra iustitiam inferuntur & illata continentur. Super qui bus executores mei in gratia mihi facta a Sede apostolica deputati, licet per me debita cum instantia fuerint requisiti me defendere ac de oportuno reme dio prouidere contra iustiriam denegantes in omni bus & singulis sentiens me indebite grauatum timensq; verisimiliter amplius posse grauari ad sedem apostolicam in his scriptis prouoco,& appello apostolosq; & literas dimissorias instanter instantius, & instantissime mihi dari peto siquis mihi dare voluerit aut etiam poterit. Qui si mihi denegati fuerint ex huius interito sentiens me grauatum indebite, & oppressum iterum prouoco & appello submittẽs me & mea omnesq; mihi adherentes,& adherere volentes tuitioni & protectioni dictæ sedis, &c. vt moris est in appellationibus fieri.

¶ Item impetrans expectet donec sibi vacauerit competens beneficium nulli alteri de iure debitum quã sibi de huiusmodi vacatione constiterit, & si illud beneficium vacauerit statim post notificationem literarum & processuum Collatoribus, vel collatricibus factam illud acceptet sub hac forma coram Notario,& aliis personis ibidem astantibus. Ego N depono & dico,ꝙ x.diebus circa, vel citra ad mei noticiam peruenitq; parrochialis ecclesia.N.ad collationẽ &c Reuerendorum religiosorum Abbatis & Cõuentus nunc.N.vacauit, & vacat ad præsens per mortẽ, siue per obitum, vel per liberam resignationem domini N Canonici,quapropter eandem ecclesiam parrochialem siu, &c. tanq̃ in hi & nulli alteri debitã

de iure cum omnibus iuribus et pertinen. suis vniuersis in his scriptis accepto, et volo mihi quanto citius fieri poterit de eadem prouideri vigore et auctoritate gratiæ apostolicæ dudum mihi per Sanctissimum dominum nostrum Papam. etc. mihi et super quamuis aliam dispositionem coniunctim, vel separatim talis vel talis scilicet qui tali vel tali diocesis vacat vel cum vacuerit in futurum, prout in literis apostolicis super huiusmodi gratia confectis plenius continetur. Et protestor nihilominus ꝙ si mihi dictum beneficium de iure non debeatur saluum et illesum sit, & maneat mihi ius ad illud beneficium mihi & et nulli alteri debitum de iure acceptandum vigore gratiæ expectatiuę, et supradicta auctoritate. etc. Inuocans super his testimonium astantium omnium personarum et præcipue tui notarii publici hic præsentis et requiro te sub debito officio et iuramento præstito super his prædictis vt conficias mihi publicum instrumentum Nota ꝙ si post citationem executam lis dicitur pendere in tantum ꝙ si alter litigantium moritur in Curia, vel in partibus lite indecisa tunc nullus Papalis potest beneficium acceptare, sed solius papa habet de isto disponere. Caueat ergo ille collitigans, et faciat se in ius illius defuncti surrogare ne alter ipsum præueniat Et idem si collitigantes simul concordant lite indecisa, et si alter ipsorum moritur, et non renunciat tunc beneficium censetur Papæ reseruatum nec cadit sub gratia expectatiua seu expectatarium. Hoc est verum si lis pendeat in Romana Curia, secus tamen si alibi etiam si quis renunciat in curia beneficium statim censetur papæ reseruatum in eiusdem dispositione.

¶ Modus resignandi beneficia.

SI quis beneficium libenter vellet resignare, siue renunciare, et timeat papales cum gratiis expectatiuis constituat procuratorem in Rom. Cu. ad renunciandum, et videas ꝙ tu habeas illud in potestate tua; tunc potes renunciare quando volueris, et facta renunciatione incontinenti impetret, tanquam per renunciationem. Aliter tamen potest fieri. Impetret ille beneficiatus vnam expectatiuam gratiam postea impetrabimus beneficium suum per assecutionem auctoritate apostolica fiendam cum clausula etiam si per liberam renunciationem in Romana Curia, vel extra eam factam, cum clausulis aliis oportunis vt in forma.

¶ Si quis impetrauerit beneficium realiter deuolutum vel reseruatum vel alias debito modo vacans et postea impetret aliud vel non curat prosequi primum, tunc illud beneficium stat in dispositione solius papæ per manus appositionem.

¶ Si aliquis impetrat beneficium generaliter deuolutum vel reseruatum, & antequam adipiscatur plenam possessionem illius moritur, aut renunciat, vel non curat prosequi, adhuc stat dispositio illius beneficii in manibus solius papæ, nec reuertitur potestas prouidendi, ad ordinarium seu Collatorem, nisi vacatio huiusmodi facta realiter sit purgata, videlicet, ꝙ impetrans effectualiter sit adeptus possessionem illius beneficii tunc primũ reuertitur ad suũ bñficiũ.

¶ Habens gratiam in communi forma paupeꝝ ante purificationem gratiæ suæ ordinarius beneficiũ cõferet secundum aliquos. Aliqui tamẽ dicunt ꝙ non scilicet dominus. Io. Cal q tenet ꝙ ãte publicationẽ grãę suę in cõmuni forma paupeꝝ manus ordinarii

sunt ligate dummodo eam infra mensem post vacationem beneficii purificet & acceptet,& ita fuit alias obseruatum secus tamen de gratia speciali.

¶Ordinarii nisi possunt beneficium conferre infra mensem post vacationem & hoc propter decretum papæ. Sed si fuerit acceptatum infra mensem tunc iterum non potest,quia sua collatio non valeret. Potest tamen post mensem conferre & sic valeret Habens gratiam in communi forma pauperum tenetur ante vacationem literas suas insinuare ordinario alias non potest acceptare. Sed habens gratiam in speciali non tenetur literas insinuare ordinario,alias bene potest acceptare,nisi propter concurrentem & maiorem diligentiam,Si quis habet beneficium curatum & assequitur aliud curatum auctoritate apostolica, tunc primum vacat sedi apostolicæ, per assecutionē & stat in manibus papæ , aut cadit sub expectatiuis gratiis. Secus tamen si assecutus sit auctoritate ordinaria,quia tunc primum vacat ordinario suo,& Papales acceptare non possunt.

¶Habens beneficium curatum & assequitur aliud curatum quacunq; auctoritate tunc primum statim postq̄ habuerit possessionem secundi beneficii,tenetur dimittere primum infra mensem in manibus ordinarii,nisi lis moueatur super secundo , ꝙ si ambo retinuerit simul per mensem , tunc ipse est priuatus vtroq; & cum hoc efficitur inhabilis ad alia obtinē da,& ambo beneficia vacant cu.Rom.iuxta constitutioñ.execrabilis. Si quis efficiatur de familia papæ, vel eius officialis tunc beneficia sua sunt sedi apostolicæ reseruata Etiam si moriatur anteq̄ de officio familiaritatis se intromittat & postq̄ acceptauerit,nihilominus si postea resignet adhuc eius beneficia sunt reseruata. Ordinarius semper debet conferre benefi-

cium & præsentare coram Notario publico, & instrumenta collationis,& præsentationis cum sigillis propriis roborare quia literis ordinariorum nō sim per creditur nisi quis doceat,& hoc de consuetudine quia ordinarii consueuerunt tales literas tantum sigillis propriis roborare. Et hoc in decision Rote plenius continetur. Si quis vigore gratiæ suæ aliquid acceptaret beneficium, & faciat sibi prouideri seruatis seruandis, ita ꝙ ius sibi debetur in isto beneficio postea sibi datur intrusus,vel alias quomodolibet impeditur vel perturbatur, & sic de isto beneficio concordant & ille alter obtinet beneficium & ipse aliud vult acceptare vigore gratiæ suæ, quæro vtrum possit, Dico ꝙ non quia per solam acceptationem gratia sua fuit cassa quo ad alia beneficia,ex quo sibi debetur ius in primo alias committeretur fraus in infinitis, quia papa vult ipsum impetrantem tantum de beneficio prouisum esse. Item cadens in pœnam constitutionis execrabilis est inhabilis ad quæcunq; beneficia obtineñ. & non poterit sine dispensatione speciali ad aliqua beneficia promoueri, & omnia alia beneficia quæ habet vltra illa duo curata possunt impetrari. Habens beneficium curatum,& si assequitur aliud curatum auctoritate ordinaria, & papales acceptant illud, & iste primus retinet ista duo curata per mensem, ita ꝙ cadit in pœnam constitutionis Execrabilis quæro cui debeantur. Dico ꝙ acceptanti super in literis datur dummodo nulli sit ius quęsitum. Item vbi plures sunt collectores in diocesi,vel ciuitate, ꝙ beneficia talium non sunt reseruata, & hoc si ambo vtantur officio subcollectoris. Si autem alter eorum vtitur tunc beneficia sunt reseruata alias non vt vult regula domini Gregorii papæ.xi. Sed si omnia beneficia acceptauerint,licet vnus

exerceat tunc nullius beneficia sunt reseruata.

NOTA ꝙ lis vertitur inter. A & B. super aliquo beneficio, tamen ꝙ A. renunciat beneficium, & postea moritur, B. venit A. & vult rehabere beneficium. Quaeritur nunquid possit. Distinguitur aut renunciat libere omnibus iuribus suis, aut alias amicabiliter se cum ipso componit. Si libere aut in manibus ordinarii aut coram autenticis personis. Si in manibus ordinarii, tunc non potest habere regressum. Si coram autenticis personis, tunc aut in medio iuramento aut non; Si medio iuramento tunc tenet renunciatio alias non tenet, & poterit semper habere regressum, scilicet A. ad beneficium suum.

¶ Nota ꝙ pœna constitutionis execrabilis est, quando aliquis habens beneficium curatum aliud consequitur curatum quauis auctoritate tenetur primum in manibus ordinarii libere, & realiter infra mensem resignare, alias elapso mense priuatus est vtroq;, & ambo ipsa beneficia statim ad papam deuoluta sunt ita, quod nullus expectantium de illis potest se intromittere.

¶ Nota ꝙ licet generaliter Episcopus, vel superior generaliter causas possit delegare, & eas aliis committere, tamen vbi agitur contra aliquem scismate, vel hæresi cum tales causæ censeantur maiores non possint alteri delegare.

FINIS.

MODVS ACCEPTANDI, ET PROuidendi, ac recipiendi possessiones, vigore gratiarum expectatiuarum.

ACCEPTATIO PRAEBEN. ecclesiæ cathedralis per canonicum creatum in eadem.

IN Nomine Domini, Amen. Anno a natiuitate eiusdem, M. D. XLVI. Indict. IIII. die vero. N. Mensis, N Pontificatus Sanct.ss. in Christo patris, & D. N. D. Pauli, diuina prouidentia, Papæ Tertii, anno Duodecimo. In mei notarii publici, testiumq; infrascriptorum ad hoc specialiter vocatorum & rogatorum præsentia, personaliter constitutus venerabilis vir D. N presbyter, canonicus ecclesiæ. N. licentiatus in decretis dixit ad sui notitiam nouiter peruenisse, q̄ præben. quam quondam. N. ipsius ecclesiç canonicus præbendatus in ipsa ecclesia dum viueret, obtinebat, per eiusdem. N. obitum, qui extra Ro Cu. diem clausit extremum, vacabat, & ad præsens vacat Idcirco dictam præben. sic, vt præmittitur, vacañ. credens eam sibi de iure deberi vigore certæ gratiæ per prçfatum D. N. Papam sibi gratiose concessæ & literarum, processuumq; desuper habito rū in dei nomine acceptauit, & de præsenti acceptat, cum protestationñ. In talibus fieri solitis & consuetis, & præsertim si & inquantum præben. huiusmodi sibi de iure deberetur, alioquin dicta sua gratia salua maneat, & illæsa, & acceptatio huiusmodi nullum sibi pareat prçiudicium, etiam quædã alia beneficia per eum obtenta, & obtinenda, eademq; præben. huiusmodi vacañ. modo, & forma, prout in literis con

tinetur, ab ipsis dominis episcopo, præposito, decano, & capitulo, ac aliis, quibus interfit, assignari petiit, & more solito possessionẽ tradi. Super quibus omnibus, & singulis præmissis præfatus d. N. principalis sibi a me notario publico infrascripto, vnum, vel plura, publicum, seu publica fieri petiit, atq; confici instrumentum, & instrumenta. Acta fuerunt hæc in ciuitate N. & ecclesia cathedrali. N. in capella sancti N sub anno indictione mense, die, & pontificatu quibus supra præsentibus ibidem honorabilibus viris. N. & N. Clericis. N. dioc. testibus ad pręmissa specialiter vocatis, atq; rogatis. Et statim dicti domini episcopus, &c habita matura deliberatione, visis dictis literis, eidem d. N prædictam præbendam more solito assignarunt, atq; possessionem, vel quasi per d. N. concanonicum suum tradi mandarunt, qui quidem. d. N. canonicus recipiens per manum dictum d. N. concanonicum, &c. prout infra in sequenti.

Iuxta præinsertæ formæ tenorem possunt confici omnes aliæ acceptationes super quibuscunq; beneficiis etiam super dignitatibus prioratibus regularibus, & parochialibus ecclesiis mutatis solum titulis beneficiorum.

¶ Alia petitio assignationis præbendæ & possessionis, ac eiusdem receptio vigore creationis in canonicum.

IN Dei nomine, Amen. Cunctis pateat euidenter, & sit notum, q̃ anno &c. In ciuitate. N intra Capitulum cathedralis ecclesiæ, vel collegiatæ N. congregatis. R. D. Præposito, Decano, & Capitulo dictæ ecclesiæ capitulariter comparuit personaliter d. N. nomine, & tanquam procurator, & procuratorio nomine R. D. N. Clerici, N. dioc. & præsentauit, intima

uit,& notificauit prænominatis dominis præposito Decano,& Capitulo,quasdam literas apostolicas,seu gratiam creationis in canonicum per motũ propriũ expeditas, iuxta stilum Rom Cu. emanatas, & concessas per Sanctiss.in Christo patrem,& D.N.D.Paulum,diuina prouidentia, Papam. III. sub dat &c. Et cum eis quendam processum super eisdem fulminatum in forma solita per R.P.D.N. iudicem ad id deputatum sub dat.&c.per discretum virum. N.Archiuii Ro.Cu.Scriptorem subscriptum, & vigore tã dictarum literarum,q̃ processus huiusmodi idem d. N procurator præfatus petiit, & requisiuit eisdem dictis D. Decano, & Capitulo, quatenus sub pœnis, & censuris in dictis literis,& processus contentis tra diddissent sibi corporalem, realem, & actualem possessionem dictorum canonicatus & præben.nũc per obitum N.vacañ. quos idem procurator dixit se acceptasse,cum protestationibus in talibus, &c. prout præced vsq; ibi,obtinenda,iuxta earundem literarũ continentiam & tenorem.Et statim dicti D.Præpositus,&c.respõderunt se velle id cogitare,& quicquid ius.iustitiaue dictauerunt ordinare,præsentibus &c. N.& N.testibus,&c.

Et post præmissa die, mense,& anno.&c. congregatis dictis dominis &c.more solito &c. & specialiter ad negotium huiusmodi respondendo petitioni sibi per præfatum D.N. procuratorem &c.& obediẽdo mandatis apostolicis admiserunt,& admitti mãdarunt dictum D.N.principalem,&.N.procuratorẽ præfatum eius nomine ad dict.canonicat.& præbeñ vacañ.dictoq; domino N. procuratori præfato, nomine quo supra possessionem tradi,cõmiserunt q;, & nominarunt.D N. concanonium in dicta ecclesia ibidem præsentem,vt eidem procurat.possessionem

per eum petitam in choro,& aliis locis dictæ ecclesię dedisset & assignasset,fecissetq; & executioni deman dasset,cætera omnia quæ in premissis fieri & exequi solent.Et statim dictus D. N. canonicus præfatus re- cipiens per manum dictum N.procuratorem, ei stal lum in dicta ecclesia ad partem Decani,vel Archidia coni assignauit,tradendo ei,& assignando actualem possessionem dictorum canonicatus & præben. per dictam stallationem,mandando etiam Thesaurario & aliis deputatis fructuum ,redd. & prouen.mensæ dictæ ecclesiæ, & præbendarum, vt eundem.D.N.in libris ad hoc deputatis in loco quondam.N.canoni ci defuncti,in cuius loco successit,scriberent,& simili ter eidem respondeant,& responderi faciant cū omni bus fructibus redd.& prouen.ad dictos canonicatū, & præben debitis & debendis modo,& forma,pro- ut suo prædecessori, & aliis canonicatus & præben. huiusmodi possessoribus responderi solitum fuerat. Et statim dictus N Thesaurarius ibidem præsens ei- dem.D N. procuratori certam pecuniarum summā dedit,& consignauit, quam dictus N. procurator in signum vere continuationis accepit. Et statim ad di- ctos.D.Præpositum.&c.redens solitum,& consuetū de obseruandis statutis & consuetudinibus dictæ ec- clesiæ in forma solita & consueta in eorundem ma- nibus iuramentum præstitit. Super quibus &c.tam dicti.D. Præpositus. &c q̄. N . procurator præfatus vnum vel plura &c Act. &c. præsentibus.&c.prout in præcedenti.

Acceptatio,prouisio,& possessionis receptio.

IN nomine domini,amen.&c.In mei notarii, &c. Constitutus venerabilis vir.D N.&c.reuocationē, asserēs ad sui notitiam peruenisse parochialem eccl.

sancti. N b. dioc. quam quondam. N. dum viueret, obtinebat, per eiusdem n. obitum extra Rom. Cu. defuncti vacare, prout vacat ad præsens. Idcirco dictam parochialem eccl. sic vt præmittitur siue alias quouis modo vacan. vigore gratiæ expectatiuæ, necnon processuum desuper fulminatorum omnibus melioribus modo, via iure causa & forma quibus melius & efficatius potuit & debuit cum protestation. debitis in talibus fieri consuetis, videlicet, quod si & inquantum dicta paroch eccle. sibi vigore dictæ gratiæ suæ expectatiuæ & processuum desuper fulminatorum, aut ex aliqua alia causa de iure non debeatur, quod tunc huiusmodi gratia sua expectatiua & aliæ gratiæ, & iura sibi salua maneat, & illæsa ad quodcunque aliud beneficium sibi debitum seu debendum, & nullo modo eidem quoad obtenta & obtinen. beneficia præiudicare possit, in Dei nomine acceptauit, Super quibus &c Act. &c Præsentibus. &c. Subsequenter anno, indict. & pontifi. quibus supra, Die vero N. mensis, N. In mei notarii. &c. cōstitutus supradictus do n principalis me notarium publicū infrascriptum tanq̄ subexecutorem vigore generalis clausulæ Cæterum, in ipsis processibus contentæ, debita cum instan. requisiuit quatenus dictam parochialem eccl. N. modo & forma præmissis vacan. & per eum acceptatam sibi conferrem & assignarem, & de illa etiam prouiderem. Ego vero N. notarius infrascriptus attendens requisitionem huiusmodi fore iustam & consonam rationi, ac volens tanq̄ obedientię filius mandatis apost. reuerenter parere, vt teneor prę fato do, n. de ipsa parochiali eccl. N. cum omnibus iuribus & pertinen suis in Dei nomine prouidi, ac eundem do. n. per bireti & capitis impositionem inuestiui de eadem. Super quibus. &c. Act. &c Præsenti

bus &c. Et statim siue subsequenter tali die ad dictã eccl. N. accedens eidem d. n. possessionem realem, & actualem vel quasi, pulsata per eum in signum cãpanella quadam paruula, & lecta in maiori altari tali oratione requisitus tradidi, quam ipse vltro accepit, omnesq; in ecclesia tunc repertos ab ipsa eiecit, & portas clausit, & aperuit. Super quibus. &c. vt in prima forma.

Acceptatio, & prouisio in curia per principalem.

IN nomine domini, Amen. Anno a natiuitate eiusdem. 1546. Indict. 4. die vero N pont. Sanctiss. in Christo patris, & D. N. D. Pauli diuina prouidentia papæ. III anno. 12. In mei notarii publici, testiumq; infrascriptorum ad hoc specialiter vocatorum & rogatorum præsentia personaliter constitutus honorabilis vir d n clericus N. dioc principalis principaliter pro seipso citra tamen quorumcunq; procuratorum suorũ per eum hactenus quomodolibet constitutorum reuocationem asserens ad sui notitiã nouiter peruenisse eccl. parochialem in N A. dioc. per obitum quondam. N. illius dum viueret vltimi possessoris extra Rom. Cur. & in partibus defuncti vacasse & vacare ad præsens. Quam quidem parochialem eccl idem do. n principalis omnibus meliori bus modo via iure causa & forma quibus melius, & efficatius potuit & debuit ac potest & debet cuiusdam gratiæ expectatiuæ sibi per præfatum d. no. Papam sub certis modo & forma concessæ ac processuum desuper fulminatorum & decretorum vigore cum protestationĩ. in talibus solitis & consuetis, videlicet, si & inquantum dicta parochialis eccl. sibi de iure vigore dictæ suæ gratiæ debeatur, & non alias alloquin quod sua gratia expectatiua ad quodcunque

aliud

aliud beneficium sub ea cõprehensum sibi salua maneat & illæsa in dei nomine acceptãdum duxit,& acceptauit,requirens me notarium publicum infrascriptum vigore generalis clausulæ Cæterum, in dictis processibus cõtente qñs eandem parrochialem ecclesiam sic vt præmittitur vacañ.& per ipsum acceptatã cum omnibus iuribus & pertineñ.suis sibi aũcte apostolica conferre & assignare, sibiq; de eadẽ prouidere curarẽ iuxta dictaꝝ literarum apostolicarũ,& processuum vim formã continentiã & tenorẽ. Ego tunc N. notarius publicus infrascriptus tanquã obedientiæ filius attendens requisitionẽ hmõi fore iustam & rationi cõsonam volensq; mandatis apostolicis obedire vt teneor ecclesiã parrochialem prædictã sic vt præmittitur vacañ. & acceptatã præfato domino.n. principali instañ.& peteñ.contuli & assignaui,sibiq; de illa cũ omnibus iuribus & pertineñ. suis vt præmittitur in Dei nomine prouidi,ac eundẽ dominũ N.per bireti sui capitis impositionẽ inuestiui de eadem. Super quibus, &c. Acta fuerunt hæc Romæ in domo habitationis mei notarii infrascripti,sub an. idictiõe die mẽse & põtific. qbus supra.pñtib.&c.

¶ Acceptatio & prouisio extra Ro. cu. p principalẽ.

IN noĩe dñi amen. Anno,&c.die vero.n Põt.Sãct. &c.anno.n. In mei notarii publici&c.personaliter constitutus honorabilis vir dñs.n. clericus.b. dioc. principalis principaliter pro se ipso citra tamẽ quorumcunq; procuratoꝝ suorũ per eũ quomodolibet cõstitutorũ reuocationẽ dixit & asseruit ad sui notitiam peruenisse,ꝙ parrochialis eccl.sancti.n.a.dioc. per obitũ quondã.n. ipsius eccl dum viueret vltimi possessoris extra Ro.cu.& in partibus defuncti vacabat & vacet ad pñs, ea propter dictus.n.vel ipse.n.

procurator nomine procuratorio dictam parrochialem eccl. sic vt præmittit vel alias vacan. vigore quarundam literarum apost. siue gratiæ sibi per præfatū dn̄m nostrum papam ad collationē, & præsentationē R.P.& D. epi, ac venerabilium & circūspectorum virorum dn̄orum præpositi decani & capituli, & aliorum eccl. N. sub dat. Ro apud S Petrum Anno Incarnationis dn̄icę. 1545. Cal. Maii. Pontifica sui anno 11. gratiose factarum & concessarum, necnō processuum desuper fulminatorum, & decretorum omnibus melioribus modo via iure causa & forma quibus melius, & efficatius potuit & debuit acceptauit cum protestation̄ ꝙ si & inquantū dicta eccl. parrochialis sibi vel principali suo de iure suæ gratiæ non debeatur ad aliud quodcūq; beneficiū eccl sub dicta sua gratia cōprehensum vacan̄. vel vacaturo libere possit & valeat habere recursum, dictaq; gr̄a sua aliæ concessiones & iura etiā in re sibi salua maneant, & illesa Meq; notariū infrascriptum quē in subexecutorem ad actū infrascriptū vigore clausule Cæterū, &c. in dictis processibus cōtētæ eligendo requisiuit qtn̄s de antedicta eccl. sic vt pręmittitur vacan̄ & per eum acceptata prouiderem sub pœnis sententiis, & censuris in supradictis processibus contentis. Ego tunc. N. notarius publicus infrascriptus tanquam subexecutor per eum assumptus eidem. N. humiliter a me peten̄. de dicta parrochiali eccl. sic vt præmittit vacan̄. & per eum acceptata dictis modo forma iura, & causa cum omnibus iuribus, & pertinen̄. suis supradictis median̄ protestation̄. antedictis in Dei nomine prouidi, ipsumq; per bireti sui traditionē, & capitis sui impositionē inuestiui de eadē. Sup q̄bus. &c Act. fuerūt hęc Magūtię in cathed. eccl. pub. āno &c Pręsentib'. &c. Et statim ad dictā eccl. &c ꝓut in. ill. forma.

INCIPIT STILVS RO- manæ Curiæ.

DVPLEX est modus deuoluendi siue trahendi causas ad Ro Cur. vt in ipsa curia tractentur. Vnus per commissio- nem factam in Curia cum potestate ci- tandi, & isto modo inter beneficiales & non beneficiales nulla est differentia postq̃ sunt commisse, nisi in diuersitate modi procedendi, & ob seruatione terminorum vt infra dicetur. Licet leuius facilius cause beneficiales & non deuolute per appel- lationem committantur in Curia q̃ aliæ, & inter ali as citius spirituales & ecclesiasticæ q̃ prophane. & inter prophanas citius ille quæ vertuntur inter cleri cos q̃ laicos. Sed postq̃ papæ placet nulla est differen tia, nisi in modo procedendi, & obseruatione termi norum, vt infra.

¶ Alius est modus deuoluendi per appellatiónem. Et isto modo est magna differentia inter beneficia- les & non beneficiales per quamcunq; appellationẽ interpositam ad sedem apostolicam, deuoluuntur ad Romanam Curiam dummodo dicta appellatio in- terponatur in præsentia appellati vel eius procurato ris specialiter in causa illa constituti, vel q̃cito com- mode intimetur appellatio vel procuratori prædi- cto, data sibi scriptura autentica, vel perlecto sibi te- nore appellationis cum copia sibi tradita. alioquin in absentia appellati, vel procuratoris talis appella- tio intimanda est in domo habitationis appellati, vel si domus est in remotis, in eccle, cathedrali eius Ciuitatis vel diocesis cuius est beneficium de quo agitur, & vtroq; casu, nihilominus in ecclesia vel be- neficio de quo agitur, & hoc verum est, nisi esset me-

tus appellati vel suorum, tunc enim sufficit, ꝙ inti-matio fiat in loco publico, de quo verisimile sit ꝙ ad notitiam veniat appellati. Item est sciendum, ꝙ si aliqua appellatio vel citatio debeat insinuari alicui habenti parrochialem ecclesiam vel aliud beneficium curatum requirens residentiam de iure, tunc in absen-tia appellati vel citandi sufficit, ꝙ fiat intimatio vel citatio in ecclesia cathedrali, & in ecclesia siue benefi-cio curato, & non in aliqua domo habitationis. Alię vero causę non beneficiales, siue sint spirituales & ec-clesiasticæ, vt de vsuris, decimis, matrimonio & simi-libus, siue inter clericos, siue inter laicos via appella-tionis dũ taxat non deuoluuntur ad Ro. cu. nisi secũ-dum formã distinctionis infrascripte. Aut enim ap-pellauit ante sententiam diffinitiuam, aut post. Si ap-pellauerit ante, aut appellatio non est acceptata a iu-dice, vel approbata a parte. Primo casu, aut termi-nus fuit statutus ab homine, a iudice, vel a parte, & tunc sufficit ꝙ appellatus mittat procuratorem ad agendum & defendendum in curia. Nec in tali causa virtute appellationis procedi potest, nisi de speciali mandato Papæ committeretur cum potestate citãdi in curia. Et decreta citatione reproducta non vi ap-pellationis sed citatiõis præcederetur. Aut terminus fuit statutus ab homine, & tunc iterum dico ꝙ casu proximo. Si appellatio est acceptata a iudice, vel ap-probata a parte aut nullus terminus fuit statutus ab homine, & tunc sufficit mittere procuratorem ad ex-pediẽdum grauaminis articulum, & eo expedito in negocio principali procedi non potest sed bene in grauamine. Aut terminus fuit statutus ab homine, & appellatus petiit, ꝙ personæ principales venissent cum iuribus & munimentis ad Rom. Curiam ad to-tam causam, & causę per talem appellationem cen-

ſentur ad Rom.Cu. deuolute ad finem vt in negotio principali per audientiam contradictarum procedi poſſit. Aut appellatus hoc modo non petiit,& tunc tantummodo deuolutus eſt articulus grauaminis. Nec negocio principali,illo finito via appellationis procedi poſſit.Et ſic tantum vno caſu appellatio ante ſententiam reuoluit negocium principale ad Ro. Curiam. Itaq; in illa abſq; aliqua citatione poſſet procedi in Curia per audientiam contradictarũ contra abſentem,ſcilicet quando appellatio recepta eſt a Iudice & a parte,& terminus daturus ab homine,& petito per appellatum ꝙ appellans veniat cum iuribus & munimentis ſuis coram cauſam concernentibus,& ille modus raro accidit. Si autem eſt appellatum in cauſis huiuſmodi modi non beneficialibus a diffinitiua, tunc aut appellatio fuit acceptata a iudice,vel reprobata a parte,vel non. Primo caſu ſiue terminus fuit ſtatutus ab homine ſiue non, cauſa eſt per appellationem deuoluta. Itaq; per audientiam contradictarum contra abſentem procedi poſſet etiam in negocio principali. Secundo ſcilicet quando non eſt acceptata a parte non eſt cauſa deuoluta ad Curiam.ita ꝙ per audientiam contradictarum procedi poſſit in negocio principali, ſed ſufficit mittere procuratorem ad impetrandum & contradicendum.

¶Modus procedendi in cauſis deuolutis in Romana Curia.

POſtquam autem in Romana Curia per viam appellationis ita vt in ea tractari debeant deuolute ſunt cauſe,hoc modo procedendum eſt.Et primo cõmittenda eſt cauſa appellationis & negocii principalis alicui auditori vel iudici, & præſentata commiſſione ea die iuridica in audientia, vel ſequenti producatur appellatio coram iudice ſi habetur, alias

rebo detur Et absq; hoc secundum modernam pra
cticam (licet olim secus erat) ꝙ pronuntiat auditor
causam esse deuolutam, petatur & obtineatur pars ci
tari per audientiam contradictarum ad dicendum
contra commissionem & iura huiusmodi, obtinea-
tur si in grauamine proceditur, siue sit beneficialis si
ue non, ad impugnandum & iustificandum ad pri-
mam diem Si vero in negotio principali pars vellet
procedere, tunc si causa est beneficialis ad proceden-
dum iuxta reformationem Martini Papæ. v. scilicet,
ad libellandum ad primam. Ad iurandum de ca-
lumnia ad primam. Etiam de mero iure si aliqua
partium velit abbreuiare tunc in termino ad libel-
landum poterit iurare de calumnia. Caueat tamen
vt non remittat expresse iuramentum alteri parti,
sed tantum tacite valet, expresse nocet. Et ideo procu
cator sit attentus quando iurat in termino ad libel-
landum ꝙ auiset notarium, ꝙ scribat hoc iuramen-
tum expresse per eum aduersario remissum. Deinde
ad articulandum ad. xii. ad dicendum contra articu
los ad. ii. ad dicendum contra producta ad. ii. ad de
clarandum ad. i. diem. Et si aliquæ declarationes
dentur facto, ad dicendum contra eas ad. i. diem.
Et deinde ante lapsum terminum ad dicendum con
tra articulos. Articuli ad probandum admitti pos-
sunt, vocata ad hoc parte, factis probatiõibus, si actor
est, vel si reus est, & actor probauit, factis decisioni-
bus & defensionibus contrariis releuantibus, vel si
nihil probat actor, etiam si reus nihil probauerit, vt
certus sit de absolutoria sententia potest peti conclu
di ad statim, postmodum cum Iudex fuerit delibe-
ratus potest ferre sententiam Et licet conclusio in be-
neficialibus non sit de substantia, tamen stilus curiæ
habet ꝙ semper concluditur etiam in beneficialibus

& aliis summariis causis Tenet tñ in sententiam sine tali conclusione, nec ad hoc stilus contradicit. Et quo ad istam materiam commissionis articulorum, vel exceptionis, aut aliarum materiarum præterquam quod de conclusione dictum est, tamen illa in causis pecuniariis siue prophanis fit de substantia Idem in talibus causis ordinariis siue prophanis seruetur. Itē in secunda instantia omnes termini prædicti ad primam diem seruantur, excepto termino ad articulandum, qui seruatur ad .viii. Et eodem modo in tertia instantia, dempto termino ad articulandum, qui seruatur ad sextam.

¶ Modus seruandus in beneficialibus deuolutis per commissionem.

ITem eodem modo seruantur termini in causa beneficiali, quando causa est deuoluta per commissionem cum potestate citandi in Curia & extra, & facta executione in partibus, quæ executio eodem modo fienda est, quo appellatio interponenda secūdum formam Cle. Causam dempto ꝙ in hoc termino nō oportet producere iura deuolutionem facienda, sed producitur citatio verbo vel factò cum eius executione. Et deinde citetur pars ad dicendum contra commissionem citationem, & eius executionem. Deinde ad libellandum ad primam diem vt supra, &c. taliter ꝙ si sint ambe partes sufficienter fundate per se vel per suos procuratores, tunc proceditur cōtra eos. Alioquin pars præsens procedat per audientiam contradictarum contra absentem, si causa est deuoluta vt supra, &c. Et hoc idem seruatur in causis non beneficialibus, de quibus vt supra.

¶In causis non beneficia'ibus per commissionem.

IN causis vero non beneficialibus, aut ille sunt de decimis, matrimoniis, vel vsuris, procedendum est vt in causis beneficialibus modo quo supra dictum est quo ad terminos, sed non quo ad deuolutionē vt etiam prædictum est. Aut ille causæ sunt prophane, & tunc si appellationes sunt deuolute modo quo supra fertur commissa causa producatur appellatio verbo vel facto & citabitur pars ad dicendum contra commissionem & iura pro deuolutione causæ facienda ad.i.diem. Si vero est deuoluta per citationem executam, tunc illa citatione cum eius executione reproducta verbo vel facto citabitur pars ad dicendum cōtra commissionem citationem, & eius executionem ad.i.& deinde vtroq; casu deuolutionis huiusmodi termino primo seruato ad dicendum contra deuolutionem vel executionem citationis citabitur pars ad libellandum secundum antiquam practicam ad viii.diem. Sed secundum modernam quæ mixtim cum antiqua seruatur ad libellandum litem contestatam & de calumnia iurandum ad octaum diem. In quo termino dabitur libellus, & citabitur pars ad respondendum libello, & litem super libello conte stañ. & iurandum de calumnia ad primam diem. Sic nec vt ita fiat citetur ad idem tertio sub excommunicationis pœna ad.ii.diem. Sed ne tunc citetur quarto & de superhabundanti ad idem ad primā. Si tunc appellans affirmat narrata in suo libello fore vera & petita in eo fieri debere ante litis contestationem. Et nisi tunc aduersarius det exceptiones releuantes nisi libellus de se sit ineptus, compellatur respondere, alie quin excommunicabitur. Exceptiones autem quæ possunt opponi ad litis contestationem

ſunt tantum tres ſcilicet de re iudicata trāſacta,& finita,etiam exceptio quæ reputatur ano:mola oppo ni poteſt ad litis conteſtationem impediendam. Si vero iudex cauſæ compellat ad reſpondendum libello,quia eſt ineptus, vel quia obſtāt exceptiones tuę, tunc non reſpondeas niſi metu excommunicationis & ſimili metu durante iure de calumnia, & deinde appelles ab illa compulſione metu excommunicationis ad reſpondēdum libello facta. Et in caſu quo date fuerint exceptiones,& admiſſione potita exceptionum appellari poteſt a non admiſſione,& dictarum exceptionum repulſione & compulſione huiuſmodi coniunctim & diuiſim, & ſic diuiſim poteſt appellari a tali non admiſſione,etiam ante compulſionē. Et ſi tibi placet proſequi grauamen, & recedere velis a iudice, quia forſan tibi ſuſpectus eſt, vel alia de cauſa facias coniunctim committi cauſam appellationis a grauamine huiuſmodi vna cum toto negotio principali in forma quæ infra continetur. Et licet appellatio quando eſt legitima committatur vna cum negotio principali, non venit negotium principale,niſi quando euētum grauaminis tales ſepe obtineant commiſſionem, quando proceſſus eſt corā iudice,ꝙ in omnem euentum maneat iudex.

¶Commiſſio grauaminis.

COmmiſſio vero in cauſa grauaminis huiuſmodi termini ſeruentur ſicut in aliis quorumcūꝙ grauaminum,ſcilicet. Ad dicendum contra commiſſionem ad primam diem, & ad dicendum contra appellationem ad primam diem, quare petenda eſt in termino quo accuſetur contumacia nil dicentis contra commiſſionem ad.i. diem. Et deinde ad impugnandum & iuſtificandum ad.i.diem,In quo termi

no semper datur petitio ad minus verbo petendo pronunciari bene appellatum, & male processum. Si vero est appellatum econtra, scilicet bene processum, & male appellatum, licet cautius sit & vtilius q̃ in il lo termino ad impugnandum, & iustificandum, detur primo petitio facta, & post terminum ad impugnandum & iustificandum, altera partium potest ci tari ad videndum inhiberi ad primam diem, vel ad statim. Et prędicta a grauaminibus quo ad terminos procedunt, quando appellans prosequitur causam appellationis, scilicet si appellatus prosequatur eam ille potest quando citatus est ad dicendum contra commissionem consentire in iurisdictionem, impugnare non possit, ac præstare consensum expresse, vel tacite, & in illo termino repetere appellationem par tis aduersę inquantum pro parte sua & contra partẽ aduersam inquantum facit contra se excipere generaliter contra eam, & obtinere ad impugnandum & iustificandum ad. i. diem, quem terminum seruet vt supra.

De prima instantia.

DEinde continuando terminos in negotio principali si grauamen miscetur, & expeditum est per sententiam interlocutoriam quæ transiuit in rem iudicatam, vel quia ab ea non est appellatum, vel post decem dies appellatur, tunc citetur pars ad articulandum in prima instãtia ad. xv. diẽ. Ad dicendum contra articulos ad octauam diem. Ad declarandum ad octauam diem Ad dicendum contra de clarationem si qua datur ad. viii. diem alias nõ. Deinde potest peti concludi, & hoc si est reus & aduersarius, & actor non probat, vel si actor probauit in cau sis pecuniariis siue prophanis quando præsertim quis

timet commissionem, vel testes tunc iuste pro conclusione, & deliberato Iudicæ pro sententia.

❡De secunda Instantia.

POstq̃ in prima instantia appellatum est, & causa appellationis commissa citabitur pars ad dicendum cõtra commissionem ad primam diem iuridicam, Et, si placet appellatio, statim potest facere citari partem ad libellandum ad .ii. alias poterit excipere contra commissionem, vel non excipere, & termino adueniente quælibet partium potest dare libellum, scilicet appellatorium petendo continuare sententiã, & petendo bene processum pronuntiari, & male appellatum, ꝙ iudex non bene pronuntiauit iuxta petitionem suam. Illud potest tunc addere in libello suo. Appellans vero potest petere contrarium, & dare petitionem suam quam dedit in prima instantia. Et deinde citabitur pars ad respondendum libello, & litem contestandam ẽt ad primam diem, in illo termino accusatur contumacia non respondentis libello. Et hanc cautellam teneat volens prosequi iudicium, quia si pars altera est absens a iudicio non requiritur litis contestatio in secunda instantia vbi facta est in prima, secus est, si est præsens. Teneat ergo talem ordinem volens continuare iudicium, & accellerare, ꝙ nullo termino vadat quo alia pars non est pręsens, & seruat terminum, & tunc citetur pars ad iurãdum de calũnia in eodem termino sicut supra dictũ est. Deinde ad articulandum ad octauam diem. Ad dicendum contra articulos ad secundam diem. Ad producendum omnia ad secundam diem. Ad dicendum contra ad .ii. diem. Et dicendum contra declarationes, si quæ sint similiter ad secundam diem.

De Tertia Instantia.

IN Tertia instantia omnes termini seruantur ad idem, dempto termino ad articulandum, qui seruatur ad octauam diem. Et teneatur cautella in termino ad libellandum, & respondendum libello, vt dictum est in secunda instantia.

In Causis Nullitatum.

ITem notandum est ꝙ in causis nullitatum, scilicet quando committitur & petitur annullari aliquis processus vel aliqua sententia, vel aliquis alius extraiudicialis actus, tunc si est actus iudicialis, & nullitas constet ex eisdem actis, & tunc commissa causa, & citata parte ad dicendum contra commissionem, non requiritur plena obseruatio terminorum secundum naturā ipsius causę, vel si causa est beneficialis, vel summaria, vel alia de quibus supra proceditur vt dictum est. Et notandum insuper est, quod iudex vel auditor cui commissa est causa appellationis a diffinitiua potest cognoscere de nullitate sententiæ, licet hoc non exprimatur in commissione ipsi iudici vel auditori facta. *Secus* est in iudicio appellationis a grauamine, vel interlocutoria. Cautū tamē est ꝙ semper exprimatur in commissione.

De Causis restitutionis,

ITem in causa restitutionis quæ de iure peti debe ret infra quadriennium vt petitur restitutio in integrum aduersus actum aliquem, & hoc principaliter vel incidentaliter vt petitur restitutio ad appellā dum, vel etiam incidentaliter, vel integrum aduersus sententiam; & mittere iudicium rescindens, & non resistorium, & tunc citetur pars ad dicendum contra commissionem, dentur articuli si petatur se-

cundum viam iuris communis deducetur, casum esse quo restitutio conceditur, & per viam commissionis de gratia petite & concesse tūc deducantur articuli verificationis pro verificatione cō missionis,& pars citetur ad dicendum contra articulos ad primam diem, accusata contumacia in illo termino petantur articuli,& producantur iura vel testes secundum materiam subiectam, Et est sciendum circa hoc ꝙ petens restitutionem semper anteꝗ restituatur debet docere de aliquo suo iure vel interesse, vel saltem summariæ de lesione. Item deinde de factis probationibus super articulis petatur restitutio in integrum cum negotio principali,quod fieri potest de iure,& vtile est fieri. Seruandi tamen sunt termini ad longum secundum natura causæ.

¶In causis desertionis.

IN causis desertionis,scilicet quando aliqua appellatio a diffinitiua sententia,vel interlocutoria dicitur deserta, & tunc si deserta est in manibus domini auditoris cui commissa est, & sic de aliis,tunc requiritur noua commissio super desertione, alias nō requiritur noua prouisio. Qua facta & præsentata citetur pars ad dicendum cōtra ad.ii.diem,& lapso illo termino citetur pars ad faciendum fidem de diligentiis prosecutionis appellationis primo ad primam diem. Et deinde si non docuerit de diligentia prædicta, citetur ad idem.iii. &.iiii. Et tunc iudex habet optionem an velit confirmare, vel pronunciare tantum super desertione.

¶In causis attemptatorum taxatio expensarum.

ITem nota ꝙ expēse nunꝗ petuntur taxari nisi quādo sunt tres sententiæ late,vel quando prima trā-

siuit in rem iudicatam,& tunc iudex qui tulit senten tiam,vel subrogatus eius debet taxare expeñ. & par te vocata statim , vel ad.i.diem Et non taxentur ex- peñ.in Rom Cu. nisi pro commissionibus simplici bus non consistorialibus,pro cursore,pro procuratoribus, pro aduocatis,& sic de aliis.Et iste expeñ.peti debẽt & taxari per cedulas secundum ordinem Ro. Ponti ficum.Et quando vna, vel duæ sententiæ late sunt in partibus, vel ꝙ pars vult, ꝙ vnus auditor taxet oẽs expeñ.hoc obtineat per commissionem.

In causis beneficialibus.

ITem sciendũ est,ꝙ in causis beneficialibus,& sum mariis, non sunt nisi quatuor termini substantia les,scilicet. Ad articulandum, Ad dicendum contra articulos,ad procedendum omnia, & ad dicendum contra producta. Aliorum terminorum omissio nõ reddit processum nullum. In prophanis tamen nulli alii termini sunt substantiales vltra prædictos quatu or,scilicet. Ad libellandum, ad respondendum libel lo,ad litem constañ. & etiam ad concludendum.

De Grauamine.

ITem nota,ꝙ quando in Rom.Cu.alicui Auditori commissum est aliquando grauamine, puta quia appellatum est de partibus, vel Auditori camere ad Cu. & commissa est causa appellationis grauaminis vna cum negotio principali, quia tunc de more Cu. licet si contra ius,ꝙ iudex appellationis in Cu.etiam si pronunciat male appellatum,nõ tamen reuertitur causa ad priorem iudicem,sed retineat eam decernẽ dam Vel quando causa grauaminis, & negotii prin cipalis est aduocata ab vno commisse alteri.Vel quã do appellatum est a grauamine, & interlocutoria,&

diffinitiua, alias vni commisse sunt.

ℭ In causis attentatorum.

IN causis attentatorum, quæ sunt post appellationem, vel lite pendente super quæritur noua commissio si occurrerint talia attentata post commissionem primam, quia pluraliter commissiones, & scripta non extendunt se ad actiones accusatas seu creatas, lapso termino ad dicendum contra commissionem, qui est ad idē dantur semper minor ad dicēdū contra commissionem, qui est ad idem, dantur semper articuli attentatorum, & citetur pars ad dicendum contra articulos, & faciat probationes per testes, vel instrumenta. Deinde illis factis nō requiritur obseruatio terminorum nisi petitio detur.

ℭ In causis reductionis.

IN causis vbi petitur reductio contra aliquod laudum per arbitros ad arbitrium boni viri, si est causa beneficialis, vel summaria seruandi sunt termini vt supra dictum est, & nihilominus vltra hoc dādus est libellus concludens iniquitatem, & reductionem secundum dispositionem iuris. Si vero causa, vel negotium in qua petitur reductio non est beneficialis, vel summaria tunc terminus sunt seruandi sicut in causa ordinaria, vel prophana seruantur, & lis est contestanda.

ℭ De remissione ad partes.

IN causa vbi petitur remissio decerni ad partes expediatur commissio sub plumbo. Et quando decreta est remissio citetur ad primam diem ad concordandum de loco, & Iudice. In quo termino fiat concordia de vno, vel pluribus Iudicibus. Deinde

veniat seu compareat tunc coram iudice cum iuri-bus,& articulis suis, & cum interfit petat partem ci-tari ad primam ad dicendum contra,& tunc in illo termino petat se admitti in statum in quo est in cau sa beneficiali. Si vero non fit comprehensus in prima citatione,& commissione tunc obtineat commissio nem in qua petat se admitti pro suo interesse,& pro d ucat iura sua, seu suos articulos, & obtineat citari partem ad dicendum contra,& petat se admitti, vt supra. quid autē operatur generalis clausula quæ po nitur in commissione, scilicet, & alios sua interesse putantes. Dico ꝙ sua interesse putans non tenetur ve nire licet possit venire ad causam, nisi citatus sit in specie ac nominatus secundum formam, de elec. & tunc præiudicat sibi sententia. Et circa hoc nota, ꝙ si vna sententia,vel duæ contra possessorem late sint, & alius venit pro suo interesse,non propterea impe ditur causa si sit expedibilis inter priores partes quin expediatur,& etiam fiat executio nisi possessio fuis-set vacans, vel ille qui venit pro suo interesse docet, & se possidere, vel in commissione per quam venit pro suo interesse sit clausula,ꝙ causa inter omnes par tes simul,& semel ac si vnico contextu,eademq; sentē tia terminetur, & tunc etiam requiritur signatura, ꝙ admittat & procedat vt petitur. Et similiter sis cau tus in dictando & recipiendo commissionem. In ta-li forma tenet modo practica rote, ꝙ vtroq; casu de-tur iurisdictio. Tamen creditur esse contra ff. & Cle-meñ si de beneficio,de præbeñ. Et ad tollendum du bium pone clausulam illam in principio.

¶ In causis criminalibus.

IN causis criminalibus per duplicē viam, scilicet per viam accusationis,inquisitionis,denunciatio-

nis,& exceptionis. Super viam accusationis si talis est causa, quod veniat aliqua corporalis pena imponenda, illa non potest tractari per procuratorem, sed est tractanda personaliter, nisi illa principalis persona sit in carcere detenta. Si vero aliqua alia pena fuerit imponenda, tunc tractari potest per procuratorem, & dandus est libellus, si in eo expressa sint crimina, exprimendus est locus, & locus loci, annus, mensis, sed non requiritur dies. In quo libello ponenda est inscriptio accusatoris libellantis ad poenam talionis, si actor potest illam pati, alias ad penam extraordinariam ad arbitrium boni viri. Et ante inscriptionem non dicitur reus conuentus respondere libello, & in talibus causis per accusatorem seruandi sunt termini vt in prophanis secundum ordinem prout supra dictum est, quia tunc talis causa non dicitur beneficialis. Si per viam inquisitionis, & hoc fit dupliciter. Aliquando ad instantiam partis, & tunc procedendum est sicut in accusatorio. Aliquando ex officio, & tunc Iudex habet deputare aliquem instigatorem vel procuratorem officii, & tunc primo est inquirendum de infamia. Quae si probatur, procedendum est vlterius ad cognitionem veritatis. Et in istis causa inquisitionis ex officio proceditur summariae, non seruando terminos causarum prophanarum. Si per viam denunciationis, quia de illis non est ad propositum, tunc illa est praeparatoria ad inquisitionem, quae fieri potest dupliciter. Si per viam exceptionis quae sit cum igitur de confirmanda electiõe, vel inducendo prouisum in possessionem, tunc per modum exceptionis danda sunt crimina, & tunc requiritur specificatio vt supra dictum est. Et ideo sit cautus procurator excipiens vel articulans in tali materia, vel articulet crimina, & quod illis addat, quod illa

erant notoria, petens possessionem beneficii, de illis erit notorie infamatus.

¶ Super notorio.

ITem notandum ꝙ in causis in quibus super notorio proceditur post citationem ad dicendum contra commissionem dandi sunt articuli super notorio & pars citabitur ad dicendum contra articulos, & deinde ferendā est sententiā, nec aliqua obseruatio terminorum requiritur.

¶ De prima instantia vt si in partibus, vel per Auditorem camere lata est sententia.

ITem notandum est, ꝙ vbi in prima vel in secunda instantia in partibus, vel per Auditorem camerae lata est sententia, tunc in causa appellationis quae committitur in Rotam, vel extra alicui apostolico commissario, seruandi sunt termini sicut in prima instantia. Item quando grauamen, vel interlocutoria, vel per viam appellationis causa commissa est alicui auditori, tunc ille auditor potest inhibere auditori Cam. vel etiam alteri Commissario in Cu. vel extra, sed non coauditori suo, vel alicui dominorū Car. quia illis non inhibetur, nisi seruatis terminis in appellatione a grauamine, vel interlocutoria seruari solitis, de quibus supra. Et tunc in termino ad impugnandum & iustificandum citari potest pars illa in termino seruato ad videndum inhiberi ad statim, & tunc parte vacata debet decerni inhibitio.

¶ De materiis obiectiuis.

ITem nota ꝙ materiae obiectiuae quando dantur principaliter, & per viā positionū & articulorꝫ, & semper dādae sunt in termino substantiali ad dicēdū

contra producta ad tardius, licet ante dari non possint per modum exceptionum contra iura alterius partis semper dari possint in termino ad hoc statu. Et tales materiæ obiectiuæ quales sint impugnant ius proprium, & sunt specificande in tempore, & loco, & in aliis circunstantiis, sicut supra in libello accusationum.

ℭ Appellatio a diffinitiua.

ITem nota ꝙ quando appellatur a diffinitiua, nõ oportet exprimere aliq̃ causam in appellatione. Idem quando appellatur a sententia habente vim diffinitiue, vt est sententia super attentatis, super desertione, super nullitate, & plures quæ non expectant diffinitiuam post se.

ℭ Circa probationem dilatoriam.

ITem circa probationem dilatoriam, & alias, quæ dantur in causa est sciendum, ꝙ si aliquis conuenitur in Rom. Cu. ita ꝙ ipse præsens est quando committitur causa, tunc nisi causa prius deuoluta sit ad Curiam per appellationem, aut ipse est Legatus, aut nuncius alicuius domini, tunc habet ius reuocandi domum, nisi conueniretur super tractatu facto illo tempore quo nuncius fuit, alias datur sibi tempus, siue induciæ ad habendum iura, & defensiones de partibus, interim supersedetur in causa, & illud tempus datur magnum vel paruum secundum distantiã loci ad Rom. Cu. ad locũ domicilii illius qui conuenitur. Et nota ꝙ illa dilatio ad habendum iura, non solum datur ad habendum iura ipsius rei, sed etiam ipsi actori datur ad habendum informationẽ & defensionem cõtra iura partis sibi aduerse. Et ideo sæpius viget practica, ꝙ non obstante, ꝙ actor dice-

bat se velle confiteri gratiam, processum, acceptatio-nem, prouisionem, & alia iura rei. Nihilominus reo dantur induciæ, si ipse allegabat se velle habere in-formationem, & defensionem contra iura partis ad-uersæ. Et in hoc sit cautus procurator vt sic petat. Item nota circa dilatorias probationes, ꝙ omnes probationes iudiciales sunt arbitrande per Audito rem vel Iudicem, præterq̃ quando excipitur de ex-communicatione cum ibi iura dāt terminum. viii. dierum, &c. Aliquando dātur. x. aliquando plures vel pauciores secundum ꝙ placet Iudici.

¶ De occasione hæreditatis.

Item est notandum ꝙ si velis aliquem conuenire occasione hæreditatis, anteq̃ porrigas libellum vnam paruam facias petitionem, seu interrogationē in qua contineatur, ꝙ Iudex interroget, an si hæres defuncti cuius nomine conuenitur, & an si solus. vel pro parte Item quando aliquis conuenitur rei vendi catione, vel quacunq; actione reali, semper si pars ea est præsens in Cu. facias eum interrogari an posside-at, & teneatur respondere, & istud multum reuelabit te. Si quis enim conuenitur possessor alicuius rei li-cet ipse patiatur iudicium, ex hoc non posset con-demnari vt possessor, nec ad dimittendum possessio nem, nec in fructibus, nisi probetur possessor. Et istud nota, quia sepissime venit in practica. Et multi in hoc errare solent. Et hoc idem tenet Speculator in ti tulo de interro, quæ fiunt ante litem contestatam.

¶ Super spolio.

Item nota ꝙ si quis super spolio beneficii, siue pos-sessorio recuperando agit, aut in causa prophana, tunc non est necesse, ꝙ producat aliquem titulum,

sed sufficit, ꝙ probet se possedisse, & alium nūc possidere. In causa vero beneficiali vel matrimoniali vel alia, in qua non potest haberi possessio, oportet, ꝙ agens producat titulum suum, & verificet illum, secus si beneficiatus nō dicat se spoliatum beneficio, sed fructibus beneficii in toto vel in parte, vt aliquo iure sui beneficii, non requiritur ꝙ producat titulū sed sufficit, ꝙ probet se possidere beneficium cuius nomine agit. Nota etiam circa hoc ꝙ in causa spolii, vbi ius commune facit pro reo, & contra actorem, licet etiam non sit causa beneficialis, vel matrimonialis oportet ꝙ agens producat titulum suum, vel titulum tanti temporis, ꝙ hominum memoria in cōtrarium non existat, & probet. Et iste casus est in cap. Ad decimas, de resti. spolia. lib. vi.

¶ Super titulo beneficii.

Item nota ꝙ licet quando agitur super titulo beneficii, siue petitorio, siue possessorio proceditur summarie sine litis contestatione, vt supra visum est. Secus quando agitur de propietate beneficii puta, si vna ecclesia dicat sibi aliam ecclesiā vnitam, Item si agitur super aliqua re, vel iure particulari spectante ad beneficium. Et circa hoc vidi dubitare, ꝙ si vnus dicit se habere titulum in beneficio, & alius beneficium, ꝙ incorporatur an procedatur summarie vt in causa beneficiali, vel plenarie, vt in prophana. Et si actor agit vt de beneficii proprietate, actio sua erit plenaria, & seruabuntur term. vt in prophana, & re conuentio rei poterit esse summaria, & deducit principalis eius suum.

¶ Cui cōmissum est aliquod gn̄rale procuratorium.

Item sit attentus procurator habens reducere aliquā causam in Cu. cui cōmissum est procuratoriū

generale, ꝙ illud non producat ipse personaliter, sed persuasum est vt tradat ipsum alicui amico, qui illo præsente tradet illud notario, & tūc ipse procurator præsens dicat. Ego intelligo me constitutum esse generaliter per. N. ad multas causas & negotia, ego intendo solus onus acceptare in ista causa penden. & non aliis, &c. At subito peruoluerit substituere protestando, ꝙ nihil fiat nisi me vel eis vocatis Et ista doctrina ideo datur, quia si procurator per se produceret procuratorium videretur, idem procurator acceptasse onus quo ad illa quæ in illo procuratorio continerentur, nec posset exornare se, & casus est in Cle. de procura.

¶ Diffamatio procuratorum.

Item notādum ꝙ nihil est quod magis diffamat procuratores, ꝙ quando ipsi dimittunt deserti appellationes per negligentiam, & hoc contingit duplici via, scilicet appellatione a diffinitiua. Primo quia communiter Auditores, & Iudices dant termi nos x. dierum ad prosequendum, & tunc infra illos x. dies appellans debet facere committi causam alicui Iudici vel Auditori, & facere præsentari cōmissionem, ꝙ si hoc non poterit, vel tunc expedit, ꝙ vadat ad Cancellariam coram notario, & habeat commissionem duplicatam, & vnam tradat ad manus Vicecancellarii, vel Regenti Cancellariam aliam tradat notario, & in absentia Vicecancellarii, vel Regentis ponat eam in capsam, vbi tales commissiones ponuntur. Aliam vero commissionem det notario prædicto, & faciat fieri instrumētum de diligentia prædicta infra. x. dies. Quod si iste procurator appellantis non fecerit, deseritur appellatio.

¶ Sublata desertione.

Item cōmissa causa & sublata desertione infra. x.

dies,vel facta protestatione vt supra,tunc illud est cõ⸗ mune, quod in appellationibus a grauamine, vel ab īterlocutoria vbi nullus terminus præfigitur saltem in Rom. Cu. tunc omnes termini debent seruari in fra annum,a die appellationis interpositæ,& dari pe titio per procuratorem appellantis, vt in decisione Rote G.in antiquis,& hoc sufficit,nisi protestetur in fra annum de diligentia sua,videlicet, ꝙ petat cau⸗ sam expediri in instanti.i.ii.& iii.instanter instan⸗ tius instantissime, & hanc protestationem subscribat per se in domo sua,& producat in iudicio, quia no tarii sæpe negligentes sunt in scribendo,&c.in ii fa⸗ tali,& in.iii.& in aliis.&c. Et nisi termini sint seruati data petitione, & facta protestatione huiusmodi appellatio est deserta Et similiter nisi fiat protestatio in secunda instantia, non obstante diligentia prædi⸗ cti primi fatalis,etiam appellatio desertitur , illa est maior verecundia quam procurator possit habere.si faciat deseri appellationem. Si vero procurator in⸗ diget remissione ad partes in secunda instantia,tunc seruet terminos, & super articulis & exceptionibus datis,vel etiam nouis tunc datis si expedit petat sibi decerni remissionem citius q̃ potest, & det illam pe titionem in scriptis ,quia notarii sæpe indebite scri⸗ bunt.Quod si secus factum fuerit, protestetur procu rator prædictus, ꝙ huiusmodi defectus non stat per eum,sed per iudicem,vel partem aduersam.

¶In publicatione dictorum testium.

ITem in publicatione dictorum testium hanc tene at procurator cautelam,ꝙ quando testes producū tur per partem aduersam,nihil protestetur cõtra eos, sed taceat quousque per iudicem de consensu par⸗ tium publicati fuerint. Et si timet vt iudex recipere

voluerit partem contra quam producuntur ad dicendum contra eorum dicam, & ipse iudex concludat,& sententiam ferat,habeat secum appellationem paratam, a non publicatione, & præfixione termini huiusmodi.

¶ Modus deuoluendi causam per appellationem in partibus interposi tam ad Curiã Romanã.

Item sciendum est, ꝙ si appellatio interponitur in partibus in præsentia partis,id est partis appellare, vel ipsius legitimi procuratoris, tũc causa eorum est deuoluta, dummodo super hoc appareat publicum instrumentum confectum, & constet de mãdato procurationis. Sed si appellans præsentiam appellati habere non poterit circa appellationem interpositam, ac vt causa bene deuoluatur, seruabit appellans hunc modum,videlicet, ꝙ faciat suam appellationem in scriptis in bona forma,qua facta accedat ad notariũ publicum in præsentia testium, & legat appellationem huiusmodi de verbo ad verbum,& lecta huiusmodi appellatione petat instanter instantius,& instãtissime apostolos sibi dari, si est aliquis qui velit dare,protestando ꝙ si partis appellate præsentiam commode habere posset,idem insinuaret,& intimaret appellationem,& super hoc petat publicum instrumẽtum. Et hoc facto appellans tenetur intimare, & insinuare huiusmodi appellationem parti appellate,seu eius procuratori,si ipsorum, aut alterius eorum præsentiam commode habere possit, infra mensem post interpositionem prædictæ appellationis,vel post mẽsem quanto citius fieri potest. Et insinuatione huiusmodi hunc seruabit modum, scilicet ꝙ appellans assumat sibi notarium publicum, & testes, & accedat

ad partem appellatam, vel ipsius procuratorem, alioquin protestando de ipsorum absentia huiusmodi appellatione per ipsum ante interposita, vt præmittitur per notarium publicum legi & publicari faciet, & appellato seu procuratori eius copiam appellationis tradat, requirendo notarium vt super præmissis sibi publicum conficiat instrumentū, alioquin si ipsius partis rei procuratoris prædicti præsentiā habere non potest, tunc si causa ipsa fuerit beneficialis, expedit, ꝙ in loco beneficii de quo agitur, vel in loco vbi pars appellata fuerit beneficiata infra missarum solemnia, vel quando cantantur hore diei in loco beneficii, vel partis appellate in præsentia beneficiatorum, in ipsa per te partem appellantem, vel tuum procuratorem, vel notarium publicum legas publice, & pars apostolos petat. Nihilominus si partis appellate præsentiam haberet, ipsi eandem appellationem insinuaret. Et sic similiter facit in domo partis appellate, commode, & tute ad eius domum accedere poterit, sinautem in ecclesia cathedrali, in loco beneficii, & etiā in ecclesia parrochiali sub qua ipse degit & moratur. Et bonum est affigere copias earundem ad valuas ecclesiarum, & etiam in domo habitationis appellati, & alias adhibere talem diligentiam circa insinuatione huiusmodi appellationis, qualis est adhibenda in executione citationis legitime in partibus fiendæ. Et si pars appellans noluerit prosequi appellationem suam, & pars appellata vellet eam prosequi, expedit ꝙ pars appellata instet pro copia appellationis habenda sub manu publica notarii, scilicet illius qui instrumentū cōfecit. Et si ille notarius negauerit sibi tradere illius copiā, accedat pars appellata ad Officialem, vel ad alium deputatum, super hoc potestatem habentem, & ille

compellat notarium ad tradendum sibi copiam, salario, tamen sibi producendo, & citari faciat partem ad hoc videndum sibi decerni copiam appellat.

¶Item nota ꝙ ad declarandum Collatores ordinarios in partibus incidisse in penas sententias censuras &c. sic proceditur. Primo enim producuntur coram Executore deputato in bullis. Secundo petitur decerni citatio contra ordinarios, & eorum procuratores si qui sint in Rom. Cu. & omnes alios sua interesse putantes, ad dicendum contra literas apostolicas, & processum inde secutum, ac requisitionem. Tertio petitur decerni in contumaciam ipsorum nihil dicentium, quo minus, &c vel dicendum causam, &c Et illa citatio fit tribus vicibus, & vltra. Quarto ad audiendum se sententias censuras, & penas ecclesiasticas in processu contentas incidisse declarari, vel dicendum causam quare, &c. semper proceditur per audientiam contradictarum.

FINIS.

¶ Termini Causarum in Ro.Cu. seruari soliti in causa beneficiali.

¶ In prima instantia.

I Primo ad dicendum contra commissionem ad primam diem.

¶ Item ad libellandum libellariq; videñ ad I.

¶ Item ad iurandum iurariq; videndum de calumnia, & veritate dicenda ad primã diẽ.

¶ Item ad articulandũ articulariq; videndũ ad xii.

¶ Item ad dicendum diciq; videndum contra articulos ad .ii. diem.

¶ Item ad producendum omnia produciq; videñ. ad .ii. diem.

¶ Item ad dicendum contra producta diciq; videndum ad secundum diem.

¶ Item ad declarandum declariq; videndũ ad .i. di.

¶ Item ad dicendum contra declarationes ad .i. diẽ.

¶ Item ad concludendum concludiq; videndum Et postq̃ cõclusum fuerit ad videndum, & audieñ. diffinitiuam in scriptis sentẽtiam ferri, & promulgari ad primum diem, vel ad statim.

¶ In secunda instantia.

¶ Omnes termini præscripti seruantur ad. I. diem, præterq̃ terminus ad articulandum, q seruatur ad viii. diem.

¶ In tertia instantia.

¶ Omnes termini præscripti seruãtur ad. I. diem, prę terq̃ terminus ad articulandũ, qui seruatur ad. vi. di.

¶ In causis prophanis.

¶ In prima instantia.

¶ In prima instantia terminus ad libellandum seruatur ad. viii. Et illum sequitur terminus ad respon

dendum libello: qui tenetur quater, videlicet. Primo pro prima dilatione. Secundo pro secunda. Tertia pro.iii. Et quarto, ex superhabundantia ad omnem malitiam eius conuincendam, & pro quarta dilatio ne, etiam sub pœna excommunicationis. Et semper seruatur ad primam diem. Cæteri vero termini ser- uantur ad.viii. prætergꝫ terminus ad articulandum, qui seruatur ad xv. diem

¶ In secunda instantia.

¶ Ad libellandum ad.ii. diem. Ad respondendum libello ad.i. diem, Ad articulandum ad.x. diem. Et cæteri termini seruantur ad.ii. diem.

¶ In tertia instantia.

¶ Omnes termini seruantur ad i. diem. prætergꝫ ter- minus ad articulandū, qui seruatur ad octauam diē.

¶ Et nota ꝙ termini prædicti in causis obmissi red dunt processum nullum quia sunt substantiales, & ideo de substantia a rei necessitate processus obserua ri debent. Cæterum vero terminorum obmissio non inualidat processum eo, ꝙ sunt accidentales, & non de necessitate requisiti.

¶ Super desertione appellationis.

¶ Primus terminus ad dicendum contra commissio nem ad.i. diem.

¶ Secundus terminus ad docendum de diligentia prosecutionis, appellationis pro parte sua interpositæ si quam fecerit primo, & pro prima dilatiōe ad.iiii.

¶ Tertius ad dicendum iterum secundo vt supra, & pro secunda dilatione ad.i. diem.

¶ Quartus ad idem docendum tertio ad.iiii. diē.

¶ Quintus ad docendum, &c. quarto, & ex superha bundanti, & pro iiii. dilatione conuincēdam omnē eius malitiam similiter ad primam diem.

¶ Sextus ad audien. ordinationem. d. Audit. super

desertione dictæ appellationis pro parte sua interpositæ in præsenti causa ad 1.diem.

¶ Super grauamine.

¶ Quando appellatur super certo grauamine seruetur sic termini.

¶ Primus terminus ad dicendum contra commissionem ad primam diem.

¶ Secundus terminus ad dicendum contra appellationem ad 1.diem.

¶ Tertius terminus ad impugnandum, & iustificandum ad primam diem.

¶ Quartus ad audiendum voluntatem d. Audit. ad.1 diem.

¶ Quintus ad videndum inhiberi iudici, a quo est appellatum ad 1.diem.

¶ Super attentatis.

¶ Primo ad dicendum contra commissionem; vt supra ad 1 diem.

¶ Secundo ad dandum. & recipiendum libellum, dariq́;, & recipi videndum super attentatis in præsenti causa ad 1.diem.

¶ Tertio ad dicendum, & opponendum verbo vel in scriptis quicquid dicere, vel opponere voluerit contra dictum libellum ad primam diem.

¶ Quarto ad respondendum singulariter singulis positionibus, & articulis medio iuramento in præsenti causa datis.

¶ Quinto ad videndum nonnullos testes pro parte talis in præsenti causæ produci recipi, & ad iurandum admitti.

¶ Super deuolutione.

¶ Ad dicēdū cōtra cōmissionē. Ad procedeñ. & procedi videndum in causa hmōi prout fuerit de iure.

¶ Primo & pro prima dilatione ad.1.diem.

¶ Secundo & pro secunda ad primam diem.
Tertio & pro tertia ad primam diem.
Quarto & ex superhabundanti ad omnem mali ciam conuincendam, & pro quarta dilatione.
Ad dicendum contra iura & munimenta pro parte talis in præsenti causa producta, & ad causam deuolutionis huiusmodi faciendam.
Ad libellandum seu libellum, vel petitionem summariam dandum dariq; videndum, &c. super deuolutione huiusmodi causæ.
Ad audiendum voluntatem domini Auditoris super deuolutione antedicta.
Et nota ꝙ si vero constat causam bene, & legitime esse deuolutam, tunc non seruantur prædicti termini, sed post terminum ad dicendum contra commissionem seruatur terminus ad libellandum.

¶ Super excommunicatione.

¶ Ad videndum & audiendum sententiam excommunicationis, & processus excommunicatorios per dñm Audit alias in eum promulgatos aggrauari, & continuari, vel dicendum causam si q̃ iustam, vel rationabilẽ habeat, quare hoc fieri non debeat.
Primo & pro prima dilatione ad .i. diem.
Secundo & pro secunda dilatione ad i. diẽ.
Tertio & pro tertia dilatione ad .i. diem.
Quarto & superhabundanti, &c. vt prius.

¶ Super remissione ad partes.

¶ Ad dicendum contra commissionem vt supra ad .i. diem
Ad audiendum dictum seu ordinationem dñi Auditoris super remissionem articulorum.
Ad concordandũ de loco, de tpe, & de iudice seu iudicibus, qbus remissio prædicta debeat dirigi.
Ad dandũ interrogatoria si quæ dare voluerint,

iuxta quæ testes in partibus producendi examinari debeant, & interrogari.

¶ Ad includendum & videndum includi huiusmodi positiones & articulos, & interrogatoria si quæ data fuerint in rotulo, & sub bulla.

¶ Ad concordandum, & concordari videndum de portatore, qui dictam remissionem iudicibus de quibus conuentum fuerit fideliter portet sub rotulo.

¶ Alii termini in causis Palatii seruandi, qui sunt accidentales & extraordinarii.

AD portandum mandatum, si q̃ habet, pro dicto principali ad huiusmodi causam faciens, vel producẽdum certa iura, & c. apud eum examinã tia litam causam tangentia.

¶ Ad recognoscendum medio iuramento signa sigilla & manus Notariorum iurium in causa huiusmodi prædictorum.

¶ Ad recognoscendum medio iuramento quodam signetum sumpto de registro literarum apostolicarũ appositum in causa præsenti productum, & ipsum sumptum aperiri vidẽdũ, & signetũ pro recognito.

¶ Ad videndum, & audiendum. N. a sententia excommunicationis per talem officialem in partibus in eum lata ad cautelam absolui.

¶ Ad resumendum seu resumi videndum causam, & causas huiusmodi in eo statu, in quo vltimo corã Auditore remanserant.

¶ Ad concordandum concordariq;, videñ. de interpræte ad quoddam instrumẽtum, siue processum in Alamanico scriptum interprætandũ nuper pro parte tali in præsenti productum.

¶ Ad videndum iurare interprætem.

¶ Ad videndum se excõmunicari, quia non respõdit singulariter

singulariter singulis positionibus & articulis, &c. Ad idem ii. &c. Ad idem iii. &c. Ad idem iiii. &c.

¶ Stilus & modus terminorum prædictorum obseruandi, & practicandi. Et primo in prima instantia.

Primus terminus ad dicendum contra commissionem seruatur post præsentationem commissionis dño Auditori fact. videlicet, citetur pars contra quã impetrata est talis cõmissio per Cursorem si præsens est in Rom. Cu. Si autem absens per audientiam contradictarum ad dicendum, & excipiendum quicquid verbo, vel in scriptis dicere, siue excipere voluerit contra commissionem eidem dño Auditori factam, siue præsentatam ad primam diem iuridicam proxime futuram, a die citationis huiusmodi computando, ipsa die computata. Quo termino adueniente, si pars citata compareat per se vel procuratorem, potest generaliter excipere contra commissionem huiusmodi. Si vero non compareat, accusetur contumatia ipsius non comparentis, & nihil dicentis contra commissionem Et vlterius in eius contumatiam petatur, iterum citari ad alium terminum immediate sequentem, videlicet, ad libellandum.

¶ Secundus terminus, qui est ad libellandum sic seruatur. Citetur pars aduersæ vt supra. Ad dandum & recipiendum, dariq; & recipi videndum libellum seu summariam in huiusmodi causa petitionem, &c. ad. i diem. Qua die adueniente si compareant possunt dari libelli hincinde ab vtraq; parte. Et si non compareat pars accusetur contumatia ipsius non cõparentis neq; libellantis. Et eius cõtumaciam detur libellus generaliter verbo solum, & duntaxat, cum protestatione de dando latius inferius in scriptis lo

co & tempore oportunis. Vel detur specialiter in scri pris,& vlterius petatur pars aduersa citari iurandum de calumnia, si in causa bñficiali. Et in pphana respõ dẽdum libello. in quo seruatur. iiij. termini similes.

¶ Tertius terminus ad iurandum de calumnia in be neficialibus, & respondendum libello in prophanis similiter seruantur sicut præcedentes, videlicet, ꝙ ci tetur pars aduersa ad iurandum, & deliberandum iurariꝗ & deliberari videñ. de calumnia vitanda, & veritate dicenda cum omnibus & singulis capitu lis in sub calumniæ iuramento contentis, & in bene ficialibus & prophanis ad respondẽdum libello pro parte, &c in huiusmodi causa dato ad. I. diem. &c. Qua adueniente si compareant ambe partes iurent de calumnia. Vel pars aduersa respõdeat libello, vel iterum citetur ad respondendum, &c. Si vero non compareat pars citata accusatur contumaciam vt pri us, neqꝫ iurantis de calumnia, vel non respondentis libello. Et in eius contumaciam iuret pars præsens de calumnia, vt moris est. Et vlterius petatur citari ad articulandum Vel in prophana iterum ad respõ dendum libello, &c.

¶ Quartus terminus ad articulandum similiter ser uetur præcedentes, ita ꝙ citetur pars aduersa ad po nendum, & articulandum &c. ad. xli. in beneficiali bus, & in prophanis ad. xv. Qua die si compareut partes possunt articulare verbo, &c. vel in scriptis Et si pars citata non cõpareat, accusetur cõtumacia, &c. Et in eius cõtumaciã dentur articuli verbo solũ. &c. vel etiam in scriptis. Et vlterius petatur citari ad di cendum contra articulos.

¶ Quintus terminus ad dicendum contra articu los similiter sicut præcedenter seruatur, scilicet, ꝙ ci tetur pars aduersa ad dicendum, & excipiendum

quicquid verbo, vel in scriptis contra positiones articulos, & cætera. dicere seu excipere voluerit ad secundum diem. Qua die similiter si comparreat potest excipere verbo, &c. Si autem non accusetur contumacia, &c. Et petatur citari ad procedendum omnia.

¶ Sextus terminus, qui est ad procedendum omnia, seruetur ad modum aliorum, videlicet, ꝙ citetur pars ad producendum, & produci vidédum omnia iura, &c ad ii diem. &c. Qua die si partes compareant, producant hincinde omnia iura sua. Et si non compareat accusetur contumacia partis non comparentis Et eius contumaciam producantur ipsa verbo solum vel in scriptis. Et petatur citari pars ad dicendum contra producta.

¶ Septimus terminus ad dicendum contra producta, seruetur vt alii termini, scilicet ad secundam diem.

¶ Octauus terminus ad declarandum, qui seruatur sicut priores ad.I. diem, videlicet, Citetur pars aduersa ad declarandum, seu declarari videndum positiones & articulos, &c Et si non bene fuerint specificati, vt esset in eis aliquis defectus obmittendo, vel male narrando, seu alias, quæ omnia possunt suppleri per declarationes in isto termino data. Et nota ꝙ iste terminus non est substantialis, sed accidentalis, ergo aliquando obmittitur quando nõ est opus articulos declarare. Et similiter terminus ad dicendum contra declarationes, qui similiter seruatur ad primum diem.

¶ Nonus terminus ad respondendum singulariter singulis positionibus, & articulis oblatis per actorem, qui debet seruari antequam producantur testes, quia si aliquem articulorum pars rea confiteantur,

super eo non requiritur aliqua productio testium, alias vero sic. Et si pars non vult sufficienter respondere, citari debet secundo, & iterum tertio, & quarto & ex superhabundanti ad omnem, &c. eius malitiam conuincendam ad respondendum sufficientis, & ad hoc sub pœna excõmunicatiõis cõpelli debet.

¶ Decimus terminus ad audiendum voluntatem dominorum Auditorum super admissione, & repulsione articulorum, siue positionum, & citetur pars aduersa ad primam diem, vel ad horam audientiæ, actor petat se admitti ad probandum articulos, & positiones suas in Rom Cu. vel extra.

¶ Vndecimus terminus est, ad videndum iurare testes, qui sic seruatur. Citetur enim pars aduersa ad videndum, & audiendum nonnullos testes ad producendum admitti, & iurandum, & recipi, &c. ad primam diem. Et ad dandum interrogatoria ad hodie, & cras per totam diem, quo termino producantur testes, & iurent dicere veritatem, & quicquid eis constabit de materia articulorum, &c. ad primam diem, vel ad secundam diem.

¶ Duodecimus terminus est, quando articuli probantur per instrumentum literas & alia iura, &c. Et est ad recognoscendum signa, sigilla, & manus Notariorum, iurium, & munimentorum huiusmodi, qui similiter seruatur vt præcedẽtes ad primam diẽ, vel secũdam, &c. Qua die producat actor recognoscentes signa, &c. Quibus productis & iuratis si recognoscũt signa, &c. Petat ꝙ habeant ꝓ recognitis.

¶ Decimus tertius terminus ad publicandum, & ad videndum, & afferendum omnia & singula dicta siue attestationes testium, &c, publicari, copiamq; eorundem decerni & concedi. Necnon ad dicendum, & excipiendum quicquid, &c. contra dicta siue atte

ſtationes huiuſmodi dicere, ſiue excipere voluerit. Et ſeruatur iſte terminus ſimiliter ſicut præcedentes ad i. vel ad. ii. diem.

¶ Decimus quartus terminus ad concludendum in cauſa, &c. Et ſi in iſto termino fuerit concluſum, quia aliquando poſt concluſionem pars rea aliquid producit, ideo faciat citari partem ſibi aduerſam ad dicendum contra vltimo producta, & tunc illa pars citata poterit contra illa excipere generaliter verbo, vel in ſcriptis &c. & nihilominus d Auditor poterit concludere non obſtante. Et tunc habet͛ ꝓ concluſo.

¶ Decimus quintus terminus, qui eſt ad audiendũ ſententiam diffinitiuam in ſcriptis ferri, vel promulgari. Et ſeruatur ad primam diem, vel ſtatim ad arbitrium dñi Auditoris quãdocunqꝫ fuerit bene deliberatus. &c. Poſtea vero ſententia lata in ſcriptis, vt moris eſt, ſi pars contra quam eſt lata non appellet, & tranſeat in rem iudicatam huiuſmodi ſententia, petat victor citari partem aduerſam ad videndum expenſas taxari, & iura reſtitui & recuperari ad. i. diem. Si vero appellet dicta pars, & non proſequitur appellationem ſuam in tempore debito, appellatio tunc dicitur eſſe deſerta, & poteſt appellatus facere cõmitti cauſam ſuper deſertione dictæ prætenſæ appellationis, & ſuper eadem deſertione procedere vſque ad declarationem deſertionis, & nullitatis dictæ prætenſæ appellationis. Et tunc appellans inantea non audiret ſeu admitteretur ad proſequendum huiuſmodi appellationem, niſi fuerit per Papam commiſſionẽ cõſiſtoriali reſtitutus ad appellationem huiuſmodi proſequendam, & ſimiliter poſt ſecundam & tertiam inſtantias, ſi non appelletur, vel proſequatur appellationem vt iam dictum eſt, & tunc petantur expenſæ taxari, vt profertur.

¶De secunda instantia.

POstea si pars rea vel coniuncta, contra quam sentē tia lata, infra x. dies continuos a tempore latæ sententiæ non appellauerit, aut appellationem non prosecuta fuerit in tempore, tunc illa secunda sentē tia dicitur transire in rem iudicatam, & tunc petan tur expensæ taxari. Et si appellauerit vt supra dici tur in secunda instantia, a sententia, tunc facit huius modi causam appellationis committi facere, & com missa censetur illa in tertia instantia, & tunc debent seruari termini infra nominati in tertia instantia ser uari soliti similiter sicut termini præcedentes in pri ma instātia, & in secunda Quibus tētis, & sentētia la ta, a q̄ nō est appellatū, debēt taxari expēsæ in termi no ad hoc assignato, & restitui iura, &c. & sic finit cā.

¶Nota quādo decernit citatio ad pres, ꝙ ipsa repor tata de partibus debite executa, debet citari pars ad uersa ad dicēdū cōtra cōmissionē citationēq; ad par tes decretā & eius executionē, & hoc ꝑ audientiā cō tradictaꝝ. Quia quotiēs pars est absens a Cu. semp teneatur processus per audientiam contredictarum. Et sic primus term. in causis semper teneur per audi tiā. Et similiter seruāt oēs termini sicut pri' dictū est.

¶Item nota, ꝙ quādo ꝓceditur per audientiā cau sarū semper debet fieri relatio per Cursorē, de quali bet citatione, q̄ cito facta fuerit sollicitetur. Notarius vt notet in manuali suo ne obliuiscatur propter pro cessum, quia nullius esset roboris. Sed quādo proce dit ꝑ audientiā cōtradictaꝝ, tunc nō est fiēda relatio, q̄a inīa in audiētia lecta, & sigillata, & autētica facit fidē, & relationē de termino assignato, & tunc semp ꝓcedit in cōtumaciā partis aduersę ad quēlibet actū. Item nota quando proceditur in remissione de par tibus reportata. Cæterum cum dicta remissio causæ

figillo iudicis figillata cum atteftationibus fuerit in Ro. Cu. reportata, & hora caufarum iudicialiter exhibita, primo & ante omnia recognofcatur figillũ iudicis remiffionis prædictæ a partibus hincinde. Si ipfę partes fimul compareant in iudicio, alias pars comparens faciat citari aliam ad recognofcendum figillum. &c. ad primam diem, vel ftatim. In quo termino fi partes compareant, tunc fiat, vt fupra. Si vero pars comparens in contumaciam non comparentis figillum recognofcat, & auditor recepto iuramẽto ab eo ꝙ huiufmodi figillum eft, vel credit effe illius cuius effe dicitur, & tũc habetur pro recognito. Et hoc facto fi ambæ partes fuerint præfentes petatur remiffio aperiri. Si vero vna tantum fit præfens tũc ad inftantiam comparentis citetur alia ad vidẽdum aperiri ad primam diem, vel ad ftatim. Quo termino aduenïente, fi ambæ partes compareant, in earũ præfentia dominus Auditor aperit, vel habet remiffionem præfatam pro aperta. Si vero vna pars tantũ præfens fuerit, ad inftantiam illius in contumaciam partis non comparẽtis dominus Auditor in remiffionem aperiat. Qua aperta petunt partes quandoq; fibi publicari atteftationes teftium in partibus receptorum, & etiam in Curia, & copiam earum fibi decerni. Et tunc dominus Auditor in præfentia partiũ publicet huiufmodi atteftationes, & earum copiam decernet. Et fi vna partium folum præfens fuerit, citetur alia ad videndum publicari teftes ad primam diem, vel ad fecundam Et fi tunc compareat pars dominus Auditor publicat atteftationes. Si vero non compareat, nihilominus in contumaciam non compareẽtis publicet, &c. & copiam decernat. Et qñq; poftea obferuatur terminus ad dicendũ cõtra atteftationes hmõi ad octauã, vel prima diẽ fecũdum arbitriũ

Auditorum,& qualitatem attestationum. Et quandoq; ille terminus non obseruatur,sed tunc seruatur terminus ad concludendum, vel dicendum causam quare,&c. In quo termino si non allegatur causa rationabilis quare non sit concludendum Auditor cōcludat,salua libera potestate reuocandi,etiam altera parte contradicente.

¶ Qualiter proceditur in causis præmissis post mortem vel absētiam Auditorum, cum potestate Alterius Auditoris resumendi.

¶Primus terminus est ad dicendum contra commissionem ad.i diem.

¶ Secundus terminus ad videndum resumi causam ad primam diem,vel ad secundam, Qua causa resumpta in eodem statu, in quo coram priore Iudice seu Auditore remanserat, procedatur in ea subsequenter post vltimum terminum coram alio Auditore habitum.

¶Declarationes publicæ.

¶ Si vero in huiusmodi causa fuerint aliqua dubia, & partes petat causam poni in publicis declarationibus,tunc dominus Auditor potest præfigere terminum partibus ad allegandum in causa, & dare partibus dubia in scriptis, & deinde allegare in causa habita per dominum Auditorem matura deliberatione, cum consilio aliorum Coauditorum potest præfigere partibus terminum ad audiendum sententiam.Si vero in huiusmodi causa nō fuerint dubia, tunc dominus Auditor incontinenti potest concludere absq; aliquibus allegationibus, habitis consilio & matura deliberatione aliorum suorum Coauditorum super meritis causæ, statuere potest partibus terminum si præsentes fuerint, Alioquin ad in-

ſtantiam partis comparentis citabitur alia ad videndum, & audiendum ſententiam in ſcriptis ferri, & promulgari.

¶De taxatione expenſarum.

¶Si vero a ſententia nõ appellatur ſolet citari pars contra quam eſt lata ad videndum taxari expenſas ad primam, vel ſecundam iuxta arbitrium Iudicis. In quo termino ſi ambæ partes compareant, tunc dominus Auditor in præſentia partium taxabit, & moderabit expenſas, prout videbitur expedire, ſecundũ cedulam computationis, ſeu taxationis damni per partem recepto prius iuramento a parte, ꝙ tantum expedit. Si vero pars citata non compareat nihilominus in contumaciam cuius poſſunt expenſæ taxari.

¶Conſtitutiones de litibus abbreuiandis.

ET quoniam lites ſuper quibuſuis cauſis beneficialibus prophanis, & aliisq́, quæ peremptorie per quaſcunq; perſonas ſeculares vel regulares in Rom. Cu. ex Apoſtolica commiſſione mouentur atq; tractantur, intendimus fieri breuiores. Et vt litigantes ad ipſam Cu. pro defenſione iurium ipſorum venientes ad huiuſmodi cauſas proſequendas releuentur laboribus & expẽ. Statuimus & ordinamus, ꝙ in cauſis in quibus de iure vel alias per reſcriptum ſiue cõmiſſionem proceditur talis ordo ſeruetur ſummarię & de plano, &c.

¶Quando cauſa committitur in palatio terminis non obſeruatis, ſola facti veritate inſpecta, ſi cauſa ſit beneficialis, vel alia talis, in qua de iure procedi debeat ſummarie, ſimpliciter, & de plano, &c. ſecundũ ꝙ in cauſa proceditur, ſiue illa omnia in commiſſione exprimantur, & partes in Curia ſint præſentes, obmiſſo termino ad libellandum, & recepto ſtatim iu-

ramento calumniæ a partibus, procedatur ad dandum positiones & articulos ad.x. Ad dicendum contra eosdem ad primam diem. Ad dicendum contra producta ad.iii.diem. Si vero vna partium absens fuerit, ita proceditur per audientiam cõtradictarũ. Si in prima commissione fiat mentio de eius absentia & concludatur, ꝙ sola facti veritate inspecta, vt supra procedatur. Et seruetur modus procedendi antedictus. Alioquin omnes termini palatii obseruentur, puta, ꝙ sola facti veritate inspecta, procedatur tunc, prout procedi potest summarie, & de plano, omnes terminos palatii summarie in processu seruari solitos obseruando, & illos abbreuiãdo. Si vero cõmittatur ꝙ sola facti veritate inspecta, & terminis nõ seruatis, tunc omnes termini in processu summariæ seruentur, & etiam abbreuientur ad iudicis arbitriũ vt habetur in quadam decisione Rotæ.

FINIS.

¶ Quid sit Ars Notariatus. Cap primum,

A RS Notariatus est scribendi & dictãdi per quam fragilitatis humane negocia roborantur, & peremni memorie commendantur. Et est notandum, ꝙ vnusquisqꝫ discretus Notarius siue tabellio quod idem est, quãdo ipse requiritur ad aliquem actum scribendi debet bene prius considerare & infra archana sue mentis reuoluere specialiter quinqꝫ. Primo conditiones & ætates eorũ qui contrahunt, vel ad quid se obligant. Secũdo ad beneficia renuncianda. Tertio qualitates & quantitates rerum in quibus se obligant seu distrahũt. Quarto diuersitates contractuum. Quinto numerum testium in contractibus habendum. Nota ꝙ in his casibus rogandi sunt testes, scilicet in solutione debiti in confessione creditoris cõfitentis sibi solutum esse, in donatione excedẽte summã quingentorũ aureoꝝ & in testõ repudii. Itẽ ista diligenter seruãda sunt a discreto notario s. ista substãtialia quæ semp requiruntur ad verũ instrm, vt puta annus dñi. Indictio, mensis, die, hora & Põtificatus Papæ in quo loco fit actus, & cuius diocesis, & corã qbus. Ista omnia quilibet fidelis Notarius primo debet scribere in suo ꝓthocollo vel libello anteq̃ se subscribat in aliquo instrumento. ¶ Quid sit Notarius Ca. ii.

¶ Est autem Notarius siue tabellio quædam persona publica tabellionatus gerens officium. Ad cuius fidem recurritur vt ipse scribat & ad perhennem memoriam redigat illa quæ ab hominibus fiunt. Et dicitur Notarius a notando, quia notare debet & in scriptis fideliter redigere oĩa illa sup quibus & fidẽ

eius recurritur. Dicitur etiam tabellio a tabula, quia veteres solebant scribere in tabula & notare, & sic tabelliones in iure ciuili adhuc tabelares appellantur, quia omnia nomina domini esse couenientia rebus.

¶ Quibus modis Notarius appellat a iure. Ca. iii.

¶ In iure ciuili Notarius diuersis modis nuncupatur. Nam aliquando dicitur Seruus publicus, non quod est seruus, quia seruus non potest esse Notarius sed quia seruit omnibus & seruire debet vni sicut reliquo & pauperi sicut diuiti. Aliquando etiam dicitur Scriba a scribendo. Aliquando scriniarius, quia scripturas suas in scrineis caute debet custodire.

¶ Qui possunt esse Notarii Cap. iiii.

¶ Est enim notarius homo liber non colonariae conditionis alteri necessitati non astrictus, & masculus sane mentis videns, & audiens & integre fame constitutus habens plenam notitiam artis notariatus siue tabellionatus. Primo enim dicitur homo liber, quia seruus non potest esse notarius cum sit publicum officium a quo serui repellantur. Secundo dicitur nō astrictus colonariae conditionis. Colonus non potest esse notarius ne publicis actibus priuata misceantur officia. Tertio dicitur alteri necessitati non astrictus, vt monachis & canonicis regularibus, cum ipsi quantum ad ea quae iuris ciuilis sunt pro mortuis reputantur quia vacare debent officiis diuinis, & non se immiscere de istis quae in foro aguntur. Quarto dicitur masculus quia foemina nō potest esse notarius cum sit publicum, & virile officium a quo foemine repellantur. Quinto dicitur sane mentis, quia notarius non debet esse furiosus, sed omnibus beniuolus. Sexto dicitur videns & audiens, quia qui caret lumine vel non audit vel est mutus non potest esse notarius. Septimo dicitur integre fame constitutus qui

infamis vel falsarius aut qui fidem non habet orthodoxam non potest esse notarius, cum officium tabellionatus sit honor, & dignitas, a quibus repellitur infamis. Octauo dicitur habens plenam notitiam artis notariatus, quia ille deberet docere & non doceri. Iuxta illud turpe est doctori cum culpa redarguit ipsum.

¶ Cuius auctoritate conficiantur notarii Ca. vi.

¶ Conficiuntur autem notarii ex potestate principis aut comitis Palatini, aut alterius cui nominatim comes potestatem concedit. Et iste vbicunque locorum artem notariæ potest exercere & maxime in terra principis. Sed notarius constitutus ab vniuersitate, vel cōmunitate in suo municipio officium suum valet exercere, extra territorium suum pro notario non habetur.

¶ Quę sunt seruanda a notario Ca. vi.

¶ Debet autem tabellio siue notarius seruare omnia quæ ratione sui officii in scriptis dirigat, ꝙ illa fideliter & caute scribat, & sine cuiusque lesione, & præiudicio partium non mutando verba aut iuris subtilitati renunciet, & renunciationibus aliquid aperiat. Etiam debet reseruare idem tabellio siue notarius vt tales adhibeat testes qui a iure non prohibeãtur ferre testimonium. Item in carta rasa non debet scribere instrumentum, vt radendo literam materia nō auferatur. Item seruare debet, ꝙ faciat notam in prothocollo, & postea debet extrahere ex illo publicum instrumentum, ibi in principio semper debet ponere annum domini, & diem in qua celebrantur actus & nomen principis, scilicet sicut apostolicus, vel imperialis, & indictionem, & nomina contrahentium, & testium in quorum præsentia fit instrumentum, & locum in quo actus fit, etiam nomē suum certum

debet opponere de quo dubitari non possit. Et debet vti quodam signo in fine subscriptionis, & in margine extra instrumentum vel in principio instrumenti ante subscriptioné.

¶A quibus debet se abstinere Ca. vii.

¶Debet enim se abstinere notarius ne scribat aliqua falsa vel illicita instrumenta a iure prohibita ratione personarum vel rerum, aut mixta ratione personarum, vt si impubes aut furiosus vel similis vellet facere instrumentum, notarius non debet conficere ratione rei, vt si res prohibita a iure alienaretur quādo non est commercium, vt liber homo res sacra vt ad forum publicum sicut res ecclesiasticæ seruari possunt nisi in casu, puta pro re aliena alienaris & quibus aliis tamen cum decreto iudicis, Ratione vero mixta, vt si impubes vel furiosus vellet legare in suo tastamento rem cuius non esset commertium, vel liberum hominem vel sacram rem vel filiam. Et si notarius talia instrumenta subscripserit irreuocabile exilii dannatione puniatur vel alia pena grauissima iuxta sui cognitionem iudicii feratur.

¶Quid sit indictio Cap. viii.

¶Indictio est spacium .xv. annorum ad habendum consuetudinem Romanorum, quia indictio initium accepit a Rom. quando Romani sibi totū mundum subiugarunt & ædictum facerent, vt oēs homines de qualibet prouincia triplicia tributa soluerēt propter terrarum in primum quinquennium in fine soluerent aurum ad donationis tipum & signum, In fine secundi quinquennii ęs & argentum ad fabricandum, argentum ad stipendia militum, & in fine tertii quinquennii ęs & ferrum ad fabricandum arma. Vnde dicebatur indictio aurea, argentea & ferrea

rea,& sic instituerunt Romani ꝙ nullum priuilegiũ & nulla conuentio scripta esset stabilis nisi haberet annum Indictiõis annotatum,& hoc ne tributorum memoria soluendorum laberetur. Notãdum ꝙ nos in tribus vtimur indictione, scilicet in priuilegio, in cereo pascali,& in dedicatione ecclesiarum. Et di citur indictio ab indico as arte, quod maxime ad pontifices pertinet. Vnde Edicunt reges, indicit festa sacerdos. Incipit autẽ titulus Indictionis in Septẽb. quia tunc fit vbertas fructuum vnde potest solui tributum hoc potius intelligi debet extra Rom. Curiã quia annus domini & indictio in Rom. Cu in quolebet festo natiuitatis domini renouabitur. Finis autem cuiuslibet quinquennii lustrum ab antiquis di cebatur,& est spacium. v. ãnorum. Et dicitur lustrum a lustro as are, quia in fine cuiuslibet quinquennii quando tributa soluebantur solebant currere per Ciuitatem cum cereis & lampadibus magnum festum facientes. Finitis vero. xv. annis renouabitur Indictio vt prius. Item nota ꝙ indictio summitur æquiuoce, scilicet pro spacio xv. annorum, & pro quolibet anno. Sicut hoc nomen sabbatum pro septimana, pro quolibet die septimane. Vnde versus, Roma tributa dari rex pro quinquennia iussit. Et prius argentum post hæc induxit in aurum. Sic tria lustra suo sunt assignata tributo. Cum redit october indictio est noue semper, Quattuor atq; tribus illis prælibatis diebus. Et per quindenos numerando voluitur annus. Nota etiam versus ad inueniendum Indictionem. Si per quindenos domini diuiseris annos, Tres simul adiunges indictio sit tibi primus. Si nihil excrescet quindena indictio certet. Item Bern. diuidit annos domini per xl. & facit vt prius, quia. xl, fuit Indictio quando Christus nascebatur.

¶ Quid sit contractus Cap.ix.

¶ Contractus est duorum vel plurium beneplacitum & assensus inscriptus, & manu publica redactus, vel etiam obligatio hinc facta potest dici cõtractus.

¶ Quid sit obligatio cap.x.

¶ Obligatio est iuris vinculum quo personæ obligantur aut astringuntur ad aliquid dandum, vel faciendum. Et nota ꝙ obligatio est triplex, scilicet, realis, personalis & mixta. Realis est quando res propriȩ obligantur. Personalis est quando stipulatio interuenerit. Mixta est quando res, & persona simul se obligant. Item si fuerint duo rei debendi vel plures, & si vterqꝫ insolidum obligaret, vterqꝫ secundum ius ad soluendum compellitur, & illa vocatur noua institutio, etiam si fideiussor vnicus fuerit grauatus in aliquo, illi semper iura subueniunt. Concessum est enim fideiussori beneficium quadrimestre, vt non teneatur soluere si non potest a die termino solutionis præfixo post illum terminum transactis.iiii. mensibus dicatur.iiii mensibus, dicatur quadrimestre tempus. Item si fuerit duo vel plures fideiussores, tunc Adrianus imperator fecit vnam epistolam quæ continet, ꝙ quilibet eorum libenter partem suam solue re debet. Item in beneficio lex dedit vt prius in prin cipali debitore, & si non habuerit vt satisfaciat tunc fideiussor incurritur. Item emptio est verbum reale, & res dicitur empta.

¶ Quid sit consuetudo cap.xi.

¶ Consuetudo est vnus vsus rationabilis longo tempore confirmatus nullo tempore incorruptus, sed frequenti actu sine contradictione inductus vel cuius iam non existit memoria introductus ad alios actus vtentium comprobatus vel aliter. Consuetudo est quoddam ius moribus institutum quod pro lege

subscribiture

subscribitur quando lex deficit. Consuetudó quæ dannosa est ecclesiis non potest stare.

Quid sit stipulatío Cap. xii.

Stipulatio est interrogatio petitiua adiuncta responsione promissionis. vt si interrogatus dicit dabis, & dans respondis dabo tibi, & sic facta est stipulatio. Et dicitur stipulatio a stipulo a um, quod est firmum quia stipulatio debet esse firma. Et notandum est quod socius pro socio potest stipulare, & filius pro patre, & frater pro fratre, & procurator pro impube, curator pro adulto, & seruus pro domino suo.

De Testamentis Cap. xiii.

Testamentum est quædam solennis sententiæ voluntas cum institutione hæredis, quia sine hæredum institutione non valet testamentum, in quo testamēto nemo potest legem imponere a quo recedere non licet, cum ambulatoris sit voluntas vsq; ad exitum vię. Testamentum autem nisi testatore mortuo vires non habet. Item verus hæres testis esse non potest.

De diuisione testamenti Cap. xiiii.

Testamentorum aliud in scriptis, & aliud sine scriptis, ita q̄ non fiat in scriptis, sed in præsentia testium. Et dicitur testamentum nuncupatiuum sicut sunt prædicta duo testamenta, videlicet, quando coram tabellione & testibus nuncupatur hæres institui ad ea quæ in testamento ordinantur, & non interuenerunt aliæ solennitates, & ideo dicitur sine scriptis hoc est sine solennitatibus, quod quidam faciunt & dicunt valere Et sunt iste solennitates q̄ testator manu propria scribat si literatus est, vel si non potest, tunc alius scribat de eius licentia, & respondat seu offerat aliud coram. vii. personis literatis pro testi-

bus rogatis,atq; requisitis,dicens illud testamentum suum esse,quod offertur,non tamen refert,an illi testes sciant quæ continentur in testamento,vel non,& sint in eo scripta nomina hæredum, & prædictus testator, vel ille alius qui scripsit literas eius scribat in præsentia vii.testium,& in testamento quisq; de testibus se subscribat,& etiam vnusquisq; testium vno & eodem die sigillum suum apponat. Sed si testes literati fuerint,vnusquisq; testiū se propria manu vno & eodem die subscribat,alias sine illis solēnitatibus testamentum non valet. Quomodo vero hoc testamentū fieri debeat,& in qua forma scribatur, & quo modo ponatur,omittitur hic , quia a consuetudine nostri temporis est alienum Fit etiam aliquando testamentum sine scriptura, itaq; quādo habetur tabellio,tunc testator aduocet ad se. vii.testes in ciuitate, aut in villa,& exponet eis testamentum siue dispositionem suam,& hæredum suorum nominationem, & institutionem,& rogat illos esse testes.Mortuo autem huiusmodi testatore, tunc aliquis habēs vim in testamento accedit ad iudicē ciuitatis,vel villæ narrando sibi hoc,tunc iudex vocatis hæredibus legatarii,& fideicōmissariis,siue veniant,siue non, & committant alicui tabellioni testes ipsos ad notitiam testamenti , & ad perpetuam rei memoriam accipere. Et ipsi testes iurati apponant nomina eorum vnusquisq; sigillatim , & interrogetur vnusquisq; de nomine,& ætate testatoris , de verbis eius quibus vsus fuerat in testamento suo, specialiter ad hęredum institutionem & de anno,die loco & testibus His examinatis legentur dicta testium coram iudice præsentibus a'iis testibus , & tabellio de mandato iudicis publicet dicta testium,& tunc se scribat.

¶De his qui testari non possunt. Cap. xv.

¶Isti sunt qui testari non possunt, & prohibentur a lege facere testamentum. Primo impube, vt masculus minor. xv. annorum. Item filiusfam. non potest testari, etiam si consentit, nisi de castrensi vel quasi de peculio de quibus etiam præter patris voluntatem testari non potest. Item mancipatus vel furiosus nõ potest testari, qui a furiosus est. Itẽ de prodigo cui bonorum administratio est interdicta. Item mutus & surdus etiam si sciat literas non potest facere testamẽtum suum. Item dãnatus ad mortem, aut moriatur, aut efficiatur seruus pene. Item qui dubitat de statu suo vtrum sit seruus vel liber aut paterfamilias. Item qui dari obsides pro captiuis Populi Roman. Item qui est dannatus de crimine famoso. Item monachus vel etiam canonicus regularis Item hereticus vel qui commiserit crimen lese maiestatis. Item cæcus non potest testari, nisi habita quadam speciali cura solemnitatis, qui vbi versatur maius periculum, ibi adhibeatur maius consilium. Item nota heredes instituere est aliquem post mortem suam in locum suum ponere, & in omnibus suis bonis dominum statuere. Item heres qui succedit ad bona defuncti.

¶Quid sit codicillus. Cap. xvi.

¶Codicillus est quædam dispositio vltime voluntatis, siue heredum institutio. Et potest fieri multis modis. Aliquando fit codicillus ante testamentum, & tunc de testamento sequenti faciẽda est mẽtio pr̨ecedentis codicilli Quãdoq; vero codicillus fit post testamentum, & post alium seu alios codicillos quia plures codicilli possunt fieri ab vna persona, & tunc facienda est mentio non solum de testamento, sed etiam de pluribus codicillis præcedentibus.

Aliquando etiam fit codicillus nullo præcedenti vel sequenti testamento & valet.

¶ De forma codicilli Cap. xvii

¶ In nomine domini amen. Ego Io. &c. talis dio. tali die &c. propria & spontanea mea voluntate li∕cet egrotans corpore tamen sciens in mente in præ∕sentia talis, &c, specialiter a me rogati codicillum fa cio, in quo principale meum testamentum per ma∕nus eiusdem notarii confirmo atq; præcipio ꝙ vxor mea enim habeat de bonis meis super quas in meo testamento reliqui domum meam, & dominus Io. filius meus liberos quos ego reliqui confratribus su is omnibus relictis & legatis mei testamenti prædi cti Quem quidem codicillum perpetuum & firmũ habere volo contra quem siquis filiorum meorum venire præsumpserit, dabit alio obseruanti perpetuę vnum florenum, vel hic codicillus perpetue non ma net firmus. & illa forma codicilli fit post testamen∕tum & nulli potest facere codicillos nisi quibus su∕pra præmissum est facere testamentum.

¶ Qualiter differunt testamentum & co∕dicillus. Cap. xviii.

¶ Item differunt testamentum & codicillus, quia aliquando in testamento fit indirecta institutio & hæreditatio, in codicillo autem nisi pro fidei com∕missione, vt ille qui fuit hæres ab intestato hæredita riam alteri restituat, vt supra in prima forma codicil li. Sed in condicillo non potest fieri substitutio a te statore, nec aliqua condicio apponi quæ nocet hære di institutioni. Item in testamento requiruntur regu lariter. vii. testes rogati. sed in codicillo sufficiunt. v. etiam non rogati. Item posterius testamentum tol∕lit primum ipso iure, & non potest quis docere de duobus testamentis relictis ꝙ vtrunq; valeat. Poste∕

rior autem codicillus non rumpit primum nisi expresse contradicat ei, & non potest quis credere pluribus codicillis sibi contradicunt,

¶ De testibus in testamento Cap. xix.

¶ In testamento requiruntur regulariter. vii. testes qui sunt præsentes ꝙ debēt rogari. Sed ille qui scribit testamentum in numero vii. testium computatur Etiam possunt cōputari in eodem numero legatarii qui præsentes sunt & hoc est verum nisi esset quæstio inter hæredes & legationes, tunc legatarius non potest esse testis in ista causa. Tutius tamen est, ꝙ opponantur alii testes si haberi possunt. Item in testamento cæci, & in villis sufficiunt. v. testes si plures non possunt haberi. Item in testamento istorum militum qui pro salute Romani Imperii iurauerunt se nō iudicaturos mortem, aliquando sufficiūt duo testes, aliquando vnus testis. Item in testamento condito in præsentia imperatoris & precibus porrectis vt audiant nullus testis requiritur. Item in testamento prohibentur esse testes mulieres & hermofroditi, impubes, furiosi, muti, & surdi, & cui bonorū suoꝝ administratio interdicta est, & seruus qui omnium opinioni tunc temporis non habetur liber, & omnes qui sunt in potestate testatoris. Item hæres scriptus & in cuius potestate est hæres, & quem habet hę res in potestate vt supra.

¶ Quando testamentum non valet Ca. xx.

¶ Attendendum est igitur ꝙ si contra ea quæ supra scripta sunt faciat instrumenrum scriptum vel conditum non valet talis nota. Valet si testator nec scribere nec artificialiter loqui potest, quia tunc mortuo similis est, & in huiusmodi testamento falsitas committitur. Item debet recitari & tradi testamentum vno & eodem contextu, ita ꝙ nullus alius actus po-

postea ponatur nisi medicaminis de necessitatis cau sa. Item necessitatis causa Item si rumpitur testamen tum solum quo ad administrationem, scilicet in le gatione filium personaliter, quia ita intelligitur in filio nato praeterito. Dicitur autem posthumus qui nascitur post obitum patris. Item rumpitur testamẽ tum primum dum aliud ab eodem testōre legitime factum appareat. Item non valet si nemo est institu tus heres. Item si imperfectum abolitum cancellatũ vel in aliqua sui parte vitiosum.

¶ Qualiter parentes possunt exhere dare pueros. Cap. xxi.

¶ Sciendum est ꝙ. xiiii. sunt causae propter quas pater & mater auus & auia possunt exheredare pue ros filios & nepotes. Prima est cum filius iniecerit manum violentam in patrem aut matrem aut eum offenderit. Secunda cum magnam iniuriam patri fe cerit. Tertio si accusauerit patrem in criminalibus de crimine lese maiestatis, vel de offensa reipub. ciui tatis tamen in his duobus licite non potest fieri ex heredatio filii. Quarta si filius maleficus fuerit factus seu cum maleficis conuersatur. Quinta si filius ma chinatur in mortem patris. Sexta si filius calumnio se mouerit litem patri in qua lite fecit patrem gra uia damna sustinere. Septima si filius rogatus in car cere ob debita intruso patre fideiubere pro eo no luerit. Octaua si filius prohibuerit patrem testari. No na si filius est ioculator contra voluntatem patris, nisi pater habuerit eandem professionem. Decima si filius non consentiat patri volenti eum honeste do cere secundum patrimonium viri, sed potius vult cũ filia luxuriari. Vndecima si filius concubine patris sui se immiscuerit. Duodecima si filius patrẽ negle xerit furiosum, in quo casu filius ipse exhereditādus

esset. Decimatertia si filius patrem a sarracenis libera re noluerit & pater in captiuitate moriretur hæredi tas ad ecclesiam spectat Decimaquarta si filius esset hereticus, pater vero catholicus.

¶ Quando filii possunt exheredare parentes Cap xxii.

¶ Visi autem de causis quibus parentes, possunt ex heredare pueros, sic etiã filii parẽtes, & nepotes auũ & auiam, & sunt vii. casus. Primus quando pater filium accusauit de crimine excepto crimine lesæ maiestatis. Secundus si pater filium per venenum vitæ suæ insidiatus fuerit Tertius si pater vxori filii sui se immiscuerit vel concubine Quartus si pater prohibuit filios testari de his q̀bus testari possunt. Quintus si pater non egit curam filio faciendo sibi medelam. Sextus si pater filium a sarracenis captum non redimeret, & filius moriretur in captiuitate, tũc bona filii debent dari pro redemptione captiuorũ. Septimus si pater est hereticus, & filius est orthodoxus.

¶ De instrumento emancipationis Cap. xxiii.

¶ In nomine domini, amen. Dominus enim talis coram præsentia iudicis domini Episcopi si eius filium ibidem præsentem a se mancipauit, & potestate sui patris eum relaxauit, nec nõ a sua manu & paterni exilii potestate penitus exemit & dimisit eundẽ, ita ꝙ sine patris potestate extunc testare agere cõtrahere & singula tam in iudicio q̃ extra facere libere ꝙ quilibet paterfami. sui iuris existens facere potest. In qua quidem emancipatione eius dedit & tradidit ipsi vnam domum positam in loco vel vico talis cõ finis, & cum eius occasiõe sibi ad ipsam rem, aut ipsi rei pertinenti constituens se ipsam rem possidere nomine prædicto quo vsque ipsius rei possessionem acceperit corporalem sua auctoritate a retinen-

te deinceps & licentiam dedit,promittens se vel suos hæredes dicto eius filio emancipato pro se & suis hæredibus stipulati prædictam emancipationis donationem,& omnia & singula suprascripta recte & firme tenere & contra ea non facere vel venire aliqua ratione vel causa de iure vel facto sub obligationum omnium bonorũ suorum. Quibus omnibus sic peractis Iudex suam manum & cõmunis ciuitatis auctoritate interposuit decretum. Nota etiam ꝙ auus nepotem a filio emancipare potest, cum illum habeat in potestate sua Aut si ipse Nepos natus aut conceptus erat anteq̃ pater esset emancipatus. Et illud ꝙ dictum est de nepote intellige etiam de nepte.

¶De donationibus Cap. xxiiii.

¶Nota ꝙ donatio excedens quingentos aureos debet præsidi & donatori insinuari, & fieri coram eo & a præside confirmari. Alias cui fit donatio non remanet. Nota etiam ꝙ debet fieri donatio præsenté donatore vel eius procuratore recipiente & ad illud specialiter constituto. Item ꝙ donatio inter virũ,& vxorem,patrem & filium non valet, nisi morte confirmaretur,id est,ꝙ non possit reuocari etiam q̃diu viuet. Item nota ꝙ secundum leges ad minus tres testes cum notario instrumento poni debent. Sed in cognitione debiti quinq; testes sunt necessarii. Sed secundum canones duo testes sufficiant etiam in vltimis voluntatibus ad pias causas.

¶De forma testatoris in testamento Cap.xxv.

¶Item nota ꝙ testator in disponendo res suas debet esse sane mentis quia ordinatio siue dispositio rerum suarum est triplex. Vna dicitur testamentum. Alia dicitur codicillus. Et licet iste due ordinationes vltime voluntates vocentur. Tertia tamen principaliter de iure vltima voluntas nuncupatur. Nota

etiam ꝙ in testamento solenni tria sunt necessaria, videlicet, hæredum institutio, numerus vii. testiū qui sunt rogati a testatore, & tabellio sufficiens ad conficiendum instrumentum. Vno ex his deficiende testamentum non valet. Codicillus autem idem sonat sicut legatum vel relictum. Vnde vltima dispositio continet quasi tres omnes codicillos. Legata, vel relicta totum dicitur codicillus. Ordinationes vero quæ valere non possunt vt testimonium, possunt fauore iuris valere, & in his codicillis siue ordinationibus aut dispositionibus sufficiat quinq; mares siue fœmine. Dispositio autem vltima non potest aliquando probari nisi per. vii. testes rogatos, & vocatos, prout testamentum. Nec etiam per. v. testes vt codicillus. Alia possunt probari per duos, vel tres vt supra, & hæc vltima voluntas vocatur.

¶De arbitrio & eius forma.

Capl. xxvi.

¶Arbitrer non debet sacramento constringi seu cō promitti. Quandoq; etiam compromittitur ad arbitrium, & quādoq; ad amicabilem compositorem. Hii autem differunt, quia arbitrer tenetur tantum examinare & per sententiam diffinire. Compositor autem amicabilis potest de questionibus inquirere in factis inquisitionis altercationis, & absq; iuris ordine seruato componere quæstiones arbitrio boni viri. Sed arbiter potest procedere secundum ordinem iuris & consensum partium prout æquum sibi videbitur per sententiam determinare. Item nota ꝙ actio est ius prosequendi iudicio & sibi debetur. Item ꝙ interueniente fraude factum est de iure perficere non debet. Item superflua non viciant instrumentum, vel vnum verbum bis vel plures positum siue verba idem sonantia vitium non faciunt minus

rectum. Item si res vendita tradi non potest liber emptori, venditor dannum emptori non tenetur. Item nota ꝙ bona mariti sunt obligata vxori pro dote. Et hæc dicta sufficiant.

FINIS.

CASVS PAPALES.

PRIMVS casus Papalis est in illo qui percutit enormiter Clericum, vt probatur. xvii. q. iiii c. si quis suadente. Si autem est leuis percussio Episcopus absoluit, vt in. c. peruenit de sententia excommunicationis.

¶ Secundus est in eo qui comburit ecclesias, vel eas infringit qui postq̃ denunciatus est absolutio pertinet ad solum Papam, vt de sen. excom. c. conquesti. Item idem est de quocunq; alio incendiario si forte excõmunicetur vel publicetur, vt de sen. excõ. c. tua.

¶ Tertius est in illo qui falsificat literas S. D. N. Papæ, vel falsis scienter vtitur. de cri. fal. c. cura. &. c falsariorum.

¶ Quartus est in illo qui excommunicatus est a delegato Papæ qui non potest absolui per aliquem nisi per solum Papam, vel delegatum Papæ, de sen. excom. c. significauit.

Quintus est in illo qui participat cum excommunicato a papa, qui non potest absolui nisi per papam quod intelligitur de participatione in crimine propter quod talis est excommunicatus.

Sextus est in illo qui participat in osculo, vel aliis et

qui excommunicatus est per Papam cum participātibus, quoniam iste talis ab illo debet absolui qui sententiam tulit.

¶ Septimus est in clerico, qui secundas nuptias benedixit. de. se. nup. c. I. Sed an iste casus sit papalis, vel Episcopalis dubitant multi.

¶ Octauus est in persecutoribus Cardinalium qui graues, & multas penas incurrunt, vt habetur in. c. foelicis de pe. lib. vi.

¶ Nonus est in eo, qui dat licentiam grauandi eos qui tulerunt sententiam excommunicationis, suspēsionis, vel interdicti. vel eos in suis personis, vel bonis, vt de sen. excom. c. quicunq; lib. vi.

¶ Decimus est in eo, qui corpus defuncti incendit, vel decoquit. pro ossibus transferendis, in extraua. Boni. viii. de test.

¶ Vndecimus est in inquisitoribus hereticorum, si odio vel gratia amore, vel lucro contra iustitiam, vel conscientiam omisserint contra quemplam procedere, vel ipsam heresim alicui imponere, vt habetur in cle. de hereti. c. multorum.

¶ Duodecimus est de religiosis, qui absq; speciali licentia parrochialis presbyteri solemnizāt matrimonia, aut ministrant sacramenta, veluti eucharistiæ, aut extreme vnctionis. Sufficit tamen licentia parochialis clerici, etiam si nondum est sacerdos. Similiter etiam licentia illius vicarii, qui gerit ordinariā curam illius Ecclesiæ. Item sufficit licentia diocesani vt no. Io. And. de priui. reli. in cle. Item excommunicati sunt religiosi, qui excommunicatos a canone absoluūtur in casibus non concessis, aut absoluūt a sententiis per sindonalia statuta siue prouincialia promulgatis, aut absoluunt a pena, & a culpa. de penis. c si quis in cler.

¶ Decimus tertius est de persecutoribus Episcoporū vel qui eos faciunt exiliari, seu procurāt illos ad prosequendum vel carceri tradunt aut qui præcipiunt hoc fieri vel tribuunt auxilium consilium vel fauorē ad hoc faciendum.

¶ Decimus quartus est de religiosis vel clericis inducentibus ad vouendum vel promittendum vel iurandum de eligendo sepulturam apud eos, & vltimā iam electam vlterius non immutent, vt habetur in cle de penis c cupientes.

¶ Decimus quintus est de his qui cogunt celebrari sibi in loco interdicto vel ad audiendum inuocant excommunicatos vel interdictos, vel prohibēt eis ne moniti exeant & de illis qui moniti non exeunt, vt habetur de sent excommu. c grauis in cle.

¶ Decimus sextus est de his qui ferunt ferrum arma, & æquos ad impugnandum christianis, vel alia necessaria deferunt, vel transmittunt, seu galleas vel naues vendunt, vel in piraticis Sarracenorum nauibus gubernationem exercent vel impendunt consilium, vel auxilium in dispendium terræ sanctæ, vt habetur de iude. c quorundam, &c. liberandam. Et iste casus est papalis per extra. Boni. viii. quæ incipit cōtra illos.

¶ Decimus septimus est in piratis qui ore papali excommunicantur, vt no. Io An. in c. excommunicationum. de rap.

¶ Decimus octauus est de eo qui absolutus propter mortis articulum, vel aliud impedimentum ab eo a quo alias absolui non poterat, si cessante impedimēto non se præsentat cum se commode poterit, ei a quo prius absolui debebat, in eadem sententia qua ligatus prius erat ab homine vel alias a iure reincidit ipso facto, vt in c eos de sen. excom. lib vi, Pone exē

plum de alio impedimento. videlicet, vt ægritudo, vel inimicitiæ capitales, vt not. glo. In. c. religioso. de sen. excom. lib vi. Et iste casus est papalis, si talis absoluendus erat a Papa.

¶ Decimus nonus est in absoluto a Papa, vel eius pe nitentiario de ipsius speciali mandato qui se debet alicuius conspectui præsentare Nam reincidit si hoc non faciat, vt in præcedenti casu dictum est in dicto c eos de sen. excom. lib. vi.

¶ Vigesimus Imperator, Rex, vel Principes, Dux, Marchio, vel comes aut Baro. vel aliquis alius notabilis præeminentiæ dignitatis vel potestatis. Frater filius vel nepos ipsorum, qui ad terminum vel in perpetuum nominatur eligitur vel assumitur, in Rectorem vel Senatorem vrbis Romæ quocunq; nomine vocetur ipsa rectoria & quicunq; alius qui vltra annum ad huiusmodi regimen assumitur præter Sedis Apostolicæ licentiam, omnes prædicti in literis ipsius Sedis exprimendi, & consentientes suæ nominationi, electioni, vel assumptioni, & eos taliter nominantes, eligentes, vel assumentes, & eis obedientes auxilium, consilium, vel fauorem dantes, sunt absoluendi per Papam, vt de elec c. ꝙ si quis lib. vi.

Vnde Versus.

Per Papam, clericum feriens, falsarius, vrens.
Soluitur, & quisquis audet cantare ligatus,
Simon qui fuerit, nec fallit regula talis.

Nota tamen ꝙ omnis percutiens clericum tenetur ire ad Papam, vt patet per sequentes versus.

Percutiens clericum Romam petat, excipiuntur,
Vt puer, atq; senex ęgrotus, fœmina, pauper,
Et claustralis, habens inimicos, & hostia seruans.

FINIS.

INCIPIVNT CASVS Episcopales.

SCIANT Sacerdotes, quod licet in priuata poenitentia pro occultis delictis regularem possunt imponere poenitẽtiam, ut habetur in.c.presbyteri.xxvi. q.I. Regulare enim est, quod ipsi cognoscere possint de omnibus criminibus occultis, vt in.c.si peccauerit. II. q.I. Sunt tamen etiam certi casus de quibus cognoscere non possunt immo de talibus criminibus oportet eos necessario remittere confitentes suos ad superiorem prælatum, idest, Episcopum. Et isti casus dicuntur Episcopales, & sunt isti qui sequunt quos nominat Host in sum.de pen. & re. §. IIII.ver.cui confitendum. Not eos latius specula.in IIII. parte circa fi.de pe.& re.§.vI.ver.priuata aũt.

¶ Primus casus Episcopalis est in illo qui cognouit carnaliter monialem consecratam, vel non consecratam virginem, vel non virginem, vel forte si mulier coiuit cum religioso dum non sit loco sacro quia tunc esset papalis.

¶ Secundus est in eo qui verberat patrem vel matrẽ scilicet ex casu, sed si ex certa scientia absolutio spectat ad solum papam.

¶ Tertius est in eo, qui deflorat virginem fraudulenter. sed si violenter malitiose, & vi absolutio ad solum papam spectat.

¶ Quartus est in eo, qui mortem coniugis machinatur.

¶ Quintus est in eo, qui abutitur Chrismate, vel eucharistia, vel alia re sacra, aut facit furtum in ecclesia, & etiam in illo clerico, ex cuius negligentia hoc contingit.

¶ Sextus est in eo qui baptizauit proprium filium vel eum ad baptisma, vel confirmationem tenuit.

¶ Septimus est in eo qui facit votum castitatis, & post votum contrahit cum aliqua, vel aliqua cum aliquo.

¶ Octauus est in eo, qui contrahit vel continet, seu religionem intrat in vita vxoris, seu per carnalem copulam.

¶ Nonus casus est in illo malefico, qui confitetur se credidisse heretice prauitati.

¶ Decimus est in simoniaco sub quocunque genere simoniæ fuerit simoniacus quo ad absolutionem, non quo ad dispensationem, quæ ad solum papam spectat.

¶ Vndecimus est in illo, qui excommunicatus est solenniter celebrat in Ecclesia, quo ad absolutionē.

¶ Duodecimus est in illo q per saltū est promotus.

¶ Decimus tertius est in eo, qui ordinatur ab alieno Episcopo sine licentia sui proprii Episcopi.

¶ Decimus quartus est in homicida, siue in verbo, siue in consensu, vel se defendendo, vel dormiendo, vel si occidat furem vim facientem, vel si homicida fuerit infantis.

¶ Decimus quintus est de committente luxuriam in ecclesia maxime consecrata

¶ Decimus sextus est in eo, qui coit cum Iudea, vel sarracena.

¶ Decimus septimus est in muliere quę concepit ex alio viro, & vir suus credēs eū suū propriū filiū esse, instituit eū hęredē in aliorū prę iudiciū & grauamē.

¶ Decimus octauus est in illo, vel illa, q vel qui procurat abortū, vel sterilitatem, siue in se, siue in alia.

¶ Decimus nonus est in eo q est excōicatus a iudice, & ecclesiā exire tenuis, sed diuinū officiū impediens.

Vigesimus est in eo qui cõtrahit matrimonium post sponsalia contracta cum alia, vel iuramento interposito in contractu.
Vigesimusprimus est in eo qui scienter celebrat in loco interdicto, siue in publico siue in secreto.
Vigesimussecundus est in eo qui est sortilegus, videlicet, in illo qui inuocat demones pro furtis, vel mulieribus vel aliis rebus, licet aliqui extendant istum casum ad exeuntes in sacris ordinibus.
Vigesimustertius est in illo qui scienter & publice sepelit corpus alicuius excommu. in cimiterio.
Vigesimusquartus est in illo qui excommunicatus est a canone in casibus in quibus Episcopo potest absolui
Vigesimusquintus est in eo qui est irregularis.
Vigesimussextus qui contraxit matrimonium clandestine.
Vigesimusseptimus casus est in eo qui est criminosus publicus, vel blasphemator.
Vigesimusoctauus est si Episcopus audiuit confessionem de aliquo peccato, inferior clericus non habet talem absoluere, sed debet ipsum ad Episcopum mittere.
Vigesimusnonus est de illo vel illa qui vel qui oprimit filios suos studiose vel negligenter.
Trigesimus est in eo qui committit sacrilegium, vel incendium.
Trigesimusprimus est in illo qui committit crimen falsi, siue in literis, siue in testimonio commissum. Et quod dico de literis intelligo non papalibus, quia ille casus est papalis.
Trigesimussecundus est in eo qui violat ecclesias, & libertates, & immunitates earum.
Trigesimustertius est in eo qui committit peccatum

contra

cōtra naturā, vt puta si vir virū cognoscit, vel brutū, vel si abutitur membro mulieris ad hoc nō cōcesso.

¶ Trigesimus quartus est in illo, qui committit incestum, vt si cognoscat consanguineam personam.

¶ Trigesimus quintus est in illo, qui est periurus, licet aliqui volunt illum extendere de periurio pueri qui est infra sacros ordines.

¶ Trigesimus sextus est de illo clerico, qui cognouit carnaliter illam quam baptizauit, vel illam cuius cō fessionem audiuit.

¶ Trigesimus septimus est de illo, qui excommunicatus est ab episcopo, qui non potest absolui per aliquem inferiorem clericum.

¶ Trigesimus octauus est in illo, qui est vsurarius publicus.

¶ Trigesimus nonus est in illo, qui celebrat missam in altari non consecrato, vel celebrat sine indumentis sacris vel si celebrat non ieiunus.

¶ Quadragesimus est in illo, qui non restituit ablata, vel subtracta, vel alia illicite acquisita.

¶ Nota ꝙ si episcopus committat alicui sacerdoti vices suas in casibus in quibus Episcopus habet potestatem talis sacerdos potest iurisdictionem exercere in omnibus casibus præter quinqꝫ qui sequuntur

¶ Primus est vbi pœnitētia solēnis est imponenda.

¶ Secundus est quia sacerdos nō potest absoluere ab excommunicationem in casu quo Episcopus posuit limitationem, nisi specialiter ei committat.

¶ Tertius est vbicunqꝫ inuenerit irregularitatē contactam, tunc enim debet eum remittere ad Episcopum, vel ordinarium.

¶ Quartus est de incendiariis.

¶ Quintus si est de consuetudine alicuius diocesis, ꝙ certa crimina remittantur.

CASVS ABBATIALES.

Dispensant Abbates cum ingresso religionem, vt ad ordines in monasterio, & ecclesiis subiectis monasterio promoueantur sic no do Go de.fil presb. In glosa quae incipit. Ac nota & in tex. satis probatur in.ver.vbi monachi &c.

¶ Dispensant Abbates cum monachis sui monasterii circa esum carnium, vt de sta mo cum ad monasterium & de conse.di.v.carnem.

¶ Dispensant Abbates cum monacho vel conuerso professo constituẽdo sibi cellam specialem.xx.q.vlt. monachum.

¶ Dispensant Abbates cum monaco qui suum ordinem recipit furtiue,de eo qui fur.or recl.cum.b.

¶ Dispensant Abbates monachum licẽtiando vt ad aliam religionem transeat,de regu,licet. vel ad equalem iusta de causa.

¶ Ad minorẽ nõ posset.Et ita debet intelligi decre. & no.de hoc de regu.non est. in glo quae incipit. Et merito.

¶ Dispensant Abbates cum monacho qui est excommunicatus pro iniectione manum in clericum violenta se fecit ordinari propter ius secundum quod traditur de sen.excõ.cum illorum in fi.

¶ Dispensant Abbates cum monacho qui mutauit habitum,& in alio monasterio sine licentia sui Abbatis fuit ordinatus,& no per di.Goff. de tẽpo.or. ex parte.in glo.quae incipit ideo.

Finiunt casus Papales Episcopales & Abbatiales.

ENCHIRIDION IVDICVM ECCLESIASTICORVM.

Notabile Primum.

CAPITVLVM, Est quoddā corpus, quod ex multis constituitur, & caret anima. Ista est diffinitio Fely. in capitu. eam te col. xii. de rescrip

Notabile II.

COllegium quid sit, declarat Archidiaconus in c. deliberatione in verbo, collegiatas. de offi. lega in sexto, vbi dicit quod est collectio hominum simul in vnum viuentium.

Notabile III.

ET omne collegiū siue vniuersitas constituit vnum corpus, cuius prælatus dicitur caput, & alii mem bra, tex. ell, & ibi Abb in cap nouit. de his quæ fi. a præla sine consen. capi. Ita confirmat Franciscus Pa/uinus in præludio quinto sui tract. de aucto. capi, se. vacan. in prin.

Notabile IIII.

ET sufficiunt ad faciendum collegium Ecclesiasti/cum duo tantum. Ita concludit Abb. in. c. i. col. ii. versicu. in glossa prima. de elect. Istud idem tenet Cardina. in cle. & si principalis. in xilii q de rescrip. Refert & sequitur Frācis. Pauinus in præludio quin to sui tracta. de auctori. capitu. se. vacan. fo. x. vbi con cludit, quod duo sufficiunt ad faciendū collegium ecclesiasticum secularium clericorū, siue conuentum religiosorum.

Notabile V.

IN collegiatis ecclesiis, ille q est caput & prælat. ec/clesiæ vel collegii electus ab ipso collegio, & ab episcopo cōfirmatus, talis habet preeminētiā et iuris

ditionem super eligentes eum,& sibi tanquam prælato eorum obedire tenentur Ita est conclusio dominorum de Rota decisi.clxxiii incip. de thesauraria. ti.de præben,in nouis & Fely. in cap.ex parte decani.col.ii.in princip.de rescript.Idem tenet Gemy.in cap.i.col.ii.versi.ex his deciditur. de consuetu.in sexto. dicens ꝙ illi qui præficiuntur ecclesiis collegiatis,& ipsi sunt caput, & habent præeminentiam, & iurisditionem in canonicos ecclesiæ, & illi tenentur sibi,tanquam prælato ecclesiæ,obedire.

Notabile VI.

IN collegio debet prælatus seu præsidens causam congregationis illius,negotiaq; pro tempore occurrentia proponere, ac suffragium a quolibet super huiusmodi deliberandis, petere, prout tradit Spec. in tit.de locat § sequitur versi.& scias. Et quod deliberatum fuerit concludere,iuxta sententiam.Abb. in.c quanto.col ii.versi.tertio quæritur. de consue. vbi dicit ꝙ perfectio actus reseruatur superiori,& ita ex generali consuetudine obseruatur.

Notabile VII.

APud illum,qui est caput Collegii, Sigillum remanere debet, prout tradit do. Chasseneus in prima parte sui catalogi gloriæ mundi. xxxviii.consideratione in.i.conclusione, per tex.in ratione sui, in cap.dilecta de exces. præla.

Notabile VIII.

QVi dignior est primo votum dare debet, prout dicit Præposi.in ca episcopos. xvii.dist. col.ii Ita refert & sequitur Chasse.in prima parte sui catalogi gloriæ mundi.xix.consideratione vbi subdit quod quando vna res est communis inter plures,& nō potest stare,nisi penes vnum, vt sunt tabulæ testamenti,seu aliud instrumentum,digno-

ri est concedenda, vel apud Seniorem deponenda.

Notabile I X.

ILli, quibus aliquis præest, dicuntur subditi illius, vt in c. testes. ii. q. vii. & cap. olim idem. xcv di- stinct. Similiter monachi possunt dici subditi Ab- bati eorum, & idem potest dici de secularibus re- spectu prælatorum suorum, secundum Abb. in cap. ad nostram, in ii not. de appella.

Notabile X.

ILli proprie dicuntur prælati, qui habent ordina riam iurisditionem, late autem, qui habent præ- eminentiam sine iurisditione, vt sunt plebani latissi me vero dicuntur presbyteri, qui habent curam ani- marum Ita declarat Decius in ca. decernimus. xx. col. de iudi vbi conquuriue col. vi. subdit, ꝙ dicen- dum videretur de prælatis, sicut de præpositis. Nam præpositi dicuntur qui aliis præsunt, tamen ex com- muni vsu dicuntur qui quandam curam prioratus super alios gerunt, vt in ca. quamuis. de verbo. signi. & quod idem videtur esse in prælatis prælati enim dicuntur, qui aliis præferuntur, ex communi tamen vsu dicuntur viri ecclesiastici, qui ante alios aucto- ritatem, & præeminentiam habent. Et nō solum epi scopus dicitur prælatus, sed plerięꝫ alii citra eum. not Abb. in cap. ii. in i. no. de dona. pro quo facit tex in c. quia nonnullis. vbi no. ꝙ quælibet collegia ta ecclesia habet suum proprium prælatū, de magist.

Notabile X I.

OBtinentes dignitatem, personatum, vel officium in ecclesia siue canonicatu, non debēt habere vo cem in Capitulo, nisi ex consuetudine vel priuilegio seu alio iure speciali hoc eisdem competat, secūdum Abb. in. c. cum olim. col. iii. circa fi. de re iudi. vbi dicit subsequenter, quod habentes duntaxat ius ca-

nonlæ habent vocem in Capitulo, hinc est ꝙ Decanus est de Capitulo, si alias est canonicus, vel hoc habeat consuetudo, alias autem soli Canonici faciunt capitulum. not Abb. in. c. cum inter vniuersas, in 1. nor. col. i. de elect, & in. c. Scriptum. col. iii. eo. ti. in princip. Ita cōfirmat glo in verb collegiū, de elect. In pragma. sanctio quod tamen limita ut esse verū in voce quam Decanus seu præpositus capituli contenderet habere iure collegii, quia potest quis habere vocem in capitulo, vt prælatus, & carere voce collegii, vnde si prælatus sit priuatus voce collegii, non tollitur quin possit habere vocem, vt prælatus. Nam licet in larga significatione prælatus dicatur esse in capitulo tanquam caput, secus tamen est in stricta significatione. vnde cum nomine capituli communiter non includatur prælatus, Ideo quando priuatur voce capituli, debet intelligi de voce, quæ habetur iure collegii, non de illa quæ habetur iure prælationis. Ita declarat Cardi. in Clemen. i. in. x. q. de regularibus. Nam principalis prælatus non caret voce capituli, licet non sit in sacris, secus in non principali, sic tradit Cardi in d. Clemen i. col iii. versi. iiii. c pponitur. vbi concludit ꝙ prælatus non dicitur habere vocem in capitulo, nec proprie est pars capituli, vt no. in Clemen. vt hi. de æta. Sed est principalis in capitulo, ex quo dicit subsequēter in vi. oppositione, quod prælatus principalis nō excluditur a voce, quam habet vt prælatus. Sed si haberet vocem etiam vt canonicus. sicut in casu de conces præben. c postulastis. de appella c. a collatione lib vi de præben. c. cum in ecclesia eo li. a tali voce bene excluderetur. Ex istis potest elici, ꝙ aliud est habere vocē in ca. tanq̄ canonicus, & aliud tāq̄ prælatus. Vnde si episcopus interest capitulo vt prælatus, & canonici sint viginti, nō suffi

eit quod habeat secū decem, quia nō haberet maiorē partē capituli. Secus si ipse itereffet vt canonicus, ga tūc ipse cōputatur in numero, vt canonicus, & sic essent vndecim, quod notandū est, secundū Abb. in. c. postulastis. col. iii. de cōcef. præbend. vbi subdit ꝙ illud quod dixit de episcopo, intelligi debet de quolibet collegio, hoc idē tenet glo. in c. vnico, in verbo assensu. ne sede vacan. in. vi. & Io. de Selua in ii. parte sui tracta de beneficio. q. xvii. col. iiii.

Notabile XII.

Rector collegii Ecclesiastici habet iurisdictionem in his, quæ occasione illius professionis seu negotiationis oriūtur, tex est no. in l. fi. C. de iurisdi. om. iudi. not. Inno in c. cū ab Ecclesiarū. de offi. or. & Abb. in c. i. col. vii. de elect. vbi præpositus capituli dicitur habere iurisdi. Fely. in c. ex parte Decani. col. ii. de rescrip. Verū hmōi iurisdi. quā habēt prælati inferiores episcopo, est leuis tātum, & nō grauis nō possunt enim cognoscere de causis criminalibus, quæ ad solum spectant Episcopum, nec possunt propter non residentiam, aut aliam causam priuare clericos titulis suis, verum habent iurisditionem nō cognitionalem, sed correctionalem, possuntq; subiectos seruientes in ecclesia pro eorum culpis, & negligētiis nō contentiose, sed correctionaliter priuare ad tempus emolumētis ecclesiæ, vt destributionibus & aliis. Ita declarat Abb. in c. cum cōtingat. col. ix. de foro compe. & glo. in ti. de concubinariis. §. quod si hi ad quos in verbo, pertinet, in pragma Sanctio.

Notabile XIII.

Non potest quis Parochianum alterius soluere vel ligare, vel in alterius parochia celebrare, sine illius licentia, prout tradit Abb. in repet. § qui vero. in. c. extirpandæ. col. penul. de præben.

Notabile XIIII.

COnsulunt doctores, quod si prælatus diffidat de cura ecclesiæ suæ, quod communicato consilio capituli, derelinquat illam rem, vel cedat liti. Si autem nolet capitulum consentire, tunc dicat, mundæ sunt manus meæ, conclusio est Abb. in.c bonæ memoriæ.el.ii.de postu præla col.vii. & in.c quoniam col ix de præscrip.per tex.in.c.ephesiis.xliii. distin.

Notabile XV.

EPiscopus non dicitur esse de collegio ecclesiæ inferioris sibi subiectæ, licet sit caput collegii, est enim caput mediatum, nõ immediatum, secundum Abb.in.c.causam quæ col.penul.in glo.i.de elect.

Notabile XVI.

PRælatus inferior episcopo, potest in exercenda iurisditione sibi competente, inuocare auxilium brachii secularis, hoc tenet Abb.in.c.dilecta.in.iii. not de maio. & obedi. pro quo faciunt not. in.c. vt dominicis de paroch.

Notabile XVII.

PRælatus ecclesiæ potest committere alteri vices absentis canonici, & de illius beneficio eidẽ assignare portionem, per text.cum gloss.in.c.peruenit. el ii.de appella.

Notabile XVIII.

ABbas, ciuiliter & criminaliter in monachos sibi subditos etiam in figura iudicii iurisditionem exercere potest, adeo ꝙ loci incommoditate non repugnante, eo prætermisso, coram episcopo loci prius conuenlendi non sunt, nisi talia sint crimina, quæ depositionem exposcant Ita concludit Abb. in c.cũ contingat col fi de foro compe & in.c. cum ab ecclesiarũ.col.fi de offi.ordi. Istud idẽ tenet Fely.in c. pastoralis.col.iiii.versi.limita.sep de.offi.iud.ordi.

Notabile XIX.

ELectus confirmatus, aut alias in prælatura canonice institutus, potest propria authoritate administrare, nisi vbi esset consuetudo, quod prius installaretur, seu in possessionem poneretur, quæ seruanda esset, vel vbi aliquis esset detentor, quem non liceret propria authoritate expellere. Ita concludit Abb. in c. transmissam. col. iii. de elect. & in c. cum super col. iiii. de caus. pos. & propr. vbi subdit esse intelligendum, quod ante installationem non debet administrare, quando hoc specifice habet consuetudo, vt ante non administret. Secus si consuetudo solum habet quod fiat installatio, tunc enim licet seruanda sit consuetudo. c. vt nostrum. de offi. ordi. quod nihilominus tamen ante installationem administrare poterit, hanc opinionem sequutus est Fely. in c. cum M. Farrariensis col. xiii. versi. & inquantum super ista glo. de consti. & in. c. ne Dei. col. i & ii de Symo. facit gloss. in verbo, promotus § sensuit tamen, tit. de elect. in pragm. Sanct. & Ioan de Sel. in. ii. parte sui tract. de beneficio. q. xv col. ii. & sequenti. Et Canonicus, cui facta est collatio canonicatus, habet plenū ius, & in voce, & in aliis absq; alia installatione, secundum Fely. in. c. super his. col. i de accusationi. Electus quoq; confirmatus, potest excommunicare, licet non sit sacerdos, not Abb. in. d. c. transmissam. in in. i. no. de. elect. & Fely. in. c. dilecta. col. ii. de ma. & obe.

Notabile XX.

PRælati ecclesiarum licite exercent iudicium in ecclesia, not, Abb in. c. cum ecclesia. de immunita. eccle & in. c. qua fronte, col. i. de appella. vbi infert ex illo tex ꝙ causæ ecclesiasticæ possunt iudicialiter tractari in ecclesia, hæc tamen illatio Abb. non

bene inferri videtur,secundum Decium in d. c. qua fronte.col. I. vbi tradit quod licet dictum Abbatis communiter approbetur,tamen in punctis iuris videtur dicendum,quod etiam causæ ecclesiasticæ prohibeantur tractari in ecclesia Non enim cōuenit,quod tribunal huiusmodi causarum ibi erigatur. Bene verum est,quod non obstante tali prohibitione processus valeret,quia duntaxat in causis secularibus processus annullatur,vt ibi per eum.

Notabile X X I.

SVbditi debent prælato etiam inferiori ab episcopo obedientiam,vt not. in c.ad aures & ibi glo. de tempo.ord & in c.his igitur.xxiii dist Nam inferiores superioribus, & prælatis obedientiam debent,not in c.I xciii.dist. & in c si is qui præest. xi. q iii. Et reuerētiam minores maioribus exhibere tenentur,vt minor assurgat maiori, & cedat ei primū locū in sedendo,& in eundo,glo.est in c.statuimus. de maio & obedi.& not. Abb.in c si col.ii de confirma vtil vbi dicit ꝙ subditi debent suo superiori reuerentiam & obedientiam Idem dicit ibi Decius col.i in iii.not.vbi firmat quod in tantum hoc procedit,quoad reuerentiæ exhibitionē,quod licet exēpti sunt,ab ista tamen reuerentia non liberantur,nisi exemptio facta sit pleno iure a summo Pontifice. laudabile nanq; & discretum est,reuerentiam & honorem exhibere prioribus,iuxta dictum c sicut inquit. ii q.vii Reuerentia enim debetur ei qui præcedit ordine,vel antiquitate,scilicet vt minor assurgat maiori,nec sedeat stante maiore,nec in æquali sede, & vt salutet cum reuerentia,forte inclinando se,et pileum remouendo,sicut interpretatur consuetudo,& vt maior præcedat,minor vero sequatur in sedendo, subscribendo,& incedendo, nisi minori maior admini-

stratio commissa sit, vt archipresbyter, vel presbyter debet archidiacono reuerentiam, licet ordine maior sit, ratiõe maioris administrationis. xxv. dist c. i hac consideratione, quandoq; presbyter tenetur obedire diacono prælato. Ita describit glo. xciii. dist in summa. & Hosti. in sua sum. tit. de maio & obe. §. in q/bus obedientia attẽdatur. Et canonici vel clerici obe/dientiam suis ministris facere debent, tex est in c in omnibus. de consecra. dist. v. Hæc est enim iustitia, vt minor seruiat maiori. xxxiii. q vlti. c est ordo. nisi minor, vt pręmittitur, in administratione maior sit, vel nisi obtineat locum superioris glo est in c a sub diacono. xciii. distinct. ad hæc faciunt ea quæ tradit Bartholomeus de Chasseneis in quarta parte sui ca/talogi gloriæ mundi, consideratione xliii. & sic vbi dicit quod ma ior authoritate pręfertur. Et ꝙ ideo decanus Cantor, Thesaurarius, aut Præpositus vel Archidiaconus præfertur Canonico etiam antiquiori, propter eius dignitatem, licet sit posterior promotio ne, ordine, vel ætate Et ꝙ minor ordine, sed maior administratiõe præfertur maiori ordine in loco ad/ministrationis, vt est in Archidiacono, q ratione administrationis censetur maior Archipresbytero, alle/gat glo. in c. deliberatione de offi. leg. in vi

Notabile XXII.

OBtinens principalem dignitatem alicuius colle/giatæ, aut conuentualis ecclesiæ, dicitur pro/prie prouisus de ipsa ecclesia, seu illam habere, glo. est in c. deliberatione de offi. lega. in vi. & in Cle. I. de pręben. pręsidens namq; conuentui, vel colle/gio in dignitate dicitur, vel personatu constitutus, vt not. Bonifacius de Vitalinis in cle. Et si princi/palis. in ii not. de rescrip,

Notabile. XXIII.

PRælatus ecclesię collegiatæ parrochlalis habet curam animarum parochianorum illius. Ita singulariter Abb in c cum contingat. col. x. de foro compe. Et eisdem sacramenta ecclesiastica ministrat, datq; licentiam administrandi, etiam licet adhuc presbyter non sit, secundum glos in cle i. de priuile. & exces. prælat in verbo, presbyteri Istud idem tenet Lap. allega v. incip. in hac quinta alleg. col fi.

Notabile XXIIII.

COrpus collegii, moueri debet ad dispositionem illius capitis, not. Abb. in c. significasti col ii. de elect. Membra enim regulantur a capite, vt insti de satisda. § fina & Bal in c. edoceri, de rescript Nec licet a capite membra recedere, sed illi obedire c. cum non liceat. de præscrip &. c. non decet. &. c præceptis xii dist &. c. Nosse vos de consecra. dist. iii.

Notabile XXV.

TAntam potestatem habet solus prælatus, quando est solus, quantam habet prælatus cum suo capitulo, vt tradit Abb in c. dudum cl. ii. de elect. col. ix. & Fel. in. c edoceri. col. ix de rescrip. Ita Decius in. c. reprehensibilis. col. fi de appel.

Notabile XXVI.

QVi iurauit obedientiam prælato tanq̃ capiti, & capitulo, Si prælatus & capitulum mandant contraria, iste prius tenetur obedire prælato, prout tradit Abb in. c. cum clerici. per illũ tex. de verbo. signifi & Bonifacius de Vitaliniis in Cle i. nume, lxvii de senten. excom.

Notabile XXVII.

REctor, seu præsidens collegii sedere debet in medio aliorum, si est æqualis aliquali qualitate, sed si non sit aliqua æqualitas, debet sedere in priu-

cipio, siue in capite, & altiori loco. Ita describit Bartholomæus de Chasseneis in prima parte sui catalogi gloriæ mundi, in. vi. xiii. & . xiiii. considerationibus.

Notabile XXVIII.

QVilibet prælatus ecclesiæ, quocunq; nomine nuncupetur, potest & tenetur solus procurare negotia sibi, & cap. cõia, nam ex officio administrationis sibi iniũctæ ad hoc tenetur. no. Abb. in. c. edoceri in. ii. no. de rescr. Idem dicit ibi Deci. subiiciens, in col. ii. ꝙ prælatus dicitur procurator, & non dominus, tamẽ maiorem prærogatiuam habet prælatus, q̃ alius administrator, nec in veritate potest proprie comparari tutori, vel curatori, seu procuratori, quia habet ampliorem potestatem, q̃ isti, vnde prælatus viuit de bonis ecclesiæ, & etiam de illis potest sustentare consanguineos suos inopes, vt in c. i. de cohabi. cleri. & mul. & c. pastoralis. de his quę fi. a præl. Sed curator, tutor, seu procurator hoc non potest de rebus pupilli, vel domini. l. a tutoribus. ff. de admini tut. Item isti sunt temporales, prælatus vero perpetuus, tutela est onus, sed prælatura est honor. Ita declarat Abb. in. c. qualiter, el. ii. col penul. in gl. super verbo reddere rationem. & ibi Fely. col. iiii. de accusa. & glo. in. c. fi. v. q. iii.

Notabile XXIX.

REctor ecclesiæ potest, & debet tempore missæ parochianum alienum verbis expellere, & si adverba non vellet exire, tunc per se & per parochianos potest manum inlicere, nec incurrit excommunicationem ipse & sibi obtemperantes, etiam si expellendus sit clericus, prout tradit Inn. quem refert & sequitur Abb. in c. vt Dominicis. de paroch. Et qui turbat diuinum officium, potest sine metu excommunicatio-

nis eiici de ecclesia, vt in. c. veniens. de senten. excom. quod intelligi debet, tam de turbatione facti, quam iuris, Nam notorie excommunicatus potest impune etiam clericus eiici de ecclesia, secundũ glo. in. §. prohibeatur. in verbo, perturbent. ti. de his qui tẽpore diuini offi. vagan. per eccle in pragma. Sanctio.

Notabile XXX.

HI qui ratione officii, quod in ecclesia obtinent, aut etiã alii clerici seniores zelo deuotionis pueros vel adolescentes in minoribus ordinibus constitutos turbantes diuinum officium, & hi qui obtẽtu prælationis vel magisterii subditos & scholares correctionis causa leuiter forte percusserint, excommunicationis sententiam non incurrunt. Iste est tex. in. c cum volũtate. de senten excom Et clericus licite instat circa correctionem familiæ suæ, etiam moderate verberando, nec casus inde cõtingens sibi imputatur, si modum in corrigendo non excedat, Secus autẽ si modũ in corrigẽdo excederet. not. Abb. in. c. ad audiẽtiam in l. not. de homici Nã & si quis moderate percutiat clericũ sibi seruiẽtem causa correctionis, non incidit propterea in aliquam excommunicationem, ita decidit Abb in c. ex tenore. de senten. excom.

Notabile xxxi.

CApellani in ecclesiis collegiatis inferioribus omnes debẽt recipere cõfessionẽ, & pœnitentiã a presbytero Prælato, & nõ ab aliis capellanis vel canonicis, quia ipse illoꝝ habere curã dicitur. Idẽ de familiaribus omnibus in ecclesiis seruientibus, prout tradit Abb. in c. vt singulæ in iii not. de offi. archipresb. Itẽ omnes clerici habitãtes in parochia ex quo nõ habent curã per se, sunt sub cura presbyteri Parochialis & debent cõuenire cũ reliquis parochialis laicis ibidẽ ad diuina, vt satis colligitur in c. & hoc attenden

dum de cõsecra.dist.I.Ita cócludunt Docto. in c. vt Dominicis.& ibi Abb col.i.& ii. de paroch & Ab. in c.ad audiētiam le i.col.si de eccle.ædifi vbi dicit, ꝙ clerici non habentes curam, subiacent illi ecclesiæ vbi habitant Istud idem dicit Bonifacius de Vitalinlis.In Cle. dudum §.veꝝ numero vi,de Sepul.

Notabile xxxii.

ABbates,Decani,Archidiaconi, & Archipresbyteri dicuntur prælati.tex.est & ibi Abb.in c i.de æta.et quali & Decius in c.ad aures col i.de rescrip. vbi dicit quod Decanatus est dignitas, & archidiaconatus, & ꝙ decanus dicitur honorabilior pars capituli,secundum gl.quam ad hoc allegat in c. cum inter vniuersas.de elect. Et quod Abbas sit prælatus, not.in cap.ea noscitur.de his quæ fi.a præla.fine consen.capitu. vbi Abbates dicuntur prælati, hoc idem tenet gloss. in verb.prælatum de electio. In pragm. Sanctio Idem Abbas.in c.ii.in ii. not. & ibi Fely. in princip.de iudi.

Notabile xxxiii.

COrrectio monachoꝝ spectat ad Abbatē solū sine capitulo,& etiā excluso episcopo.not.Abb.in c. ad nostram.in iii.not.de appella.& in c. si in i.no. de capel.mona. Et monachus potius tenetur obedire Abbati quam episcopo,glo est in c.qui resistit.xi. q.iii. quod verum est in his quæ spectant ad officiū Abbatis, sed in his quæ versantur in figura iudicii, vel in cura animarum, vel decimarū ratione reddenda, & causis iuris ordine tractandis, magis obediet episcopo,prout declarat Fely. in c.inter cætera. col. i.de appella.

Notabile xxxiiii.

POena statuta per prælatum & capitulum, potest inferri a solo prælato, prout tradit Abb.in c.

reprehensibilis.In vlti.no.col.ii de appella.

Notabile xxxv.

COllatio enim non dicitur communiter spectare ad episcopum,& capitulum, licet episcopus in eius expeditione habeat consulere capitulum; Et idem si habeat requirere consensum, quia non sequi tur,ꝙ actus non dicatur spectare ad me solum, licet habeam expedire cum cōsensu alterius, secus si simul vel pariter ad ambos spectaret,prout tradit Felyn. in c.non potest.col fi.de re iudi.

Notabile xxxvi.

PRælati inferiores habentes de iure speciali collationem sine iurisditione non possunt nec per se, nec per suos commissarios partes iudicis assumere. Sed extraiudicialiter ad eorum instructionem poterunt informationem sumere,sicut faciunt arbitri,& arbitratores,etiam si in commissione dicatur, si tibi constiterit.&c.Nam possunt illa verba referri, & verificari in extraiudiciali instructione.Ita describit Abbas in.c.dudum col.viii de præsump.

Notabile xxxvii.

ILle,qui cæteris præest,obuentiones ecclesiæ distribuere debet,tex est in.c.decimas.el i xvi q.vii. Et qui præpositus factus est ecclesiæ, omnium quæ habet ecclesia efficitur dispensator, vt in.c.expedit.xii. q.i.Et quicunq; eligitur in canonicum debet inuestiri per manum illius qui præest capitulo,Archid.xxi. dist.in summa.

Notabile xxxviii.

REctor cuiuscunq; vniuersitatis explicare potest minora negotia ex suo officio sine ipsa vniuersitate,prout tradit Abb.in c cum ecclesia col.iii & iiii.de elect & in.c.nouit.col vlt.de his quæ fi a pr̨la.addens,ꝙ in notoriis nō est necesse requirere con

silium capituli.

Notabile XXXIX.

ABsq; prælati sui seu magistri licentia canonicis nihil agere licet. text. est in c. in omnibus, de con secra. distin. v.

Notabile XL.

REgulare est, ꝙ maior debet supplere, quod minor debet facere, & negligit, ita ponit Archi in c. nunc vero. ix. q. iii. pro quo est text. & ibi gloss. & Abb. in cap. transmissa. col. ii de foro compe. & facit tex. in cap. licet ex suscepto. & in c. ex tenore. eo. tit. et not. in Clemen. graui nimirum, de celebra. missa. facit ad hoc practica, quam tradit Abb. in c. quoniam. col. fi. de offi. ordi. vbi dicit, ꝙ si episcopus fuerit negligens in constituendo sibi vicarium, archiepiscopus statuet sibi terminum ad constituendum, quo ca su elapso termino, prouidebit ipse archiepiscopus per c. cum simus. ix. q. iii. hanc sententiam sequutus est Fely. in c. pastoralis col. fi. de offi. ordina. facit tex. in c. ii. de magi. vbi Abb. not. in fi. ꝙ vbi nō præfixo tem pore deuoluitur ad alium potestas aliquid agendi propter negligentiam, debet ad conuincendum negligentiam præcedere monitio, quæ in actibus huiusmodi extraiudicialibus vnica sufficit. teste Fely. in d. c. ii. col. ii. in fi. de magist. vbi tamen restringit hoc de monitione facienda. in iiii. limitatione, vt nō habeat locum quando illud quod non est factum, nō habet in se aliquam verisimilem rationem excusationis, quia tunc eo ipso, quod quis potuit facere & nō facit, incurritur pœna.

Notabile XLI.

PRæfectus collegii ecclesiastici habet curam animarum respectu illorum, qui sunt de collegio, prout tradit Abb. in c. i. in iii. not. de elect. & Bonifacius

de VitalInlis.In Cle.ne in agro.§.cæterum. versi. xl. & sequenti,de statu mona.

Notabile X L I I.

COnsuetudine induci potest,vt quis habeat principalem prælaturam ecclesiæ & canonicatū in eadem,vt no.Gemy.in c.cum in ecclesia tua. col. i.de præben.Et quasi in omnibus ecclesiis regni Franciæ est de consuetudine præscripta,ꝙ dignitates & personatus non possunt,nec debent conferri nisi canonicis illarum ecclesiarum,vbi sunt dignitates vel personatus,licet de iure communi non potest haberi dignitas & præbenda in eadem ecclesia,nisi,vt præmittitur,ex consuetudine vel statuto ecclesiæ. glo. est in §.quod si quis cuiuscunq; in verbo,similiter, & in §.Item censuit,in verbo,requireret.de colla. in pragma. & Ioan.de Selua in tertia parte sui tract.de beneficio,q.xlix & Guiller Benedict.in repeti. c Raynutius.in verb.si absq; liberis ii nume.x.in substitutio. fideicommissa.extra de testam.Ita refert Rebuffi, in tracta. nominationum,quæstio,xv. versi.xxii,nume. xxxviii.& xl.

Notabile X L I I I.

VNiuersa,quæ vel ad diuini cultus reuerentiam, vel ad vtilitatem monasterii pertinent, abbatis sollicitudo ad quem potestas tota pertinere conuenit,debet adimplere. Ita dicit formaliter tex. in c. nullam potestatem,xviii.q.ii.ad hoc facit tex. in c. cum ad monasterium.in §.Abbas vero.de statu.mona.vbi dicitur,ꝙ omnes monachi Abbati reuerenter obedire debent,verum potius Abbati quam episcopo,vt no.glo.in c.qui resistit.xi.q.iii.

Notabile X L I I I I.

PRælatus ecclesiæ collegiatæ secularis vel regularis licet non cathedralis,dicitur habere sedem,&

per eius mortem vacat ipsa sedes, & ecclesia ipsa, prout tradit Bonifacius de Vitalinis in Clementina statutum. numero decimoseptimo. de elect.

Notabile X L V.

PResbyter, seu rector ecclesiæ parochialis officio prælationis fungitur, vt not. in c. tua nos. de cler. ægrotan. Et etiam dicitur medicus animarum, prout tradit Abb. in cap. omnis vtriusq; in vili. not. de pœniten. & remissio. Item & pastor dici potest, ita colligit Archidia. & eum sequitur Gemy. per illum tex. in ca. licet canon. de elect. in vi. Et quilibet clericus potest dici maritus ecclesiæ suæ. secundum Abb. in cap. dudum. el ii. col ix. de elect.

Notabile X L V I.

CReatio monachorum spectat ad Abbatem solũ, etiam sine consensu vel consilio conuentus, secundum Abb. in c. ea noscitur. col. ii de his quæ fi. a prælа. vbi reprobat opinionem aliorum contrarium tenentium, tamen aduertendum est, ꝙ idem Abb. in c. ad apostolicam. col. fi. de regulari. in fi. concludit, ꝙ de iure cõmuni non valet monachi receptio per Abbatem facta sine consilio conuentus. Fatetur tamen ꝙ Abbas non tenetur sequi consilium eorum, sed satis est requirere & expectare responsum, vt ibi per eum inferentem subsequenter, ꝙ vacante monasterio non potest capitulum aliquem recipere in monachum. Istud idem tenuit Abb. in c. cum ecclesia. col. penul. in fi de elect.

Notabile X L V I I.

OFficium Decani a collegio electi, est præesse ecclesiæ, & prodesse, vt not. in capi. ex parte. ei primo. de cleri. non residen. Et vbi Decanus præest ecclesiæ collegiatæ habet de iure iurisdictioné ordinariá in illos de collegio. glo. est in verbo,

Decanus.tit.quomodo diui.offi.sit celebr.in prag. Et qui habet iurisditionem.dicitur habere dignitatem, vnde quilibet rector seu prior ecclesiæ collegiatæ dicitur habere dignitatem,& talis proprie & stricte appellatur prælatus.Ita dicit Abb.in c.de multa, col.penul.versi.additio de præben.& Io. de Selua, in i.parte tract.de beneficio q.ii.nume.xxiii.

Notabile X L V I I I.

QVando,conuocatio vniuersitatis fit per eum ad quem de iure vel cõsuetudine spectat cõuocatio vniuersitatis,tuuc talis citatio constituit nõ venientes in contumacia,adeo & in tantum, quod venientes duntaxat possunt explicare ea, quæ incumbunt agenda,licet venientes non faciant maiorẽ partem,sed longe minorem, sed quando vniuersitas per se congregatur, & non per præsidentem illius, nam oportet,quod tunc sint duæ partes præsentes.Ita singulariter no.Abb.in c.causis.col.iiii de elect.vocati enim ad capitulum per habentem potestatem, faciũt se alienos,si comparere nolũt.Ex quo infertur,quod isti non sunt computandi in numero absentium, seu in numero eorum qui sunt in capitulo, sed quo ad actum tunc expediendum habentur perinde,ac si nõ essent de capitulo,prout not.Abb. per illum text. in cap.cum nobis.in iii.not,de elect.& in cap.cum omnes.colum.fina. de consti. Neq; militat ratio quam in contrarium adducit Decius in dicto c. cũ omnes. col.ix.in prima lectura,dicens, ꝙ si opinio Abb.esset vera,sequeretur,quod duo vel tres præsentes aliis vocatis non accedentibus haberent ius totius vniuersitatis quod absurdum videretur,quia imo duo,veꝫ & vnus solus repræsentat totã vniuersitatẽ aliis negligẽtibus,cõclusio est Fely.post glo.in ca.cũ olim.col. ii.& sequẽti.Idẽ dicit ibi Abb.col.pe.ver.nunqd au

tē Decanus.de testi.Idē & in dicto cap.In causis,col. IIII.de elect Et hoc maxime & fortius procedit, vbi Interest prælatus seu rector vniuersitatis,vel alius habens facultatem conuocandi Collegium, constituit enim non venientes in contumacia, adeo, quod sine eis potest actus expediri.Ita cōcludit Fely post Abb. In d c.cum omnes,col.penul.versi.Secūda conclusio. Idem gloss in Clemen;ne Romani §.porro.in verb. omnes.& ibi Cardina in secundo not.de elect Idem Bartachinus de Firmo in suo tracta. de Episcopo in tertia parte I.lib.quæst.xvi.versi xxvi.& alias quæst. xlv.versi.lv.eisdem parte,& lib.Idem Franciscus Paulnus in quinto præludio sui tract.de potesta cap,sede vacante.versi.& quod cœtus etiā appelletur, subdens,ꝙ in causis in quibus vocantur absentes. in numero absentium non computantur,nisi hi qui vocari debent.c.quia propter.in verbo,debent.de elect. Et quod sic cum dicitur,ꝙ de iure duæ partes debēt esse præsentes, ibi computādæ sunt duæ partes, ita, ꝙ in parte absentium non computentur illi, qui vocari non debent,vel vocati,qui venire cōtempserunt. Ita decidit Inn.quem allegat & sequitur Abb. in c. ecclesia vestra.el il.col penul de elect & Cardi.in d. Cle.ne Romani.col II.in fi.de elect. & glo.in Clem. quod circa. & ibi Cardi xii q eo.ti. Hanc partem tenuit Roch de Curte i suo tract de iure patr.in verb. honorificum q Jviii.nume.xcl. Verumtamē præmissa Decii conclusio contraria potest intelligi & sustineri in factis grauibus, in quibus non sufficit conuocare vniuersitatē per tabellam, vel campanam, sed per nuntium vel literas; prout tradit Abb. in d. c.cum omnes.in fi.allegat.c.in causis.de elect.vbi dat Abb. in col.III.hanc regulam,ꝙ in negotiis, quæ possunt expediri per præsentes, sufficit vocatio p sonum cam

panæ, dūmodo talis sit campana, quod ipsius sonus puenire possit ad intelligētiam existentium in loco, sed in negotiis, in qbus absentes sunt vocādi, nō suffi cit vocatio p sonum campanæ, sed debēt absentes vo cari modo prædicto, vt ibi p eum Et nota, quod va let actus expletus p habētes vocem in capi. licet inha biles & priuati non fuerint vocati, nec fuerit discus sum p prius an sint priuati, hāc regulā ponit Abb. in ca. gratum. col. fi. circa fi. de postu præla.

Notabile X L I X.

SI nullus de cap. est in sacris, tenet gloss. in Cle. ii. in verb. cōstitutus. & ibi Car. xv. q. de æta. & qua lita. qđ tūc prælatus solus expediet ea, quæ incūbūt.

Notabile L

IBi dicit capitulum, vbi est canonicoꝝ maior ps, li cet aliq cōtradicant, ꝓut tradit Abb. in ca. ex par te Astēsis. in ii. not. de cōcess. præben. facit tex. notabi lis cum gloss. in c. cum inter Canonicos. Vbi not. sin gulariter Abb. col. ii. de elect. quodvbicūq; est dissen sio inter illos de cap. sup iuribus capitularibus, capi tulum dicitur esse, vbi est maior pars. Et tāq̄ capitu lum potest cōstituere ꝓcuratorem & alia agere, quæ ptinēt ad dispositionem capituli, nec obstat si dicat collegium cōsistere penes duas partes, vt in. l. nulli. & in. l. plane. ff. quod. cuiusq; vniuersi. qa illud ꝓcedit dum collegium est in congregando, sed postq̄ est con gregatum, & disceptatio est inter eos, dicitur cōsistere collegium penes maiorem partem capituli, vt ibi p eum. Verum quæ fiunt a maiori parte capituli, nō te nent nisi ēt illa maior pars sit sanior. Ita voluit Abb. in c. cum omnes. col. ix. & idem Fely. ibi. col. xiii. de consti. addēs, ꝙ in actibus mere ꝓphanis, & nō eccle siasticis, nō reqritur sanior pars, sed tantūmodo ma ior, & ꝙ indubio maior pars capituli præsumitur sa

nior, nisi contrarium probetur, & ita tenuit Archid. in c. Nicæna. xxxi. dist.

Notabile L I.

SVnt enim quædam nomina quæ importāt ius nō factum, vt populus, collegium, & grex, quæ sēp durāt eadem, etiam si ex singularibus primis nil remansit, vt no Inno. in c. grauem, de sinten. excom. refert & sequitur eum Lap. alleg. sua. lxxxxviii. incip. cōmune Floren. reformauit. Nam vniuersitas vel populus, non mutatur nouis personis superuenietibus, prout tradit Pet. de Anchara. in c. Si sententia. col. pe. circa medium de sent. excom. in vi. pro quo est gloss. singularis in c. deniq3. vii. q. i.

Notabile L I I.

ECclesiæ inferiores in his in quibus habent administrationem. possunt eo modo statuere sine episcopo, quo capitulum statuit ecclesiæ cathedralis, secūdum Fely. in c. cum omnes, col. vi. de constitu. hoc idem tenet Abb. in c. ii. in l. not. de instit. Ita not. voluit Inn. in c. requisisti. de testam. & in c. cum accessissent de const & in c. cū oēs. eo. ti. vt refert & sequitur Abb. in c. cum consuetudinis. col. ii. de consue.

Notabile L I I I.

LIcet quandoq3 bona temporalia sint discreta inter episcopum & capitulum, tamen nō sic in iuribus spiritualibus, quia illa nunquam sunt discreta inter episcopum & capitulum, quod intelligeverum de iure communi, sed consuetudo bene posset dispo nere, q̄ administratio iuriū episcopaliū esset diuisa ēt in spūalibus, secūdū Fel. in c. edoceri. col. i. & seq. de rescrip. vbi dicit, q̄d q̄uis pacto vel consuetudine diuidat administratio bonoꝝ simpliciter, p hoc nō ē diuisa administratio spūaliū, vel eoꝝ quę cōcernūt dignitatē, nisi cōsuetudo spālis illis aliud itroducat.

Notabile LIIII.

VAlet conuentio facta inter Abbatem, & monachos de certo modo viuendi,& distribuendi in pane, vino,& carnibus,vt dicit Ioan.Andr.in regula,non est obligatorium.de reg iur.in vi. quem allegat & sequitur Nicol.Boerii in consue. Biturigum, § xii.in glo i,versi.tutor tenetur de iure.tit.de consuetu.iur.sta.personarum,& Fely.in c.cum M.Ferrariensis.col xv versi.adde etiam de consti. & Abb.in c.edoceri.col.ii circa fi de rescrip.

Notabile L V.

EA quæ in capitulo fiunt, non facile possunt sciri, nisi per illos de capitulo.c.veniens.el. ii extra de testi ficut ea quæ fiunt domi non possunt sciri, nisi per domesticos. Ita notabiliter Archidia. in c.quia plerisq;.in verb ecclesiarum.de offi ordi.in vi.

Notabile L V I.

PRæbenda distincta est illa, quæ distinguitur in certis redditibus,seu possessionibus, seu iuribus, vt puta quando tres possessiones vel duæ deputātur pro vna præbenda, & illa præbenda est proprie, secundum vsum loquendi,& secundum, quod iura capiunt in tit.de præbend Portio vero priuilegiata est quando omnes redditus sunt communes & percipiuntur p vnum,loco capituli, & in fine anni fiunt certæ portiones secundum priuilegium,seu statutum,et cuilibet datur portio sua,prout tradit Abb.in c.dilectus filius el.i.col ii.in fi. de præben.Item,& si præbendæ distinctæ non sint,sed omnia percipiuntur de communi,nec datur aliquid illis, qui nō intersunt horis,tunc integre debent habere huiusmodi distributiones in theologia studentes habita ratione quotidiani victus,glo est no.in c licet vobis. de pręben. quia huiusmodi redditus loco præbendæ sunt,alias

esset canonia sine præbenda, quod esse non potest, vt no. in c. cum. M Ferrariensis de cõsti & in c. dilectus. de præb ex quibus concludit Francis. de Ripa in suo tract. de peste fol xxvi nume cxvii. quod distributiones huiusmodi cõsequitur absens ex iuxta causa, vel alias impeditus resideie Hanc sententiã sequitur Pe. Reb. in verb. distributionũ. §. I. in rub. de collationibus in concord. vbi dicit, quod panis, qui in singulos dies datur, comprehenditur appellatione distributionum huiusmodi.

Notabile L V I I.

SVper dubio, videlicet an appellatióe capituli veniat prælatus, tradit Abb. in c post electionem. col ii. de conces. præben. quod putat aliud dicendũ in prælato, qui habet iurisditionem in collegio, vt est episcopus, vel Abbas, & aliud in inferioribus, qui non habent iurisditionem in illos de collegio, vt Decanus Nam Decanus est proprie pars capituli, nõ sic episcopus, cum ius prælaturæ sit distinctum a iure capituli. Ideo cum non agitur de re odiosa, imo fauorabili, scribendo capitulo satis videtur scriptum Decano, qui est pars capituli Hanc sententiam sequutus est Fely in procemio Decre col iiii. & sequenti, subdens, quod quando prælati inferiores ab episcopo habent vocem in capitulo, hoc procedit de iure speciali vel consuetudine, sed de iure communi ipsi non veniunt appellatione capituli imo Papa scribendo capitulo, non videtur in materia odiosa scribere archipresbytero. vel similibus, sed solis canonicis, quos videtur considerare, prout de iure est, non prout de iure speciali. Et de stylo curiæ est, tales exprimere separatim, in materia tamen fauorabili, bene venit caput appellatione collegii, vt ibi per eum late deducitur, cui conuenit quod tradit Abb. in c,

Osius episcopus.in iii.not.de elect. & in c i.vlt.not. de pact.vbi dicit, q lex seu constitutio edita in concilio,vel vniuersitate sit nomine ipsius cōcilii,seu vniuersitatis,nulla facta mentione de capite seu presidente illius,qui tamē illi interest,& in cōstitutione comprehenditur sub nomine vniuersitatis.Et quod nomine capituli continetur prior & Decanus capituli, no. Bal.in c.fi.de elect.hoc idem tenet glo in verb.collegium.§.i.de electionibus,in pragma.& Ioan.de Sel. in suo tract.de beneficio.q.xvi.col.v.& sequēti,versi. Item prælatus.

Notabile L V I I I.

Quando capitulum recipit canonicū hoc adiecto,vt sit supernumerarius, per hoc patet, quod non voluerunt frangere numerum, sed quoddā ius extra ordinarium dare,& ex quo numerus non frangitur, non connumeratur in aliis.Ita pulchre Fely.in c.cum M.Ferrariensis.col xiii.de consti.Nec habet talis canonicus supernumerarius ius afficiens primam præbendam vacaturam ex tali receptione, quia collator non potest dare ius ad primam præbendam vacaturam.c.dilecto de præb Ideo si collator post receptionem,primam præbendam conferat alteri,valebit collatio,verum est quod collator prouidendo alteri, tenetur isti creato quem illusit,de redditibus communibus prouidere,quia non videtur cōgruum,vt prębēda careat,qui in canonicum est receptus,secundum glo in.§ fi.in verb.collatoris ti.de col.in pragm.de statu & qualitate hmōi canonici supnumerarii plena manu scribit Pe.Reb.in rub.de refer.in cōcorda.

Notabile L I X.

Actus voluntarius factus a maiori parte capituli tenet,nisi a minori parte ostendatur de irrationabilitate.Et similiter vtilis tenebit, cum nō sit in eo

dare irrationabilitatē. Ita concludit Fel. in c. cū omnes. col. xi. de cōst. Idē tenet Abb. in. c. scriptum. col. ii. de elec. vbi allegat Compost. dicere quod maior pars capituli potest inuita minori parte aliquos admittere ad consulēdum. Nā per hoc non fit praeiudicium alicui. Et ꝙ hoc ꝓcedit non solum in actu electionis, sed etiā in aliis explicandis per quālibet vniuersitatē secularē vel ecclesiasticā. Notādum est tamē, quod minor pars capituli contradicens, non tenetur probare corā maiori parte rationē suae contradictionis, tum quia maior pars non est iudex, tum quia est suspecta minori parti contradicēti, adeatur ergo superior ipsius corporis, seu vniuersitatis, vel eligantur arbitri. Ista est doctrina Abb. in c. cum in cunctis. col. penul. de his quae fi. a maio. par capi. Et si aliqui, vel etiā vnus de capitulo iustam causam assignet contradictionis, praeualet ille solus omnibus aliis, at vbi capitulum sola voluntate cōtradicit praelato, valet qd' facit praelatus, nā tunc haberi debent pro consentientibus, secundum Arch in c. episcopum. lxi. dist. & in summa. xviii. dist. facit glo. not. in c. sane. lxv. distin. & istam conclusionem firmat Fely. in c. cum omnes. col. xiii, de consti.

Notabile L X.

VBI agitur de admittendo ad vocem in capitulo vnum extraneum, vnus solus poterit impedire voluntatem aliorum. Ita Fely. in c. cum omnes. xii. col. de consti. & hoc, quia interest cuilibet ne forinseci admittātur, cum ex hoc diminuatur cuiusq; potestas, prout dicit Abb. in c. scriptum. col ii. de elect.

Notabile L X I.

ADhoc vt actus vniuersitatis valeat, debent simul conuenire saltē duę partes, ex quibus duabus debet ad minus maior pars cōsentire, & sufficiet, qa si

duæ repræſentant totam vniuerſitatem, ergo factum a maiori parte iſtarum duarum, dicetur factum ab ipſa tota, vbi tamen conuenirent plures, quam duæ partes, tunc requiritur conſenſus maioris partis conuenientium, & nõ ſufficeret maior pars duarum partium Ita deducit Fely. in c. cum omnes. col. xxi. de constitu. Et nota, quod abſentes, qui non ſunt vocandi in actibus capitularibus, non computantur in numero iſtarum duarum partium, quod idem eſt de vocatis per habentem poteſtatem, cõtemnentibus venire, quia faciunt ſe alienos, vt tradit Abb. in c. cum inter vniuerſas col. pe. de elect et in c. cum nobis. col. ii in iii. not. eo tit. vbi ſingulariter not. ꝙ vocati ad capitulum per habentem poteſtatem, faciunt ſe alienos ſi comparere nolũt, ex quo infert ibi Abb. quod iſti non ſunt computandi in numero abſentium, ſeu in numero eorum, qui ſunt in capitulo, ſed quo ad actum tunc explicandum habentur perinde ac ſi nõ eſſent de capitulo Et hoc dummodo cõuocatio fuerit facta per præſidentem collegii. Nam alias ad validitatem actus ad minus duæ partes vocandorum debent eſſe præſentes, & ex illis duabus oportet neceſſario maiorem partem conſentire, vt dicit Abb in ca. In cauſis col. iiii. de elect & in cap. i. col penul. circa finem, de his quæ fi. a maio. par. cap. Idẽ tenuit Bartachinus de Firmo, in ſuo tracta de epiſcopo, in iii. parte. i. libr. quæſt. xvi. verſi. xxvi. & alias eiſdem parte & libro, quæſt. xlv, verſi. lv. Et deficiẽte rectore, vel priore, ſeu decano, conuocatio capituli ſpectat ad antiquiorem de collegio, vt concludit Fely. in cap. cum omnes. col ſi. de conſtitu. Idem tenet Petrus Rebuffi in ſuo tractatu nominationum quæſt. xxi. verſic. & antiquior dicitur, numero iiii. & ſequenti, vbi dicit, quod antiquior conſiliarius vel canonicus dicitur,

qui primo receptus est, licet sit ætate iunior.

Notabile L X I I.

QVando duæ partes residentium sunt præsentes, gesta a maiori parte illarum duarum dicuntur gesta a toto capitulo. Et inquantum dicitur vocandas esse duas partes, intelligi debet de residentibus, nam absentes non vocantur, nisi in arduis, vt scribit Fely. in c. cum omnes. col. penul. de constitu. Regulariter enim sufficiunt deseruientes in ecclesia ad expediendum ea quæ incumbunt in capitulo, & sufficit quod consentiat maior pars capituli, requiritur tamen ad hoc, vt actus non possit aliquo modo impugnari, vt omnes deseruientes vocentur ad capitulum. Ita singulariter Abb. in ca. cum inter vniuersas. col. penul. de elect. subdens tamen, quod ad hoc vt actus valeat, requiritur necessario, ꝙ duæ partes residentium sint præsentes, quia potentiæ capitulares resident in duabus partibus, licet valeat quod facit maior pars illarum duarū partiū, quia maior pars capituli censetur hoc facere. Vbicūq; vero negocium est arduum, & graue, semper absentes canonici vocandi sunt, si commode vocari possunt, licet glo. quam allegat totus mundus in c. ii. de testi. in vi. dicat, ꝙ in tribus casibus tantum absentes sunt vocandi, sed certe in illis casibus vocantur propter arduitatem negotii, ergo idem in omnibus arduis consimilibus, vel maioribus, secundum Abb. in c. cum ex iniuncto. col. ii. circa fi. de no. ope. nuntia Hanc sentētiam sequutus est Fel. in d. c. cum omnes. col. xv. versi. Secunda opinio. de consti. in his tamen consuetudo si qua sit in loco seruanda est secundum Bartachinum in suo tractatu de episcopo. in tertia parte, i. libr. q. vii, nume, ix.

Notabile L X I I I.

MInor pars capituli contempta seu nõ vocata, potest agẽdo de contẽptu rescindere factum a maiori parte, tex est in c. quod sicut. & ibi Abb. in vii. no. de elect. idem dicit Fely. in c. cũ omnes. col. xxi. versi extra glos. ponit. de cõstit. Nam plus obest contemptus vnius, quam contradictio multorum, vt ponit Abb. in c. in fi. de his quæ fi. a maio. par. ca & in c. bonæ memoriæ. el. ii col. ii. in viii. no. de elect. dicẽs, quod ratio huius est, quia cõtemptus vnius duntaxat præbet facultatem retractãdi actum, vt ibi, & in c. venerabilẽ eo ti. Secus in contradictione aliquorum præsentium, quia talis cõtradictio nõ obest contra factum maioris, & sanioris partis. Sed aduertendum est nihilominus, ꝙ si ab aliquibus de capitulo cõtemptis, poterat actus validus infringi rõne contemptus, illud vicium cõtemptus potest per singulos separatim purgari, quia nõ fundant actum, sed remouẽt obstaculum, secundum Fel. in c. cum oẽs. col. xvii. de constitu. Nota tamen, quod ille non potest agere de contemptu, qui non habet potestatem dandi vocem in capitulo ita do. Gemy. in c. ex eo quod col. i. in iii. not. de elect. in vi.

Notabile lxiiii.

ILli, qui nolunt interesse actui fiẽdo in cap. non debent compelli, nisi intersit ecclesiæ, nam pro interesse ecclesiæ poterunt compelli. Ita singulariter notat. Abb. in cap. quia propter. in ii. not. de elect.

Notabile L X V.

GEneraliter in actibus capitularibus, seu collegiatis, non sufficit canonicos seu illos de collegio separatim consentire, sed oportet, ꝙ sint tanq̃ collegiũ congregati, & collegialiter cõsentiant, vt tradit Fel. in c. cum omnes. col. xvi. Idem tenet ibi Decius in l.

lectura.col. vi.& sequenti, de constitu. Hinc est, quod si papa mandat capitulo, vt eligát vel præbendam conferant, debet hoc fieri collegialiter, secundum Fel. in d. c. cum omnes. col. xvii. in fine, & sequenti. in prin. vbi subdit secus esse, si facta collatione per papam, ipse mãdet capitulo, vt illum recipiant in canonicum, nã cum hæc sit nuda receptio facti, non exposcit actũ collegialem, vt ibi per eum. Idem Fely. in c. irrefragabili. col. ii. & seq. versi. intelliguntur. de offi. or. sic tenet gl. in verb. conueniant. § & cum humane. ti. de elect. in pragma.

Notabile lxvi.

IN explicandis per collegium, non sufficit maior pars, nisi etiam sit sanior, nec etiam sanior, nisi sit etiam maior, vt not. Abb. in c. licet. de vitanda. col. iii. versi. not. ergo regulam. de elect. & in c. cum omnes. col. ix. Idem & ibi Fely. col. xiii. versi. decimo, tertio, & vlti. fallit. de constit. subiciens ibi, col. sequenti. in princip. quod in actibus mere prophanis, & non ecclesiasticis, non requiritur sanior pars, sed tantummodo maior. Et quod in dubio maior pars capituli præsumitur sanior, nisi contrarium probetur, hanc sententiam sequitur Roch. de Curte, in suo tracta. de iure patro. in verb. honorificum, q. lix. nume. xcii. Aduerte tamen, quod in omnibus actibus collegialiter explicandis, non valet quicquid facit maior pars præsentium, si illa pars non fuit maior pars, habito respectu ad illos, qui debebant vocari, secundum Abb. in c. in Genesi. col. vlti. de elect. vbi ponit exemplum, in vniuersitate sunt duodecim, vnde cim se congregant contempto duodecimo, non valebit, quicquid fiet per sex, quia computato absente, non reperitur dispositio facta a maiori parte totius capituli, vt ibi per eum,

Notabile L X V I I.

VNiuersitas potest congregari per sonum campanæ, vbi est hoc de more. & potest circa hoc dari hæc regula, quod in negotiis, quæ possunt expediri per præsentes, sufficit vocatio per sonum campanæ, dummodo talis sit campana, quod ipsius sonus peruenire possit ad intelligentiam existentium in loco, sed in negociis, in quibus absentes sunt vocandi, non sufficit vocatio per sonum campanæ, sed debent absentes vocari per nuntium vel literas. Ita declarat Abb. in ca. in causis col. iii. versi. nota ibi cāpanam, de elect.

Notabile L X V I I I.

SI statutum vniuersitatis disponeret, quod scholares, qui deberent matriculari, soluerent xi solidos, nō esset iniustum, licet prius recepti minus soluissent. Ita scribit Decius in cap. cum omnes colum. ii. ver. Sed tamen, quod dicit Hostien de consti.

Notabile L X I X.

CAnonici possunt per alios siue canonicos, aut alios idoneos officiare in ecclesia collegiata cessante speciali consuetudine ecclesiæ. gloss. est in ve b. vel alium. §. qui autem. titu. de tabu. penden. in choro, in pragma. Sanctio. verum, si canonicus impeditur casu, non tenetur dare substitutum, secundum Pe. Rebuffi, in verb: impedimento cessante legitimo. §. I. versi. quæro an durante impedimento. in rub. de collatio in concorda.

Notabile L X X.

INepta vocatio illorum de collegio, non nocet, si ex ea se congregant numero sufficienti, prout dicit Fely. in ca. illud colum. quarta, versic. Quarta declaratio de præscrip. Idem tenet Decius in cap. cum omnes, colum. vii. in princi. in prima lectura. de constitu. dicens, quod ex quo sunt omnes præsentes, non

est qui

est qui lædatur ex eo quod vocati non fuerint, allegat hoc idem voluisse Baldum in.l.nulli.ff.quod cuiusq; vniuer.in gloss.in verb.duæ, vbi inquit, quod quando omnes sunt præsentes, non requiritur conuocatio.

Notabile lxxi.

ANtiquiores Canonici intelliguntur non ætate, sed receptione. Ita concludit Gemy. post gloss. in cap.cum in tua.col. vii.de consuetu.in sexto. Hoc idem sequitur Decius in c.cum omnes, in ii. lectu. col.iii.versi.& ad prædicta notandum est.de consti. Idem & Pet.Rebuffi in suo tracta. nominationum. q.xxi.versi.Et antiquior.nume.iiii. & sequenti, vbi refert sic Arresto fuisse in senatu Parisiensi declaratum, quod ille dicitur antiquior inter præsentes, qui prius receptus est, licet alius absens fuerit prius receptus, quam iste præsens. Et quod antiquior consiliarius vel canonicus dicitur, qui primo receptus est, licet sit ætate iunior, verum etiam iunior præferri debet, quando habet dignitatem, & antiquior eam non habet, secundum Fely. in rub.de maio.& obed col.ii. versi.præcedit etiam. Seruatur enim ordo temporis tantum inter existentes in æquali dignitate, sed vbi sunt inæquales dignitates, non seruatur ordo temporis. Sed ille est prior aliis, qui maiorem habet dignitatem, vt declarat Bartho. de Chasseneus in suo catalogo Gloriæ mundi, in prima parte, consideratione lxxix.

Notabile lxxii.

NOn dicitur maior pars capituli partium comparatione minoris, sed respectu totius collegii, prout tradit Fely.in c.cum omnes.col.xiiii.de cõsti. dicens, quod est speciale in electione prouincialis de ordine minorum, quæ valet facta a maiori parte respe-

ctu partium minorum. Istud idem declarat Abb. in c. ecclesia vestra. l. i. col. ii. de elect. vbi not. quod in omnibus explicandis per collegium, datur pro regula. vt non valeant gesta, nisi fiant a maiori & saniori parte collegii. Sed non potest dici maior pars capituli, vbi non est maior omnium, qui intersunt capitulo. Et quod maior pars respectu partium minorū non potest dici maior pars capituli, quia capitulum ꝯstituitur ex omnibus ibi præsentibus. Idem Abb. in c. quoniam, col. penul. & fi. de iure patro. vbi istud exemplificat, vt si in vniuersitate sunt centū, & quinquaginta eligunt vnum, & triginta eligunt alium, & alii alterum, nulla electio valet, quia non reperitur facta a maiori parte totius vniuersitatis. Hoc idē voluit Bald in di. cap ecclesia vestra & Decius in dicto cap cum omnes. in secunda lectura. colū. penul. versic. & quod dictum est de maiori parte, addens quod iura quæ in materia collegii, vel vniuersitatis loquuntur de omnibus, verificarentur etiam in maiori parte. Simile ponit exemplum Bartachinus de Firmo, in suo tracta. de episcopo. in prima parte iii. lib. quæst. xliiii. nume. lxii, vbi quærit quid si vnus habuit quinq; voces, alius a quatuor alius a tribus de xii. canonicis, an præferatur is qui habuit plures voces. Et respondet concludendo quod non, quia nō habet voces a maiori parte capituli, quod requiritur Hoc idem tenet Pet. Rebuffi, in verb formam. in rub. de regia ad præla. nomi facit. §. vlt versi. xiiii.

Notabile lxxiii.

QVando capitulum est congregatum, & dem ū aliqui exeant de capitulo, possunt remanentes explere ea, quæ incumbunt, aliorum absentia non obstante, vt tradit Abb. in capit. cum nobis. colum. fina. de elect. Idem & Lap. alleg. cxxxi, & Oldra,

consil. cxxii. Cui conuenit quod notat Gemy. in capit. vbi periculum. §. sane de electio. in sexto, dicens. quod ille de collegio, qui non vult interesse actui fiendo per collegium, non est amplius requirendus, & similiter exiens de collegio ante finitum negotium, quando ex causa non egreditur, vt ibi per eum. Hoc idem dicit Archidiaconus in capitulo, Si forte. lxv. distin. quod tamen limitat esse verum Abbas in dicto capitulo, Cum nobis. colum. fina. nisi recedant duæ partes personarum capitularium, quia illi recedendo, qui in illa maiori parte repræsentant capitulum, videntur reuocare vocationem factam. Sed aduertendum est, quod hæc limitatio Abb. non videtur procedere, quando conuocatio vniuersitatis fit per eum, ad quem de iure vel de consuetudine spectat conuocatio vniuersitatis. Talis enim citatio constituit non venientes in contumacia, adeo, & in tantum quod venientes duntaxat possunt explicare ea quæ incumbunt agenda, licet venientes non faciant maiorem partem, sed longe minorem. Ita singulariter notat Abb. in cap. in causis. colum. iiii. de elect. Idem in cap. cum omnes. colum. fina. & ibi post eum Fely. col. penul. versi. Secunda conclusio. de consti. Et contumax dicitur ille, qui citatus comparuit, sed illicentiatus recessit. Ita ponit Nicol. de Milis in suo repertorio, in verbo Contumax dicitur ille. & Fel. in c.i.col.pe.vers.vtrũ recedẽs a iudicio.de iudi. Idẽ scribit ibi Decius col iiii. in v. no. subliciẽs, quod ideo pœna quæ imponitur non comparenti, etiam locũ habet in eo qui comparuit, & absq; licentia recedit, per glos. no. in c. cupientes. §. ꝙ si per viginti dies. in verb comparere. de elect in vi. Sed quando vniuersitas per se cõgregatur, & non per præsidentem illius,

nam oportet, quod tunc sint duæ partes præsentes, secundum Abb. in. d. c. In causis, col. iiii. & in d capi. cum omnes, col. fi & ibi Fely. col. penul. versi. Secunda conclusio. An vero valeat id quod fit a canonicis, si vnus eorum, qui actui interesse debebat ex necessitate recessit, sed cum licentia respondet quod non, Bartachinus de Firmo in suo tracta. de episcopo. in tertia parte. i. lib. q. lv. nume lx. secundum Inno. in c. considerauimus, de elect. & ibi docto. & Bald. refert & sequitur in Mar. versi. elect xxii.

Notabile lxxiiii.

ELectio prælati debet fieri in capitulo vel in choro, put tradit Abb. in cap. cum inter canonicos, in ii, not. de elect valet tamen electio, licet non fuerit facta in loco consueto. Abb in cap, cum terra. col. fi. eod tit. quod verum est, dummodo fiat infra ambitum ecclesiæ Si enim cessante causa legitima, electio prælati fieret extra ambitum ecclesiæ, non valeret. Ita concludit Abb in c. quod sicut. col. iii eo. tit. & glo. in verb. locum. §. & cũ humanæ fragilitatis de elect. In pragma Sanctio. dicens tamen finaliter, ꝙ consuetudo ecclesiæ in his seruanda est.

Notabile lxxv.

SI episcopus habet vocem in capitulo tanq̃ canonicus, non debet habere primum locum in capitulo, quia non est ibi, vt episcopus, sed prior capituli debet habere primum locum, gloss. est notabilis in cap. a collatione de appella. in vi. quam allegat & sequitur Abb, in cap auditis, colum. ii. de elect. Idem tenet Fely. in rub, de malo. & obedi. col. ii. versi rector studii, dicens, quod episcopus, qui est in capitulo, vt canonicus, non præcedit capitulum, tamen ratione dignitatis debet saltem habere secundum locum in capitulo. Idem & Bartholo. de Chasseneus in

quarta parte sui catalogi Gloriæ mundi, considera-tione xiv. Nota tamen, quod cessante statuto vel con suetudine ecclesiæ debet episcopus primum locũ ob-tinere, quia de iure ipse ẽ caput, & canonici mẽbra. c. nouit. de his quæ fi. a præla. not. Abb. in c. postula-tis, col. ii. versi. Sed quæro pro declaratione literæ, de concess. præben.

Notabile lxxvi.

Circa ea, quæ communia sunt pluribus vt singu-lis, regula facit ꝙ maior pars non potest in tali re aliquid disponere in præiudicium eius, qui non consentit. Ita Decius in c. cum omnes. in i. lectura. col. ii. versi. & primo circa ea. de constit. subiiciens ibi, col. sequenti. quod hæc regula locum habet, quando iure proprio & singulari ius competit, secus vero in iure ecclesiæ, quia tunc in redditibus super-fluis attenditur quod sit a maiori parte. Et quod in his, quæ communia sunt pluribus vt vniuersis, puta in rebus collegii vel vniuersitatis, attenditur quod fit a maiori parte, & quod hoc tali ratione confirma ri potest, quia in facto vniuersitatis vel collegii non agitur de interesse singulorum, & ideo maior pars sufficit, quia repræsentat totam vniuersitatem. Et ista ratio secundum eum militat etiam in actibus voluntariis.

Notabile lxxvii.

Capitulum potest facere Abbatem suum procura torem, vel syndicum in causa ipsius capituli, vel in causa communi prælati & capituli. Sed quan-tum ad hoc, ꝙ virtute huius procuratorii admitta-tur prælatus ad agendum non habet effectum, cum alias id possit de iure, vt per Fely in c. edoceri. col. v. de rescrip. & ibi Abb. in ii. no. & alias col. penul. dicens, quod quilibet prælatus quocunq; no-

mine nuncupetur, potest & tenetur solus procurare negotia sibi & capitulo communia, quia ex officio administrationis sibi iniunctæ ad hoc tenetur. Istud idem sequitur Decius in capit. reprehensibilis, col. 6. versi. quinto, & vlt. de appella.

Notabile lxxviii.

SI verbum, Capitulum, iungitur cum verbo sonante ius, debemus vti verbo singulari, vt capitulum habet iurisdictionem. Sed si iungatur cum verbis sonantibus actum, seu exercitium ipsius actus, debemus vti verbo plurali, vt capitulum dederunt voces, vel appellauerũt, quia actus sunt singulorũ, ius vero penes ipsum corpus collegii. Ita declarat Abb. in c. capitulum. col. ii. & ibi Fely. colum. prima. de rescrip.

Notabile lxxix.

ANniuersarium si contingat in die dominica, vel in alia celebrari solennitatem, non debet mutari ad sequentem diem, prout fit in festis sanctorum, sed fiat in die præcedenti, vt citius occurratur pœnis defunctorum, quas in purgatorio sustinent. Die enim festiuo anniuersarium celebrari non debet, nec missa pro defunctis dici, nisi corpus præsens fuerit, tunc sic, quia omni tempore potest missa pro defunctis celebrari cadauere præsente, nisi in Parasceue, tunc enim non debet corpus intumulari, nec missa pro eo cantari, quia tunc corpus Christi immolari non debet, sed vsq; in crastinum reseruetur. Et tunc, scilicet in sabbato, potest missa pro illo cantari, & corpus sepeliri. Similiter si quis in die Paschæ moriatur, corpus eius vsq; in crastinum reseruetur super terram, & tunc cum celebratione missæ sepeliatur. Ita dicit Ioan. de Sel. in i. parte sui tractatus de beneficio q. v. versi. lxii.

Notabile lxxx.

ELectio prælati ecclesiæ collegiatæ de iure spectat ad capitulum ipsius ecclesiæ tex. est in c. I. de elec. Nisi consuetudo disponeret, quod spectaret ad collationem episcopi, quod esse potest, vt no. Io. And. post Host. in c. cum venerabilis. de excep. & in ca. ii. de in integ. resti. & in cap. nobis de iure patro. & in cap. accedentibus. de excessi. præla. quos refert & sequitur Ioan. de Selua in ii. parte sui tracta. de beneficio. q. xxii. num. xiiii. Nam episcopus potest de iure speciali, puta ex consuetudine, habere ius eligendi in ecclesia collegiata, etiam regulari, vt not. Abb. in c. cum venissent. in ii. not. de in integ. rest. Subdens per illum tex. quod potest induci generalis consuetudo, vt in omnibus ecclesiis collegiatis episcopus loci habeat prouisionem prælatorum. Et quod sic potest d. c. I. de elect. tolli, per contrariam consuetudinem. Aduerte tamen, ꝙ licet ecclesia collegiata eligat sibi caput, non tamen eligit seu instituit canonicos, sed episcopus confert canonicatus, etiam sine collegii præsentatione, nisi consuetudo aliud dictet, vel nisi præbendæ sint dotatæ de bonis ecclesiæ, quod in dubio præsumitur, secundum Fel. in. c. cum venerabilis, col. xiiii. & sequenti. de excep. Ex quibus concluditur, quod cessante consuetudine, aut priuilegio ad priuilegium ipsius collegiatæ ecclesiæ pertinet præsentatio, & institutio ad episcopum, prout dicit Ioan. de Sel. in suo tract. de beneficio in ii. parte, q. xxii. nu xiiii. In cathedrali vero ecclesia collatio dignitatũ, canonicatuũ, & præbẽdaꝝ illius ecclesiæ de iure patronatus alicuius non existentiũ, spectat & pertinet de iure ad episcopum et capitulum simul, in aliis autem dignitatibus extra cathedralem ecclesiam sitis instituet episcopus cum

consilio sui capituli, & in minoribus prouidebit so lus, declaratio est Abb. in c. cum ecclesia. col. iii. iiii. & si. de elect. vbi circa finem concludit hæc procedere, nisi contrarium habeat consuetudo, quæ in prouisione beneficiorum præfertur iuri cõmuni.

Notabile lxxxi.

MOdos enim cognoscẽdi collegiatam ecclesiam ponit Abb. in c. nobis. col. penul. de iure patro. dicens, ꝙ si non apparet de origine, seu institutione, videndum est vtrum ecclesia habeat priuilegium super iure collegii. Si vero non constat, defendetur ecclesia in possessione sua. Nam si est in possessione collegii, habebitur pro collegio, nisi contrarium probetur, alias si non est in possessione, tractabitur tanq̃ beneficium simplex, & cognoscetur ꝙ sit in possessione collegii, si exercet iura pertinentia ad solum collegium, vt puta, quia consueuerunt clerici facere syndicum, & per eum iurare. l. i. ff. quod cuiusq; vniuersi. & c. imperatorum. &, c. in pertractandis. de iuramen. calum. vel habent sigillum cõmune, arg. in c. significante. de appella. Item si consueuerunt eligere prælatum, vt in c. i. de elect. & idem in similibus. his enim cessantibus non sufficit quod in ecclesia sint plures clerici beneficiati, vt per hoc dicatur quod faciant collegium, quia possunt esse singulares, vt ibi per eum. Ita etiam dicit Cardi. in Cle. ii. col. iii. q. iiii. nu. viii. de æta. & qualita. Fely. in cap. accedentes. col. i. de præscrip. glo. in verb. collegiatis. §. Sed per electiones. tit. de electio. in pragma. & Pet. Rebuffi. in eod. verb. collegiatis. §. volumus. in rubri. de collatio. in concorda. Nam capellani & alii beneficiati in ecclesiis collegiatis non sunt de corpore collegii canonicorum, nec de per se possunt facere capitulum seu collegium, pro

ut tradit Abb. in cap. pen. col. fi, de Clericis non re fi. Idem Abb. in c. dilecta. in ii. no. de exces. prala. & in cap. Cumana. in v. no. de elect. & not. in cap. ii. de institu.

Notabile lxxxii.

AD esse collegii non requiritur de necessitate prælatus, arg. l. i. ff, quod cuiusq; vniuersi. no. Inno. in cap. cum non ignores. de præben. quia licet habere caput sit de signis collegii, non sequitur tamen de necessitate, q̄ si ibi non sit caput, q̄ non possit esse collegium, quod intelligi debet de capite speciali, quia non posset esse sine capite generali, puta episcopo, vel papa, alias esset vniuersitas Acephala contra iura. hoc tenet gl. in verb. collegium. §. i. ti. de elect. In pragma. & Io. de Sel. in ii. parte sui tract. de beneficio. q. xvi. col. v. Et sic vbi collegiū ecclesiasticū caret capite a quo cæteri gubernētur, cura illorū de collegio. ē penes ipsum collegiū. Et sic ipsa maior pars collegii est ibi loco capitis, qa collegiū nō pōt esse omnino sine capite. Ex quo infertur, quod quis potest esse maior seu principalis in collegio, & tamen non habere iurisditionem in collegio, secundum Fely. in c. ex literis. col. iii. de constit. Et licet nemo sibi imperet. l. pe. ff. de arbi. cum simi. tamen capitulum quando habet iurisditionem, imperat singulis de capitulo, quia aliud singuli, & aliud vniuersi, ita pulchre Fely. in cap. eam te. colum xi. de rescript.

Notabile lxxxiii.

VAcante ecclesia, Abbate seu pręposito, ille qui est antiquior in ordinatione habet conuocare capitulum. Et cæteri tenentur venire ad ipsius vocationem, non tamē per hoc exercebit iste iurisditionem in alios, nisi hoc habeat consuetudo, vnde non poterit punire non venientes, neq; poterit facere cōtractus

nomine ecclesiæ, nec agere, quia per istam prioritatem non est prælatus ecclesiæ, sed habet istam maioritatem in honoribus, & in istis maioritatibus, habebit tamen hæc vocatio ad capitulum per istum facta hunc effectum, quia potestas residebit penes venientes, & sic faciet absentes contumaces. Et hoc procedit nisi in collegio sit alius, ad quem de iure vel consuetudine spectet cóuocatio capituli, vt inquit Abb. in c.i.col.ii.de malo.& obed. Idem dicit Fely. in c. cum omnes col. fi. de constitu. regulariter enim si clerici sunt dispersi, debent vocari per illum qui est caput capituli. Et ille, qui est nobilior & potentior in liga, intelligitur superior ad conuocandum illos. Et si constitutio ecclesiæ dicit, primus eligat vel conferat, intelligitur de primo, qui est maior in dignitate, non autem de illo, qui est primus rõne temporis. Ille.n.põt dici primus q est primus rõne dignitatis, non autem qui est primus ratione temporis. Ita late deducit Fel. in ca.i. colum.i.& ii ac fi. de malo.& obed. Verum capite seu prælato deficiente seu absente, tunc ad antiquiorem de collegio, vt præmittitur, spectat conuocatio capituli. Et ita concludit Pe. Reb. in suo tracta. nominationum, q xxi. versi. ii. & iii. dicens in dicto versi. ii. quod penes antiquiorem debent esse claues, & remanere. Et quis dicatur antiquior posui supra, alio nota.

Notabile LXXXIIII.

SI canonici sunt congregati in sufficienti numero, tamen multi noluerunt dare vocem, illi habentur pro affirmantibus, secundum Fely. in cap. primo col ii. versi. quæ sit verior opinio de malo & obed.

Notabile LXXXV.

SI rectori & vniuersitati detur potestas eligẽdi notarium, tantam vocẽ habet rector solus, quantam

tota vniuersitas nisi de mente statuentium aliud appareat, quia tantum habet nominatus, quantum plures innominati coniuncti per nomen collectiuum. vnde si prælatus cum capitulo incidit in aliquam pœnam, capitulum tenetur pro dimidia, & prælatus pro alia, prout tradit Fely. in ca. pastoralis. col. penult. & fina. de rescrip. hoc idem dicit Roch. de Curte in suo tractatu de iurepatro. in verb. ipse vel is a quo causam habuit. quæst tertia, nume. viii. & sequenti. Idem & Ioan. de Selua, in suo tractatu, de beneficio, in secunda parte q. xvii. colum. vi. & duabus sequentibus, concludens hoc est verum, vbi ius prælaturæ distinctum est a iure collegii, vt in episcopo, qui non est proprie de capitulo, secus autē in alio qui ius suum habet confusum cum capitulo.

Notabile LXXXVI.

CApitulum potest sede vacante vnire beneficia in casibus, in quibus potest episcopus, dummodo nihil pereat iuri episcopali, hoc tenet Fely. in c. cum olim, col. v. de malo. & obed.

Notabile LXXXVII.

CApitulum nullam habet iurisdictionem, nisi ex priuilegio vel consuetudine sibi competere noscatur, text. est & ibi Abb. in cap. cum contingat. colum i. in iiii. not. de foro compe. & text. in ca. Irrefragabili. §. excessus de offi. ordi. vbi Abb. col. ii. in glo. per capitulū, dicit ꝙ iurisditio pertinet principaliter ad episcopum solum, licet debeat requirere consilium capituli. Et quod hodie cōmuniter episcopi præscripserunt contra capitula, vt absq; eorum consiliis possunt punire subditorum excessus, & alia iurisditionalia exercere, nec talis prescriptio seu consuetudo improbatur, vt in ca. iii. de consuetu. Idem & Abb. in cap. non potest, colum. iii. de re iudi.

licens, q͞ hodie episcopus ex consuetudine p̃scripta audit causas sine præsentia capituli, & valet cõsuetudo. Hinc dicit Abb. in c. ex parte, el. I. in IIII. no. de cle. non resi. q͞ capitulum non potest proprie citare prælatum nec aliquem ex canonicis, quia inferior in superiorem, nec par in parem habet imperium, c. cũ inferior. de malo. & obed. & ca. innotuit. de elect. Verum duæ partes capituli licet non possint citare minorem partem, possunt tamen monere seu requirere, quia citatio spectat ad iudicem, sed duę partes collegii non habẽt iurisditionem in minorem partem, quod intelligi debet in vniuersitate non habente iurisdictionem, vt est capitulum, ergo non debet fieri citatio, sed monitio seu requisitio, quod est notãdum, secundum Abb post Inn. in c. cum nobis. col. fi. de elect. Hãc sententiam sequutus est Decius in c. cũ omnes. col fi. versi. vlt. de const. in II. lect. Idem Abb. in c. cum causa co l. ii de offi. dele vbi dicit quod canonici non habent iurisditionem supra canonicũ, etiã collegialiter, nisi aliud habeat consuetudo.

Notabile lxxxviii.

IVrisditio, quæ est apud collegium vel capitulum, seu vniuersitatem, non est apud singulos, nec exercitium, sed apud corpus collegii fictum & repræsentatum per singulos simul collectos, prout tradit Inno. & post eum Abb. in ca. irrefragabili. col. iii. & ibi Fely col. ii. & sequẽti. versi. intelligũtur. de offi. ordi. Idem Abb. in cap prudentiam. col. II. in fi. & ibi Decius colum. iii in fi. & colum iiii. in princi. de offic. deleg. Et licet nemo sibi ipsi imperet. l. penul. ff. de arbit. tamen capitulum quando habet iurisditionẽ imperat singulis de capitulo, qa aliud singuli, aliud vniuersi, secundum Fely in c. eã te. col. xi. de rescript. vbi subiicit per istam differẽtiam Abb. dicere in cap.

cum non liceat. In tertio not. de præscrip. quod clericus iurans subiectionem episcopo & capitulo iuxta c. cum clerici. de verb. signi. non est subiectus singulariibus de capitulo, quia aliud singuli &c.

Notabile lxxxix.

DE gestis in capitulo statur dicto illorum de capitulo. Et vbi tractatur de interesse collegii, non vt singulorum, illi de collegio semper sunt idonei testes. Istud tradit Fely. in cap. tertio loco, col. ii. de proba. Non sunt tamen testes omni exceptione maiores in causa collegii, verum in actibus, qui de facili probari non possunt, nisi per illos de collegio, quia ipsi melius scire possunt & præsumuntur, ideo in talibus casibus aliis præferuntur, secundum Decium in d. cap. tertio loco. col. v. versic. retenta tamen communi.

Notabile. X C.

SI episcopus eget in episcopatu suo aliqua camera, vel domo, quæ est capituli, potest de illa fieri alienatio absq; solennitate, quia non exit ecclesiam, secundum Fely. in c. cum causam, col. i. de prob. & in c. quæ in ecclesiarum. col. xxxv. versi. nona & vltima declaratio. vbi tenet similiter, ꝙ episcopus, qui iurat nõ alienare res episcopatus, potest nihilominus donare capitulo suo, quia non exit ecclesiam Contrarium tenuit Bonifacius de Vitalinis in Clem. ii. §. fi. nume. xvi. de reb. eccle. non alie. dicens, ꝙ episcopus habens mensam abundantem non potest mensæ capituli egenti per se solus donare perpetuo aliquid de iuribus mensæ episcopalis, quia si donare vellet extraneo requiritur consensus capituli, vnde hoc casu oportet, ꝙ loco consensus capituli requiratur consensus alterius, nec obstat quod non est alienatio, cum totum remaneat eidem ecclesiæ. arg. l. vnum ex familia. §. si

de falcidia. ff.de le. ii. Nam in eo quod detrahitur a mensa episcopali distincta a mensa capituli est alienatio, quam solus episcopus facere non potest. ca. 1. de reb. eccle. non alie. Non est ergo fienda differentia inter res quæ vniuntur, cuius sint, sed solum, quod in vnione interueniat consensus habilis & sufficiens. Ex quo enim est actus per ius limitatus, vt certo modo expediatur, eo non seruato nihil valet quod geritur. arg. l. diligenter. ff. manda. facit ad præmissa, auth. quibuscunque, C. de sacro san. eccle. tamen pro opinione Fely. facit quod pulchre deducit Hippo. Marsil. in sing. suo. cccclxlvii. incip. faciens contractum, vbi concludit, quod stante statuto, quod filiusfamil. non possit contrahere sine consensu patris, si filius contrahit cũ patre, valet contractus. Subiiciens, quod si constitutio episcopi prohibet alienationem fieri sine ipsius consensu, & clericus alienet in ipsum episcopum non incurrit pœnam statuti, quia ex illo actu videtur ei dare licentiam.

Notabile X C I.

SI prior nullos habeat monachos, non dicitur habere dignitatem. Ias. consil. lxxvii. incip. præsuponitur colum. vi. in primo volu quem allegat & sequitur Pe. Rebuffi, in verb. prioratibus conuentualibus. §. monasteriis vero in rub. de regia ad pręla. nomi. facti. in concorda. Et hoc licet etiam sit curatus, vt no. Bonifacius de Vitalinis per illum tex. in cle. ne in agro. §. cæterum. num. xix. de sta. mona. potest nanque prioratus esse simplex, & non collegialis, vt tradit Cardin. in Clemen. ii. quæstio. iii. num. vii. de æta. & qua.

Notabile XCII.

IN edictis, citationibus, & insinuationibus vniuersitati faciendis, sufficit, quod in loco congruo corã ma-

loribus & aliis ibidem inuentis publice proponantur, gl in c. Si capitulo in verb. factã. de concess præb. in vi. Fortius dicit Lud. Roma, in sing. suis notabili. cccccccclvi. ꝙ sufficit citationem fieri maiori de collegio ad hoc vt comprehendat alios de collegio, hoc idem tenet Fely. in ca. i. col. penul. versi. demum circa aureũ dictũ Inn. de maio. & obe allegat Archi. istud idem dicentem in c. comessationes. xliiii. dist.

Notabile XCIII.

FRuctus, qui hoc anno inter canonicos diuidũtur, debẽtur ẽt canonicis nouis, dato ꝙ sint de annis præcedẽtibus eoꝝ receptionẽ, qa debentur capitulo, vt capitulo, nõ vt singulis. Et capitulũ semper est idẽ, vt tradit Fel. in c. eã te. col. xi. versi. aliud singuli. de rescrip. & in c. dilectus. el ii. col. ii. in fin. de Symo.

Notabile XCIIII.

PRiuatus omni iure collegii, si restituitur, non recuperat primum locum. Fely. in c ex insinuatiõe columna secunda, versi. extra glo. de Symo. Hoc idem dicit Pet. Rebuffi. in suo tractatu nominationum, quæstio. xxi. versi. Secundo limitatur nume, xxi Subdens ꝙ canonici, qui tempore infirmitatis resignant suas præbendas, si postea reconualuerint, & easdem præbendas obtinuerint per aliam resignationem, non possunt venire ad loca, quæ primo habebant in ecclesia, sed tanꝗ venientes de nouo, vltimas sedes habebunt, & tenentur soluere pro ingressu sicut si de nouo venirent, quia vere de nouo veniunt.

Notabile XLV.

LIcet canonicus ecclesię cathedralis sit vicarius episcopi eiusdem ecclesiæ, tamẽ sedebit in choro, & capitulo in loco alias suo, quando est ibi vt canonicus, vt tradit Gem . in cap. a collatione, colum.

penul.versi.nota tamen ex ista glos.de appella.In vi. & idem post eum Fely. in rub. de maio. & obe.col. ii.versi.rector studii.& Bartholo. de Chasseneus in quarta parte sui catalogi Gloriæ mundi.xlv. conside ratione,& sequenti,vbi dicit tamen, quod vicarius episcopi existens in actu,in quo est vt vicarius, sede- bit in loco maioris.c.præcipimus.xciii.distinct.

Notabile XCVI.

PRæbendæ omnes in collegiatis ecclesiis tempore institutionis debent esse æquales,vnde præbendę successorum vel nouiter instituendorum,non debent esse minoris valoris, q̃ præbendæ antiquorum . not. Abb.in c.cum M.Ferrarien. col.iii.de constitu. Hoc idem concludit Pet.Rebuffi in gloss.inibi consisten- tem.§.primo.tit.de collatio.in cõcordat. subiiciẽs, in fi. quod ideo præbendæ sancti Hilarii Pictauien. reductæ fuerũt nuper per Senatum ad æqualitatem.

Notabile XCVII.

VBicunq; agitur de tribuendis honoribus alicui dignitati de nouo constitutæ, recurrendum est primo ad ius commune, quam ad consuetudinem aliarum vicinarum ecclesiarum. Si vero ius commu- ne nihil disponit,attendenda est consuetudo genera lis,vel specialis illius loci,qua etiam deficiente recur rendum est ad cõsuetudinem vicinarum ecclesiarum. Conclusio est Abb.in cap.cum olim.colum. fi.versi. in gloss.in verbo,illam.ibi,quod minorem,de con- suetu. subiiciens, quod si hodie de nouo erigeretur studium generale in aliquo loco, deberet illa vniuer sitas habere integra priuilegia.authen.habita.C. ne filius pro pa. vt etiam in criminalibus haberent scho lares iudices proprios, non obstante quod ibi gloss. dicat,quod doctores & scholares renuntiauerunt illi auth.in criminalibus,per non vsum, seu per consue-

tudinẽ

tudinem oppositam. Dicit enim, quod consuetudo nocet duntaxat in illis locis vbi viguit, sed ex quo studium erigitur de nouo, debet prius recurri ad ius commune.

Notabile XCVIII.

SI capitulum vocat canonicum, qui necessario nõ debet vocari, valet actus factus, eo non expectato. Fely. in ca. examinata. col. vii. de iudi.

Notabile XCIX.

NOn valet consuetudo capituli etiam iurata disponens, vt omnes de capitulo debeant concordare, & quod aliter non valeat actus. Nam talis consuetudo est contra vtilitates ecclesiæ, cum homines sint faciles ad discordiam, vnde sæpe impediretur vtilitas ecclesiæ, si dispositum a maiori parte non haberet effectum, vt not. Abb. in c. i. colum. ii. versi. vlterius not. ex eo verbo, de his quæ fi. a maio parte cap. Inferens ex hoc, ꝙ vniuersitatibus ecclesiasticis non valet statutum, nec consuetudo, vt duæ partes ad minus debeant concordare, sed semper præualere debet dispositum a maiori parte, dummodo illa pars sit sanior. Decius tamen in cap. cum omnes. colum. penul. in princip. de constit. in secunda lectura, concordando opiniones contrarias sic distinguit, quod aut constituitur generaliter in omnibus casibus, & non valet statutum, neq; consuetudo, quia difficile esset expedire negotia ecclesiæ. Aut hoc constituitur in aliquo casu particulari, et valet statutum, vel consuetudo. Et hoc videtur voluisse Abb. in ca. constitutus. col. tertia, in princip. de appella. vbi no. ꝙ illi de vniuersitate possunt statuere vt non valeat actus, nisi habeatur omnium consensus, nec est contra ius commune, ex quo a principio hoc voluerunt omnes, quod dicit procedere, nisi in actu esset a iure pr-

O

dita certa forma, vt valeat actus a maiori parte, vt in c. quia propter. de elect. vel nisi ꝓpter istam reformationem impediretur vtilitas ecclesiæ Nam vbicūq; instaret vtilitas, vel necessitas ecclesiæ, putat si omnes nō possent esse cōcordes, quod statuto cōtrario non obstante actum valeret a maiori parte arg. c i. de his quæ fi. a maio. par ca & c. cū omnes de cōstitu. subiliciēs, quod sic ecōtra potest vniuersitas statuere, vt valeat actus gerēdus a pluribus de vniuersitate, licet nō faciāt maiorem partem totius vniuersitatis, sed sint plures partium comparatione minoris, alias autem nō valet, quicquid faciūt plures de vniuersitate nisi cōstituant maiorem partem totius collegii, dixi supra.

Notabile C.

SI episcopus interest capitulo, vt prælatus & canonici sint viginti, nō sufficit, ꝙ habeat secum decē, qa nō haberet maiorem partem capituli, secus si ipse interesset vt canonicus, qa tūc ipse computatur in numero, vt canonicus, & sic essent vndecim. Et illud quod dicitur in episcopo, intelligi debet de quolibet alio prælato seu collegio. Ita singulariter not. Ab. in c. postulastis. col tertia, circa fi. de cōcess præb. glo. in ca. vno. in verb assensu, ne sede vacan. in vi. & Ioan. de Sel in secunda parte sui tracta. de beneficio, q. xvii. col quarta, vnde quādo episcop. est in capitulo, vt prælatus, non habet vocem in illo, sed solum habet potestatem concludendi secundum maiorem partem capituli, vt not. in cap. a collatione. de appella. in vi.

Notabile CI.

PRincipaliores de ecclesia nō possunt impune scribere literas sub nomine capituli inscio capitulo, notat Abb. in cap. tam literis. col. secunda, de testi. & in c. super his de testi, cogen.

Notabile CII.

NOn de necessitate, quãuis sit bonum, vt nomina illorum de vniuersitate seu collegio debeãt de scribi in instrumento confecto super dispositis ab vni uersitate, nisi in casibus a iure expressis Conclusio est Abb in cap. quanto col. secunda, de his quæ fi a prę la. & in cap vno de syndico, vbi decidit, quod in cõ stitutione syndici, vel aliis gerendis per vniuersitatẽ, seu collegium, non est de necessitate in instrumento conficiendo singulorum nomina de vniuersitate ex-primi, sed sufficit dicere, vniuersitas talis loci, vel ca-pitulum talis ecclesiæ fecit sic, &c Et si tale instrumen tum habet sigillum capituli indubitanter facit fidẽ, quod dictum secundum eum bene notari debet ad hanc cautelam, vt saltem ponderosis inferatur sigillũ vniuersitatis in instrumento, quia præsumptio est quod vniuersitas legitime actum explicauerit, nisi probetur contrarium, hoc idem tenet Gem in ca. fi. col. vlt. versi Secũdo inducit tex de pac. in vl. dicens, quod vbi cõficitur instrumẽtum de gestis p collegiũ. nõ est necesse exprimi nomina illorum de collegio. Istud verum esse decidit Ro. cxxxii. cõclu. in antiqs. Dummodo sigillum capituli sit in instrumento ap-positum, eandem opinionem sequitur Decius in ca. cum omnes, col. fi. de cõsti in prima lect. cõcludens, quod licet de iure necessarium non videtur vt singu-lorum nomina eorum de collegio in instrumento describantur, de consilio tamen tutius est, vt expri-mantur.

Notabile CIII.

AN autem in constitutione syndici, quem faciunt inferiora collegia, debeat interuenire consensus superioris loci, vt puta monasterium in rebus suis vult constituere syndicum, vtrum debeat episco-

pus consentire. Vel vniuersitas scholarium vult constituere actorem, seu syndicum, nunquid debeat consentire superior loci, puta episcopus, vel potestas, concludit Abb. quod non, in cap. vno. colum. secunda, de syndi. & in c fi. colum. vlt. de procura. dicens, ꝙ in constitutione syndici seu procuratoris alicuius vniuersitatis de iure nō requiritur authoritas vel decretum superioris, rector tamen ipsius vniuersitatis debet interesse, & consentire, cum sit de ipsa vniuersitate, & caput ipsius, hanc sententiam sequutus est Fel. in c edoceri. colum. sexta, circa fi. de rescri. & Ludo. Roma. in singularibus suis. not. cclxxvii. inci. collegium non potest.

Notabile CIIII.

SI vniuersitas vel capitulum coadunatum est ad faciendum aliquid, & ibi sit aliquis, qui nō esset de corpore collegii vel vniuersitatis, & velit omnino interesse, potest licite per vniuersitatem expelli, quia turbat vniuersitatem vel capitulum in quasi possessione iuris, ita decidit Abb. in cap. primo, colum. tertia, de immu. eccle. & in cap. cum Vinton. col. fi. de elect. vbi concludit, quod si notoriæ priuati vellent interesse in capitulo, ab aliis nō priuatis possunt etiam violenter expelli. Et quando vniuersitas, seu collegium congregatur, & ibi sit aliquis qui tumultu, aut contumeliis, vel risibus vniuersitatem seu collegium perturbauerit, potest eiici de collegio, seu de loco vbi congregatum est collegium, vt dicit Roma. in singu. suis not. cccccclxxiii. per tex. in ca. in loco benedictionis. v. quæst. quarta, facit tex. in c. veniens. & cap. cum voluntate. §. si quis de senten. excom. per quem gloss. in cap. dilectis. in verb. perturbare, & ibi Decius. colum. fina de appella. Dicit, quod turbans diuinum officium potest eiici

de ecclesia, etiam sine pœna excommunicationis, si est clericus,

Notabile C V.

DIspensatus vt possit habere præbendam etiam habentem sacrum ordinem annexum, nõ est dispensatus, vt habeat vocem in capitulo, quia dispensatio operari potest sine illo accessorio, cum operetur super canonicatu. Ita Fely. in cap. postulasti, col. xv. versi. ad idem, quod notat glo. de rescrip.

Notabile C VI.

SI aliquis dispensatur, vt possit ante ætatem ad sacros ordines promoueri, poterit etiam dare vocẽ in capitulo, quia ad ipsam non erat inhabilis, nisi propter defectum sacri ordinis, eo igitur sublato, potest eam dare, vt tradit Fely. in cap. postulasti col. xvi. versi. ad idem inducit glo. de rescrip. Contra etiam nihilominus sententiam tenet ipsemet Fely. in cap. at si clerici. colum. xix. de iudi. dicens, ꝙ dispensatus vt celebret ante ætatem, seu vt possit promoueri ad sacros ordines ante ætatem legitimam, non poterit per hoc dare vocem in capitulo, durante minori ætate. Et militat pro ista parte conclusio Ioan. de Selua in secunda parte sui tracta. de benefi cio. quæstio. sexta, nume. secundo, dicens, ista concordando, ꝙ talis dispensatio operatur circa omnia alia quæ sunt exercenda præter vocem in capitulo, & ita tenuit Bonifa. de Vitalinis in Cle. generalem. num. xxxiiii. & sequenti. de æta. & quali.

Notabile C VII.

SI excommunicatus, seu alias fauore iuris publici ꝓhibitus interesse in capitulo, admittitur ad eligẽdum scienter seu ad alios actus capitulares, inficitur actus, secus vero in illo, qui est inhabilis fauore aliorum habilium, quia illi possunt tũc alios habilitare.

Vnde si canonicus non existens in sacris admittitur ad vocem vna cum aliis, non vitiatur actus, vox tamen sua non computatur in numero, conclusio est Abb. in ca. si. col penul. de procurato. Hoc idem voluit Fely in c. cum super. col tertia, de offi. deleg. & in cum M Ferrariensis. col. xi. in princip. de constit. Bonifacius de Vitalinis. in Clemen. secunda, colum. tertia, versic. tertio quaero. nume. xxiii. & xxiiii. de aeta. & quali.

Notabile CVIII.

SI a canonico nouo percipiatur aliquid, debetur ei portio illius summae. Et si canonicus tenetur dare capitulo fructus primi anni, & diuidantur postea inter singulos, dabitur sibi pro rata portio fructuum huiusmodi. Ita Fely. in c. accedentes. colum. penul. de praescrip.

Notabile CIX.

SIgillum capituli dicitur authenticum, saltem in pertinentibus ad factum capituli not. Abb in ca. significauit in ii. not, de appella. & Fely in c. scripta. in si de fide instrumen. Idem de sigillo praelati cathedralis, regularis, vel collegiatae ecclesiae notatur in Clemen, statutum de elect. Ita notanter dicit Archidiac. in cap. Curae sit, xi q. tertia.

Notabile CX.

SI dicitur in instrumento, Abbas cũ omnibus monachis constituit syndicum, sufficit verificari verba in omnibus, qui erant praesentes, licet aliqui fuerint absentes, secundum Fely, in cap. non potest. col. penul. de re iudi.

Notabile CXI.

NOn sufficit, quod canonicus de praesenti sit infirmus, vt habeat distributiones quotidianas, nisi appareat, quod infirmitas fuit causa nõ interessendi.

diuinis, pbādo, quod sanus eē sueuerat interesse. Ita decidit Fel.in c.ex trāsmissa col.i in prin.de pscrip, Abb.in c.ad audiētiam col.ii. de cleri. non residen. Gemy.in c.vno § q vero.in princi eo ti, in vi & Anto.Corsetus, in notabilibus suis, in verb.infimus.

Notabile CXII.

SI quis iurauit seruare statuta ecclesiæ tanq̄ canonicus, si nō est amplius canonicus, nō astringitur iuramēto, vt p Abb. in cap veritatis.col secunda, de iureiurando, facit text in cap.alius.xv.quæst.vi.

Notabile CXIII

CAnonicus habens capellam, dum in ea celebrat, non percipit distributiones illa hora currētes canonicis, quia constat quod celebrat vt capellanus. Ita notanter decidit Abb.in c cū olim.col. secūda, alias tertia.& ibi Fely.col.i.de re iudi.

Notabile CXIIII.

SIcut a sentētia Senatus nō appellatur, vt ff.a q ap pel. nō licet.l i. Ita nec a capitulo gl.est in c ecclesia, xvi.q i quod tamē sic intelligi debet, videlicet q sola appellatio interposita in capitulo p minorē partē non impedit ordinationem maioris partis, valet tamen appellatio in effectu, si est rationabilis, quia probata ratione appellādi cassabitur dispositum per maiorem partem. not Abb. in cap. cum in cunctis. colum i.de his quæ fi a maio par.cap. Ex quo nota, quod si vnus tantum de capitulo iustam causam assignet cōtradictionis, preualet ille solus omnibus aliis secundum Archidiaconum in cap. Episcopum. lxi. distinctio.& gloss.in cap.i.lxv.distinctio.

Notabile CXV.

PRioratus erectus in ecclesiam cathedralem nō perdit priuilegia, quæ hēbat vt prioratus, dūmodo sint priuilegia apta ꝯuenire dignitati episcopali, ita

Fely.in cap cum inferior colum.fi de malo. & obe. Cui conuenit quod tradit Abb.in cap. dilectus. col. secunda de capel. mona. vbi dicit, ꝙ si aliquod monasterium exemptum ex defectu monachorum, reducitur ad statum secularem, quod ecclesia remanebit exempta sicut prius.

Notabile CXVI.

METropolitanus non potest puniri per concilium prouinciale, & hoc quia ipse est caput concilii, vt colligit Abb.in cap. graue nimis.colum, secunda, de præben.

Notabile CXVII.

QVi dicantur absentes vel præsentes, aduertendum est, ꝙ in factis concernentibus totam prouinciam, existentes in prouincia dicũtur præsentes, in concernentibus vero diocesim, omnes qui sunt in diocesi, in concernentibus autem ciuitatem, seu castrum, illi qui sunt in ciuitate, seu castro, vt tradit Abb.in ca. si, colum. vlti. de malo, & obedien. Absens tamen dicitur ille, qui non est in loco, de quo quæritur, vt per Archidia.in cap. Si qua. xii.quæst. secunda.

Notabile CXVIII.

SVbditi non debent onerari venire ad congregationem, seu capitulum pro libito superioris, sed temporibus consuetis, vt tradit Abb.in cap.his quę. colum 1. de malo. & obed. & Franciscus Paulnus, in quinto præludio sui tracta. de autho. cap. sede vacan. §. Et quod cetus etiam appellatione collegium &c,

Notabile CXIX.

ILli, q tenẽtur interesse diuinis offi. nõ satisfaciũt, nisi cũ effectu adsint celebrando, & cantando prout dicit Archidia. in cap. si. de senten. excom. in vi. verum est quod Abb. in cap. cum olim. colum. ter,

tia, de re iudi. tradit, quod distributiones dantur respectu interesse diuinorum, non præcise respectu cantus, vel alterius obsequii, per cap. vnum. de cleri. non resi. in sexto. Sed ipse Abb. non bene aduertit ad rationem dispositionis illius cap. quæ fuit vt diuinis officiis deseruiatur, vt in tex ibi in eisdem officiis deseruirent. ex quo præualet sententia Archidiaconi præallegata tenentis, quod non satisfaciunt, nisi cum effectu adsint celebrando, & cantando Hoc idē voluit gloss. not. in verb. Clausa, titu. quomodo diuinum officium sit celebran. in Pragmatica Sanctio.

Notabile C X X.

IN actibus in quibus requiritur præsentia, seu consensus capituli, potest capitulum deputare aliquos de capitulo, qui eius nomine actum expediant. Ita Fely. post Abb. in ca non potest. colum. quarta, versi. in actibus. de re iudi.

Notabile C X X I.

SI omnibus legitime vocatis compromissum esset in aliquos ab his, qui sunt præsentes Et veniret aliquis postea de canonicis absentibus, anteq̄ publicaretur electio, ille superueniens nisi adhuc rem integram inuenerit, non poterit reuocare compromissum. Nam quæ bene fecit capitulum, nullo contempto, rata debent haberi, nec propter canonicum superuenientem sunt mutanda, prout tradit Archid. in c. Factus est. vii, quæst. i.

Notabile C X X I I.

CAnonicus non dicitur habere successorem, secundum Abb. in ca, quoniam Abbas colum. v et ibi Fely. colum tertia, alias quarta, de offic. deleg. vbi dicit, ꝙ si non fuissent solutæ decimæ alicui canonico, illo mortuo peruenirēt illæ ad capitulum, nō autem

ad successorē Nā licet bona ecclesiæ diuidātur in ꝑbēdas, nō tamē p hoc definit ecclesia illa bona possideꝛe præbēd .i.n.datur canonico, nō vt illa sit sua ꝓpria, sed vt inde viuat, & quod superest conuertat in pios vsus. Ita declarat Abb.in c.ratio in fi, de præb.

Notabile CXXIII.

IN distributionibus faciēdis attēditur cuiuscūq; ecclesiæ ɔsuetudo. Possunt ēt canonici inter se statuere, vel ɔsuetudinē inducere sup qualitate & quantitate distributionū, & mō distribuēdi, a iure tamē non improbato, prout not. Abb.in c.i in i not.de cleri. ægrotan.& Arch.in c quia frater.vii q.i.

Notabile CXXIIII.

IN promouendo ad canonicatum, non est iure requisitus certus ordo Satis enim est quod sit clericus, solum enim habemus in iure expressum, quod si non est subdiaconus, nō potest interesse capitulo, tamen secūdum indigētiam ecclesiæ, & dispositionem superioris, debet postea ꝓmoueri ad ordines maiores. Nam ecclesia collegiata indiget ad sui regimē presbyteris, diaconis, subdiaconis, & inferioribus ordinibus, notat Abb.in c.in ecclesia.iii.not.de institu.

Notabile CXXV.

CAnonicus reputatur absēs, si sit in eadem villa: dūmodo nō possit ire ad capitulū, vt p Archid. in c.Si quis.in verb.nequeāt interesse. de elect.in vi.

Notabile CXXVI.

SI liber statutorum vniuersitatis, reputatur pro tali libro, licet non habeat subscriptionem publicā, tamen probat in iudicio, hoc tenet sing Bart.in extrauagan. qui sint rebelles. Et expressius domi. Gemy. consil.xv col vlti. quod est summe notandum, secūdum Pet Rebuffi, in gloss vniuersitatum statuta. §.monemus.in rub.de collatio.in concordatis.

Notabile CXXVII.

EX quo dispensatur cum aliquo super pluralitate beneficiorum, videtur etiam dispensatum super residentia, gloss. est singularis in cap Si quis in clero. vii.q.i. quam allegat & sequitur Abb. in c. qa in tantum. col. viii. de præbend. & gloss in cap. non potest. eo tit. in sexto. Non tamen est dispensatus a residentia vtriusq;, Fely. in cap. postulasti. col. xv. de rescrip. sed debet residere in illo, in quo sibi placuerit, & alteri deseruire per vicarium, si sint æqualia beneficia. Si vero vnum sit dignius altero, tunc residere debet in maiori, seu digniori, iuxta notata per Abb in ca. extirpandæ. columna secunda. de præben. & in sua repeti. §. qui vero. d. ca. extirpandæ. vbi istud reassumit in iii. not.

Notabile cxxviii.

QVando exprimitur ecclesia cathedralis, nõ est opus exprimere nomen sancti, licet secus sit in expressione ecclesiarum inferiorum Ita Fel. in ca. in nostra. colum. xxx correl xxxix. de rescrip, Subdens, q in locis solemnibus habentibus ecclesias matrices, non est opus exprimere nomen sancti, licet quandoq; exprimatur.

Notabile cxxix.

LIcet pstatio obediẽtiæ supiori in dignitate, quã obediẽs prætẽdit ad se spectare inducat tacite renũtiationẽ, iuxta ea quæ notãtur in c. ex ore. de his quæ fi. a malo par. c. Et hoc pcedit quãdo fit sponte. Secus aũt quãdo obediẽtia fit coacte, qa nõ habet intẽtionem p illã obediẽtiã renũtiare iuri suo Et istud declarat potestatio emissa ante talem obediẽtiam & post quia talis potestatio iuuat protestantem, licet sit contraria facto, hoc tenet Gemy. in consil. xv. incip. In nomine indiuiduæ Trinitatis. col. quarta.

Notabile cxxx.

NOn valet statutum vel consuetudo ecclesiæ, quo qui est in vna hora, habeat distributiones pro omnibus aliis horis, glo est in verb. vsurpat §. iubet etiam. tit. quo temp. quisq; debeat esse in choro. in pragma.

Notabile cxxxi.

QVando quis tenetur ad residentiam, non debet hoc amare intelligi, vt nunq̃ inde discedat, satis enim est, ꝙ temporibus debitis ibi resideat, prout tradit Abb in cap. ex parte. el. ii. de cleri. non resi. Archid. in cap. licet canon. in verb. priuatus, de elect. in vi. & Cardi. post glo. in Clem. i. quæst. xii. de foro compe. & verbum, residere, verificatur in eo, qui est in loco beneficii, licet non semper intersit diuinis officiis, secundum Abb. in cap cum dilectus colum. penult. de cleri. non resi. Idem tenet Gemy. in cap. vno, in princip. eod tito. in sexto, vbi notat quod clericus dicitur residere si est in ciuitate, vel in loco vbi est beneficium, licet non habitet in circuitu ecclesiæ. Est autem in ecclesia residere, id est ecclesię deseruire. cap. conquerente. de cleri. non residen. & cap. generaliter xvi. q. i. Par est enim residere, nisi & residens curam habeat de beneficio, vt dicit Archidiaco. in ca. licet canon. in verb. sub residentia. de elect. in sexto. & Card. in Clemen. i. quæst. xiii. de foro compe. & Pet. de Anch. in dicto cap. licet canon. Idem Archid. in cap. peruenit. vii. quæst i. Et licet habitatio clerici non sit contigua ecclesiæ, tamen sufficit, quod non sit longe remota Fely. in cap. si §. porro, colum. v. versi. Scias primo vt lite non conte.

Notabile cxxxii.

VNus canonicus potest inducere in testimonium, suum concanonicum contra eiusdem ecclesiæ cano-

nicos,quia non est magis domesticus vni q̃ alii,glo. est not. in c.super prudentia.xlii.quæst,ii.

Notabile cxxxiii.

IN loco vbi est specialis, & certa consuetudo, quo ad diuina officia,non tenentur clerici se confirmare consuetudini ecclesiæ metropolitanæ.not. Abb.in cap.quoniam in ii.not,de offi. ordi. & in cap. pastoralis.colum.tertia.eo.titu.

Notabile cxxxiiii.

PEregrinus, seu penitus ignotus de cuius ordinatione non constat, non permittitur celebrare in publico,sed in occulto.sic tex.est in ca.tuæ fraternitatis.de cleri peregri.

Notabile cxxxv.

LAicus potest esse notarius curiæ episcopalis,& in causa spirituali,dictum est Fely. in cap. decernimus.colum.tertia,versi. laicus non potest de iudi. Istud idem tenet Abb.in cap. quia propter. col quarta,in princi,de elect. concludens,ꝙ laicus potest esse notarius in actu electionis Idem Abb.in cap. Sicut te.colum.penul. Ne cleri. vel mona.dicens, ꝙ notarius laicus potest conficere instrumenta super negotiis ecclesiasticis, contraria opinione non obstante.

Notabile cxxxvi.

POtest quis sumere vnam cautelam quando vult recipere ordines ab episcopo non suo,sine episcopi sui licentia. Nam obtineat primo beneficium ab alio episcopo,& tunc cum ratione beneficii incipiat esse subditus eius,poterit ab eo ordinari,secundum. Ab.in c.cũ iã dudũ col.pe.de præbẽ.ꝑ quo facit tex. in ca.cũ nullus.de tẽp.ord.in vi.Verũ monachus põt ordinari per episcopum,in cuius dioecesi natus est,licet monasterium sit in alia dioecesi situm Ita Abb.in ca.postulasti.col.ii,de foro compe.

Notabile cxxxvii.

SI clericus est adeo claudus, φ nequit ascendere ad altare sine baculo, non est permittendus celebrare, secus quãdo aliter esset claudus, prout not. Abb. in ca. presbyterum. in ii not. de cle. ægrotan.

Notabile cxxxviii.

ADuena seu peregrinus, sine licẽtia sui proprii prælati, seu rectoris, non debet admitti ad confessionem in aliena parochia, nec ibi potest absolui, nisi in casu necessitatis. Ista est conclusio Capel. Tholo. quæst. cclxii.

Notabile cxxxix.

VNiuersitas, seu communitas debet regi & gubernari per præsidentes illi vniuersitati. Dictum est Abb. in cap. si. col. i de procura.

Notabile cxl.

SI in ægritudine sumit sacerdos eucharistiam, circundabit stolla vtrumq; humerum glo. est in ca. ecclesiastica in verb. corporis. xxiii distinct.

Notabile cxli.

IN modicis causis, non requiritur scriptura. gloss. in cap. Si quis cum clerico. xi. q. i. in verb. sine scriptura. dicit enim, quod sine scriptura procedit prælatus cum iudicat inter suos clericos, non obstat cap. in primis. ii. quæst. i. vbi dicitur, quod sententia est nulla, quæ sine scripto profertur. Illud. n. tm̃ tenet in criminalibus & maioribus negotiis, secundum dictã gloss. quam refert & sequitur Fely. in cap. quoniam contra. col. i. versi nota primo. de probat. vbi tenet, quod in istis modicis creditur assertioni iudicis, sicut etiam simplici relationi nuntii, hoc idem tradit Abb. in cap. i. colum penult. de libel. obla. dicens, quod in istis breuioribus potest idem iudex scribere acta, & credetur suæ scripturæ. Idem sequitur ibi

Fely. columna tertia, versicu adde Matthæ. subdens, quod in istis modicis sufficit probatio semiplena, puta famę, vel vnius testis.

Notabile C XL I I.

CLerici, siue in itinere ambulantes, siue alibi degentes congruis vestibus sibi, vti debent, tex. est in cap. nullus, xxi. quæstio. quarta. Item episcopi, presbyteri, diaconi, secularibus indumentis vti non debent, nisi vt condecet tunica sacerdotali. sed neq; dum ambulauerit in ciuitate, aut in via, aut in plateis, sine operimento præsumat ambulare. Ita loquitur text. in capitu. Episcopi. xxi. quæstio. quarta. Item & sine ornatu sacerdotali extra domos sacerdotes apparere nullo modo conuenit, ne vt aliquis secularium iniurias patiatur, vt in cap. sine ornatu. xxi. quæstio. quarta. Verum si clericus, seu presbyter portat vestem virgatam, vel partitam non continue, nec causa vsus, sed alia, puta ob festum socii militare vel doctorale, vel vxorale, vel causa amœnitatis etiam publice, dummodo talia raro faciat, non est propter hoc reprehensibilis. Punitur enim solum clericus, seu presbyter, qui publice vtitur tali veste, secus ergo si occulte, puta in camera, vel in prandio. Ita declarat Cardin. in Clemen. secunda, columna prima, in si. not. & columna secunda, quæstio. tertia, de vita & honesta. cle. Hoc tamen fallit si causa ista temporalis vsus non est honorabilis, sed vana, & libidinosa, puta si clericus vtitur istis vestibus solum in nuptiis & choreis, vt appareat mulieribus aptus ad choreas & cantilenas, eo modo enim, vel ea intentione vitiosa nunq̃ est licitum istis vestibus prohibitis vti. secundum Bonifacium de Vitaliniis, in d. Clem. ii. §. præsenti. nu. xx.

Notabile cxliii.

SI excipitur contra aliquem, quod non est promotus ad ordines, quos debet habere, sibi incūbit onus probandi se esse promotum, quia iura mandant super hoc literas confici. c. legum. II. q. i. nisi tāta sit presumptio pro ordinato, quod transferat onus probandi in excipientem, vt si multo tempore deseruierit in beneficio tanquam promotus. Ita notanter dicit Inno. in c. super his, de accusa. quem refert & sequitur Ab. in cap. sicut nobis. colum penul. de re iud. & est conclusio dominorum de Rota decis. lxxxiiii. in rubr. de proba. & excep in anti. & glo in verb. Inquirant, circa fi. § ordinarii autē titu. de pacifi. posse. in prag. vbi subdit, quod tempus decem annorum hoc casu dicitur antiquum, & sufficere.

Notabile cxliiii.

IVramentum fidelitatis, potest & debet præstari episcopo, a quo beneficium ecclesiasticum impetratur, vel alteri habenti iura episcopalia propter præeminentiam dignitatis. Secus videtur in aliis prælatis inferioribus habentibus collationem certi beneficii, hoc enim iure non probatur, habebunt ergo tantum de iure episcopali quantum est concessum vel præscriptum, secundum Abb. in c. ex diligenti. col. I. & II. de symo. Contrariam tamen sententiam tenuit Fely. in d. c ex diligenti, colum. i. dicens, non esse verum quod dicit Abb videlicet, quod soli episcopo prestetur iuramentum fidelitatis, quia hoc non est iure cautum.

Notabile CXL V.

QVilibet ecclesiasticus, debet adesse matutinis & vespertinis horis, in ecclesia, cuius in loco existit, ex. est in ca. fi. xcii. dist. Item præsbyter tenetur horis debitis dicere horas canonicas in sua ecclesia, vt in c. I.

In c.i.de celeb. missa. Item in cathedralibus, regularibus, et collegiatis ecclesiis horę canonicę psalli debent, vt not. in Clc. graui nimirum de celeb. missa. & in cap. Quod in te de pœniten & remiss.

Notabile CXLVI.

INferentes iniuriam clerico, tenentur satisfacere nedum ipsi clerico læso, sed etiam ecclesiæ cui videtur facta iniuria ex persona clerici, vt no. Ab. in c. postul. in ii. not. de Iud. & Sarra. & in ca. cum desideres. col pe. de sen. excom. vbi dicit in casu iniuriæ huiusmodi, ꝙ remissio, seu compositio facta cum clerico, non tollit actionem competentem ecclesiæ, & intelligit de ecclesia particulari in qua clericus est intitulatus, quæ nec etiam potest remittere actionem cõpetentem clerico, licet suam possit. Et si clericus iniuriatus plures habeat ecclesias, considerandum est an altera sit in commendam, & altera in titulum, vel an iniuria fuerit irrogata propter alteram tantum, vt sic in primo casu ecclesia vbi est intitulatus, habet actionem. Si vero vtraq; est in titulum, & si propter alteram tantum iniuria est irrogata, illi soli competit actio, si vero propter vtranq;, vel simpliciter iniuria est irrogata, tunc competit actio vtriq;. Ita decidit Abb. in c. parochianos. & ibi Fely. col. fi. de sentẽ. excom. Hanc conclusionem sequitur Cardi. in Cle. I. in v. & vi notabilibus. de foro compe. dicens per illum text. ꝙ iniuria, quæ fit personæ, quæ est de ecclesia, fit ecclesiæ, & ꝙ prælatus non potest remittere iniuriam sibi factam, quatenus concernit ecclesiam. Istud idem tenet Fely. in c. contingit. el primo col. fi. de senten. excom.

Notabile CXLVII.

CLericus licite instat circa correctionem familiæ suæ, etiam moderate verberando. Nec casus in-

de contingens sibi imputatur, si modum in corrigendo non excedat, secus autem si modum in corrigẽdo excederet. Dictum est Abb. in ca. ad audientiam. in l. not. de homic. Item & si quis moderate percutiat clericum sibi seruientem causa correctionis, non incidit propterea in aliquam excommunicationem, vt inquit Abb. in. c. ex tenore de senten. excom. Ita etiã dominus potest ex causa leuiter castigare mercenarios seruiẽtes sibi. & dominus seruum, & maritus vxorem, & pater filium, vt deducit Abb in ca. cum contingat. col. v & ibi Fel colum penul & si. versi quam coertionem habeat vir in vxorem. de foro compet. Subdens vxorem a viro, & filium a patre, aliquandiu detineri posse in vinculis, puta in camera. Idem tenet Bartholomeus Chasseneus in cõsue. Burgũd. in rub. des iustices, & droictz dicelles. in verb. & droictz dicelles. post nume lxiii.

Notabile cxlviii.

NVnquid delinquens in aliena parochia subiiciatur quo ad forma animæ, iudicio illius sacerdotis vbi deliquit, & sic teneatur illud peccatũ sibi confiteri, & ab eo recipere pœnitentiam, gloss. est sing. in ca placuit. xvi. q. i. quæ videtur concludere, ꝙ nõ. & ita communiter tenetur, secundum Abb. in cap. i. col. i. de rapto. eandem opiniõnẽ sequitur Io. Frãcis. de rippa. in suo tracta. de peste fol. cl. nume. xliiii.

Notabile CXLIX.

SI sacerdos producitur in testem in iudicio, recta conscientia potest dicere se nihil scire, si hoc tantum sciebat, vt Deus per confessionem sibi factam. Nam quis potest habere duplicem scientiam, scilicet scientiam vnam, vt Deus, aliam vt homo. In testem vero producitur vt homo, non vt Deus, & tanq̃ homo nihil scit, vnde sine metu periurii recte potest

dicere & nihil scire. Ita singulariter Abb in ca. dilectus.colum penul.de excess prælа.vbi subdit tamen, ꝙ si iste sciret, vt Deus & homo, vt quia ipse vidit tanꝗ homo,& audiuit,vt Deus in confessione,ꝙ hoc casu tenetur reuelare virtute iuramenti, alias autem nunquam debet reuelare,nisi subesset maxima necessitas, vel vtilitas, vel immineret scandalum, tunc enim potest dicere & reuelare, ex quo scit etiam, vt homo.

Notabile CL.

Religiosi non tenetur confiteri episcopo vel rectori parochiæ, vel ab eis recipere corpus Christi, sed adinuicem audiunt confessiones, vel confitentur priori eorum,vt no.in.c.i.xvi.q i.& Abb.in ca.nimis,le.i.in iii.not.de excess.prælа.

Notabile CLI.

Sine priuilegio Papæ, vel Episcopi non est licitum celebrare in loco non consecrato,etiam cum altari viatico,id est portatili,quo frequenter vtuntur clerici,quando celebrant in altari non consecrato. vt in istis oratoriis & capellis dominorum, not. Abb in ca. In his quæ.in.i,& ii.not.de priuileg.& est tex.in c.vnicuiqꝫ.c.clericos c.missarum c. hic ergo. & cap. nullus præsbyter.de cõsecra dist.i. Et hoc priuilegiũ celebrandi cum altari viatico,seu portatili potest cõcedere episcopus in sua diocesi. Et solus papa in toto orbe,secundum Abb.in dicto ca in his quæ col.fi.

Notabile CLII.

Bona presbyteri decedentis sine ecclesia, & sine consanguinitate, debent peruenire ad episcopum loci, non vt sibi retineat, sed vt illa distribuat, prout ius disponit. Ita notabiliter Abb. in ca. presbyteri, per illum text.col.i.de pœnis Idẽ Abb. in cap.i.colum,fi.& in,c,ii.colum,i.in vlti. not. de

succes ab intesta. facit glo. notabilis in ca. cum tibi. de verb. signifi. dicens, & in rebus clericorum patrimonialibus, vel quas intuitu personæ acquisierunt, proximiores succedunt clericis intestatis, & si non habent consanguineos, ecclesia succedit eis.

Notabile CLIII.

VIgore consuetudinis, non potest quis sibi eligere confessorem, sicut vigore priuilegii, prout decidit Abb. in cap. fi. col. viii. de pœniten. & remis. per tex. expressum in c. ii. eo. ti. in vi. vbi notatur expresse, quod nulla potest consuetudine introduci, ꝙ aliquis præter sui superioris licentiam confessorem sibi eligere valeat, qui eum possit soluere vel ligare. Permittitur tamen episcopis, & aliis superioribus, necnon minoribus prælatis exemptis, vt etiam præter sui superioris licentiam prouidum & discretum sibi possint eligere confessorem. iuxta dictum c. fi. de pœniten. & remissio.

Notabile CLIIII.

SAcerdos debet currere ad infirmum statim, quando vocatur, quia vitam adimit quisquis morienti pœnitentiam denegauit. glo. est not. in cap. fi. de pœniten.

Notabile CLV.

SAcerdos non debet custodire eucharistiam vltra vnam septimanam, ne putrescat, sed si infirmi illa septimana non indigeant, debet sacerdos antiquam cum noua, quam conficit, consumere, & alteram innouatam reseruare, vt tradit Abbas, in cap. permittimus. in secundo not. de senten. excommu.

Notabile CLVI.

PRohibitio concernẽs vniuersitatem vt vniuersos, non extenditur ad singulos, quando non est eadem ratio. Ita & econuerso prohibitio concernens

ſingulos non extenditur ad vniuerſitatem quando eſt diuerſa ratio. Vbi autem ſubeſt eadem ratio, tunc vbiq; habet locum prohibitio. Ita dicit Bonifacius de Vitalinis. in Cle. I. in xvii. not. numero xlvii. & ſequenti, de regularibus.

Notabile CLVII.

SVrrexit generalis conſuetudo, quam papa ſcit & tolerat, vt quis poſſit habere plura ſimplicia beneficia, vel vnum non ſimplex cum ſimplici, ſecundum Cardi. in Cle. gratiæ. q. viii de reſcr. hoc idem dicit Abb. in cap dudum. el ii. col. octaua, alias nona, in glo. in verb. vtranq; de elect. & in cap. extirpandæ. §. qui vero. colum. tertia, verſic. Sed quæro &c. de præben. & idem Abb. in cap. de multa. in iii. not. eo. ti.

Notabile CLVIII.

SI Canonicus fuit electus ad aliquam dignitatem, & epiſcopus eo præſente dat præbendam ſuam, & ipſe non contradicit, valebit ex nunc talis collatio præbendæ dato, q; poſtea caſſetur electio dignitatis, non poterit tamen poſtea iſte ad ſuam præbendam reuerti, quam per prædicta viſus eſt habere pro derelicta. Ita notabiliter Archid. in c. Si ſeruus ei ii. liiii. diſtinctio. quem allegat & ſequitur Ioan. de Selua in tertia parte ſui tracta de beneficio. q. x. nume. octauo. & Nicol Boerii, in addi. ad Dy. in regula, qui tacet. de reg. iur. in vi.

Notabile CLIX.

EXpenſæ funeralium pertinent ad hæredes bonorum, & non ad ſucceſſores beneficiorum defuncti. Ita conſuluit Decius in ſuo conſil. clvii. Verum, tradit Abb. in c. vt præteritæ. col. penul. verſi. & ex prædictis. de elect. q; expenſæ concernentes ſolatium ſeu remedium animæ defuncti, debent fieri ex bonis prælaturæ quantuncunq; prælatus habuerit pro

prium. Expensæ vero, quæ fiunt ad consolationem & pompam viuorum, vt magnus apparatus funerum, in vestibus, & aliis similibus, non sunt deducenda ex bonis prælaturæ, sed pertinent ad hæredes. Et de istis forsan intelligit Decius in d. consil.

Notabile CLX.

SI quis iurauit stare mandatis prælati, seu illi obedire, intelligi debet in his quæ spectant ad officium prælati. Ita Abb. in ca. super quibusdam. col. ii. in fi. de verb. signifi.

Notabile CLXI.

LIcet quis decedat sine confessione in extremo vitæ facta, debet tamen sepeliri in cœmiterio ecclesiæ, ex quo confessionem non contempsit, sed morte præuentus est, nisi contempsisset per annũ confiteri, iuxta formam. ca. omnis vtriusq; de pœniten prout tradit Abb. in c. ex parte el ii. de sepul. Idem in c. ad audientiam. de torneamentis. Subiiciens, quod sepultura conceditur etiam ei, qui non recepit corpus Christi, & extremam vnctionẽ: quod intelligit quando prætermisit sine contemptu.

Notabile CLXII.

SI episcopus conferat ordines in aliena diocesi seu ciuitate, & narret per literas collationis ordinum huiusmodi, ꝙ hoc fecerit de mandato episcopi illius territorii, probatur ex tali narratione licentia ordinandi huiusmodi, vt inquit Fely. in ca. Albericus. col. fi de test. Subdens idem esse tenendum in aliis similibus, quæ sunt modici præiudicii. Idem Fely. in cap. Sicut colum. xiii. de re iudi.

Notabile CLXIII.

NVllus in cathedralibus, vel collegiatis secularibus, vel regularibus ecclesiis vocem in capitulo habet, etiam si hoc sibi ab aliis libere concedatur,

nisi saltem in subdiaconatus ordine fuerit constitutus. Illi vero, qui dignitates, personatus, officia, vel præbendas, quibus certi ordines sunt annexi pacifice obtinent in eisdem ecclesiis, nisi iusto impedimento cessante, ad huiusmodi ordines se promoueri fecerint infra annum, ex tunc donec ad eos promoti fuerint, nullam etiam in capitulo vocem habent. Ipsisq; distributionum, quæ dantur his, qui certis horis intersunt, pars dimidia subtrahitur. Ita loquitur text. in Clemen. secunda, de æta. & qualita. Hac tamen constitutionem non tangitur ille, qui est caput seu principalis prælatus ecclesiæ, vt est gloss. nota. ab omnibus approbata in dicta Clemen. secunda. & ibi Cardina. in. iiij, not. Nam principalis prælatus non caret voce capituli, licet non sit in sacris, secus in non principali. Sic tradit Cardina. in Clemen. prima. colum. tertia, versicu. quarto opponitur. de regula. Subdens a quod prælatus non dicitur habere vocem in capitulo, nec proprie est pars capituli, vt not. d. glo. in dicta Clemen. secunda. Sed est principalis in capitulo, ex quo Cardina. dicit subsequenter ibi in. vi. oppositione, ꝙ prælatus principalis non excluditur a voce, quam habet, vt prælatus. Sed si haberet vocem etiam vt canonicus, a tali bene excluderetur in casu, dicta Clemen. secunda, de æta. & quali. Nec etiam videtur, quod pœna subtractionis distributionum, de qua loquitur dicta constitutio, cadere debeat in principalem prælatum ecclesiæ, vt ibi tenet Cardina. in quæst. nona. Et quid si canonicus cui subtrata est dimidia distributionum non potest inde sustentari. Dicit gloss. in d. Cle. ii. in verb. pars dimidia. & ibi Cardi. q. xx. de æta. & qual. quod non propterea habebit residuum.

Notabile CLXIIII.

OMnes clerici habitantes in parochia, ex quo non habent curam per se, sunt sub cura presbyteri parochialis,& debēt conuenire cum reliquis parochianis laicis ibidem ad diuina,vt not.in cap. & hoc attendendum.de consecra.distinctio. I. Ita concludit Abb. in c. vt dominicis.versic. vltimo hic quæritur, de paroch. Idem.in cap,I.colum.secunda,de vita & hone.cleri. Subdens,ꝙ non missa peculiaris,seu priuata est in præcepto,sed missa magna & publica,quę celebratur cum cantu,illa est enim quam laici,& etiā clerici maxime non curati diebus dominicis,et aliis præcipuis diebus (iusta causa cessante) debent audire. Consuetudo tamen habet oppositum,sed de iure primum verius est. vt ibi per eundē Abb.deducitur.

Notabile CLXV.

PRæsidens collegio regulari, si non promoueatur infra annum ad sacerdotium, priuatur ipso iure sine alia monitione,tex. est iuncta gloss. in Clemen. ne in agro §.cæterum. & ibi Bonifacius de Vitalinis.versicu. xxxiiii. & sequenti. de statu monacho.

Notabile CLXVI.

PRiuilegio honorabili ecclesiæ,non possunt canonici expresse,vel tacite renuntiare,vt tradit Inno. in cap.accedentibus.de priui. cuius dictum sequitur Abb in c.cum accessissent.col.I.de const. & Fel.in ca. Si diligenti.col v.correlario tertio, de foro compe. nisi per pactum vel renuntiationem huiusmodi rediretur ad ius commune.Nam pactum vel renuntiatio prælati potest præiudicare ecclesiæ, possuntq; illi de ecclesia renuntiare præscriptioni vel priuilegio honorabili,vel fauorauili ecclesiæ quando per pactum,seu renunciationem reditur ad ius commune. Ita decidit Abb.in c.veniens.col.v,& ibi appostil.ad eū.de

præscrip. & Felyn.in d.c,veniens.col.fi.versi Et considera,quod in casu &c.

Notabile CLXVII.

PRiuilegium concessum personis respectu certi loci,non extenditur extra locum,vnde censetur priuilegium potius reale q̃ personale, vt not. Abb. per illum tex in.c. cum ca.in i.no.de priuil. Idem Abb. in c.quoniam.col. fi.in iii no.eo.ti.dicens,quod priuilegium concessum personæ respectu certi loci,non sequitur personam extra illum locum, vnde si moratur in alio loco,non gaudet priuilegio. Et priuilegium concessum personis perditur ex non vsu per decem annos,sed si concessum fuerit ecclesiæ requiritur spatium quadraginta annorum, anteq̃ perdatur ex non vsu,secundum Abb,in ca.vt priuilegia,colum. penul.in fi.de priuileg.

Notabile clxviii.

IN loco vbi quis adipiscitur dignitatem, efficitur ciuis.Abb in c.quia in tantum.in fi. de præben. Hoc idem tenuit Fely. in cap.dilectus. el ii. col i.& ii.de rescript.dicens, quod clericus secularis habens beneficium requirens residentiam, sortitur ibi domicilium. Item & q̃ rector cuiuslibet ecclesiæ efficitur ciuis loci vbi est ecclesia. Et idem dicit in abbatibus, & aliis præpositis ecclesiarum.

Notabile clxix.

POtest quis licite in ecclesia doctorari vel magistrari,quia actus huiusmodi est licitus, honestus, & ecclesiasticus.Sed societates parlamenta,& consilia laicorum regulariter prohibentur fieri in ecclesia,nisi pro actu pietatis,vel spiritualitatis.Ita notabiliter Abb.in c.cũ ecclesia.col.pe.& fi. de immunitate eccle.Ecclesiastica.n.et spũalia negotia possunt in eccle. tractari vnde possunt,ibi clerici synodũ facere, & de

libertate ecclesiarũ, statu clerici, & reformatione morum tractare, Prout dicit Pet. de Anchara. in. c. decet domum. in v. not. eod. tit. in vi. Item causæ ecclesiasticæ possunt etiam iudicialiter tractari in ecclesia, secus in iudice seculari. Nam eius iudicium agitatum in ecclesia non valet. not. Abb. in ca qua fronte. col. i. de appella. Decius tamen tenet ibi. col. i. contrariũ dicens, ꝙ in punctis iuris videtur dicẽdum, ꝙ etiam causæ ecclesiasticæ prohibeantur tractari in ecclesia. bene verum est secundum eum, ꝙ nõ obstante tali ꝓhibitione valeret talis ꝓcessus, q̃a dũtaxat in causis secularibus processus agitatus in ecclesia annullatur.

Notabile CLXX.

IUrans obedire principi, vel prælato, intelligitur obligari, principe seu prælato manẽte in illa dignitate, vnde iuramentum non obligat eo priuato, text. est & ibi gloss. & Abb. in c. venerabilem. circa fi. de elect. Idem Abb. in cap. cum ex iniuncto, colum. secunda, de no. ope. nuntia.

Notabile clxxi.

NOn in priuatis domibus, sed in ecclesiis vbi sunt fontes ad hoc deputati debet cõferri baptismus, nisi regum vel principum liberis, aut talis necessitas emerserit, propter quam nequeat ad ecclesiam absq; periculo ꝓpter hoc accessus haberi. Ita loquitur tex. in Cle. vna. de baptis. & eius effec. vbi Card. in. ii. not. dicit, ꝙ generaliter quælibet spiritualia in ecclesia sunt agenda, pro quo facit tex. in cap. conuenior. xxiii quæst. octaua, disponens, ꝙ causa fidei agenda est in ecclesia. Hoc idem firmat Bonifacius de Vitalinis in dicta Clemen. vna in i. no allegat Autent. vt in prima. do. sacra miste non fi. per totum, collatio v & ca. qua fronte. & ibi no. de appella. Item, & etiam benedictio nuptialis, & solemnitates ad hoc

statutæ fieri,& recipi debent in ecclesia. tex. est in c. nostrates,& in ca. Sponsus. xxx. quæst v.

Notabile CLXXII.

OBlationes, quæ fiunt in capella sita infra parochiam alicuius ecclesiæ, non cedunt capellæ, sed ecclesiæ parochiali. Hoc tenet Abb. in cap. pastoralis, in ii. no. de his quæ fi. a præla. & Fely. post Abb. in ca. dilectus. colum. secunda, versi. & adde, quod si archiepis. de offi. ordi. inferens, quod oblationes factæ celebranti infra parochiam alterius, cedunt presbytero parochiali,& non ipsi celebranti. Et in dubio oblationes, quæ fiunt altari posito in ecclesia, reputantur fieri contemplatione ecclesiæ. Et ideo non debentur altari, sed rectori ecclesiæ, nisi in ipso altari esset aliqua imago, vel titulus sancti, cuius intuitu fierent oblationes, & hoc apparet ex coniecturis, quia tunc deberentur rectori altaris. Ita declarat Fely. in dicto ca. dilectus, col. ii. & iii & ibi dicit Abb. col. secũda. quod monasteria habent adhuc hodie hanc specialitatem, quod licet non habeant parochiam, nec curam animarum, sed sint infra parochiam alterius ecclesiæ, tamen oblationes quæ ibi fiunt, cedunt monasterio,& non ecclesiæ parochiali vel episcopo. Secus autem est in ecclesia seculari non curata. Item & oblationes quæ fiunt imagini depictæ in muro infra limites alicuius parochię, cedunt presbytero parochiali, vt per Abb. vbi supra,& in rubrica de parochiis.

Notabile CLXXIII.

MOnachus contra suum Abbatem potest agere pro alimentis in futurum sibi præstandis, sed non pro subtractis, conclusio est dominorum de Rota. cccv. decisione in rub de iudicibus, & de sta. mona. in nouis. & Fely. in ca. ex parte. colum. ii. de accusa.

Notabile clxxiiii.

VAlet præscriptio, vt ecclesia particularis non teneatur cōtribuere cum aliis ecclesiis in oneribus communibus, vt inquit Abb. in c. dilectus. col. 6. de offi. ordi. Idem dicit ibi Fely. col. penul. alias 6. vers. circa nonum membrum. Circa istud tamen notandum est, quod ille, qui exigit annuam pēsionem vel certam partem oblationum in omnibus ecclesiis vel monasteriis ex consuetudine vel præscriptione, & vult exigere in vno quod non soluit, aut est episcopus cui subsunt omnes ecclesiæ, & potest exigere etiā in isto, aut est alius, & non potest, & est ratio secundum Pet. de Ancha. istud decidentem in reg. sine possessione. col. xxii. & sequenti, de reg. iur in vi. quia de iure communi episcopo omnia subesse videntur, & ne vna & eadem ecclesia diuerso iure censeatur.

Notabile clxxv.

SI in eodem volumine statutorum reperiūtur duo statuta fere contraria, debet euitari correctio quantum potest, & fieri reductio ad concordiam per subauditionem. Abb. in cap. gratum. in i. not. de offic. deleg pro quo est text. notabilis in ca. cum expediat. de elec. in vi. alias autem si non possunt concordari, vltimum statutum tollit primum contrarium. prout dicit glo. sing. in ca. vt officium §. denicq; in verb. duabus. de hæreti. in vi. quod Fely. in dicto ca. gratum. in princip. dicit esse verum, nisi primum statutum prouideat in vno casu speciali, quia tunc vltimum generale non tollit primum in illa specie, vt ibi per eum. Hoc idem tenet gloss. in l. sciendum. ff. qui satisda. cogan. & ibi Iason in princi. columna quarta. eandē sententiā sequitur Hippolytus Marsil. singula. suo ccxciii. incip. statutum tollens. Felynus in cap. ex parte el ii. columna tertia. & ibi Decius,

columna quarta. in tertia fallentia. de offi. deleg. vbi subdunt, quod non est verisimile statuentes voluisse primum statutum eorum per secundum corrigere, nisi in casibus expressis.

Notabile clxxvi.

MAndatum vicarii episcopi præsumitur, si non negetur. Et si negetur, sufficit nominationem, & reputationem communem probare, iuxta l. Barbarius ff. de offi prato. Ita Fely. in ca. Sicut. colum. xviii. versi. primo, vt non procedat. de re iudi Et petens se restitui ad possessionem beneficii, si deducit collationem vicarii satis colorat titulum, licet non probet, quod mandatum vicarii extendat se ad collationes, secundum Fely. in ca. cum super. colum. vii. de re iudi.

Notabile CLXXVII.

CAnonicus potest agere proprio nomine pro iuribus præbendæ suæ, absq; alio mandato prælati, vel ecclesiæ suæ, dummodo præbenda sit annexa canonicatui irreuocabiliter iure perpetuo, & loco firmi beneficii. Sed vbi certum prædium concederetur Canonico ab Ecclesia ad simplicem vsum, non tamē ad beneficium irreuocabile, non posset tunc canonicus agere vel conueniri pro præbenda. Ita declarat Fely. in cap. ex literis. col. ii & sequenti, de proba.

Notabile CLXXVIII.

NVllus circa papam potest alterare statum ecclesiæ religiosæ, vt si consueuit regi per regulares, regatur nūc per seculares, nisi regulares nō reperirentur, tunc enim potest reduci ad statū secularium, tex. est in ca. inter quatuor. & ibi Abb. de religio domi.

Notabile CLXXIX.

NEmo potest alium baptizare, vel ipsum de sacro fonte leuare, quin possit esse pater suus carnalis.

Et sic quod præcedat baptizandum in plena pubertate, id est ꝙ sit maior xviii. annis. Et ex hoc notetur quasi nouum, ꝙ non debet quis admitti ad leuandum aliquem de sacro fonte, vt sit pater eius spiritualis, nisi præcedat, seu sit maior xviii. annis. Nam absonum videtur eum fieri patrem spiritualem, qui nõ potest esse carnalis. Cõclusio est Ab. in. c. debitũ. in ii. not. de bapti. subdẽs, ꝙ ad substantiam baptismi nõ reqritur leuãs de fonte, seu suscipiẽs de sacro fonte, sed sufficit ipse baptizatus cum baptizante, leuãs ergo potius interuenit ad solẽnitatem actus, q̃ de necessitate. Et fuit hoc introductum ꝓpter paruulos, q nequeũt respõdere in cathecismo, vt ibi p eũdem Abb. eãdem cõclusionem tenuit Angel. de Claua. in sua sum. in verbo baptismus. viii. ver si. vtrum nõ baptizatus & sequẽti, subdẽs, ꝙ vnus tãtum debet tenere ad baptismum. c. in cathecismo. & ca. nõ plures. de consecra. distinctio, quarta, sed tamen de consuetudine non seruatur.

Notabile CLXXX.

SI assignetur p canonicos media præbẽda vni sacristæ ad sustẽtationem suam, tamẽ habẽs talem sacristiam nõ tenetur de illa in impetratione facere mẽtionem, qꝛ hoc nõ est beneficium ecclesiasticum, sed quoddã officiũ qđ nõ datur in titulũ, vt not. Calde. cõsil. vi. tit. de præbẽd. & consil. xxx eo. ti. Nec obstat dictũ Inno. in. c. postula. de rescript. dũ inqt, quod si aliqs habet redditũ vel detẽtionem, aut possessiones ab ecclesia, debet de his facere mẽtionẽ, quod intelligitur in rescriptis de iustitia, secus in rescriptis gratiosis, vt not. docto p illũ tex. in d. ca postul. ẜm Ioã. de Sel. in. iii parte sui tract de bñficio. q. xii. vers. xiiii.

Notabile clxxxi.

VBI canonici non expectant confirmationem, poẜ

ſunt renunciare in manibus capituli, ſecũdum Abb, in ca. quod in dubijs. colum. penul. verſic. ſed eſt dubium. de renuntia.

Notabile clxxxii.

PResbyter, q̃ fontẽ lapideũ habere nequerit, vas cõueniẽs ſolũmodo ad baptizãdi officiũ hẽat, iuxta dictũ ca. omnis presbyter de cõſecra diſtinct. quarta.

Notabile clxxxiii.

CAnonicatus poſſeſſio acquiritur per aſſignationem ſtalli in choro, & loci in capitulo, vt in cap. Dilectus filius. el. i. de præbend & not per Inno Hoſtien. & alios in ca. ex literis. de ſponſal. in iure enim canonicali acquiritur poſſeſſio cum datur ſtallum in choro, & locus in capitulo, ſecundum Archidiaco. in cap. licet epiſcopus. in princip. de præbend in ſexto. Iſtud idem tenet Bartachinus in prima parte. tertio libr. ſui tracta. de Epiſcopo. quæſt. lv. nume lxxii. Nam de generali conſuetudine, quæ pro iure obtinet, & ſeruatur generaliter, poſſeſſio iuris epiſcopalis, vel archidiaconatus, ſeu alterius cuiuſcunq; dignitatis acquiritur per inſtallationem in ſede, vel in loco ad hoc deputato, dictum eſt Inno. in cap. in literis. de reſti. ſpolia. quod etiam ſequitur Pet. de Ancha. in reg. ſine poſſeſſione colum. xv. & ſequenti. de reg. iur. in vi. ſubiiciens, q̃ apprehenſa poſſeſſione corporis eccleſiæ cathedralis, vel collegiatę, aut monaſterii, ſeu alterius cuiuſcunq;, videtur quæſita poſſeſſio dignitatis, & prælaturæ omniumq; poſſeſſionum & iurium earumdem.

Notabile clxxxiiii.

SI eccleſia, ſeu capella conſtructa in fundo alterius eccleſiæ, non habuerit proprium rectorem, dicit Fel. in c. ex parte S. col. i. de reſc. q̃ tunc & eo caſu prę atus maioris eccleſiæ, erit rector vtriuſq;.

Notabile CLXXXV.

CApellaniam institutam & fundatã in parochiali ecclesia potest rector seu praelatus ipsius ecclesiae simul cum sua praelatura sine dispensatione papae obtinere, secundum Lap. alleg. sua. cxvi. & sequenti, eandem opinionem sequutus est Fely. in cap. ex parte S. colum. i, & secunda, de rescr. & sic potest quis beneficium in eadem ecclesia sine dispensatione habere intitulum & capellam non curatam, etiam requirentem celebrationem, potestque esse canonicus & capellanus in eadem ecclesia, licet non possit duos canonicatus, vel duas capellanias, aut alia plura conformia beneficia, etiam duo altaria in eadem ecclesia habere, pront decidit Pet. Rebuffi in rubrica de mandatis Apostolicis. §. i. in glos. Ita tamen, in cõcordat.

Notabile CLXXXVI.

CApella in qua, licet singulis diebus missa debeat celebrari per illius rectorem, non tamen propter hoc requirit personalem residẽtiam, sed sufficit si per alium deseruiri faciat, & missam celebrari, secũdum Lap. alleg. sua cxvii. quod si non fecerit, Episcopus super hoc prouidebit per priuationem vel fructuum subtractionem. Ita idem Lap. alleg. sua. cxvi.

Notabile clxxxvii.

SI canonici seu alias beneficiati, vltra commoditatem ipsorum, non possunt conferre ad fabricam ecclesiae, nisi parce viuendo, non tenentur ad hoc. Sed si aliquid superest vltra commodittatem, solus episcopus potest eos compellere ad deputandum superflua ad fabricam necessariam, per ca. i. de eccle. aedi. & cap. de his eod. titu & quod ibi not. per doct. secundum Abb. in cap. si. de his quae fi. a maio par. cap. in fine.

Nota

Notabile CLXXXVIII.

QVilibet tenetur scire ea quæ requiruntur ad officium suum exercendum, alias autem tenetur, si committit per ignorantiam aliquem errorem, vt tra dit Abb. in ca. Sicut te. ne cle, vel mona. in fi.

Notabile CLXXXIX.

HAbens iurisditionem in loco vel ius prælaturæ cum possessione, seu dominium loci, & possessionem, vel possessionem legitimam tantum, licite potest ad remouendum obstaculum sibi paratum irrue re tam in personam impedientem, q̃ in hostium, & muros loci, illa rumpendo, vt valeat vti iure suo Secus autem si solummodo habet possessionem alicuius iuris in illo loco, non tamen possidet totum locum simpliciter. Iste enim non potest frangere hostium, seu murum, vel sepem, sed bene potest distringere personam eum impedientem, & vim vi repellere. Ita concludit Abb. in cap i. colum. secunda, alias tertia. de immunita. eccle. Et de hac materia videatur ad plenum Pet. de Ancharano in reg sine posses sessione. colum. xlii. & sequenti, de reg. iur. in vi. vbi tandem concludit possessorem posse violenter remo uere obstaculum per quod impeditur vt iure suo, si possessio, seu quasi concernit vsum ipsius rei, cui adhęret, vt quasi possessio hospitandi, siue habitationis, vel itineris, & simil. Si vero non concernit vsum rei, sed ex re debetur aliqua præstatio, puta pensio, census, decima, & similia, quia ista nullum habent vsum rei, ex quo hoc percipit., si sibi denegatur præstatio, non videtur, quod possit violenter ingredi in rem il lam censualem. Nam talis quasi possessio non est fun data in illa possessione, sed in pręstatione possessoris.

Notabile CXC.

IN quadragesima, & aliis solemnibus ieiuniis, lici-

Q

tum est infirmantibus comedere carnes, tex. est notabilis in c.ii.§.fi. de obser.ua ieiunio vbi Abb. in vir. no. dicit, quod etiam existente ca sa, non tamen debet quis vti carnibus in ieiuniis solemnibus sine licentia episcopi. Et requiritur hæc licentia, vt episcopus sciat distinguere inter infirmitatem & infirmitatem Vbi tamen causa esset vrgens, nõ putat ibi Abb. illum delinquere, qui sine licentia hoc faceret. Et in hoc, ꝙ nedum potest episcopus, sed etiam debet indulgere postulantibus tali tempore esum carnium, vt no. ibi.

Notabile CXCI.

CVm matrim onia sunt contrahenda, debent per presbyteros in ecclesia edicta proponi assignato termino, infra quem qui voluerit, & voluerit legitimum impedimentum, si quod sit, opponat. Et ipsi presbyteri nihilominus inuestigent vtrum aliquod impedimentum obsistat. Cum autem apparuerit probabilis coniectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expresse, donec quid fieri debeat super eo manifestis constiterit documentis, iuxta dictum ca, cum inhibitio de clandest. despons.

Notabile CXCII.

CLerici debent conuenire ad chorum non tarde, debent enim in ecclesia esse a principio officii, vsq; ad finẽ, prout tradit Card. in Cle. graul. in viii. nota. de celebra. missa. & gloss. in verb. censeatur. §.i. ti. quo tempo. quisq; debeat esse in choro. in prag.

Notabile CXCIII.

ECclesia locari potest quoad fructus, etiam laicis, quandoq; etiam Abbates locant suis monachis, vt tenet Card in Clemen. vna, in verb. præsentatos. not. viii. de excess prælat. Idem dicit Abb. in c. vestra. de loca. concludens per illum tex. quod fructus deci

marum possunt locari, seu concedi ad annuum censum etiā laicis libere et sine licentia superioris, quod intelligi debet secundum eum de locatione facta ad non magnum tempus, puta pro nouem annis. Nam non solum prædia omnia ecclesiæ, sed etiam illius obuentiones, & quicquid obuenit ecclesię locari potest etiam laico, qui collector talium esse potest, vt tenet apostil. ad Abb. in cap. fina. in verb. laico ne prælati vices suas in fine, licet dicat ibi Abbas, quod eo casu laicus debet ponere ibi clericum loco sui pro recollectis obuentionum ecclesiasticarum, ne contingat laicum aliquid spiritualitatis attingere.

Notabile CXCIIII.

SI Fratres habent licentiam ab episcopo prædicandi in parochialibus, vel aliis ecclesiis, tūc possunt prædicare, etiam contra beneplacitum sacerdotum, & nulla licentia petita vel obtenta ab eis, quia episcopus & alter prælatus superior ex officio curam gerit in ipsis ecclesiis maiorem q̄ sacerdos. Ita scribit Card. in Clemen. dudū § ab olim. xxvii. q. de sepul.

Notabile CXCV

CLericus, vel presbyter licite potest insistere ad ędificationem ecclesiæ, nemo enim reprehendi potest, quod ecclesiam ædificat. c. aurum xii. q. ii Et ipsemet presbyter iuuare potest in propria persona, & licita iudicatur talis operatio, vt ponit Abb. per illum tex, in cap. fi. in l. not. de homici.

Notabile CXCVI

AD validitatem collationis, vel præsentationis, seu electionis, nō requiritur necessario quod collatores seu eligentes habeant ius conferendi, seu eligendi, sed satis est, quod sint in quasi possessione illius iuris, hoc voluit Abb. in cap. querelam. colum. sextia, de elect.

Notabile CXCVII.

SAcerdos potest celebrare post confessionem nō expleta pœnitentia sibi iniuncta. Et licet sit deuotius, vt prius expleatur, non tamen necessarium est, dummodo non sit in mora ipsam explendi, secundum Abb. in cap. de homine. de celebratione missæ. in fina.

Notabile CXCVIII.

A Sacerdotibus Eucharistia in loco singulari, mundo, & signato semper honorifice collocata deuote sub fideli custodia clauibus adhibitis conseruari debet. Sacerdos vero frequenter doceat plebem suā, vt cum in celebratione missarum eleuatur hostia salutaris, se reuerenter flexis genibus inclinet. Idem faciens cum eam defert presbyter ad infirmum, quam indecenti habitu superposito mundo velamine ferat & referat manifeste ac honorifice ante pectus, cum omni reuerentia & timore, semper lumine præcedente cum sit candor lucis æternæ, vt ex hoc apud omnes fideles deuotio augeatur. Iste est text. iuncta glo. in. cap. sane. de celebra. missa. & in cap. primo, de custo. eucha.

Notabile CXCIX.

SVpellectilia in ecclesiis poni non debent, nisi propter hostiles incursus, aut incendia repentina, seu alias necessitates vrgentes ad eas oporteat haberi refugium. Sic tamen, vt necessitate cessante, res in loca pristina reportentur. Ita loquitur tex. in ca. II. de custo. eucharistiæ.

Notabile CC.

QVilibet sacerdos in sua parochia potest prędicare, & licentiare alium vt ibi prædicet, vt tradit Archi. in ca. adiicimus xvi. q. I. Idem sequitur Fely. in cap. excommunicamus. el. I. in tertia colum.

de hæret. Subdens, ꝙ prædicare de iure communi est officium curatorum non aliorum secundum glo. In Clemen prima, in verb. officia de regula. & est text. in Clemen. dudum. § verum. de sepul. Nec licet prædicare in aliena parochia, nisi licentia habita a rectore. gloss. est in c. vno, in verb. sepulturam. de religio. domibus in vi. & no. Card. in d Cle. dudum. in ver. ab olim. in vi no.

Notabile C C I.

DIaconus, vel subdiaconus, obtinens beneficium, cui cura imminet animarum, prædicare potest verbum Dei in sua ecclesia, licet non sit præsbyter, secundum gloss. in cap. adiicimus. xvi. quæst. de sepul. hoc voluit Fely. in cap. eam te colum. quarta. de rescript.

Notabile C C I I.

SAcerdos potest recipere pecuniam vt celebret diuina, quia sic operas suas videtur potius locare, dummodo nullum beneficium ecclesiasticum habeat, ratione cuius ad hoc teneatur, glo. est not. in ca. significatum. & ibi Abb colum. penul. & fi. de præben, alias est glo in cap. fi. xxi. quæst. secunda, & glo. in c. suam nobis. de Simo.

Notabile C C I I I.

REligiosi etiam episcopi non debent vti Rocheto, sed episcopi seculares debent portare in publico, & in ecclesia super alia vestimenta, text. est in c. penul & ibi Abb. colum. secunda, in vlt no de vita, & honesta cleri. Subdens, quod monachus promotus ad episcopatum non mutat habitum monachalem, imo nec si pmoueatur in Cardinalem, pro quo est glo. in c. in noua actione. xvi. q. vii. dicens, quod monachus factus canonicus vel episcopus nō abiiciet habitum. Istud firmat Bartach. in prima parte. li.

lib.ful tract.de episcopo q.xxxix vers I Idē & Arch in d.c in noua actione Subiiciens,quod si tamen ex habitu monachali scandalum aliis suscitatur,portet desuper aliquam vestem clericalem.

Notabile CCIIII.

EPiscopus potest vti pōtificalibus in aliena dioecesi, etiam sine licentia proprii episcopi,quia suo iure episcopus vtitur illis,quod approbat consuetudo.Est verum,quod si iurisdictione vel officio vti vellet, puta ordinādo,degradādo,chrismando,vel similia faciendo,tūc sine licētia ꝓprii Episcopi id nō poterit.gl. est sing in Clem archiepisco §.simili modo in verb. etiam celebrare.Et ibi Card.q vii,de priui Istud idē dicit Abb.in c i col I.vt lit.pēden & Card.in Clem. vnica,in I q,de foro compe. & glo.in verb benedicat tit.de Specta in eccle.non facien.in pragma.

Notabile CCV.

IN ecclesiis maxime regularibus,vbi monachi communiter instituuntur ad arbitrium abbatis,si Abbas ibi cōsueuit instituere certum numerum, nō dicemus per hoc,numerum esse in ecclesia statutū. Vbi enim nō est numerus statutus in ecclesia,relinqtur arbitrio illius ad quem spectat ꝓuisio.Nec videtur suū arbitriū coarctare,si solitus ibi sit instituere viginti, qa fuit iste actus meræ facultatis,q nō inducit cōsuetudinē potestates liberę restrictiuā ꝓut tradit Abb p illū tex.in c.ex parte Astēsis,col ii de cōcesс. præben.

Notabile CCVI.

ABbates,& sacerdotes diocesis, tenentur ire ad Synodum episcopalem,quod intelligi debet de sacerdotibus curam habentibus,.qa nō habētes curā, nō subiiciūtur legi diocesanæ;cum nō habeāt ecclesias,quaꝝ ratione teneātur ad cathedraticū, nisi vbi episcopus vellet ꝓcedere ad reformationē moꝝ, vel

aliquid statuere concernens totum clerum. Nam tūc omnes clerici ciuitatis & diocesis tenentur ire. Ita tamen, ꝙ ecclesiis non subtrahatur diuinum officium, quia licet Abbates, & Sacerdotes non habentes curā, non teneantur venire ad Synodum, nisi in casu præmisso, debent tamen seruare statuta Synodalia, & illis obedire, quia sunt de lege iurisdictionis episcopalis, cui omnes obedire debēt, nisi sint exempti, & nō habētes populū, ꝑut tradit Abb. in ca. quod sup de maio & obedi & gloss in verb. cōciliorum. tit. i. in princip. de authoritate sacro. concil. in pragma.

Notabile CCVII.

SI Canonicis, seu Religiosis concedatur aliqua ecclesia, vt cōuertant fructus illius in proprios vsus, intelligitur concessio facta hoc modo, videlicet vt teneant ecclesiam in priori statu, quia non est verisimile, quod papa fecerit concessionem in præiudicium diuini cultus, teste Innocen. in c. pastoralis de priuil. quem sequitur Abb. in c. querela in colum. secunda, in l. not. de elect.

Notabile CCVIII.

LEproso potest interdici ingressus ecclesiæ, cum non potest ingredi sine scandalo aliorum. Abb. in ca. de rectoribus col. i. de cleri ægro. Item nec debet leprosus cum aliis in cœmiterio sepeliri, vt dicit Abb. in c. sacris. de sepul.

Notabile CCIX.

NEdum secundæ nuptiæ approbantur ab ecclesia, sed etiam tertiæ, & vlteriores. Vnde non solum bigamus & trigamus, sed etiam octogamus. tex. est in ca. aperiant xxxi. q. Ita refert Abb. in rubr. de secundis nup. cōcludēs in c. si p illū tex. eo. ti. ꝙ mulier potest nubere, seu trāsire ad secūdas nup. libere, etiā infra annū luctus, absq; eo, ꝙ aliquas incurrat pœnas,

Notabile CCX.

QVilibet ecclesia collegiata potest dici conuentualis, licet non sit regularis, sed secularis, potest etiam appellari capitulum, seu vniuersitas. Nam hæc sunt Synonima. id est, idem importantia. Licet vulgariter congregatio religiosorum appelletur conuentus, secularium autem capitulum, iure tamen hęc differentia nō probatur, imo potius oppositū. Abb. in cap. cum terra. in 1. not. de elect. Hanc sententiam sequitur Fely. in c. capitulum. colum. 1. de rescrip. vbi concludit, quod ex consuetudine congregatio religiosorum solet appellari conuentus, eo, quod conuentus est religiosorum, & capitulo est clericorum secularium, tamen quandoq; congregatio religiosorū appellatur capitulum Et congregatio clericorum secularium potest etiam appellari cōuentus, vt ibi per eum. Et quælibet ecclesia collegiata potest dici conuentualis, licet de consuetudine hoc verbum referatur ad ecclesias religiosorum, sed de iure, & ex vocabuli ethimologia hoc verbum ꝓportionabile est omnibus collegiatis. Nam dicitur conuentualis a conueniendo, quia ibi conueniunt, sic collegiata a colligendo, quia ibi colliguntur. Hanc regulam ponit Abb. in cap. nobis. colum. secunda, in li. no. de iure patrona.

Notabile CCXI.

QVi præsentes fuerunt in capitulo, non possunt allegare eorum periurium, nec contemptum absentium, vnde licet contempti possint prosequi contemptum, vt in cap. quod sicut. de elect & allegare periurium, & excommunicationem aliorum, ipsi tamen qui interfuerunt capitulo, non possunt hoc allegare, Abb. in cap. inter dilectos. colum. secunda, de dona.

Notabile CCXII.

SI prælatus & capitulum confiteantur voluntarie aliquid in præiudicium ecclesiæ, non valet confessio huiusmodi. Secus vero in iudicio contentioso, vt tradit Abb. in c. fi. col. pe. de præscrip.

Notabile CCXIII.

AD validitatem electionis, necessario non requiritur, quod præcedat sepultura prælati, vnde cadauere adhuc super terram manente, potest procedi ad electionem futuri pontificis, licet sit honestum, vt expectetur prius sepultura prælati. Doctrina est Abb. in cap bonæ memoriæ. el II. colum penul. in fina. de elect. Hoc idem voluit Gemy. in cap. Si electio col. I. & ibi Archi in verb. terminum, scilicet trium mensium, eo. tit, in vi.

Notabile CCXIIII.

ECclesia canonicorum regularium, etiam monasterium appellatur, Archidiac. in cap grandi, in ver. ecclesiarum, de supplen. negli. præla. in vi.

Notabile CCXV.

EX sola electione quis potest consequi ius Decanatus, absq; alia confirmatione. Valet ergo consuetudo, vt saltem in istis minoribus, electus consequatur plenum ius ex sola electione, vt tradit Abb. in c. cum in iure. in IIII. not. de elect. & in c. nihil. colum. v. in fin. alias penul. in princip. eo. tit. Hoc idem sequitur Ioan. de Selua, in secunda parte sui tracta. de beneficio. quæst. xv. in fi.

Notabile ccxvi.

CAnonicus non installatus, non debet vocari ad electionem, nec potest impugnare electionem ratione contemptus, cum non habeat possessionem iuris sibi collati, quæ possessio non datur per inuestituram. Hanc regulam tradit Pet. de Anchara. in ca.

sine possessione. columna xix. versic. ex prædictis patet de reg. iur. in vi. quod verum est vbi consuetudo est, quod prius installetur, alias secus. Abb. in capitu. transmissam. columna tertia, de elect. Nam canonicus, cui facta est collatio canonicatus, habet plenum ius in voce, & in aliis absq; alia installatione. Felyn. in capitu. super his. columna prima, & in capitu. accedens. columna prima, de accusatio.

Notabile CCXVII.

MOnasterium potest hæres institui sub conditione, si quem in monachum receperit, aut fœminam in monialem, absq; eo quod conditio huiusmodi Simoniaca esse censeatur. Nam valet relictum, nec est Simonia, si quis relinquit centum Titio, vel Seyo, si monasterium intrauerit: vel relinquit monasterio centum sub conditione si Caium receperit, quod verum est quando relinquitur loco. Secus si personæ, puta Abbati, si receperit talem in monialem, seu monachum, prout tradit Fet. de Anchara. in regula, Nemo potest, columna tertia, versicu. quarto pone, de reg. iur. in vi. & Guilielmus Benedicti, in sua repetitione cap. Raynutius. in verb. Cuidam Petro tradiderunt. versiculo decimotertio. de testamen.

Notabile CCXVIII.

EPiscopus potest constituere aliquos ex suis canonicis vicarios & procuratores generales. Et hoc etiam absq; eo, quod teneatur habere capituli consensum, Abb. in cap. petitio. in i. & ii. not. de procura poteftq; ipsum vicarium ad libitum reuocare, Abb. in cap. quoniam Abb. columna quinta, versi. Item circa prædicta. de offic deleg. & in cap. edoceri. columna penultima, de rescrip. not. gloss. in

Clemen.fin.in verb contestata de procurat. Subdens, quod etiam mortuo eo, qui dedit vicarium, expi rat illius officium. Et dato, quod in paucis locis fiat mentio de vicario inferiorum prælatorum, & in vl. & in Clemen. fiat mentio de vicariis episcoporum, tamen ab identitate rationis, idem est dicendum de inferioribus prælatis, & hæc est veritas. & sic appro bauit vsus, secundum Lap alleg.sua v. incip. in hac quinta allegatione, vbi tandem concludit, quod resi dere & habere vicarium, non sunt contraria, potest ergo prælatus residere, & habere vicarium, vt ibi per eum.

Notabile CCXIX

PRopter negligentiam collegii, vel mortem om nium de collegio, ius prouidendi deuoluitur ad eum, qui habebat potestatem confirmandi electum siue sit episcopus, siue alius prælatus. Et idem dici tur, quo ad ius instituendi, vt patrono negligente, vel mortuo sine hærede, ius prouidendi deuoluatur ad illum, ad quem pertinebat institutio. Hanc regu lam tradit Abb. in cap. primo: columna vltima. versicu. quæro tertio de elect. & in cap. cum eccle sia, colum 6 in princip eo ti.

Notabile CCXX.

MOnasteria possunt habere iurisdictionem episco palem, siu iurisditionem temporalem, atque etiam exigere condemnationem pecuniariam pro excessibus subditorum. not. Abb. in cap. dilectus. in I. not. de offi. ordi.

Notabile CCXXI.

REuelans secretum capituli, siu concilii, quod iu rauit tenere sub silentio, est falsus, qa mentitur vt periurus, ideo non creditur sibi, vt not Io Andr. in c. literas. de præsumpt. & Bald. in l. nullum. C. de testi.

Notabile ccxxli.

PResbyter, qui plebem regit, clericum habeat, qui secum cantet, & epistolam, & lectionem legat, & qui possit tenere scholas, & admonere suos parochianos, vt filios suos ad fidem discendam mittant ad ecclesiam, quos ipse cum omni castitate erudire debet. Iste est tex. in cap. vt quisq;. de vita & honesta. cler. vbi Abb. in col. fi. versi Sed oppo. contra tex. subdit, quod non peccaret presbyter si propter inopiam nullum clericum haberet, quo casu licite admittit populum ad adiuuandum eum, sic temperando glo. in c. sedulo xxxviii. distinct. quæ dicit non sufficere, quod populus respondeat, Amen. gloss. in verb. ministro. tit. de his, qui in missa non complent Credo, in pragma.

Notabile ccxxlii.

EPiscopus sigillando cum sigillo ecclesiæ, non intelligitur vti alieno sigillo, secundum Inno. in. c. ii. de fide instru quod tamen ibi intelligit Abb. col. penul. in fi. quãdo est solitus cum illo sigillare. Secus si tantum capitulum cum illo sigillat.

Notabile ccxxliii.

SAcerdos extra parochiam potest suorum parochianorum confessiones audire, & eos absoluere, prout determinat Hostien. in sum. de pœniten. & remiss. §. Cui confitendum. absoluere enim & confessiones audire est iurisdictionis voluntariæ, ergo extra diocesim exerceri potest. l. ii. ff. de off. procõ. no. per glo. in cap. nouit. de off. leg. Et istud sequuntur communiter canonistæ secundum Ioann. Francis. de Rippa. in suo tracta. de Peste. fol. cl. & cli. vbi tenet in vicario rectoris, quod possit etiam audire confessiones, & absoluere suos parochianos extra parochiam, cui conuenit quod tradit Archid,

In cap. cum episcopus. in verb. sede. de offic. ordi. in sexto, dicens, quod quilibet Episcopus potest suis subditis in quolibet loco ordines conferre.

Notabile ccxxv.

SI papa deputat aliquem in vicarium episcopi, videtur adimere facultatem episcopo, vt non possit illum amouere, & alium deputare, secundum dom. Anto. in cap. nouit. de iud. quem allegat & sequitur Franciscus de Rippa, in sua interpraeta. ca. cum M. Ferrariensis. versi. cxcviii. de constit.

Notabile ccxxvi.

SOlemnitas quae potest interuenire tempore contractus, praesumitur interuenisse si enunciatur. Exemplum si in instrumento dicatur, quod talis praelatus cum aliquo sic contraxit de consensu capituli, praesumitur ex illa narratione, consensus capituli interuenisse, quia tempore contractus huiusmodi potuit interuenisse. Secus vero vbi in instrumento alienationis narratur vtilitatem vel necessitatem ecclesiae subesse, quia non probatur per hoc vtilitas vel necessitas, nisi aliter constet, quia istud est tale: de quo non potuit constare notario tempore confecti instrumenti solum super alienatione. Secus in consensu capituli, qui potuit eodem contextu interuenire, teste Fely. in cap. sicut. colum. xiii. & xiiii. de re iudi.

Notabile ccxxvii.

VBi ecclesia est annexa mensae praelati vel collegii, tunc non tenetur ponere vicarium ibi perpetuum, sed sufficit ponere rectorem seu vicarium temporalem, quem possint ad libitum reuocare, etiam si sit ecclesia curata, glo. est notabilis in Cle. vna, de exces. praela. per quam istud tradit Abb. in cap. pastoralis. columna secunda, de priuil. Ita concludit

Bonifacius de Vitalinis in dicta Clemen. vna. col. septima, versic. lxxxiii. & sequenti, dicens, quod ecclesia parochialis potest concedi mensæ religiosæ, vel alteri dignitati, seu beneficio. Et tunc cura pertinet ad illum, qui præest dictæ mensæ dignitati, vel beneficio. Verum illam potest exercere, puta per vicarium temporalem, per ipsum instituendum, & destituendum.

Notabile ccxxviii.

ABsente Decano, seu principali de capitulo, possunt præsentes actum facere sine ipso, glo. est in cap. cum inter vniuersas. in verb. ad Decanum. de elect. Hoc idem dicit Archidiac. in cap presbyteri. in glo. si forte versic. vii. xxiiii. distin. Et mortuo rectore, vel inhabili existente, potest vniuersitas per se exercere iura sua, quod verum est, dummodo non præiudicetur ipsi rectori, si sit perpetuus, vel ecclesiæ. Ita notabiliter Abb. in cap. fina. col ii. de procu. & not glo. in cap fi. Ne sede vacan.

Notabile ccxxix.

COncessa prælato, acquiruntur dignitati. Et priuilegium illi concessum ecclesiæ censetur concessum, operatur enim natura subiectæ materiæ, plusq̃ nominis expressio ad regulandum dispositionem. Abb. in ca cum ex illo in ii. not. de transla. præla.

Notabile ccxxx.

SI in aliqua dispositione dicatur, canonici, vel antiani hoc fecerunt, an intelligatur collegialiter, vel singulariter; Anton. cons. concordando super hac quæstione iura, & opiniones doctorum in suo repertorio in Abb. in verb. vniuersitas. vers. Si aliqua dispositione dicatur &c. Concludit, quod aut sumus in actu, qui solet fieri capitulariter, & collegialiter, & tunc illud verbum canonici, seu antiani, intelligitur

capitulariter, & collegialiter, aut actus solet fieri singulariter, & per singulos, & tunc tale verbum debet intelligi singulariter.

Notabile ccxxxi.

QVelibet ecclesia potest agere pro iuribus dignitatum, & beneficiorum suorum in ipsa ecclesia, quia interest ecclesiæ vt membra ipsius in sua integritate conseruentur. Abb. in cap. cum venissent. colum. secunda, de insti.

Notabile ccxxxii.

IN electionis negotio non potest quis regulariter procuratorem constituere, nisi sit impeditus in eo loco, vnde non sit merito vocandus, per text. in cap. quia propter. § illud. de electio. vbi Abb. in primo not. dicit a contrario literæ colligi, quod in alio negotio potest quis procuratorem constituere, vt vice sua intersit vniuersitati, licet ipse constituens possit esse per se. Nam speciale statuitur hoc in electionis negotio, ergo in aliis negotiis explicandis per capitulum, seu vniuersitatem potest etiam non impeditus procuratorem constituere, vt ibi concludit Abb. Subiiciens tamen in secundo notab. quod volens procuratorem constituere, non potest extraneum deputare, sed debet vices suas committere alicui de collegio, nisi alii velint isti gratiam facere. Nam eis volentibus potest constitui extraneus. Istud idem tenet Abb. in capitulo constitutus. columna secunda, de appellationibus.

Notabile ccxxxiii.

SI suffraganeus videret oēs alios suffraganeos ire ad cōciliū puinciale, & nō esset a metropolitano vocatus, nō tenet ire, vt tenet Io. And. in c. ego, N. de iuiurād. nisi in pcedēti ocilio fuisset deliberatū de futuro cōgregando cū assignatione loci, & tēporis, tūc

enim suffraganei non essent vicarius vocandi. Ita ele ganter not. Inno Hostien. Ioan. Andr. Compostel. in cap. cum inter vniuersas, & in cap. vestra. el II. de elect. facit. cap. consuluit. de offi. deleg. Et episcopi se excusantes a concilio non tenentur apud totum concilium exprimere causam suæ excusationis, sed solum erga archiepiscopum, cum ad eum solum spectet congregatio dicti concilii. Ita tenet Cardin. in cap. placuit. xviii. distin. propter text. in cap. si episcopus eadem distin. prout refert & sequitur do. Ruzeus in suo tracta. præeminentiæ archiepiscopo. digni. in secunda parte. & xxii. priuileg. numero secundo, & tertio.

Notabile ccxxxiiii.

VBi agitur de interesse particularis ecclesiæ, si prælatus sit negligens, potestas agendi ad capitulum deuoluitur. Et capitulo negligente, deuoluitur ad particulares canonicos ecclesiæ. Ita singulariter decidit Abb. in cap. cum olim. colum penul. versi. nunquid autem Decanus. de testi.

Notabile ccxxxv.

CLericus, vel laicus bene potest recipere pro pulsatione campanarum salarium, cum pulsare campanas non sit proprium officium ordinis. Ita notanter dicit Archid. I. q. tertia, in summa.

Notabile ccxxxvi.

HOc habent multæ ecclesię cathedrales & collegiatæ per speciale statutum, vel consuetudinem, vt extraneos clericos ad cantandum & officiandum cū aliis non admittant, nisi in eadem ecclesia sint beneficiati, aut clerici eiusdem chori. Tamen de iure omnibus clericis etiam simpliciter tonsuratis licitum est ingredi chorum, & cum aliis officiare, sed non laicis, glo. est in verb. ingrediātur. ti. quomo di

offi.

esse sit celebran. In pragma.

Notabile.ccxxxvi.

CLerico ægrotanti nihil est subtrahendum de his quæ consueuit percipere in sanitate. Nam de omni distributione prouentuum ecclesiæ seu qualitercunq; occurrentium debet infirmus habere portionem, quam solitus erat percipere tempore sanitatis, quantacunq; talis portio sit exigua & modica Infirmitas ergo fingit eum residere & interesse diuinis. Et hoc verum est & intelligi debet quando infirmitas est causa immediata non deseruiendi. Nam si prius non residebat, vel alias non erat solitus interesse diuinis, infirmitas superueniens non excusat eum. Ita singulariter no. Abb. in. c. i, de cleri. ægrotan. & in. c. ad audientiam. col. ii. de cleri. non residen. facit tex. in. c vnico. & ibi domi. Gemi §. qui vero. versi. quæro an quælibet infirmitas. eo. ti. in. vi.

Notabile.ccxxxvii.

DIaconibus, & presbyteris solum licet dicere Dominus vobiscum in eorum horis, prout tradit Archid. in. c. placuit. xx. q. i. Item excommunicatus, aut suspensus, seu quando quis dicit horas suas solus esto ꝙ non sit excōmunicatus, non debet dicere Dominus vobiscum. Nam hæc dictio Vobiscum, denotat pluralitatem personarū, ideo cum solus dicit officium, dicat, Domine exaudi orationem meam, iuxta doctrinam glo. in verb. teneantur. titu. qualiter horæ canonicæ sint dicendæ extra chorum in prag. sanct.

Notabile.ccxxxix.

IMmunitas, qua gaudent delinquētes ad ecclesiam fugientes, seu in illa existentes, non habet locum in clericis & religiosis, si iudex ecclesiasticus causa disciplinæ & non odii vult eos arcere in ecclesia, & punire, aut extrahere vt duci faciat ad carcerem, prout

tenet Abb.in.c.Inter alia. col.iii.de immu.eccle.& coemite.

Notabile.ccxl.

LAicus non potest habere sepulturam vel ius sepeliendi in ecclesia vel coemiterio, respectu proprietatis, quia loca sacra & religiosa non possunt esse in dominio alicuius, sed quo advsum potest habere, vt ibi ipse & sui sepellantur, nec eis inuitis potest extraneus ibi sepeliri Ita singulariter cõcludit Abb.in.c. penul.versi.sed quæritur.de sepul.Subdens tamen, quod propter necessitatem poterit ibi extraneus sepeliri, & ita voluit Archi.in.c. præcipiendum.xiii.q.ii.cuius dictum refert & sequitur Ludo.Ro. in sing. suis not.dclxxxv.dicens, quod secundum Canones prælatus ex iusta causa potest in sepulchrum vnius aliquẽ immittere alio inuito. Et ita tenet etiam Ang.de clauasio in sua summa in verb.sepultura.versi.xli.in add.Et idem videtur dicendum in sedibus, seu bancis, quæ laici multis in locis vendicant sibi in ecclesiis, secundum Host.quem allegat Abb.in.d.c penul.de sepul.

Notabile.ccxli.

HAbentes ius funerandi possunt libere intrare alterius parochiam, & ire etiam cum cruce erecta ad domum eius, qui est apud eos sepellendus, & deinde redire per vicos & plateas communes ad eorũ ecclesiam cum funere & cantando. prout tradit Bonifacius de Vitalinis in cle.dudum.§. huiusmodi. nu.xlii.& seq.de sepul.& in cle.archiepiscopo.nu.vi. de priuile & hoc non obstante prohibitione curati, nisi aliud habeat consuetudo, secundum Abb.in.c. cum liberum.col.fi.de sepul.Et sic non tenentur recipere corpora defunctorum de manibus curati, vel de ipsius ecclesia, vt firmat Abb. in.c.in nostra præsen-

tia.eo.tl.& Ang.de claua.In sua summa in verbo se pultura.versi.vtrum habentes ius funerandi,&c.

Notabile.ccxlII.

QVilibet prælatus collegiatæ ecclesiæ, licet non sit episcopus potest ex causa dare licentiam beneficiato se absentandi a beneficio, vt no. gl. a doctori.ibi approbata in.c.cum ex eo. in verb. episcopi.de elect.in.vi Ita etiam tenet Abb. in.c.relatum.versi.Sed hic quæritur.de cleri non residē.& Io.de Sel.in.IIII.parte sui tracta.de beneficio.q.vII. nu.clxxvi.&.q.vIII, Subdēs tamen, q̄ non potest quilibet prælatus apponere pœnam non residentiæ, id est procedere ad priuationem, sed oportet, q̄ ille sit superior in cuius manibus potest fieri renunciatio, vel qui possit alias inuitum destituere. quod est notandum secundum Abb.in.d.c.relatum.

Notabile.ccxlIII.

DE consuetudine generali, quam papa scit & tolerat inductum est, q̄ fructus beneficiorum simplicium percipiantur in absentia. Et ideo si beneficiatus petat fructus in absentia, non poterunt eidem denegari, nisi probetur, quod ex consuetudine ecclesia illa exigat residentiam, vt inquit Card. & alii in c.ex parte astensis, de conces. præb teste Pet. Rebuffi, in glo.nihil perdat.§.præfati q; ordinarii. rubri.de collatio, in concord.

Notabile.ccxlIIII.

POtest episcopus supplere negligentiam abbatis si non instituit monachos in monasterio, secū dum illius facultates, & antiquam consuetudinem, hanc regulam tradit Abb.in.c.ex parte astensis. col.pen. versi.in eadem glo, de conces. præb.

FINIS.

Index eorum omnium:

QVAE IN HOC ENCHIRIDIO explicantur.

A

B

S

FINIS.

ROMAE
D. Hieronyma de Cartularijs excudebat.
Sumptibus D. Michaelis Tramezini Veneti.
Anno Domini
1547.

ar-
.
ae-